

Anssi Partio

ULKOMAANLIIKENTEE KAUPPA-ALUSTEN TYÖSUOJELUTARKASTUKSET

Kansallisen työsuojelulainsäädännön ja
merityöyleissopimuksen tarkastelu

Opinnäytetyö

Merenkulun ylempi ammattikorkeakoulututkinto

Merenkulun johtamisen koulutus (ylempi amk)

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Merikapteeni (ylempi AMK)
Tekijä/tekijät	Anssi Partio
Työn nimi	Ulkomaanliikenteen kauppa-alusten työsuojelutarkastukset – Kansallisen työsuojelulainsäädännön ja merityöyleissopimuksen tarkastelu
Toimeksiantaja	Etelä-Suomen aluehallintovirasto, työsuojelun vastuualue
Vuosi	2023
Sivut	86 sivua, liitteitä 92 sivua
Työn ohjaaja(t)	Joel Paananen, XAMK

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyössä tarkastellaan alan työsuojelulainsäädäntöä ja merityöyleissopimuksen sisältöä sekä valotetaan työsuojeluviranomaisten roolia alan valvon-
nassa. Työn tavoitteena oli selvittää, mitkä Suomen työsuojelulainsäädännön
osat säätelevät työtä ulkomaanliikenteen kauppa-aluksilla ja luoda alustarkas-
tuslomake, jonka avulla merenkulkijoille ja laivanomistajille avautuvat työsuoje-
lulainsäädännön turvalliselle työympäristölle asettamat vaatimukset.

Tutkimuksen teoriaosuudessa selvitettiin alaa säätelevää työsuojelulainsäädä-
ntöä ja merityöyleissopimusta. Näiden sisältöön perehdyttiin kirjallisuuskat-
sauksen avulla ja tietoja täydennettiin työsuojeluhallinnon asiakirjojen sekä asi-
antuntijahaastatteluiden avulla. Selvityksen tuloksena opinnäytetyössä avataan
merityösertifikaattiin liittyvää viranomaistyötä sekä siihen liittyviä prosesseja.
Selvityksen tuloksena laadittiin yhteenvedo kaupparenkulkua säätelevästä
työsuojelulainsäädännöstä, jonka pohjalta liitteenä oleva alustarkastuslomake
on laadittu. Lomakkeen avulla aluksilla työskentelevät merenkulkijat voivat pa-
remmin valmistautua tuleviin työsuojelutarkastuksiin sekä ennaltaehkäistä
mahdollisia työtapaturmia.

Opinnäytetyön keskeinen havainto oli, että kansallinen merenkulkua koskeva
työsuojelulainsäädäntö on pirstaleinen ja hankalasti hahmotettavissa. Meren-
kulkua koskevat lait, asetukset ja määräykset ovat usein vaikeaselkoisia ja nii-
den sisältöjen vertailu varsinaiseen lakitekstiin vaatii syvällistä perehtymistä.
Usein lakiteksti on hyvin yleismalkaista eikä kerro tarkasti, mitä säädöksellä on
haluttu säätää noudatettavaksi. Kokonaiskuvan hahmottamiseksi lukijalla on ol-
tava hyvin kattava ymmärrys toimintaympäristöstä sekä merenkulkuun liittyvistä
sopimuksista ja muusta lainsäädännöstä.

Opinnäytetyön keskeinen johtopäätös on, että tietoisuutta työsuojelun merkityk-
sestä ja merityöyleissopimuksen sisällöstä tulisi lisätä merenkulkijoiden ja va-
rustamohenkilökunnan parissa.

Asiasanat: Työsuojelulainsäädäntö, merenkulku, merityöyleissopimus, työtur-
vallisuus

Degree title	Master of Maritime Management
Author (authors)	Anssi Partio
Thesis title	Occupational safety inspections of merchant vessels in foreign trade - Review of the national occupational health and safety legislation and the Maritime Labor Convention
Commissioned by	Regional State Administrative Agency for Southern Finland, Occupational Safety and Health Division
Time	2023
Pages	86 pages, 92 pages of appendices
Supervisor	Joel Paananen, XAMK

ABSTRACT

This thesis examines the occupational safety and health legislation of the industry and the content of the Maritime Labour Convention, and sheds light on the role of occupational safety and health authorities in the industry's supervision. The aim of the work was to determine which parts of Finland's occupational safety and health legislation regulate work on foreign trade ships and to create a vessel inspection form that would reveal the requirements of occupational safety and health legislation for a safe working environment for seafarers and shipowners.

In the theoretical part of the study, the occupational safety legislation regulating the industry and the Maritime Labour Convention were examined through a literature review, and the information was supplemented with documents from the Occupational Safety and Health Administration and expert interviews. As a result of the study, the thesis opens the official work related to the maritime work certificate and the processes related to it. Also, a summary of the occupational safety legislation regulating merchant shipping was prepared together with ship inspection form. With the help of the form, seafarers working on ships can better prepare for upcoming occupational safety inspections and prevent possible work accidents.

The key observation of the thesis was that the national occupational safety legislation concerning maritime industry is fragmented and difficult to comprehend and comparing contents to the actual legal text requires in-depth study. Often, the legal text is very general and does not precisely state what the regulation wanted to regulate. To get an overall picture, the reader must have a very comprehensive understanding of the operating environment as well as agreements and other legislation.

The key conclusion of the thesis is that awareness of the importance of occupational safety and the content of the Maritime Labour Convention should be increased among seafarers and shipping personnel.

Keywords: Occupational health and safety legislation, maritime, maritime labor convention, occupational safety

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	9
1.1	Tutkimuksen tausta.....	10
1.2	Tutkimuksen tarkoitus.....	10
1.3	Tutkimuskysymykset.....	11
1.4	Tutkimusmenetelmät	12
1.5	Opinnäytetyön rajaukset.....	13
2	ILO JA MERITYÖYLEISSOPIMUKSEN SYNTY	14
2.1	Tausta merityöyleissopimuksen synnylle.....	14
2.2	ILO:n historia	15
2.3	Joint Maritime Comission.....	16
3	MERITYÖYLEISSOPIMUS ELI MLC 2006.....	17
3.1	Merityöyleissopimuksen keskeiset kohdat.....	18
3.2	Merenkulkijan määritelmä.....	21
3.3	Laivanisännän määritelmä.....	21
4	MERITYÖSERTIFIKAATTI	22
4.1	Tarkastuksen tilaaminen.....	23
4.2	Merityösertifikaatin myöntäminen	23
4.3	Puoltavan lausunnon periaatteet	24
4.4	Puoltamatta jättäminen	25
4.5	Voimassaolo	27
4.6	Interim eli väliaikainen merityösertifikaatti.....	28
4.7	Merityöehtojen noudattamista koskeva ilmoitus.....	29
4.8	Voimassaolon lakkaaminen	30
4.9	Voimassaolon jatkaminen.....	32
5	MERITYÖYLEISSOPIMUKSEN VALVONTA LIPPUVALTIOTARKASTUSTEN JA SATAMAVALTIOTARKASTUSTEN KAUTTA.....	33
5.1	Lippuvaltio- ja satamavaltiotarkastukset	33

5.2	ILO:n ohjeistus lippuvaltiotarkastuksien suorittamiseksi	34
5.3	ILO:n ohjeistus satamavaltiotarkastuksien suorittamiseksi	35
6	MERITYÖSERTIFIKAATTIIN LIITTYVÄT TARKASTUKSET	36
6.1	Käyttöönottotarkastus	36
6.2	Määräaikaistarkastus.....	37
7	MLC-TARKASTUS KÄYTÄNNÖSSÄ.....	40
7.1	Tarkastuksella tarvittavat asiakirjat.....	43
7.2	Työsuhdevalvonta.....	43
7.3	Työ- ja lepoaikaseuranta	44
7.4	Asuinympäristö ja ruokahuolto.....	45
7.5	Työympäristö	46
7.6	No more favourable treatment	47
8	TYÖSUOJELUVIRANOMAISET	47
8.1	Työsuojeluvalvonta	48
8.2	Työturvallisuuslainsäädännön soveltaminen	49
9	MERITYÖTÄ KOSKEVA TYÖTURVALLISUUSLAINSÄÄDÄNTÖ.....	49
9.1	Työturvallisuuslaki	50
9.2	Laki laivaväen työ- ja asuinympäristöstä ja ruokahuollosta	51
9.3	Merityösopimuslaki	52
9.4	Merityöaikalaki	53
9.5	Laki laiva-apteekista	53
10	RANGAISTUSSÄÄNNÖKSET	54
10.1	Työturvallisuuslaki 738/2002	54
10.2	Merityösopimuslaki 756/2011	55
10.3	Merityöaikalaki 296/1976	56
10.4	Laki laiva-apteekista 584/2015	56
10.5	Rikoslaki 39/1889 47.luku.....	57
10.5.1	Työturvallisuusrikos	58

10.5.2	Työaika-suojelurikos	59
10.5.3	TyösyRJintä	59
10.5.4	Työntekijöiden edustajien oikeuksien loukkaaminen	60
10.5.5	Työntekijöiden järjestymisvapauden loukkaaminen	60
11	TYÖSUOJELUVASTUIDEN JAKAUTUMINEN LINJAORGANISAATIOSSA	61
11.1	Vastuun kohdentuminen	61
11.2	Yhteinen työpaikka	64
12	RANGAISTUSVASTUU	66
12.1	Yhteisösakko	66
12.2	Taloudellinen hyöty	67
13	VAHINGONKORVAUSVASTUU	67
13.1	Sopimusvastuu	67
13.2	Työnantajan edustajan vastuu	68
13.3	Ankara vastuu	68
13.4	Hallinnollinen vastuu	69
14	TYÖSUOJELUHENKILÖSTÖ	69
14.1	Työsuojelupäällikkö	70
14.2	Työsuojeluvastuu ja -varavastuu	70
14.3	Työsuojelutoimikunta	71
15	JOHTOPÄÄTÖKSET	72
15.1	Tutkimuskysymyksiin vastaaminen ja arviointi	72
15.2	Kirjallisuuskatsauksen havainnot	74
15.3	Haastattelut	74
15.4	Alustarkastuslomake	75
16	POHDINTA	76
16.1	Arviointi ja luotettavuus	78
16.2	Mahdolliset jatkotutkimusaiheet	78
	LÄHTEET	80

LIITTEET

Liite 1. Merityöyleissopimuksen uudistamat yleissopimukset

Liite 2. Merityöyleissopimuksen liite A5—I

Liite 3. Tarkastuksella tarvittavat asiakirjat

Liite 4. Esimerkki aluksen linjaorganisaatiosta

Liite 5. Työsuojeluviranomaisen valvoma lainsäädäntö

Liite 6. Alustarkastuslomake

KÄYTETYT LYHENTEET

DMLC	Document of Compliance with the Maritime Labour Convention I & II – merityösertifikaattiä täydentävät merityöehtojen noudattamista koskevat ilmoitukset I ja II
ESAVI	Etelä-Suomen aluehallintovirasto
GT	Gross Tonnage, bruttovetoisuus
G20	ryhmä, joka sisältää maailman 19 rikkainta maata
ILO	Kansainvälinen työjärjestö
IMO	Kansainvälinen merenkulkujärjestö
JMC	Joint Maritime Commission
MARPOL	International Convention for the Prevention of Pollution from Ships
MLC 2006	Merityöyleissopimus
PSC	Port State Control eli satamavaltiotarkastus
SOLAS	International Convention for the Safety of Life at Sea
STCW	International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers
Traficom	Liikenne- ja viestintävirasto
TTK	Työturvallisuuskeskus
WTO	Maaailman kauppajärjestö
YK	Yhdistyneet kansakunnat

1 JOHDANTO

Merenkulku ja merenkulkijat ovat maailmantalouden ja kansainvälisen kaupan käynnin keskiössä. Merenkulkijat kohtaavat työssään monia työturvallisuuteen liittyviä riskejä ja haasteita, joihin on pyritty vastaamaan asianmukaisella lainsäädännöllä sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Tätä tavoitetta on edistetty ILO:n johdolla merityöyleissopimuksen avulla. Merityöyleissopimus on yksi neljästä kansainvälistä merenkulkua säätelevistä yleissopimuksista ja se asettaa vähimmäisvaatimukset merenkulkijoiden työ- ja asuinympäristölle aluksilla. Suomi on ratifioinut tämän yleissopimuksen ja sisällyttänyt sen osaksi kansallista lainsäädäntöään.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia, kuinka työturvallisuuslainsäädäntö ja merityöyleissopimus vaikuttavat suomalaisiin ulkomaanliikenteeseen käytettäviin kauppa-aluksiin. Aihe on tärkeä ja ajankohtainen, sillä Suomessa kaupamerenkulun parissa työskentelevien työturvallisuus ja hyvinvointi ovat keskeisiä sekä alusten miehistöille että varustamoille. Työturvallisuuden merkitys on korostunut alalla erityisesti viime vuosina, kun varustamot ovat tehneet merkittäviä investointeja merenkulkijoiden työturvallisuuden ja työhyvinvoinnin parantamiseksi.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kirjallisuuskatsauksen avulla tutkia, kuinka merityöyleissopimus ja kansallinen työturvallisuuslainsäädäntö säätelevät työskentelyolosuhteita ulkomaanliikenteeseen käytettävillä kauppa-aluksilla. Työn alussa esitellään tutkimuksen tausta sekä merityöyleissopimuksen syntyyn vaikuttaneet tekijät. Seuraavissa osioissa tarkastellaan merityösertifikaattia ja siihen liittyviä tarkastuksia yhdessä kansallisen lainsäädännön kanssa. Työn viimeisessä osassa esitetään yhteenveto käsitellyistä aiheista sekä haastatteluista saatu palaute ja kehitysehdotukset. Liitteistä löytyvät työsuojelutarkastukseen valmistautumista helpottavat lomakkeet, mukaan lukien alustarkastuslomake, joka on laadittu tämän opinnäytetyön pohjalta tukemaan laajamittaisen työsuojelutarkastukseen valmistautumista.

1.1 Tutkimuksen tausta

Tutkimuksen taustalla on tarve ymmärtää, miten merityöyleissopimuksen mukaiset velvoitteet ja Suomen kansallinen lainsäädäntö vaikuttavat työturvallisuuden suomalaisilla kauppa-aluksilla. On tärkeää arvioida, miten nämä lainsäädäntökehykset ovat vaikuttaneet alusten työ- ja asuinympäristöön sekä työskentelyyn aluksilla sekä millaisia haasteita sirpaleinen lainsäädäntö voi aiheuttaa työelämän kannalta.

Työturvallisuudesta huolehtiminen on elintärkeää sekä merenkulkijoiden hyvinvoinnin että meriliikenteen turvallisuuden kannalta. Ilman merenkulkijoita suurin osa maailman kaupasta pysähtyisi ja tämän tutkimuksen merkitys korostuu erityisesti suomalaisilla kauppa-aluksilla, joilla työskentelee merenkulkijoita eri puolilta maailmaa. Tarkasteltaessa merityöyleissopimuksen sisältöä ja suomalaista kansallista työsuojelulainsäädäntöä voidaan saada kattava kuva merenkulun työturvallisuutta ohjaavasta säännöstöstä. Tällainen tieto on arvokasta niin viranomaisille, alan asiantuntijoille kuin merenkulkijoille itselleenkin, ja se voi toimia pohjana kehittämistoimenpiteille ja uudelleenarvioinnille merenkulun työturvallisuutta koskevassa sääntelyssä ja käytännöissä.

1.2 Tutkimuksen tarkoitus

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on saada kokonaisvaltainen käsitys merityön työturvallisuuslainsäädännön ja merityöyleissopimuksen vaikutuksista suomalaisilla ulkomaanliikenteeseen käytettävillä kauppa-aluksilla. Opinnäytetyön keskeiset tavoitteet ovat seuraavat:

1. Selvittää mikä kansallinen lainsäädäntö koskee kauppamerenkulkua työsuojelun näkökulmasta.
2. Tarkastella Suomen kansallisen lainsäädännön merenkulun työturvallisuusvaatimuksia. Tavoitteena on ymmärtää kansallisen lainsäädännön vaikutusta merityön työturvallisuuteen.
3. Vertailla merityöyleissopimuksen sisältöä kansalliseen työsuojelulainsäädäntöön ja selvittää näiden kahden lainsäädäntökehysten korrelaatiota. Tutkimus pyrkii tunnistamaan yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia merityöyleissopimuksen ja kansallisen lainsäädännön välillä.

4. Laatia aluksille tarkastuslomakemuotoinen lista laajamuotoisen työsuojelutarkastuksen asialistasta, joka auttaa valmistautumaan merityösertifikaatin myöntämiseksi tehtävään tarkastukseen.

Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa tietoa ja ymmärrystä merityön työturvallisuuslainsäädännön ja merityöyleissopimuksen sisällöstä sekä vaikutuksista työhön suomalaisilla ulkomaanliikenteessä toimivilla kauppa-aluksilla. Työn avulla pyritään tunnistamaan keskeinen lainsäädäntö ja sen vaikutus merenkulkijoiden työympäristöön sekä työnteon ehtoihin.

Opinnäytetyön tulokset voivat tarjota arvokasta tietoa päätöksentekijöille, sidosryhmille ja alan toimijoille merenkulun työturvallisuuden parantamiseksi. Tutkimus voi myös edistää keskustelua ja tiedonvaihtoa alan ammattilaisten ja asiantuntijoiden keskuudessa sekä toimia pohjana jatkotutkimuksille merenkulun työturvallisuuden alalla.

1.3 Tutkimuskysymykset

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää merityön työturvallisuuslainsäädännön ja merityöyleissopimuksen sisältöä sekä miten säädökset vaikuttavat merenkulkijoiden työhön ja työympäristöön. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi tutkimuksessa pyritään vastaamaan seuraaviin keskeisiin tutkimuskysymyksiin:

1. Mikä on merityöyleissopimus ja miten se on sisällytetty kansalliseen lainsäädäntöön?

Tässä tutkimuskysymyksessä keskitytään selvittämään, miten merityöyleissopimuksen sisältö on sisällytetty Suomen kansalliseen lainsäädäntöön. Kysymys keskittyy tarkastelemaan merenkulun työturvallisuutta koskevia lakeja ja asetuksia.

2. Miten merityöyleissopimusta ja työturvallisuutta valvotaan Suomessa?

Tässä tutkimuskysymyksessä pyritään avaamaan työturvallisuusviranomaisten roolia merityösertifikaattiin liittyvissä asioissa sekä miten merityöyleissopimuksen mukaiset säädökset on huomioitu lippuvaltiotarkastuksissa ja miten työturvallisuutta valvotaan suomalaisilla aluksilla.

3. Miten työsuojelulliset vastuut jakautuvat ja mitä voi seurata, mikäli alus ei noudata kansallista työsuojelulainsäädäntöä?

Tässä tutkimuskysymyksessä selvitetään aluksien linjaorganisaatiota, vastuiden jakautumista sekä työsuojelulainsäädännön rangaistussäädöksiä.

Näiden tutkimuskysymysten avulla opinnäytetyö pyrkii tuomaan selkeyttä merityötä koskevaan työsuojelulainsäädäntöön ja merityöyleissopimuksen sisältöön sekä siihen, mitä lainsäädäntö edellyttää laivanisänniltä.

1.4 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyössä käytetään sekä kvantitatiivisia että kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä ja tiedonkeruu suoritetaan alla esitellyillä menetelmillä, joiden yhdistelmä mahdollistaa kattavan ja monipuolisen katsauksen merityön työturvallisuuslainsäädännön ja merityöyleissopimuksen soveltamisesta käytäntöön suomalaisilla kauppa-aluksilla, jotka toimivat ulkomaanliikenteessä.

Kirjallisuuskatsaus:

Opinnäytetyössä tutkitaan kirjallisuuskatsauksen avulla lainsäädäntöä, aiempia tutkimuksia, kirjoja, artikkeleita ja muita julkaisuja, jotka käsittelevät merityön työturvallisuutta, merityöyleissopimusta ja Suomen kansallista lainsäädäntöä merenkulun työturvallisuuden osalta. Kirjallisuuskatsaus on systemaattinen, täsmällinen ja toistettavissa oleva menetelmä, jolla tunnistetaan, arvioidaan ja tiivistetään valmiina oleva ja julkaistu aineisto. Se ei ole selityksen siivitetty lähdeluettelo eikä myöskään käytetyn kirjallisuuden arvostelu.

Opinnäytetyön kirjallisuuskatsaus on toteutettu yhdistelmänä integroivaa ja systemaattista kirjallisuuskatsausta. Integroivassa kirjallisuuskatsauksessa kuvataan tutkittavaa ilmiötä mahdollisimman monipuolisesti ja sen tarkoituksena on tuottaa tietoa jo tutkitusta aiheesta ja se on osittain sisällytetty systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen. Systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa laaditaan tiivistelmä tietyn aihepiirin aiempien tutkimusten olennaisesta sisällöstä. (Salmi-nen, A.)

Haastattelut:

Opinnäytetyön etenemiseksi suoritetaan teemahaastatteluja merenkulun asiantuntijoiden ja sidosryhmien kanssa, mukaan lukien merenkulun työturvallisuuden valvontaviranomaiset ja alan asiantuntijat. Nämä haastattelut tarjoavat mahdollisuuden kerätä asiantuntijoiden näkemyksiä, havaintoja ja kokemuksia merityöyleissopimuksen ja kansallisen lainsäädännön soveltamisesta. Lisäksi ne auttavat tunnistamaan mahdolliset haasteet ja parannusehdotukset opinnäytetyön tekemisessä.

1.5 Opinnäytetyön rajaukset

Opinnäytetyön rajaukset auttavat määrittelemään tutkimuksen rajat ja tarkennukset, jotta tutkimus pysyy hallittavissa ja keskittyy olennaiseen. Seuraavassa esitellään tutkimuksen keskeiset rajaukset:

Rajaus suomalaisiin ulkomaanliikenteessä toimiviin kauppa-aluksiin lippuvaltiotarkastusten osalta:

Opinnäytetyössä keskitytään lippuvaltiotarkastusten osalta suomalaisiin kauppa-aluksiin, jotka toimivat kansainvälisessä merenkulussa ja joilla on merityösertifikaatti. Tämä rajaus mahdollistaa tarkemman ja syvällisemmän tutkimuksen suomalaisen lainsäädännön ja merityöyleissopimuksen soveltamisesta käytäntöön näiden alusten osalta.

Työturvallisuuden näkökulma:

Opinnäytetyö keskittyy merenkulun työturvallisuuden lainsäädäntöön ja sen soveltamiseen suomalaisilla kauppa-aluksilla. Vaikka merenkulussa on muitakin

työhön liittyviä näkökulmia, kuten ympäristönsuojelu ja alusturvallisuus, tutkimus keskittyy erityisesti työturvallisuuteen.

Merityöyleissopimus ja kansallinen lainsäädäntö:

Opinnäytetyössä tarkastellaan merityöyleissopimuksen ja suomalaisen kansallisen lainsäädännön yhteyttä ja soveltamista. Vaikka muita kansainvälisiä ja kansallisia säädöksiä voi olla olemassa, tutkimus rajoittuu näiden kahden lainsäädäntökehyksen tarkasteluun.

Opinnäytetyön rajaukset auttavat varmistamaan, että työ on toteutettavissa ja että sen tulokset ovat merkityksellisiä ja sovellettavissa suomalaisen merenkulun työturvallisuuden parantamiseen. Rajaukset auttavat keskittymään olennaisiin kysymyksiin ja tulosten analysointiin.

2 ILO JA MERITYÖYLEISSOPIMUKSEN SYNTY

Suomessa merityön työturvallisuutta koskeva lainsäädäntö muodostuu kansainvälisistä sopimuksista sekä kansallisista säädöksistä. Kansainvälinen työjärjestö (ILO) on keskeinen toimija merityön työturvallisuutta koskevien sopimusten luomisessa ja kehittämisessä. ILO:n merityöyleissopimus vuodelta 2006 on yksi tärkeimmistä sopimuksista, joka asettaa vähimmäisvaatimukset merityöntekijöiden työoloille ja -oikeuksille.

Merityöyleissopimuksen lisäksi merenkulkijoiden turvallisuutta koskevat myös muut kansainväliset sopimukset, kuten kansainväliset merenkulkijärjestö IMO:n (International Maritime Organization) antamat määräykset ja suositukset. Näihin sisältyvät esimerkiksi turvallisuuden johtamisjärjestelmät, pelastusvälineiden vaatimukset, paloturvallisuus, ensiapu ja sairaanhoito sekä miehistön koulutusvaatimukset.

2.1 Tausta merityöyleissopimuksen synnylle

Tammikuusta 2001 alkaen ILO aloitti olemassa olevien merenkulkualan työnormien yhdistämisen ja päivittämisen. Tavoitteena oli luoda yksi oikeudellinen asiakirja, konsolidoitu yleissopimus merityöstä, joka hyväksyttäisiin järjestön

konferenssissa. Uuteen yleissopimukseen tultiin sisällyttämään ja siten uudistamaan aiemmat yleissopimukset ja instrumentit (konventiot ja suositukset), jotka määrittelivät merityön tekemistä kansainvälisesti. Uuden yleissopimuksen tarkoituksena oli luoda kattavat, selkeät ja yhdenmukaiset kansainväliset vähimmäisnormit koko merenkulkualalle, jotka ovat yleisesti hyväksyttäviä ja sovellettavissa, jotta tuloksena olisi yhtenäinen normisto merenkulkualalle. (Euroopan yhteisöjen komissio.)

Vuonna 2001 merenkulkuala työllisti maailmanlaajuisesti yli 1,2 miljoonaa merenkävijää, ja sen merkitys maailman taloudelle oli elintärkeää, koska se vastasi 90 prosentista maailmankaupasta. Johtuen merenkulkijoiden tyytymättömyydestä heidän ammattiinsa ja ottaen huomioon inhimillisten tekijöiden merkityksen merionnettomuuksissa, oli tarpeen tarkastella ja päivittää sovellettavia sosiaaliorneja. (Euroopan yhteisöjen komissio.)

ILO:n konsolidoitu (eli yhdistävä) merityötä koskeva yleissopimus hyväksyttiin 23. helmikuuta 2006 ILO:n Kansainvälisen työkonferenssin kokouksessa, jonka ILO:n hallintoneuvosto oli kutsunut koolle 94. istunnossaan Genevessä. Sopimus hyväksyttiin historiallisin äänin 314 puolesta ja 0 vastaan. (Euroopan yhteisöjen komissio.)

2.2 ILO:n historia

ILO:lla on pitkä historia, joka ulottuu aina sen perustamiseen vuonna 1919 osana Versaillesin rauhansopimusta ensimmäisen maailmansodan jälkeen. Se on Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) alainen työjärjestö, joka toimii tiiviissä yhteistyössä muiden kansainvälisten järjestöjen, kuten Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF), Maailman kauppajärjestön (WTO) ja Maailmanpankin kanssa. Vaikuttaminen rikkaiden teollisuusmaiden G20-ryhmän toiminnassa on myös osa ILO:n työtä. (ILOc.)

Järjestö on rakenteeltaan ja toiminnaltaan kolmikantainen. ILO:n työhön osallistuvat tasavertaisina työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen edustajat yhdessä valtioiden hallitusten edustajien kanssa ja järjestön keskeisenä tehtävänä on ollut

edistää sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja reiluja työolosuhteita maailmanlaajuisesti, tavoitteenaan ennaltaehkäistä tulevia konflikteja. Historiansa varrella ILO on saavuttanut useita merkkipaaluja, mukaan lukien ensimmäinen kansainvälisen työkonferenssin vuonna 1920 ja Philadelphian julistuksen hyväksymisen vuonna 1944, joka korosti työnormien tärkeyttä rauhan ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden saavuttamiseksi. Näiden lisäksi ILO on ollut keskeinen toimija perustyönormien, kuten yhdistymisvapauden, kollektiivisen neuvotteluoikeuden, pakkotyön ja lapsityövoiman poistamisen sekä syrjinnän torjunnan, kehittämisesä ja edistämisesä. (ILOc.)

2.3 Joint Maritime Commission

ILO:n ensimmäinen merenkulun istunto kansainvälisesä työkonferenssissa järjestettiin vuonna 1920. Tästä lähtien on syntynyt noin 70 erilaista merenkulua säätelevää instrumenttia, kuten yleissopimuksia ja suosituksia. Merenkulualalla käytävää keskustelua kansainvälisesä merenkulua koskevistä asioista ja tarpeesta päivittää kansainvälisesä merityöhön liittyviä normeja on edistänyt Yhdistynyt Merityökomitea JMC (Joint Maritime Commission), joka perustettiin vuonna 1920. (ILOb.)

JMC on ILO:n pysyvä kansainvälinen elin, joka neuvoo merenkulkuasioissa ja -standardeissa. Komitea muodostuu kolmikannasta, jonka muodostavat hallintoelimen puheenjohtaja ja edustajat työnantaja- sekä työntekijäpuolelta. Työnantaja edustaa kaksikymmentä varsinaista varustamojäsentä ja työntekijöitä vastaavasti kaksikymmentä vakituista merenkulkijajäsentä. Näiden lisäksi on vielä neljä varustamoiden varajäsentä ja neljä merenkulkijoiden varajäsentä. (ILOb.)

JMC on aktiivisesä osallistunut ILO:n merenkulun standardeja koskevaan kehitystyöhön ja tarjoaa tietoa merenkulualaan liittyvissä asioissa ILO:n korkeimmalle hallinnolle. Komitea vastaa mm. pätevien merenkulkijoiden vähimmäispalkan päivittämisestä kansainvälisten suositusten mukaisesti, ja se on ainoa laillinen mekanismi merenkulkijoiden kansainvälisten vähimmäispalkkojen määrittämisesä. (ILOb.)

3 MERITYÖYLEISSOPIMUS ELI MLC 2006

MLC 2006 eli Maritime Labour Convention 2006 on ILO:n merityötä koskeva kansainvälinen yleissopimus, joka määrittelee merenkulkualan työtä koskevat vähimmäisvaatimukset. MLC tunnetaan myös laajasti nimellä ”Seafarer’s Bill of Rights” ja siinä määritellään merenkulkualan työtä koskevat vähimmäisvaatimukset. Näiden vähimmäisvaatimuksien on täytyttävä, jotta alukselle voidaan myöntää merityösertifikaatti ja sen liitteenä ovat myös kaksi sitä täydentävää merityöehtojen noudattamista koskevaa ilmoitusta (DMLC I ja II), joista ilmenee, miten MLC:n vähimmäisvaatimuksia noudatetaan tarkastusten välisinä aikoina.

Yleissopimuksen tarkoitus on yhdistää saman sopimuksen alle lähes kaikki erilliset merenkulkijoiden työoloja koskevat sopimukset, jotka ovat tulleet voimaan viimeisen sadan vuoden aikana. Se kiteyttää ja nykyaikaistaa kaikki erilliset säädökset sekä asetukset ja nyt 104 jäsenvaltiota on ratifioinut yleissopimuksen, edustaen 96,6 prosenttia maailman kauppalaivastosta. (ILOa.)

Sopimuksen tarkoituksena on saada sen ratifioineet jäsenvaltiot muuttamaan lainsäädäntöään niin, että sopimuksen vähimmäisvaatimukset täyttyvät. Suomen osalta kattava merenkulkua käsittelevä kansallinen lainsäädäntö täyttää MLC:n asettamat vähimmäisvaatimukset ja ylittää ne monelta osin. Eroja on lähinnä yksityiskohdissa suositusten osalta.

Suomi ratifioi merityöyleissopimuksen 7. maaliskuuta 2013 ja Suomessa merityöyleissopimus tuli voimaan 1.1.2014. Ratifioinnin myötä MLC:n sisältö sisällytettiin kansalliseen lainsäädäntöön. Suomi oli 33. ILO:n jäsenmaa ja 11. EU:n jäsenmaa, joka ratifioi yleissopimuksen. Ratifiointi tapahtui siten, että Suomen hallitus hyväksyi sopimuksen ja sen jälkeen ilmoitti ILO:lle, että se sitoutuu noudattamaan sopimuksen määräyksiä ja velvoitteita. Ratifioinnin myötä Suomi sitoutuu noudattamaan merityöyleissopimuksen säännöksiä ja velvoitteita kansallisessa lainsäädännössään ja merenkulkualaa koskevissa käytännöissä. Suomen on sopimuksen ratifioinnin myötä varmistettava, että sen lainsäädäntö ja käytännöt ovat yhdenmukaisia merityöyleissopimuksen määräysten kanssa myös siihen tehtävien päivityksien jälkeen. (ILOa.)

3.1 Merityöyleissopimuksen keskeiset kohdat

Yleissopimus on laaja-alainen ja kattaa kaikki laivaliikenteessä työskentelevät merenkulkijat, mukaan lukien kauppalaivojen sekä matkustajalaivojen henkilöstöt ja kalastusalaivojen miehistöt. MLC:n tarkoitus on edistää merenkulkijoiden hyvinvointia ja taata heille asianmukaiset työolosuhteet kansainvälisessä merenkulussa. Yleissopimuksen ratifioineet jäsenvaltiot ovat velvollisia noudattamaan sen keskeisiä työntekijöiden oikeuksien ja työolosuhteiden suojelemiseksi säädettyjä velvoitteita, jotka ovat seuraavanlaisia:

Turvalliset ja terveelliset työolosuhteet:

MLC korostaa työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden merkitystä merenkulun alalla. Sopimuksessa edellytetään, että työnantajat tarjoavat turvallisen työympäristön, joka sisältää asianmukaiset turvavarusteet ja -järjestelyt. Työntekijöitä tulee kouluttaa työturvallisuuteen liittyvissä asioissa, ja heille tulee tarjota riittävästi tietoa ja ohjeita turvallisen työskentelyn varmistamiseksi.

Koulutus ja pätevyys:

MLC edellyttää, että merenkulkijoilla on asianmukainen koulutus ja pätevyys tehtäviinsä sekä mahdollisuus jatkokoulutukseen. Käytännössä MLC edellyttää, että merenkulkijoilla on se koulutus tai pätevyys, jota heidän tehtävänsä aluksella edellyttää ja se on STCW-yleissopimuksen mukainen.

Merenkulkijoiden oikeudet ja työsuhteen ehdot:

MLC varmistaa, että merityöntekijöillä on oikeus oikeudenmukaisiin työsuhteen ehtoihin. Tämä on toteutettu siten, että kukin jäsenvaltio toimeenpanee kansallisella lainsäädännöllä merenkulkijoiden työhön ja sosiaalisiin oikeuksiin liittyvät yleissopimuksen säädökset. Merityöyleissopimus sisältää myös säännöksiä palkkauksesta ja sosiaalisista oikeuksista. Sopimuksen perusteella merenkulkijoille tulee maksaa vähimmäispalkkaa, joka on oikeudenmukainen ja riittävä elämiseen. Palkat tulee lisäksi maksaa enintään kuukauden välein mahdollisen sovellettavan työehtosopimuksen mukaisesti ja tämän lisäksi sopimus takaa merenkulkijoille oikeuden sosiaaliturvaan, terveydenhuoltoon ja muihin sosiaalisiin oikeuksiin.

Majoitusolosuhteet ja virkistysmahdollisuudet:

Yleissopimus takaa asianmukaiset majoitusolosuhteet aluksilla sekä kunnollisiin virkistysmahdollisuuksiin, jotka edistävät merenkulkijoiden terveyttä ja hyvinvointia. Sopimus edellyttää esimerkiksi jäsenvaltioita tarjoamaan merenkulkijoille sopivia ja helposti saatavilla olevia merimiespalveluja maissa. Tämä on tarkoitettu tukemaan merenkulkijoiden terveyttä ja hyvinvointia, ja nämä palvelut tulee toteuttaa yhteistyössä laivanisäntien ja merenkulkijoita edustavien järjestöjen kanssa.

Ruoka- ja ruokahuolto:

MLC:n mukaan aluksilla on oltava asianmukaiset ruoanvalmistus- ja ateriointiolosuhteet merenkulkijoille sekä tarjottava ruoan ja juomaveden tulee olla makсутonta. Tällä pyritään varmistamaan, että merimiesten saama ruoka ja juoma ovat laadullisesti korkeatasoisia ja että ateriointiolosuhteet täyttävät hygienian vaatimukset sekä ottavat huomioon merimiesten moninaiset kulttuuriset ja uskonnolliset taustat ruokailuhuollon osalta.

Laivanisännän vastuu merenkulkijan terveydenhuollosta ja hyvinvoinnista:

MLC sisältää säännökset merenkulkijoiden terveydenhuollosta ja sairaanhoidosta sekä sairausvakuutuksesta. Näiden säännöksien tarkoituksena on varmistaa, että merenkulkijat ovat turvattuja työstä johtuvan sairauden, tapaturman tai kuoleman aiheuttaman taloudellisen menetyksen varalta. Lisäksi sopimuksessa on säännöksiä psyykkisen ja fyysisen hyvinvoinnin edistämisestä.

Työvoiman rekrytointi ja pakkotyön torjunta:

Merityöyleissopimus sisältää säännöksiä myös työvoiman rekrytoinnista ja laivanisäntien vastuusta. Sopimuksen mukaan merenkulkijoita ei saa syrjiä työpaikkahakemuksissa, rekrytoinnissa tai työoloissa. Laivanisäntien tulee varmistaa, että heidän aluksillaan työskentelevät merenkulkijat saavat oikeudenmukaisen kohtelun ja että heidän työolosuhteensa ovat turvalliset ja terveelliset. Tämä sisältää myös pakkotyön kaikkien muotojen ja lapsityön tehokkaasti poistamisen jäsenvaltioiden toimivallan puitteissa.

Työvuorot ja lepoaika:

Yleissopimuksella halutaan varmistaa, että merenkulkijoiden työaikaa ja vähimmäislepoaikoja säädellään, jotta merenkulkijat voivat palautua työstään ja säilyttää työkykynsä. Lisäksi sopimuksella varmistetaan, että merenkulkijoille annetaan asianmukainen vuosiloma ja heillä on oikeus terveystensä ja hyvinvointinsa edistämiseksi käydä maissa satamavapaalla edellyttäen, että heidän työtehtävänsä sen sallivat.

Yhteistyö ja valvonta:

MLC edellyttää, että jäsenvaltiot, alusten omistajat ja työntekijöitä edustavat organisaatiot tekevät yhteistyötä kaikissa MLC:hen liittyvissä asioissa ja sen valvonnassa. Jäsenvaltioiden on toteutettava tämän yleissopimuksen mukaiset velvollisuutensa lippunsa alla purjehtivilla aluksilla ja luotava tehokas järjestelmä, jonka avulla voidaan tarkastaa alusten työ- ja asuinolosuhteet sekä myöntää sertifikaatit MLC:n vaatimusten mukaisesti. Jäsenvaltiot voivat tarvittaessa valtuuttaa julkiset laitokset tai muut organisaatiot (mukaan lukien toisen jäsenvaltion organisaatiot, mikäli kyseinen jäsenvaltio antaa siihen suostumuksensa), suorittamaan tarkastuksia ja/tai myöntämään merityösertifikaatteja, kun ne on katsottu jäsenvaltion toimesta riittävän päteviksi ja riippumattomiksi.

Valitusmenettelyt:

MLC sisältää mahdollisuuden tehdä valituksia ja pyytää apua, jos merenkulkijoiden oikeuksia ei kunnioiteta tai noudateta. Jokaisen jäsenvaltion on vaadittava, että niiden lipun alla purjehtivilla aluksilla käsitellään nopeasti, tehokkaasti ja oikeudenmukaisesti merenkulkijoiden tekemiä valituksia, jotka koskevat yleissopimuksen määräysten rikkomista, mukaan lukien merenkulkijoiden oikeudet.

Käytännössä merityöyleissopimuksen keskeisten velvoitteiden noudattaminen voi olla vaikeaa, koska eri maat ja alukset voivat tulkita sopimuksen vaatimuksia eri tavoin. Tämä saattaa aiheuttaa eroja työturvallisuuden ja -hyvinvoinnin toteutumisessa jäsenvaltioiden aluksilla. Lisäksi yleissopimuksen valvonta ja seuranta voivat osoittautua haasteellisiksi samoista syistä, ja tarvitaan tehokkaita mekanismeja varmistamaan, kuten esimerkiksi PSC-tarkastukset, että sopimusta noudatetaan asianmukaisesti.

3.2 Merenkulkijan määritelmä

MLC koskee "merenkulkijoita", sellaisina kuin ne on määritelty yleissopimuksen II artiklan 1.kohdan f-alakohdassa. Toisin sanoen merenkulkijoina pidetään kaikkia henkilöitä, jotka ovat työsuhteessa, työskentelevät tai ovat palveluksessa missä tahansa ominaisuudessa aluksella, johon merityöyleissopimusta sovelletaan. Tämä määritelmä kattaa aluksen ohjaamiseen tai operointiin osallistuvan miehistön lisäksi esimerkiksi aluksella työskentelevän hotelli- ja ravintolahenkilöstön sekä aluksilla ohjattua harjoittelua suorittavat opiskelijat. (HE 140/2011; ILO 2006; MLC FAQ.)

Yleissopimuksen merenkulkijan määritelmää voidaan soveltaa riippumatta siitä, ovatko kyseiset merenkulkijat suoraan työsuhteessa laivanisäntään vai ovatko he työsuhteessa alihankintajärjestelyn perusteella. Koska merenkulkijan määritelmä ei ole yksiselitteinen, siihen on pyritty vastaamaan yleissopimuksen II artiklan 3.kohdassa. Kohdan mukaan merenkulkijan käsitteen ulkopuolelle voivat jäädä ne henkilöt, jotka työskentelevät aluksella satunnaisesti. Tällaisia henkilöitä voivat olla esimerkiksi luotsit sekä henkilöt, jotka suorittavat tilapäisiä tarkastus-, huolto- tai vastaavia tehtäviä aluksella. (HE 140/2011; ILO 2006; MLC FAQ.)

3.3 Laivanisännän määritelmä

Laivanisännän määritelmä perustuu STCW-yleissopimuksen sääntöön I/1 1.23 ja vähimmäiskoulutusdirektiivin 2008/106/EY 1 artiklan kohtaan 26. Laivanisännällä viitataan aluksen omistajaan, aluksen koko vuokraajaan tai mihin tahansa muuhun luonnolliseen tai oikeushenkilöön, kuten huoltovarustamoon, joka on ottanut vastuun aluksen käytöstä ja sitoutunut hoitamaan kaikki alukseen liittyvät velvoitteet.

Laissa aluksen teknisestä turvallisuudesta ja turvallisesta käytöstä (1687/2009 2 § kohta 43), on lainisännäksi määritelty aluksen omistaja tai koko aluksen vuokraaja, joka joko yksinään tai yhdessä toisten henkilöiden kanssa käyttää tosiasiallista määräamisvaltaa alusturvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä. Laivanisäntään rinnastetaan tässä laissa se, joka sopimuksen perusteella tai muutoin tosiasiallisesti hoitaa aluksen alusturvallisuuteen liittyviä kysymyksiä.

MLC:ssä käytetään termiä laivanvarustaja synonyyminä laivanisännälle. Yleissopimuksessa sillä tarkoitetaan aluksen omistajaa tai muuta organisaatiota tai henkilöä, kuten laivanisäntää, agenttia tai huoltovarustamo, joka on ottanut vastuun aluksen toiminnasta. Kun tällainen taho hyväksyy vastuunsa, se sitoutuu noudattamaan yleissopimuksen mukaisia laivanvarustajan velvollisuuksia ja vastuita, vaikka joitakin tehtäviä saattaa hoitaa laivanisännän puolesta toinen organisaatio tai henkilö. (MLC 2006, II artikla, kohta 1, alakohta j; MLC FAQ.)

4 MERITYÖSERTIFIKAATTI

Ulkomaanliikenteessä toimivilla yli 500 bruttovetoisuuden kauppa-aluksilla on merityöyleissopimuksen voimaantulon myötä oltava merityösertifikaatti, jonka myöntää aluksen lippuvaltio. Tämä on edellytys kansainvälisen liikennöinnin harjoittamiseen ja sertifikaatin edellytyksenä on lippuvaltion suorittama sekä hyväksytysti läpäisty tarkastus.

”Toimivaltaisen viranomaisen tai tarkoitukseen valtuutetun hyväksytyyn organisaation on myönnettävä alukselle merityösertifikaatti enintään viideksi vuodeksi. Myöntämisen edellytyksenä on se, että liitteessä A5—I (liite 1) luetellut kohteet tarkastetaan ja todetaan, että ne ovat niiden kansallisten lakien ja määräysten mukaisia, jotka vastaavat tämän yleissopimuksen aluksella olevien merenkulkijoiden työ- ja elinoloja koskevia määräyksiä.” (MLC 2006, Sääntö 5.1, Normi A5.1.3., kohta 1.)

Suomessa työsuojelutarkastuksen suorittaa lähtökohtaisesti aluksen kotipaikkakunnan Aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue, jonka merityösertifikaatin myöntämistä antama puoltava lausunto on edellytyksenä Traficomien myöntämälle merityösertifikaatille (Maritime Labour Certificate). Tästä voidaan poiketa, mikäli alus liikennöi pääsääntöisesti toisen aluehallintoviraston vastuualueen satamiin. (Työsuojeluhallinnon kotisivut 2023a.)

Merityösertifikaatin myöntämisen edellytyksenä ovat työsuojelutarkastajan tekemän tarkastuksen ja lausunnon lisäksi Traficomille toimitetut aluksen päällikön lausunto, jossa todetaan aluksen miehityksen ja laivaväen pätevyyksien olevan niitä koskevien säädösten ja määräysten mukaiset sekä laivanisännän

täyttämä merityöehtojen noudattamista koskeva ilmoitus DMLC-II. (Työsuojeluhallinnon kotisivut 2023a.)

4.1 Tarkastuksen tilaaminen

Laissa laivaväen työ- ja asuinympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksella (395/2012) 8 § 2.momentissa on säädetty, että laivanisännän on haettava merityösertifikaattiin liittyviä tarkastuksia kirjallisesti hyvissä ajoin ennen tarkastuksen ajankohtaa.

Laivanisännän tai aluksen tulee tilata tarkastus merityösertifikaatin myöntämiseksi nettilomakkeella, joka löytyy aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueiden kotisivuilta. Tarkastuksen tilaamisesta on ohjeistettu työsuojeluhallinnon kotisivuilla, että se tulisi tilata hyvissä ajoin eli vähintään kuukautta ennen toivottua tarkastusajankohtaa. Vastuualueen työsuojelutarkastaja ottaa tämän jälkeen yhteyttä tilauksen yhteydessä nimettyyn yhteyshenkilöön ja sopii tämän kanssa tarkastukseen liittyvistä järjestelyistä. (Työsuojeluhallinnon kotisivut 2023a.)

4.2 Merityösertifikaatin myöntäminen

Suomen lainsäädännössä merityösertifikaattiin liittyvät tarkastukset ja sen myöntämisen edellytyksenä ehtona oleva Liikenne- ja viestintävirastolle annettava lausunto ovat määriteltyinä laissa laivaväen työ- ja asuinympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksella (395/2012 8 §).

Hyväksytysti läpäistyn tarkastuksen perusteella työsuojeluviranomainen antaa Liikenne- ja viestintävirastolle lausunnon merityösertifikaatin myöntämistä varten merityöyleissopimuksen liitteessä A5-1 (liite 2) olevista asioista. Lausunnoissaan työsuojeluviranomaisen on todettava, ettei sen toimivaltaan kuuluvien seikkojen osalta ole estettä merityösertifikaatin myöntämiselle. Työsuojeluviranomaisen antaman lausunnon lisäksi Traficom on varmistettava, ettei myöntämiselle ole estettä heidän toimivaltaan kuuluvissa asioissa. Tämän jälkeen Traficom myöntää alukselle merityösertifikaatin lain aluksen teknisestä turvallisuudesta ja turvallisesta käytöstä (1686/2009) nojalla. (HE 140/2011.)

Aluehallintovirastot ovat Traficomin kanssa sopineet, että työsuojelutarkastajat antavat Traficomille vain sertifikaatin myöntämistä puoltavia lausuntoja byrokraatian vähentämiseksi. Mikäli aluksen olosuhteet eivät ole tarkastuksessa kunnossa, niin mitään lausuntoa ei anneta ja näin ollen Traficom ei myönnä merityösertifikaattia laivanisännälle. (AVI.)

Aluehallintovirastojen merenkulun työsuojelutarkastajilla on apunaan yhtenäinen ohjeistus merityösertifikaattien valvonnan lausuntojen antamiseen. Siinä on kuvattuna yleiset linjaukset, mutta heidän täytyy myös ottaa tapauskohtaisissa ratkaisuisaan huomioon kyseessä olevaan tilanteeseen vaikuttavat olosuhteet. (AVI.)

4.3 Puoltavan lausunnon periaatteet

Puoltavan lausunnon edellytyksenä on lähtökohtaisesti hyväksytysti läpäisty tarkastus. Sertifikaatin myöntävä puoltava lausunto voidaan antaa, vaikka tarkastuksessa ilmeni epäkohtia. Näin toimitaan, mikäli puute tai epäkohta on vähäinen sekä tietyin edellytyksin myös silloin, kun puute tai epäkohta on vähäistä suurempi. (AVI.)

”Toimivaltaisen viranomaisen tai lippuvaltion tarkoitukseen valtuuttaman hyväksytyn organisaation on peruutettava merityösertifikaatti silloin, kun alus ei todistettavasti vastaa tämän yleissopimuksen vaatimuksia eikä asian korjaamiseksi ole ryhdytty tarvittaviin toimenpiteisiin.” (MLC 2006, Sääntö 5.1, Normi A5.1.3., kohta 16.)

”Harkitessaan tämän normin 16 kohdan mukaisesti merityösertifikaatin peruuttamista toimivaltaisen viranomaisen tai hyväksytyn organisaation on kiinnitettävä huomiota puutteiden vakavuuteen tai määrään.” (MLC 2006, Sääntö 5.1, Normi A5.1.3., kohta 17.)

Mikäli tarkastuksella havaittu puute tai epäkohta on vähäistä suurempi, on aluksen päällikön tai varustamon edustajan toimitettava allekirjoitettuna yksilöity ja aikataulutettu sekä tarkastajan mielestä uskottava ja realistinen korjaussuunni-

telman tilanteen korjaamiseksi. Tämä korjaussuunnitelma on laadittava ja alkuperäiskappale on toimitettava tarkastajalle ennen kuin tarkastaja voi laatia puoltavan lausunnon Traficomille. Mikäli työnantaja ei syystä tai toisesta noudata tekemäänsä korjaussuunnitelmaa, on tarkastajan siirrettävä asia työsuojeluviranomaisen käsiteltäväksi valvontalain mukaisten hallinnollisten toimien käynnistämiseksi, joka voi johtaa merityösertifikaatin poisottamiseen. (AVI.)

4.4 Puoltamatta jättäminen

Merityöyleissopimuksen ratifioimisen aikoihin määriteltiin valvonnan pohjaksi yleisimmät syyt, jotka voivat johtaa merityösertifikaatin puoltamatta jättämiseen. Yleisimmät syyt ovat peräisin laista laivaväen työ- ja asuinympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksella (395/2012) sekä sen perusteella säädetyistä asetuksista. Lisäksi asiassa on huomioitu merityöyleissopimuksen määräykset.

Lain laivaväen työ- ja asuinympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksella (395/2012) tarkoituksena on varmistaa laivaväen työ- ja asuinympäristön terveellisyys ja turvallisuus sekä mahdollisuus asianmukaiseen ravintoon, virkistykseen ja vapaa-ajanviettoon aluksella. Näiden asioiden varmistamiseksi tulee suorittaa käyttöönottotarkastus uudelle tai Suomen lipun alle siirtyvälle alukselle viimeistään kuuden kuukauden kuluessa käyttöönottamisesta (395/2012 6 §). Jos laivanisäntä laiminlyö velvollisuutensa ilmoittaa alus käyttöönottotarkastettavaksi, johtaa se todennäköisesti merityösertifikaatin puoltamatta jättämiseen ja näin ollen kaupallisen toiminnan aloittaminen aluksella viivästyy, kunnes käyttöönottotarkastus on tehty alukselle ja aluksen on todettu täyttävän kansallisen lainsäädännön sille asettamat vaatimukset. (AVI.)

Asuinympäristön osalta syyt epäämiseksi perustuvat Valtioneuvoston asetukseen laivaväen asuinympäristöstä aluksella (825/2012). Puoltamatta jättämiselle määritellyt syyt koskevat valaistusta, melua, ilmaäänien eristystä ja niiden mittauksia. Mittausten tulee olla tehtyjä ja arvojen tulee olla asetuksen määrittelmien vähimmäisarvojen mukaisia. Lisäksi yleisissä asuintiloissa ei saa esiintyä merkittäviä puutteita tai vaaratekijöitä eikä makuuhyttien osalta ole puutteita varustuksessa. (AVI.)

Työympäristön osalta on määritelty vastaavat syyt puoltamatta jättämiselle va-
laistuksen ja melun suhteen kuin asuinympäristön osalta. Valtioneuvoston ase-
tus työympäristöstä aluksella (289/2017 tai 417/1981) perusteella työympäris-
tössä ei saa esiintyä terveyden ja hengen menettämisen vaaraa eikä raken-
teissa saa olla olennaisia puutteita, jotka vaativat laajoja korjaustoimenpiteitä.
Näiden lisäksi aluksen nostolaitteet tulee olla tarkastettu lainsäädännön mukai-
sesti. (AVI.)

Valtioneuvoston asetus ruokahuollosta aluksella (820/2012) edellyttää, että
aluksella on pidettään kuukausittaista ruokapäiväkirjaa poissulkien matkustaja-
alukset, joilla matkustajilla ja laivaväellä on yhteinen ruokahuolto. Tämän lisäksi
aluksen talousveden laatua tulee seurata ja valvoa sekä talousvesi tulee analy-
soida vähintään kerran vuodessa. Mikäli nämä ehdot eivät täyty, alukselle ei
voida myöntää puoltavaa lausuntoa merityösertifikaattia varten. (AVI.)

Merityösertifikaatin myöntämiseksi tehtävällä tarkastuksella tarkastellaan työ-
ja asuinympäristön lisäksi laivaväen työsuhteisiin liittyviä asiakirjoja. Mikäli tar-
kastuksella ilmenee vakavia puutteita työelämään liittyvän lainsäädännön nou-
dattamisessa, voi se johtaa suoraan merityösertifikaatin epäämiseen eikä asi-
asta anneta puoltavaa lausuntoa ennen kuin puutteet on korjattu. Merkittäviä
puutteita ei saa esiintyä työsopimuksissa eikä aluksella saa olla vakavia työ-
ja/tai lepoaikarikkomuksia. Näiden lisäksi työaikakirjanpidon tulee olla todennet-
tavissa eikä siinä saa olla merkittäviä puutteita. Palkka on maksettava vähin-
tään kerran kuukaudessa ja työntekijät saavat palkkalaskelman, josta käy ilmi
palkan suuruus ja sen määräytymisen perusteet. Työsuhteen ehtoihin liittyen
työnantajalla tulee olla myös voimassa oleva työterveyshuoltosopimus ja työ-
paikalla on todennettavissa oleva vaarojen selvitys ja arviointi. (AVI.)

Yllä mainittujen seikkojen lisäksi alus tulee olla miehitetty miehitystodistuksen
mukaisesti ja laivaväen merimieslääkärintodistukset sekä pätevyyskirjat ovat
tarkastettavissa. Lisäksi jos aluksen rakenteellista tai matkakohtaista merikel-
poisuutta on perustellusti syytä epäillä, ei alukselle voida antaa puoltavaa lau-
suntoa merityösertifikaattia varten ja havaituista epäkohdista tehdään välittö-
mästi ilmoitus Traficomille. (AVI.)

Havaitut puutteet eivät välttämättä estä puoltavan lausunnon kirjoittamista, mikäli työnantaja laatii korjaussuunnitelman (rectification plan), josta ilmenee korjaavat toimenpiteet sekä aikataulu näiden toteuttamiselle. Tällöin tarkastaja voi harkintansa mukaan esittää puoltavaa lausuntoa täysimittaiselle sertifikaatille tai vaihtoehtoisesti lyhyemmälle sertifikaatille. Näin voidaan varmistua siitä, että työnantaja korjaa havaitut epäkohdat myönnetyssä ajassa ennen seuraavaa merityösertifikaattiin liittyvää tarkastusta. Mikäli työnantaja jättää noudattamatta korjaussuunnitelmaa, tarkastaja siirtää asian työsuojeluviranomaisen käsiteltäväksi valvontalain mukaisten hallinnollisten toimien käynnistämiseksi. (AVI.)

4.5 Voimassaolo

Merityösertifikaatti on voimassa enintään viisi vuotta ja se voidaan myöntää myös muille kuin bruttovetoisuudeltaan yli 500 tonnin kansainvälisessä liikenteessä oleville aluksille laivanisännän hakemuksesta. Lähtökohtaisesti merityösertifikaatti myönnetään aina viideksi vuodeksi kerrallaan, mikäli merityösertifikaatin myöntämistä varten suoritetulla tarkastuksella ei ole havaittu vakavia puutteita MLC:n liitteen A5-1 (liite 2) mukaisissa asioissa. (MLC; MLC FAQ; Traficom 2021b.)

Uuden merityösertifikaatin voimassaolo alkaa uusintatarkastuksen päivästä ja kestää korkeintaan viisi vuotta nykyisen sertifikaatin päättymispäivästä, jos uusintatarkastus on tehty viimeistään kolme kuukautta ennen nykyisen sertifikaatin voimassaolon päättymistä. Jos uusintatarkastus suoritetaan yli kolme kuukautta ennen nykyisen merityösertifikaatin päättymistä, uusi sertifikaatti on voimassa korkeintaan viisi vuotta uusintatarkastuspäivästä lähtien. (MLC 2006, Sääntö 5.1, Normi A5.1.3., kohta 3; Traficom 2021b.)

Mikäli aluksella on merityösertifikaatin myöntämiseksi tai uusimiseksi suoritetulla tarkastuksella havaittu lukuisia puutteita merityöyleissopimuksen liitteen A5-1 (liite 2) asioissa, jotka ovat luonteeltaan kuitenkin sellaisia, etteivät ne ole este sertifioinnille, voidaan alukselle myöntää merityösertifikaatti rajatulla voimassaoloajalla. Näin toimimalla viranomaiset ohjaavat laivanisäntää korjaa-

maan epäkohdat annetussa ajassa ja varmistavat, että epäkohdat tulevat korjatuiksi asianmukaisen aikaikkunan puitteissa eikä aluksen kaupallinen liikennöinti keskeydy. (MLC FAQ.)

4.6 Interim eli väliaikainen merityösertifikaatti

Uudelle alukselle tai käytettynä Suomeen hankittavalle alukselle voidaan myöntää väliaikainen merityösertifikaatti (interim maritime labour certificate), joka on voimassa enintään kuusi kuukautta (1686/2009 58 §). Väliaikainen sertifikaatti voidaan myös myöntää suomalaiselle alukselle, kun vastuu sen toiminnasta siirtyy toiselle laivanisännälle.

Väliaikaisen merityösertifikaatin myöntäminen edellyttää, että työsuojelutarkastaja on suorittanut alukselle mahdollisuuksien mukaan laivaväen työ- ja asuinympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksella (395/2012) annetun lain 8 §:n mukaisesti (liite 2) ja laivanisäntä on osoittanut Traficomille, että aluksella on hyväksyttävät järjestelyt merityöyleissopimuksen vaatimusten täyttämiseksi sekä aluksen päällikkö on perehtynyt merityöyleissopimuksen määräyksiin ja niiden täytäntöön panemiseen liittyviin vastuisiin. Näiden lisäksi laivanisännän tulee toimittaa Traficomille merityöehtojen noudattamista koskevan ilmoituksen tiedot. (MLC 2006, Sääntö 5.1.3, Normi A5.1.3, kohta 7; Traficom 2021b.)

Väliaikainen merityösertifikaatti myönnetään enintään kuudeksi kuukaudeksi ja sen ollessa voimassa ei edellytetä merityöehtojen noudattamista koskevaa ilmoitusta (DMLC) sertifikaatin liitteenä. Väliaikaisen merityösertifikaatin umpeutuessa ei alukselle voida myöntää uutta väliaikaista merityösertifikaattia, vaan alukselle tulee suorittaa tarkastus varsinaisen merityösertifikaatin myöntämiseksi. (MLC 2006, Sääntö 5.1.3, Normi A5.1.3, kohta 6 ja 8; Traficom 2021b)

Poikkeus peräkkäisten väliaikaisten merityösertifikaattien myöntämiselle on tehty maailmanlaajuisen Covid-19 pandemian aikana. Helmikuussa 2021 ILO ohjeisti jäsenvaltioitaan pandemian aikaisista mahdollisista poikkeustoimista merityöyleissopimukseen liittyvissä asioissa ja ohjeistuksen mukaisesti Suomessa myönnettiin peräkkäisiä väliaikaisia sertifikaatteja paikan päällä tehtävien tarkastusten aiheuttamien virusaltistuksien välttämiseksi. Tästä luovuttiin

pandemian hellittäessä ja WHO:n ilmoittaessa pandemian loppumisesta 5.toukokuuta 2023. (ILO Covid-19.)

“In its General Observation, the Committee of Experts urged all ratifying countries with responsibilities as flag States to adopt the necessary measures and/or reinforce the existing ones without delay, including through more frequent inspections, if necessary, to ensure that the ships that fly their flags fully comply with the provisions of the Convention.” (ILO Covid-19.)

Suomen lainsäädännössä ei suoraan ole viittauksia tai soveltuvia asetuksia väliaikaisten merityösertifikaattien peräkkäiselle myöntämiselle. Pandemian aikana asiasta tehtiin ILO:n ohjeistuksen pohjalta työsuojeluviranomaisen toimesta viranomaispäätös, jonka pohjalta luotiin uudet käytännöt etätarkastuksille merityösertifikaatin myöntämiseksi suoritettaville tarkastuksille. Näiden käytäntöjen avulla voitiin asiakirjojen ja haastatteluiden perusteella tehdä mahdollisuuksien mukaan tarkastus väliaikaisen merityösertifikaatin myöntämiseksi eräissä tapauksissa, joissa tarkastajan läsnäololle ei nähty pakottavaa tarvetta. Huolimatta ILO:n Covid-19 ohjeistuksesta, väliaikaisen merityösertifikaatin voimassaoloa ei voitu jatkaa tähän vedoten. Mikäli tarkastaja ei päässyt pandemiatilanteen takia paikalle suorittamaan tarkastusta varsinaisen merityösertifikaatin myöntämiseksi, oli tällöin myönnettävä uusi väliaikainen sertifikaatti ohjeistuksen mukaisesti.

Maailman laajuisen pandemian aiheuttamien poikkeusolojen hellitettyä ja tilanteen normalisoiduttua on tarkastuskäytäntöjä arvioitu uudestaan, jonka myötä on luovuttu peräkkäisten väliaikaisten merityösertifikaattien myöntämisestä tarkastuksia suorittavien työsuojelutarkastajien toimesta. Työsuojelua ohjaava ministeriö ei ole antanut tietääkseni asiasta ohjausta muistioiden tai tiedonantojen muodossa.

4.7 Merityöehtojen noudattamista koskeva ilmoitus

Merityösertifikaattiin on liitettävä merityöehtojen noudattamista koskeva kaksiosainen ilmoitus, jotka sisältävät DMLC-I ja DMLC-II asiakirjat. Niissä luetellaan ne kansalliset säädökset ja määräykset, jotka vastaavat merityöyleissopimuk-

sen määräyksiä ja ne toimenpiteet, joihin laivanisäntä on ryhtynyt varmistaakseen sen, että alus on kyseisten säädösten ja määräysten mukainen. (Traficom 2021b.)

DMLC-I on Traficomien valmisteleva ja myöntämä asiakirja, jossa luetellaan merityöyleissopimuksen perusteella tarkastettavat kohteet ja tarkastettaviin kohteisiin liittyvä kansallinen lainsäädäntö sekä alukselle mahdollisesti myönnetty poikkeukset. DMLC-II asiakirjassa selostetaan ne toimenpiteet, joihin laivanisäntä on ryhtynyt varmistaakseen sen, että kansallisia vaatimuksia noudatetaan, jatkuvasti myös tarkastusten välisinä aikoina sekä ne aiotut toimenpiteet, joilla vaatimusten noudattamista tehostetaan. Tämän asiakirjan valmistelee laivanisäntä ja Traficom vahvistaa sen ennen liittämistä osaksi merityösertifikaattia. (Traficom 2021b.)

Aluksen merityösertifikaatti ja merityöehtojen noudattamista koskeva ilmoitus tai niiden jäljennös on pidettävä laivaväen nähtävillä helppopääsyisessä paikassa. Mikäli ne eivät ole englanniksi, on niistä oltava englanninkieliset käännökset asiakirjojen liitteinä, jotka on pyynnöstä annettava myös lippuvaltion tarkastajille, satamavaltion valtuutetuille virkamiehille ja laivanvarustajien ja merenkulkijoiden edustajille. (MLC 2006, Sääntö 5.1.3, Normi A5.1.3, kohta 12; 395/2012 13.luku 15 §.)

4.8 Voimassaolon lakkaaminen

Aluksen merityösertifikaatti lakkaa olemasta voimassa, mikäli aluksen nimi, kotipaikka, lippuvaltio muuttuu, tai aluksen tiedoissa tapahtuu muita merityösertifikaatin tietoihin vaikuttavia muutoksia. Myös välitarkastuksen laiminlyöminen ja sen merkinnän puuttuminen merityösertifikaatista johtaa voimassa olon lakkaamiseen. Tällöin lailliset edellytykset aluksen liikennöinnille lakkaavat ja alus tulee pysäyttää epäkohdan korjaamiseen asti.

”Jos aluksen nimi tai kotipaikka muuttuu tai aluksen tiedoissa tapahtuu muita todistus- tai turvallisuuskirjan tai merityösertifikaatin tietoihin vaikuttavia muutoksia, laivanisännän tai hänen edustajansa on viipymättä haettava kirjallisesti

uutta todistus- tai turvallisuuskirjaa Liikenne- ja viestintävirastolta tai hyväksytyltä luokituslaitokselta ja uutta merityösertifikaattia Liikenne- ja viestintävirastolta.

Todistus- tai turvallisuuskirja lakkaa olemasta voimassa, jollei siihen ole tehty merkintää säädetystä vuosi-, väli- tai määräaikaiskatsastuksesta taikka jos alukseen on tehty muutos ilman Liikenne- ja viestintäviraston tai hyväksyn luokituslaitoksen suostumusta tai jos alus siirtyy toisen valtion lipun alle.

Merityösertifikaatti lakkaa olemasta voimassa, jos:

- 1) alusta ei ole tarkastettu merityöyleissopimuksen määräysten mukaisesti;*
- 2) merityösertifikaattia ei ole allekirjoitettu hyväksytyin välitarkastuksen jälkeen;*
- 3) alus siirtyy toisen valtion lipun alle;*
- 4) ei enää toimi laivanisännän lukuun;*
- 5) aluksen rakenteisiin tai laitteisiin on tehty olennaisia muutoksia.”*
(1686/2009 6.luku 59 §)

Kansallinen lainsäädäntö vastaa lähestulkoon sanasta sanaan MLC:n vastaavaa kohtaa:

”Tämän normin 1 tai 5 kohdassa tarkoitettu merityösertifikaatti lakkaa olemasta voimassa;

- a) jos asiaankuuluvia tarkastuksia ei tehdä tämän normin 2 kohdan mukaisissa määräajoissa;*
- b) jos merityösertifikaattia ei ole allekirjoitettu tämän normin 2 kohdan mukaisesti;*
- c) jos alus vaihtaa lippua;*
- d) jos alus ei enää toimi laivanvarustajan lukuun; ja*
- e) jos aluksen rakenteissa tai laitteissa on tehty 3 osastossa tarkoitettuja olennaisia muutoksia.”* (MLC 2006, Sääntö 5.1, Normi A5.1.3., kohta 14.)

Vuosien 2021–2023 aikana merityösertifikaattiin liittyvien tarkastuksien yhteydessä tekemieni havaintojen perusteella inhimillinen virhe on yleensä pääasiallinen syy merityösertifikaatin ennenaikaiseen voimassaolon päättymiseen, kun kyseessä on ollut suomalainen alus. Useimmiten tämä on johtunut siitä, että merityösertifikaatista puuttuvat tarvittavat allekirjoitukset tai välitarkastus on jäänyt suorittamatta, eikä varustamossa tai aluksella ole havaittu välitarkastuksen määräajan umpeutumista.

4.9 Voimassaolon jatkaminen

Vaikka MLC noudattaa monissa asioissa IMO:n yleissopimusten alusten tarkastus- ja sertifiointijärjestelmää, siinä ei ole säännöstä vanhentuneen todistuksen jatkamisesta. Tästä syystä Traficom ei voi jatkaa merityösertifikaatin voimassa oloa poikkeuksen myöntämisellä lain aluksen teknisestä turvallisuudesta ja turvallisesta käytöstä (1686/2009) 62 § perusteella, vaan varustamoiden on otettava huomioon suoritettava uusintatarkastuksen suorittaminen ja siihen liittyvät järjestelyt aluksen matkasuunnittelussa.

Ainoa poikkeus sertifikaatin voimassaolon jatkamiseksi on merityösertifikaattiin liittyvien tarkastusten suorittavan tarkastajan tekemä merkintä merityösertifikaattiin uusintatarkastuksen yhteydessä ennen sen voimassaolon päättymistä. Tämän menettelyn mahdollisti MLC:n 8.1.2019 voimaan tullut vuoden 2016 muutos standardin A5.1.3 kohtaan 4, jonka perusteella tarkastaja voi jatkaa merityösertifikaatin voimassaoloa enintään viiden kuukauden ajan merityösertifikaatin viimeisestä voimassaolopäivämäärästä laskien. Merkinnällä tarkastaja toteaa aluksen edelleen täyttävän kansalliset lait ja määräykset tai muut yleissopimuksen vaatimusten täytäntöönpanotoimenpiteet, mutta uutta todistusta ei voida välittömästi myöntää eikä asettaa saataville aluksella. (MLC FAQ.)

5 MERITYÖYLEISSOPIMUKSEN VALVONTA LIPPUVALTIOTARKASTUSTEN JA SATAMAVALTIOTARKASTUSTEN KAUTTA

ILO:n merityöyleissopimuksen noudattamista valvotaan lippuvaltiotarkastusten ja satamavaltiotarkastusten kautta. Näiden tarkastuksien tavoitteena on varmistua, alus täyttää MLC:n vähimmäisvaatimukset. Merityöyleissopimuksen valvontaa varten ILO on laatinut ohjeet sekä lippuvaltiotarkastuksien että satamavaltiotarkastuksien suorittamiseksi.

ILO:n ohjeissa käsitellään myös satamavaltioiden valvonnasta vastaavien virkamiesten ja muiden asiaankuuluvien viranomaisten, kuten lippuvaltioiden ja merenkulkijoiden edustajien, välistä koordinoitua ja yhteistyötä. Ohjeissa korostetaan viestinnän, tietojen jakamisen ja yhteistyön merkitystä merityöyleissopimuksen tehokkaassa täytäntöönpanossa ja mahdollisten noudattamatta jättämisten korjaamisessa. (ILO 2009b.)

5.1 Lippuvaltio- ja satamavaltiotarkastukset

Lippuvaltiolla tarkoitetaan maata, jossa alus on rekisteröity ja/tai maata, jonka lipun alla alus purjehtii. Kansainvälisen oikeuden mukaan lippuvaltio on hallinto, jolla on toimivalta ja vastuu säännellä aluksia ja olosuhteita sen lipun alla purjehtivilla aluksilla riippumatta siitä, missä päin maailmaa ne toimivat. (MLC FAQ.)

Lippuvaltiotarkastus on menettely, jossa lippuvaltioviranomaiset tai niiden puolesta toimivien nimettyjen organisaatioiden tarkastajat varmistavat, että alukset noudattavat niitä koskevaa kansallista lainsäädäntöä ja määräyksiä sekä kansainvälisiä merenkulkua koskevia sääntöjä ja sopimuksia. Näitä tarkastuksia kutsutaan usein niiden englanninkielisellä nimellä "flag state control". MLC:n osalta valvonta painottuu siihen, että merenkulkijoiden perusoikeudet, kuten turvalliset ja terveelliset työolosuhteet, riittävä lepoaika, hyvät asuinolosuhteet ja oikeudenmukainen palkka toteutuvat. (MLC FAQ; ILO 2009a.)

Satamavaltiot ovat niitä maita, joiden satamiin alukset saapuvat tai joista ne lähtevät. Satamavaltiotarkastukset (port state control, PSC) ovat osa kansain-

välistä järjestelmää, jonka tavoitteena on varmistaa, että kaikki satamissa vierailuvat alukset täyttävät kansainväliset turvallisuus- ja ympäristömääräykset. Työturvallisuuden valvonnan kannalta satamavaltiotarkastukset ovat tärkeitä, koska niissä voidaan havaita mahdolliset työturvallisuusrikkomukset ja valvotaan MLC:n vähimmäisvaatimusten toteutumista riippumatta siitä, onko aluksen lippuvaltio ratifioinut MLC:n vai ei. (MLC FAQ.)

5.2 ILO:n ohjeistus lippuvaltiotarkastuksien suorittamiseksi

ILO on julkaissut vuonna 2009 kansainväliset ohjeet merityöyleissopimuksen lippuvaltiotarkastuksia varten. Nämä ohjeet toimivat viitekehyksenä lippuvaltioille sen varmistamiseksi, että niiden lipun alla purjehtivat alukset täyttävät vaaditut työnormit ja merenkulkijoille tarjotaan turvalliset ja ihmisarvoiset työolot MLC:n määräysten mukaisesti. Ohjeiden tarkoituksena on auttaa lippuvaltioita täyttämään velvollisuutensa ja varmistamaan yleissopimuksen noudattaminen. Ohjeissa hahmotellaan tarkastusten laajuus, tavoitteet ja menettelyt, mukaan lukien tarkastettavien alusten valinta, tarkastusprosessi ja tarkastusraporttien antaminen. (ILO 2009a.)

Ohjeissa korostetaan tehokkaiden tarkastusjärjestelmien, lippuvaltioiden ja hyväksytyjen laitosten välisen yhteistyön sekä asiaankuuluvien sidosryhmien välisen tietojenvaihdon merkitystä. Ohjeissa on neuvottu esimerkiksi mitä asiakirjoja tulisi tarkastaa merenkulkijoiden työsopimukseen, työ- ja elinoloihin, turvallisuuteen sekä terveydenhuoltoon ja sosiaaliturvaan liittyen. Tämän lisäksi ohjeet kattavat tarkastusten eri osa-alueet, kuten esimerkiksi ohjeita merenkulkijoiden työsopimusten noudattamisen todentamiseen ja työ- ja elinolojen tarkastamiseen. Kokonaisuudessaan ILO:n laatima asiakirja antaa yksityiskohtaiset ohjeet tarkastusprosessista, dokumentointivaatimuksista sekä tarkastajien rooleista ja vastuista. (ILO 2009a.)

Yllä mainittujen asioiden lisäksi ohjeissa suositellaan noudattamaan tarkastusten osalta riskiperusteista lähestymistapaa, keskittämään resursseja korkean riskin osa-alueille ja kohdentamaan toimet aluksiin, joilla on mahdollisia vaatimustenvastaisuuksia. Ohjeet myös kannustavat lippuvaltioita ottamaan käyttöön tehokkaita seurantamekanismeja tarkastuksissa havaittujen puutteiden

korjaamiseksi ja sen varmistamiseksi, että korjaaviin toimenpiteisiin ryhdytään. (ILO 2009a.)

5.3 ILO:n ohjeistus satamavaltiotarkastuksien suorittamiseksi

Satamavaltiotarkastusjärjestelmässä (PSC) valvotaan satamissa vierailevia ulkomaisia aluksia ja kansainvälisten sopimusten noudattamista. Järjestelmän tarkoituksena on saattaa vastuuseen säännöllisesti suoritettavien tarkastusten kautta ne laivanisännät ja alukset, jotka eivät noudata kansainvälisiä sopimuksia. (MLC FAQ.)

ILO julkaisi vuonna 2009 yhdessä lippuvaltiotarkastuksien toimeenpanemiseksi laadittujen ohjeiden kanssa erillisen ohjeistuksen satamavaltiotarkastuksien suorittamiseksi. Nämä ohjeet toimivat vastaavana viitekehyksenä satamavaltiotarkastuksia suorittaville valvontaviranomaisille. Ohjeissa esitetään satamavaltioiden valvonnasta vastaavien virkamiesten tavoitteet, periaatteet ja menettelyt tarkastusten aikana. Ohjeet korostavat tehokkaiden, eri näkökohdista suoritettujen tarkastusten merkitystä MLC:n noudattamisen varmistamisessa sekä merenkulkijoiden oikeuksien ja hyvinvoinnin suojelemisessa. Ohjeissa korostetaan satamavaltioiden valvontajärjestelmän merkitystä merityöyleissopimuksen noudattamisen varmistamisessa, merenkulkijoiden oikeuksien suojelemisessa ja ihmisarvoisten työolosuhteiden edistämisessä. (ILO 2009b.)

Satamavaltiotarkastuksia koskeva ohjeistus sisältää yksityiskohtaiset ohjeet tarkastusprosessista, asiakirjavaatimuksista sekä satamavaltiovalvonnasta vastaavien virkamiesten tehtävistä ja vastuista sekä puutteiden tunnistamisesta ja asianmukaisten toimien toteuttamisesta, jos vaatimuksia ei noudateta. (ILO 2009b.)

6 MERITYÖSERTIFIKAATTIIN LIITTYVÄT TARKASTUKSET

Suomen lipun alla olevilla aluksilla merityöyleissopimukseen liittyvä lainsäädäntö tulee Suomen kansallisista säädöksistä, jonka noudattamista valvoo työsuojeluviranomainen. Tämä tarkoittaa sitä, että merityöyleissopimuksen noudattamista valvotaan välillisesti ja viranomaisohjaus annetaan työsuojeluviranomaisen toimesta pääasiassa toimintaohjeina ja kehotuksina. (STM 2016.)

Laissa laivaväen työ- ja asuinympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksella (395/2012) on periaatteessa kaksi tarkastustyyppiä: käyttöönottotarkastus ja määräaikaistarkastus. Nämä tarkastustyyppit koskevat kaikkia Suomen lipun alla toimivia aluksia, joilla työskentelee laivaväkeä. Merityösertifikaatin myöntämisen edellytykseksi on lain 8 §:ssä määritelty työsuojeluviranomaisen tekemä tarkastus ja sen perusteella annettava lausunto Traficomille, joka myöntää merityösertifikaatin lausunnon perusteella. (STM 2016.)

6.1 Käyttöönottotarkastus

Lain laivaväen työ- ja asuinympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksella (395/2012 6 §) mukaan uudelle tai Suomen lipun alle siirtyvälle alukselle on suoritettava käyttöönottotarkastus, jonka tilaaminen on laivanisännän vastuulla.

”Laivanisännän on huolehdittava siitä, että uudella tai Suomen lipun alle siirtyvällä aluksella tehdään käyttöönottotarkastus. Käyttöönottotarkastuksessa työsuojeluviranomainen varmistaa, että aluksen työ- ja asuintilat ovat säännösten ja määräysten mukaiset. Käyttöönottotarkastus on tehtävä, jos mahdollista ennen aluksen käyttöön ottamista, kuitenkin viimeistään kuuden kuukauden kuluessa käyttöönottamisesta. Vastaavasti on meneteltävä, jos aluksella tehdään olennaisia muutostöitä.” (395/2012 2.luku 6 §.)

Käyttöönottotarkastus vastaa alukselle tehtävää tarkastusta merityöyleissopimuksen liitteessä A5-1 mainittujen asioiden osalta ja samalla varmistetaan vastaako alus kansallisia vaatimuksia työ- ja asuinolosuhteiden osalta. Mikäli käyttöönottotarkastus suoritetaan yhdessä merityösertifikaatin myöntämiseksi suoritettavan tarkastuksen yhteydessä, on lain mukaan perittävä maksu laivanisän-

nältä, vaikka lausunto merityösertifikaattia varten on maksuton. Ulkomailla tehtävästä tarkastuksesta peritään myös matkakulut laivanisännältä. (HE 140/2011; STM 2016.)

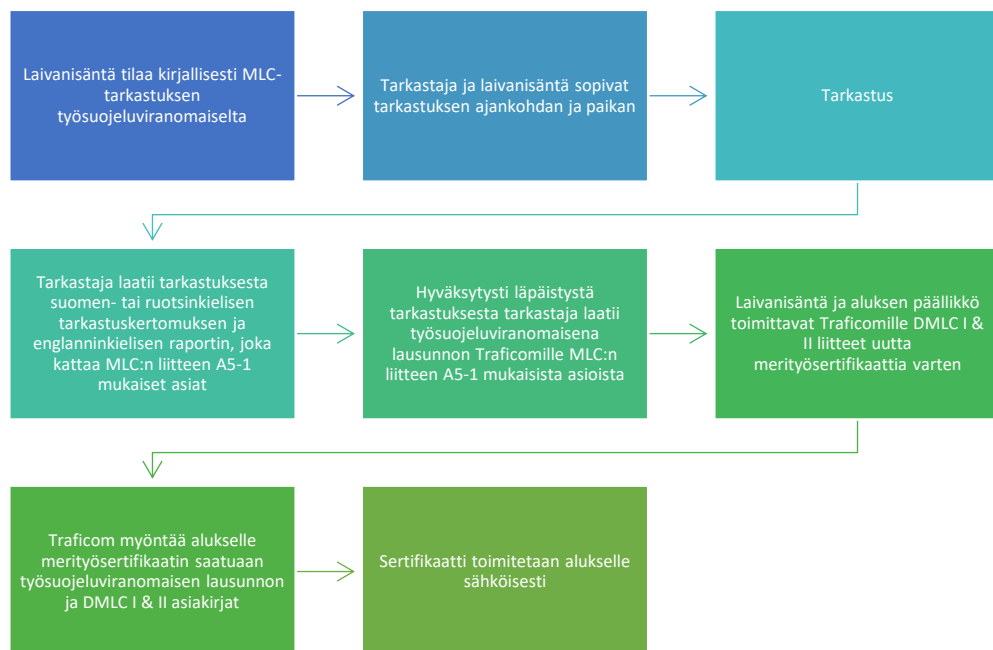
Olellaiset muutostyöt ovat tulkinnanvarainen seikka ja sitä ei ole tarkkaan määritelty lainsäädännössä. Tällaisiksi asioiksi kuitenkin yleensä katsotaan koneistoon, laitteistoon, asuin- tai työtiloihin tehtävät laajat muutostyöt. Tällöin tehtyjen korjaus- tai muutostöiden katsotaan olevan vaikutuksiltaan niin suuria, että on tarpeen tehdä alukselle perusteellinen tarkastus työ- ja asuinoloja koskevien määräysten vastaavuuden toteamiseksi.

6.2 Määräaikaistarkastus

Kansainvälisessä liikenteessä olevat alukset on tarkastettava työsuojeluviranomaisen toimesta vähintään kolmen vuoden välein ja laivanisännän vastuulla on hakea hyvissä ajoin kirjallisesti merityösertifikaattiin liittyvää tarkastusta työsuojeluviranomaiselta ennen tarkastuksen ajankohtaa. Laivanisännän velvollisuus hakea kirjallisesti tarkastusta perustuu lain laivaväen työ- ja asuinympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksella (395/2012) 8 §:n 2. momenttiin.

Laivanisännän tarkastuksen tilausvelvollisuus on säädetty laissa (395/2012), mutta sen laiminlyömistä ei ole säädetty rangaistavaksi teoksi saman lain 20 §:n mukaan, jossa määritellään merityörikkomukset. Tarkastuksen tilausvelvollisuuden huomiotta jättäminen ja tarkastuksen tilaamisen jättämisen viime hetkeen voi olla laivanisännälle taloudellisesti epäedullista. Merityösertifikaatin on oltava voimassa tarkastushetkellä ja mikäli tarkastusta sen uusimiseksi tai myöntämiseksi ei laivanisännän laiminlyönnistä johtuvasta syystä ehditä tehdä ja lakkaa aluksen oikeus kaupalliseen liikennöintiin. Mikäli tämä tilanne todetaan PSC-tarkastuksella, satamavaltion viranomaiset pysäyttävät aluksen siihen asti, kunnes alukselle on suoritettu tarkastus merityösertifikaatin myöntämiseksi ja alukselle on toimitettu voimassa oleva sertifikaatti.

Aluksille, joilla on merityösertifikaatti, tehdään kahdenlaisia määräaikaistarkastuksia liittyen sertifikaatin voimassa pitämiseksi ja uusimiseksi (kuva 1). Merityösertifikaatin myöntämiseksi tehtävässä määräaikaistarkastuksessa työsuojeluviranomainen tarkastaa aluksen ja valvoo, että merityöyleissopimuksen vaatimukset työsuhteen ehdoista, aluksen työ- ja asuintilojen terveellisyydestä ja turvallisuudesta sekä oikeudesta asianmukaiseen ravintoon, virkistäytymiseen ja vapaa-ajan viettoon täyttyvät. Hyväksytysti läpäistystä tarkastuksesta annetaan lausunto Traficomille, joka myöntää lausunnon perusteella alukselle merityösertifikaatin. (HE 140/2011; HE 90/2014; STM 2016.)

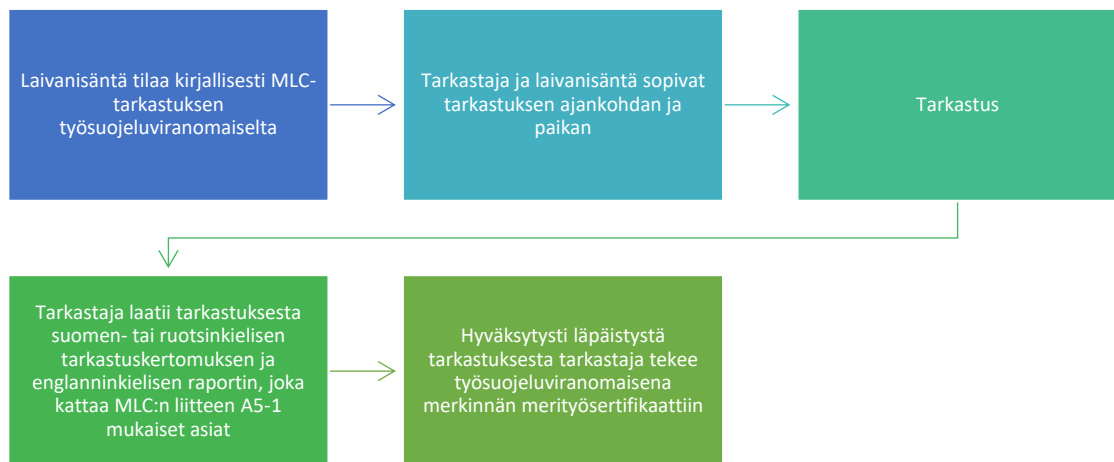

Kuva 1. Prosessikaavio merityösertifikaatin myöntämiseksi tai uusimiseksi

Määräaikaistarkastus merityösertifikaatin voimassa pitämiseksi on tehtävä sertifikaatin myöntämisen päivämäärästä laskien sen voimassaolon toisen ja kolmannen vuoden välisenä aikana sekä tarkastuksesta tehdään merkintä sertifikaattiin (kuva 2).

”Merityösertifikaatin voimassaolon edellytyksenä on toimivaltaisen viranomaisen tai tarkoitukseen asianmukaisesti valtuutetun hyväksytyn organisaation suorittama väliaikaistarkastus, jossa varmistetaan, että alus vastaa edelleen niitä kansallisia määräyksiä, joilla tämä yleissopimus on pantu täytäntöön. Jos merityösertifikaatti on voimassa viiden vuoden ajan ja alus tarkastetaan sinä aikana ainoastaan kerran, tarkastus on suoritettava vähintään kaksi tai enintään

kolme vuotta ennen sitä vuosipäivää, jolloin merityösertifikaatin voimassaoloaika päättyy. Vuosipäivällä tarkoitetaan kunkin vuoden sitä päivää ja kuukautta, joka vastaa sitä päivää, jolloin merityösertifikaatin voimassaoloaika päättyy. Väliaikaistarkastuksen on laajuudeltaan ja perusteellisuudeltaan vastattava aluksen merityösertifikaatin uusinnan edellytyksenä olevaa tarkastusta. Merityösertifikaatti on allekirjoitettava sen jälkeen, kun alus on väliaikaistarkastuksessa hyväksytty.” (MLC 2006, Sääntö 5.1, Normi A5.1.3., kohta 2.)

Kuva 2. Prosessikaavio merityösertifikaatin väliaikaistarkastuksesta

MLC:n vuoden 2016 lisäyksien jälkeen on työsuojeluviranomainen voinut jatkaa merityösertifikaatin voimassaoloa enintään viidellä kuukaudella tekemällä siitä asianmukaisen merkinnän sertifikaattiin. Tämä oikeus jatkaa sertifikaatin voimassaoloa on myös kansallisessa lainsäädännössä (395/2012 8 § 3.momentti) ja siinä on asetettu ehdoksi, että työsuojeluviranomaisen on todettava merityösertifikaatin uusimiseksi tehtävällä määräaikaistarkastuksella, että alus edelleen täyttää merityösertifikaatin myöntämiseen liittyvät vaatimukset, mutta uutta sertifikaattia ei voida myöntää välittömästi ennen voimassaoloajan päättymistä tai sitä ei voida toimittaa alukselle ennen sen voimassaoloajan umpeutumista.

”Jos ennen merityösertifikaatin voimassaolon päättymistä tehdyn uusintatarkastuksen jälkeen aluksen todetaan edelleen vastaavan kansallisia säädöksiä ja määräyksiä tai muita toimenpiteitä, joilla tämän yleissopimuksen vaatimukset pannaan täytäntöön, mutta kyseiselle alukselle ei voida välittömästi myöntää

*uutta sertifikaattia ja saattaa tätä saataville aluksella, toimivaltainen viranomai-
nen tai tähän tarkoitukseen asianmukaisesti valtuutettu hyväksytty organisaatio
voi tämän normin 1 kohdan estämättä jatkaa sertifikaatin voimassaoloa enin-
tään viisi kuukautta olemassa olevan sertifikaatin voimassaolon päättymispäi-
västä lukien ja allekirjoittaa sertifikaatin tämän mukaisesti.” (MLC 2006, Sääntö
5.1, Normi A5.1.3., kohta 4.)*

Syksyllä 2021 Traficom aloitti siirtymisen sähköisiin sertifikaatteihin ja tämän takia prosessi sertifikaatin saamiseksi tarkastuksen jälkeen on nopeutunut huomattavasti. Tästä syystä suomalaisten alusten kohdalla voimassaolon jatkaminen on poikkeuksellista. Kun alukselle toimitetaan uusi merityösertifikaatti Traficomien toimesta, lakkaa työsuojeluviranomaisen voimassaoloa jatkavalla merkinnällä olevan sertifikaatin voimassaolo ja se on hävitettävä.

7 MLC-TARKASTUS KÄYTÄNNÖSSÄ

Työsuojeluviranomainen suorittaa alukselle tarkastuksen MLC:n liitteen A5-1 (liite 2) mukaisista asioista merityösertifikaatin myöntämiseksi, voimassapitämiseksi tai sen uusimista varten lain laivaväen työ- ja asuinympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksella (395/2012) 8 § mukaisesti. Tarkastus voidaan myös suorittaa ennalta ilmoittamatta (44/2006 8 §), mikäli on aihetta epäillä aluksen olosuhteiden olevan vastoin yleissopimuksessa asetettuja standardeja tai mikäli alukselta on tehty MLC-valitus viranomaisille.

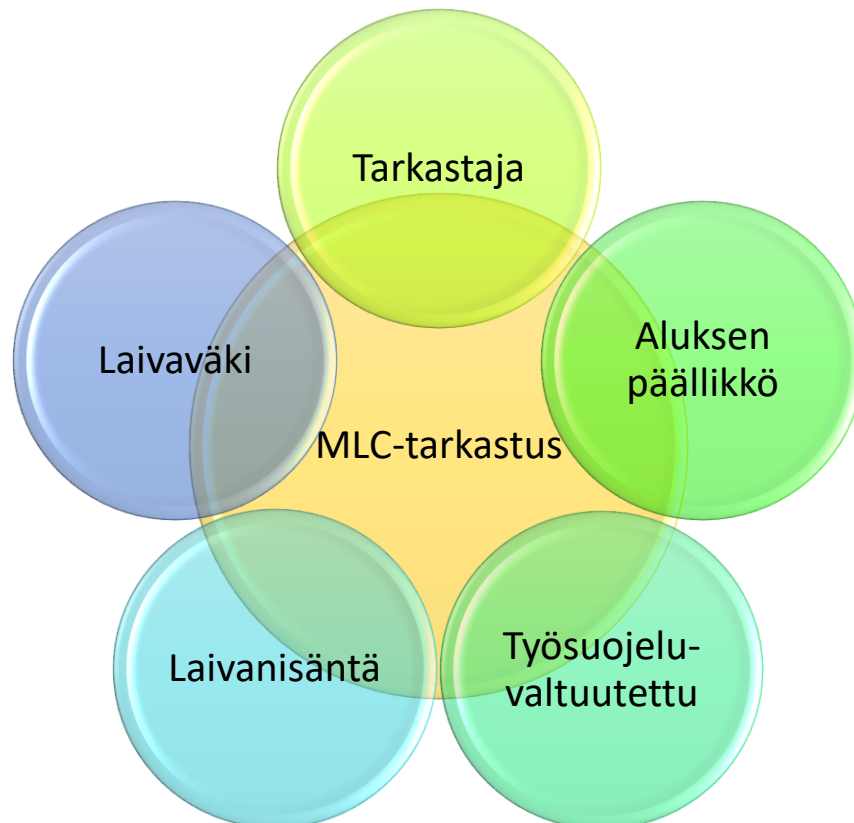
Tarkastuksen ajankohdasta sovitaan etukäteen laivanisännän tai aluksen päällikön sekä tarkastuksen suorittavan tarkastajan kesken, jonka jälkeen tarkastaja lähettää alukselle sähköisesti tarkastusilmoituksen vahvistuksena sovitusta tarkastusajankohdasta, jollei tarkastusta ole syytä tehdä ennalta ilmoittamatta. Laivanisännän tai aluksen päällikön tulee tiedottaa tarkastuksesta aluksen työsuojeluvaltuutetulle tai, jos tällaista ei ole, antaa tieto tulevasta tarkastuksesta tiedoksi aluksella sopivalla tavalla. (44/2006 7 §; Työsuojeluhallinnon kotisivut 2023a.)

Laivanisännän edustaja aluksella on aluksen päällikkö, jollei laivanisäntä itse toimi aluksen päällikkönä. Alus voi myös olla työturvallisuuslain (738/2002) 49 §:ssä tarkoitettu yhteinen työpaikka, jolla laivanisäntä käyttää pääasiallista määräysvaltaa työturvallisuuslaissa säädetyllä tavalla. (HE 140/2011.)

Koska päällikkö toimii laivanisännän edustajana aluksella, on hänen tai hänen edustajansa oltava läsnä tarkastuksella ja varustamon edustajan läsnäolo on vapaaehtoista. Tarkastuskierroksella on yleensä läsnä myös tarkastettavan osaston esihenkilö ja siellä työskentelevä laivaväki sekä mahdollisuuksien mukaan aluksen työsuojeluvaltuutettu.

Aluksen työsuojeluvaltuutetun toivotaan osallistuvan tarkastukselle työntekijöiden edustajana, koska tämä toimii työntekijöiden edustajana suhteessa työsuojeluviranomaisiin ja on tästä syystä oikeutettu osallistumaan työsuojelutarkastuksiin. Mikäli työsuojeluvaltuutettu ei osallistu tarkastukseen, on laivanisännän tai aluksen päällikön ilmoitettava tarkastajalle syy tämän poissaoloon. (44/2006 7 §.)

Kuva 3. Tarkastukselle osallistujat

Laivanisännällä tai tämän edustajalla, aluksen päälliköllä, työsuojeluvaltuutulla sekä muulla laivaväellä on oikeus olla läsnä tarkastuksessa, esittää näkemyksiään ja kysymyksiä tarkastuksen aikana sekä saada tietoa tarkastuksesta ja sen jälkeisistä toimenpiteistä (kuva 3). Tarkastajan tulee pyynnöstä keskustella näiden henkilöiden kanssa kahden kesken heitä koskevista valvottavista asioista joko aluksella tai tarvittaessa muualla. Tarkastajan on myös mahdollista rajoittaa tai esittää lisättäväksi tarkastukseen osallistuvien määrää tarkastuksen luonteen tai laajuuden mukaan. (44/2006 7 §.)

Tarkastuksen kesto paikan päällä vaihtelee pitkälti aluksen koon mukaan. Pienemmillä aluksilla ja tavanomaisilla rahtialuksilla tarkastus kestää yleensä noin neljä tuntia ja isommilla rahtialuksilla 4–8 tuntia. Isoilla matkustaja-aluksilla tarkastukseen varataan yleensä 1–2 päivää. Yleinen käytäntö on, että tarkastuksen jälkeen tarkastaja käy loppupalaverissa lävitse tarkastuksella tehdyt havainnot ja kuulee tarkastukselle osallistuneita havainnoista sekä mahdollisista velvoitteista. Tarkastaja laatii tarkastuksesta laivanisännälle tarkastuskertomuksen 30 päivän sisään ja se toimitetaan alukselle sekä laivanisännälle sähköisesti.

Tarkastuskertomuksesta on tehtävä myös englanninkielinen tai aluksen työkielillä laadittu kopio, joka toimitetaan aluksen päällikölle. Tämä kopio on myös asetettava esiin aluksen ilmoitustaululle tiedoksi laivaväelle ja lähetettävä pyynnöstä heidän edustajilleen eli ammattiliittojen edustajille. (MLC 2006, Sääntö 5.1, Normi A5.1.4., kohta 12.)

Merityösertifikaattiin liittyvät tarkastukset ovat maksuttomia ja laivanisäntä vastaa tarkastajan matkakustannuksista ulkomailla tehtävässä tarkastuksessa (395/2012 9 §). Tarkastajan on laadittava ja toimitettava Traficomille lausunto merityösertifikaatin myöntämiseksi viivytyksettä ja se on aina maksuton. Traficom veloittaa merityösertifikaatin myöntämisestä maksun liikenne- ja viestintäministeriön maksullisista suoritteista annetun asetuksen mukaisen maksun.

7.1 Tarkastuksella tarvittavat asiakirjat

MLC-tarkastus alkaa yleensä alkupalaverilla sekä asiakirjojen tarkastuksella. Mikäli tarkastuksen suorittava tarkastaja kokee tarpeelliseksi tai aluksen päällikkö ei ole osallistunut aiemmin MLC-tarkastukseen, voi tarkastaja toimittaa työnantajalle etukäteen listan tarvittavista asiakirjoista (liite 3 ja liite 6). Mikäli aluksen päällikkö valmistelee asiakirjat tarkastusta varten, se nopeuttaa tarkastusta ja sitä vähemmän tarkastus vaikuttaa laivaväen rutiineihin sekä lepovuoroihin.

Ennakkoon toimitetun listan asiakirjojen lisäksi tarkastaja voi pyytää nähtäväkseen tarpeelliseksi katsomiaan asiakirjoja. Tarkastajan tiedonsaantioikeus perustuu lakiin työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoinnista (44/2006 4 §). Lain perusteella tarkastajalla on oikeus saada työnantajalta nähtäväkseen asiakirjat, jotka työnantajan on työsuojeluviranomaisen valvontaan kuuluvien säännösten mukaan tehtävä, säilytettävä tai pidettävä hallussaan.

7.2 Työsuhdevalvonta

Työsuhdevalvonnassa tarkastetaan merityösopimuslain (756/2011) säädöksiensä mukaisesti muun muassa merenkulkijoiden työsopimukset ja työnteon keskeiset ehdot, määräaikaisten työsopimusten perusteet, palkkalaskelmien ja vuosiloman antaminen. Lisäksi pyynnöstä valvotaan erityisesti työtodistusten antamista ja työsuhteen päättämisen perusteen, lomautustodistusten ja osittaisen hoitovapaan kieltämisen perusteen antamista, työntekijän takaisinottovelvoitetta sekä työnantajan kuittausoikeutta.

Mikäli asiat todetaan tarkastuksella olevan kunnossa, tarvetta ottaa haltuun mahdollisesti salassa pidettäviä jäljennöksiä edellä mainituista asiakirjoista ei tavallisesti ole. Jos kuitenkin tarkastaja joutuu antamaan työnantajalle kehotuksen tai valvoo jo annetun toimintaohjeen noudattamista selvityspyynnöllä, tarkastaja voi pyytää jäljennökset niissä asioissa, joiden noudattaminen voidaan todeta pelkästään asiakirjoista.

7.3 Työ- ja lepoaikaseuranta

Työ- ja lepoaikaseuranta on olennainen osa tarkastusta ja sen säädösperustana on merityöaikalaki (296/1976). Tämän lisäksi tarkastajan tulee ottaa huomioon asiaa tarkastellessaan määräys vahdinpidosta aluksella, joka on annettu lain laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta (1687/2009) 23 §:n 3.momentin perusteella. (Trafi 2011.)

ILO:n merityösopimuksen ja EU:n merityöaikadirektiivin mukaisesti jäsenvaltiot saavat valita työaikasääntelyssään joko enimmäistyöaikojen tai vähimmäislepoaikojen sääntelyn. Suomessa on valittu säänneltäväksi merityöaikalaisissa (296/1976) ja laissa työajasta kotimaanliikenteen aluksissa (248/1982) vähimmäislepoajat. (HE 125/2011.)

Työntekijälle on annettava jokaisen 24 tunnin aikana vähintään 10 tunnin lepoaika (296/1976 9 a §). Vaikka kyseessä on lepoaika, joka rinnastetaan vuorokausilepoon, sen vähimmäismäärää ei ole sidottu kalenterivuorokauteen. Sen sijaan vähimmäislepoajan toteutumista seurataan ”juoksevasti” jokaisen 24 tunnin jakson aikana. Tämä lepoaika voidaan jakaa enintään kahteen jaksoon siten, että toisen jaksoista on kestettävä yhtäjaksoisesti vähintään kuusi tuntia eikä peräkkäisten lepoaikojen väli ei saa olla 14 tuntia pidempi.

Työntekijälle annettavaa vähimmäislepoaikaa on 24 tunnin ajanjakson ohella tarkasteltava myös seitsemän päivän jakson aikana, jonka aikana työntekijälle on annettava yhteensä vähintään 77 tunnin lepoaika (296/1976 9 a §). Tämän toteutumista seurataan myös ”juoksevasti” eikä sitä ole sidottu kalenteriviikkoon, vaikka siitä yleisesti puhutaan viikkolepona.

Vahdinpito järjestetään aluksilla yleensä ympärivuorokautisena toimintana lähinnä komentosilta-, kansi- ja konevahteina. Vahtihenkilöstö työskentelee tällöin yleensä vuoroissa ennalta suunnitellun työaikajärjestelmän mukaisesti. Merityöaikalain 3 §:n mukaan vuorotyöllä tarkoitetaan työtä, joka on jaettu vahtivuoroihin ja vahdinpidon osalta kiinnitetään tarkastelussa huomiota vahtijärjestelyiden toteuttamiseen. Merityöaikalain (296/1976) 17 §:n mukaan kaksivuoro-

työ on kielletty yli 1600 bruttovetoisuuden aluksilla ja merityöaikalaisissa kaksivuorotyöllä tarkoitetaan kaksivahtijärjestelmää, jossa kaksi henkilöä on yhdessä vuorotellen ja työajakseen muodostuu säännöllisesti 12 tuntia vuorokaudessa. (HE 179/1985.)

Mikäli aluksella on työsuhteessa tai harjoittelijoina alaikäisiä, on näiden osalta huomioitava nuoria työntekijöitä koskeva erityissäännös (296/1976 9 b §). Siinä säädetään, että alle 18-vuotiaalle työntekijälle on annettava vähintään yhdeksän tunnin yhtäjaksoinen vuorokautinen lepoaika ja työtuntien on sijoitettava kello 24:n ja 05:n väliseen aikaan. Ainoa sallittu poikkeus on ohjattua harjoittelua suorittava opiskelija, jonka meneillään olevaan harjoitusohjelmaan yötyö liittyy olennaisella tavalla.

Lepoaikoja tarkasteltaessa on myös huomioitava, että aluksella ohjattua harjoittelua suorittava opiskelija ei saa korvata laivaväkeen kuuluvaa työntekijää missään tehtävissä. Havaintojeni ja kokemukseni perusteella harjoittelijoita on käytetty korvaamaan kansivahtiin osallistuvaa miehistöä ja näin aluksella on rikottu vahdinpidosta annettuja määräyksiä. Tämä on ollut usein yleinen käytäntö pienemmillä aluksilla, joissa on pieni miehistö ja vahdinpitoon osallistuvia työntekijöitä on haluttu käyttää vahtityöskentelyn sijasta huoltotöihin. Paine käyttää harjoittelijaa korvaamaan miehistöä tai osana sitä on usein tullut konttorilta epävirallista kautta, sillä vaadittuja töitä, kuten esimerkiksi ruuman pesua ja siivousta lastijäämistä, on vaikea toteuttaa lepoaikoja noudattaen aluksen ollessa operoivana minimimiehityksellä.

7.4 Asuinympäristö ja ruokahuolto

Tarkastuksella valvotaan sitä, että aluksen asuintilat sekä ruokahuolto ovat terveyttä ja turvallisuutta koskevien kansallisten säädösten mukaisia. Säädosperusteina asuinympäristön ja ruokahuollon osalta toimivat lain laivaväen työ- ja asuinympäristöstä sekä ruokahuollosta (395/2011) nojalla säädetyt Valtioneuvoston asetukset laivaväen asuinympäristöstä (825/2012) ja ruokahuollosta (820/2012) aluksella. Samalla varmistetaan, että alus täyttää MLC:n säädökset siten kuin määritellään yleissopimuksen säännössä 3.1:

”Kunkin jäsenvaltion on huolehdittava siitä, että sen lipun alla purjehtivilla aluksilla työskentelevien ja/tai asuvien merenkulkijoiden asuintilat ja virkistysmahdollisuudet ovat kunnolliset ja edistävät merenkulkijoiden terveyttä ja hyvinvointia.” (MLC 2006, Sääntö 3.1, kohta 1.)

MLC:ssä on määritelty vähimmäisvaatimuksia aluksen asuintilojen ja virkistysmahdollisuuksien suhteen, jotka ovat käytännössä siirtyneet suoraan ratifioinnin myötä kansallisen lainsäädännön pohjaksi. Kansallinen lainsäädäntö ylittää osin MLC:n asettamat vähimmäisvaatimukset ja on osittain määritellyt tarkemmin säädöksiä asuintilojen suhteen, kuten esimerkiksi sen, että suomalaisessa yli 500 GT aluksessa on oltava sauna (825/2012 17 §).

7.5 Työympäristö

Työympäristölle ei ole asetettu MLC:ssä muita vaatimuksia, kuin että sen on oltava asianmukainen ja turvallinen (MLC 2006, Sääntö 4.3). Kansallinen lainsäädäntö on työympäristön kannalta huomattavasti kattavampi ja näin ollen siinä säädetään tarkemmin työympäristöstä. Työympäristöä koskevat työturvallisuuslaki (738/2002) ja laki laivaväen työ- ja asuinympäristöstä sekä ruokahuollosta (395/2012) sekä niiden nojalla säädetyt asetukset.

Lähtökohtana on se, että työympäristön on vastattava turvallisuustasoltaan vähintään vastaavaa työympäristöä kuin maissa sijaitsevassa työpaikassa. Erona kuitenkin on se, että aluksella pitää huomioida sen erityispiirteet ja sitä koskeva erityislainsäädäntö.

Tarkastuksen aikana tarkastaja havainnoi työolosuhteita ns. työpaikkakierroksella, jolloin liikutaan työpaikan tiloissa. Työympäristön tarkastuksessa keskitytään muun muassa turvallisuusriskeihin, kuormittumisen hallintaan ja käytössä oleviin työvälineisiin sekä -menetelmiin.

7.6 No more favourable treatment

MLC:n artikla V:n kohta 7 sisältää ns. ”Ei suotuisampaa kohtelua koskevan lausekkeen (No more favourable treatment clause)”.

”Kunkin jäsenvaltion on täytettävä tästä yleissopimuksesta johtuvat velvoitteensa siten, että se varmistaa, etteivät alukset, jotka purjehtivat sellaisen valtion lipun alla, joka ei ole ratifioinut tätä yleissopimusta, saa suotuisampaa kohtelua kuin alukset, jotka purjehtivat sen ratifioineen jäsenvaltion lipun alla.”

(MLC 2006, artikla V, kohta 7.)

Sopimuksen lausekkeen tarkoituksena on pyrkiä varmistamaan ”tasavertaiset toimintaedellytykset”, joiden nojalla yleissopimuksen ratifioineiden maiden alukset eivät joudu epäedulliseen asemaan verrattuna sellaisiin aluksiin, joiden lippuvaltio ei ole ratifioinut yleissopimusta. Vaikka tätä kohtaa voidaan ajatella sovellettavaksi useissa tilanteissa, useimmiten käytännössä tämä näkyy PSC-tarkastuksissa, joita sopimuksen ratifioineen satamavaltion viranomaiset tekevät ulkomaalaisiin aluksiin.

8 TYÖSUOJELUVIRANOMAISET

Työsuojeluviranomaisten tehtävänä on valvoa työelämän turvallisuutta ja varmistaa työntekijöiden hyvinvointi kansallisella, alueellisella ja kansainvälisellä tasolla varmistakseen, että merenkulun alan säädöksiä ja määräyksiä noudatetaan alan työpaikoilla. Tarkastuksia suoritetaan aluksilla ja varustamoissa, jotta voidaan varmistua, että työolot täyttävät niille asetetut turvallisuusvaatimukset. Lisäksi tarkastuksilla valvotaan, että merenkulkijoiden työsuhteen ehdot täyttävät niille asetetut vähimmäisvaatimukset ja merenkulkijoiden työ- ja asuinolot ovat asianmukaiset. Tarkastustoiminnan lisäksi työsuojeluviranomaisella on lakisääteinen tutkintavelvollisuus (44/2006 6 ja 46 §) tapauksissa, joissa on tapahtunut työtapaturman seurauksena työntekijän vakava loukkaantuminen tai kuolema.

Työsuojeluviranomaisten tehtävänä on myös edistää turvallisuuskulttuuria työpaikoilla tarjoamalla ohjeistusta ja neuvoja merenkulun yrityksille ja työnteki-

jöille työturvallisuuden parantamiseksi. Neuvonta ja ohjeistus voi esimerkiksi sisältää koulutuslentoja, seminaareihin osallistumista, tiedotuskampanjoita ja muita toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on lisätä tietoisuutta merenkulun työturvallisuudesta ja täten parantaa alan käytäntöjä. (Työsuojeluhallinnon kotisivut 2023f.)

8.1 Työsuojeluvalvonta

Suomessa työsuojelun valvonta perustuu lakiin työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta (44/2006). Lain keskeiset kohdat liittyvät työsuojelun valvontaan ja työpaikan työsuojeluyhteistoimintaan. Työsuojelun valvonnasta vastaa pääasiassa työsuojeluviranomainen, joka valvoo työpaikkojen noudattavan työsuojelua koskevia säännöksiä ja määräyksiä.

Työsuojeluvalvonnan tavoitteena on suojella työntekijöitä ja varmistaa, että heillä on turvallinen ja terveellinen työympäristö. Tämä saavutetaan erilaisten valvontatoimien avulla, jotka kattavat säännölliset tarkastukset, valvontakäynnit ja noudattamisen seurannan. Viranomaisten tehtävänä on valvoa, että merenkulun toimijat, kuten satamat, telakat, varustamot ja alusten omistajat, noudattavat työsuojelulainsäädäntöä ja turvallisuusstandardeja.

Valvonta sisältää säännöllisiä tarkastuksia, kuten esimerkiksi merityösertifikaattiin liittyvät tarkastukset, joissa työsuojeluviranomaiset tarkastavat aluksen työ- ja -asuin ympäristön sekä merenkulkijoiden työsopimukseen ja työaikoihin liittyvät asiakirjat. Tämän lisäksi aluksille voidaan tehdä merityösertifikaattiin liittyvien tarkastuksien ulkopuolelle jäävää kohdennettua työsuojeluvalvontaa, kuten esimerkiksi psykososiaalisen kuormituksen tai aluksen talousvesien käsittelyyn liittyviä tarkastuksia.

Työsuojelutarkastusten avulla työsuojeluviranomainen pyrkii varmistamaan, että suomalaisia aluksia ja työpaikkoja koskevat työturvallisuusmääräykset täyttyvät. Lisäksi työsuojeluvalvonta kattaa työterveyden ja -turvallisuuden seurannan ja työtaturmien raportoinnin. Valvonta voi sisältää tarkastuksien lisäksi neuvontaa ja tarvittaessa myös sanktioita rikkomuksista.

8.2 Työturvallisuuslainsäädännön soveltaminen

Suomalaisilla kauppa-aluksilla sovelletaan aluksia ja merenkulkijoita koskevan erityislainsäädännön lisäksi työturvallisuuslakia (738/2002). Työturvallisuuslaki koskee kaikkia työpaikkoja Suomessa, mukaan lukien laivat, ja sen tarkoituksena on edistää turvallisia ja terveellisiä työolosuhteita kaikilla toimialoilla. Soveltamisen rajoituksista on erikseen säädetty lain 6 §:ssä.

Työturvallisuuslain soveltamisessa aluksilla on otettava huomioon niiden erityispiirteet ja olosuhteet. Alukset toimivat usein kansainvälisillä vesillä ja niitä koskevat kansainväliset sopimukset, kuten Kansainvälisen työjärjestön (ILO) merityöyleissopimus ja Kansainvälisen merenkulkujärjestön (IMO) yleissopimukset sekä niitä täydentävät säädökset.

Työturvallisuuslain velvoitteita laivoilla noudattavat sekä työnantajat että työntekijät. Työnantajan tehtävänä on huolehtia työpaikkojen turvallisuudesta ja terveellisyydestä laivoilla. Tämä sisältää velvoitteet huolehtia muun muassa riskien arvioinnista ja hallinnasta, työpaikkaselvitysten tekemisestä, turvallisuusohjeiden laatimisesta ja asianmukaisten turvallisuusvälineiden ja -järjestelmien tarjoamisesta.

Työntekijöillä on oikeus saada asianmukaista perehdytystä ja koulutusta työturvallisuusasioissa laivoilla. Heidän on myös osallistuttava aktiivisesti työpaikan turvallisuustyöhön ja ilmoitettava havaitsemistaan vaaroista tai puutteista työnantajalleen. Työntekijöillä on myös oikeus kieltäytyä työstä, jos heillä on perusteltu syy uskoa, että työssä on välitön ja vakava vaara heidän terveydelleen tai turvallisuudelleen. Valvontaviranomaisena työturvallisuusasioissa toimii työsuojeluviranomainen, joka valvoo työsuojelulainsäädännön noudattamista suomalaisilla aluksilla.

9 MERITYÖTÄ KOSKEVA TYÖTURVALLISUUSLAINSÄÄDÄNTÖ

Merilain (674/1994) 1.luvun 1 §:n määrittelee sen, milloin alus on oikeutettu käyttämään Suomen lippua ja katsotaan suomalaiseksi. Kansainväliset yleissopimukset asettavat vähimmäisvaatimukset asioista, jotka kuuluvat sopimuksien

piiriin, ja kansallinen lainsäädäntö voi olla tiukempi kuin kansainväliset määräykset. Alusten on aina noudatettava lippuvaltionsa kansallista lainsäädäntöä, ja Suomen merenkulun työsuojelulainsäädännön keskeiset säädökset käsittävät työturvallisuuslain (738/2002), lain laivaväen työ- ja asuinympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksella (395/2012), merityösopimuslain (756/2011), merityöaikalain (296/1997) ja lain laiva-apteekista (584/2015). Näiden lakien lisäksi on useita niitä täydentäviä asetuksia, jotka on säädetty näiden lakien nojalla, ja muita lakeja, jotka koskevat merenkulun lisäksi myös muita työpaikkoja Suomessa (liite 4).

9.1 Työturvallisuuslaki

Työturvallisuuslain (738/2002) tarkoitus on työntekijöiden suojeleminen työpaikoilla ja työtapaturmien ennaltaehkäisy. Laki velvoittaa sekä työnantajia että työntekijöitä toimimaan turvallisesti ja huolehtimaan yhteisestä työturvallisuudesta. Työturvallisuuslakia sovelletaan lähes kaikkiin työtehtäviin ja lain 2 §:n mukaisesti laki koskee yleisesti työtä, jota tehdään työsopimuksen perusteella tai joka tapahtuu virkasuhteessa tai vastaavassa julkisoikeudellisessa palvelusuhteessa. Lisäksi työnantajan velvollisuudet koskevat myös esimerkiksi työharjoittelua työpaikalla. Työturvallisuuslakia sovelletaan myös silloin, kun työntekijä on vuokratyösuhteessa, ja käyttäjäyrityksen on noudatettava työturvallisuuslain työnantajaa koskevia säännöksiä työn aikana.

Työturvallisuuslaki (738/2002) on puitelaki, joka sisältää perussäännökset, jotka koskevat työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden suojelua. Lain perusteella on säädetty sitä täydentäviä asetuksia. Laissa on säädetty vähimmäisvaatimukset riskienhallinnalle ja turvallisuuskulttuurin kehittämiseksi työpaikoilla. Laki edellyttää työnantajilta riskien arviointia, turvallisuussääntöjen noudattamista, työturvallisuuden seuraamista ja parantamista sekä asianmukaisten työvälineiden ja suojavarusteiden tarjoamista työntekijöille. Työntekijöitä puolestaan veloitetaan osallistumaan työturvallisuuteen liittyviin koulutuksiin ja noudattamaan työnantajan antamia määräyksiä ja ohjeita, käyttämään tarvittavia suojaimia sekä osallistumaan työturvallisuuden ylläpitämiseen sekä parantamiseen yhteistyössä työnantajan kanssa. Työntekijöiden tulee myös ilmoittaa

havaitsemistaan työterveyteen ja -turvallisuuteen liittyvistä puutteista työnantajalle. Lain tarkoituksena on myös edistää työntekijöiden terveyttä ja turvallisuutta työssä sekä ennaltaehkäistä työtapaturmia ja ammattitauteja. Laki perustuu ajatukseen siitä, että jokaisella työntekijällä on oikeus turvalliseen työympäristöön ja työhön, jossa terveydelle vaaraa aiheuttavat tekijät on minimoitu. (HE 59/2002, Työterveyslaitos 2014.)

9.2 Laki laivaväen työ- ja asuinympäristöstä ja ruokahuollosta

ILO:n merityöyleissopimuksessa korostetaan periaatetta, joka vakuuttaa jokaiselle merenkulkijalle oikeuden työskennellä turvallisessa työympäristössä. Sopimus edellyttää myös, että merenkulkijoilla on riittävät asuintilat ja vapaa-ajan mahdollisuudet aluksella sekä oikeus laadukkaaseen ruokaan. Suomessa merityöyleissopimuksen ratifioimisen myötä säädettiin laki laivaväen työ- ja asuinympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksella (395/2012), jolla merityöyleissopimuksen periaatteiden mukaisesti varmistetaan, että laivaväen työ- ja asuinolot täyttävät terveys- ja turvallisuusvaatimukset. Lisäksi lain tarkoituksena on varmistaa, että laivaväelle tarjotaan asianmukaista ruokaa ja että aluksella on riittävät mahdollisuudet vapaa-aikaan ja virkistykseen. Laki täydentää aluksien osalta työturvallisuuslakia ja sen asettamia vähimmäisvaatimuksia suomalaisille työpaikoille. (HE 140/2011.)

Lakia sovelletaan lähtökohtaisesti suomalaisiin aluksiin, joilla työskentelee laivaväkeä ja lain 2 §:ssä on määritelty erikseen ne alukset, joihin lakia ei sovelleta. Näitä soveltamisalan ulkopuolelle jääviä aluksia ovat puolustus- tai merivartiotehtäviin käytettävät valtion alukset sekä kantosiipi-, ilmatyyny- ja perinnealukset. Alle 24 metrin pituisiin kalastusaluksiin sovelletaan vain lain 11 §:n 5.momenttia sekä 14 ja 15 §:ää. (HE 140/2011.)

Lain tarkoituksena on määritellä tietyt vähimmäisvaatimuksia, joita on noudatettava aluksilla laivaväen työ- ja asuinympäristössä. Itse laissa ei ole määritelty tarkasti näille asetettu vaatimuksia, vaan niistä on säädetty erikseen valtioneuvoston asetuksilla ja päätöksillä. Lain nojalla säädettyjä Valtioneuvoston asetuksia ovat asetus työympäristöstä aluksessa (289/2017), asetus laivaväen ruo-

kahuollosta aluksella (820/2012) ja asetus laivaväen asuinympäristöstä aluksella (825/2012). Näiden lisäksi on vielä olemassa olevia aluksia koskevat valtioneuvoston päätökset työympäristöstä aluksessa (417/1981) sekä laivatyössä noudatettavista järjestysohjeista (418/1981).

Näillä asetuksilla ja päätöksillä pyritään takaamaan aluksille asianmukaiset työolosuhteet, kuten riittävä valaistus ja ilmanvaihto, asianmukainen lämmitys- ja jäähdytysjärjestelmä sekä riittävä suoja melua vastaan. Lisäksi lainsäädäntö asettaa vaatimuksia asuin- ja virkistäytymistiloille, jotta laivaväki voi levätä ja asua työvuoronsa aikana terveellisissä ja turvallisissa olosuhteissa.

9.3 Merityösopimuslaki

Merityösopimuslaki (756/2011) koskee merityösopimusten solmimista ja niissä sovellettavia työehtoja merenkulkijoiden osalta ja se korvasi aiemman merimieslain (423/1978). Merityösopimuslaki määrittelee merityösopimusten keskeiset sisällöt ja sitä sovelletaan työhön, jossa työntekijä sitoutuu henkilökohtaisesti suorittamaan työtehtäviä työnantajan alaisuudessa vastaanottaen palkkaa tai muuta korvausta joko suomalaisella aluksella tai väliaikaisesti muualla työnantajan määräyksestä.

Lain mukaan merenkulkijoiden työsopimuksissa tulee olla kirjallisesti sovitut tiedot, kuten työntekijän henkilötiedot, työnantajan tiedot, työtehtävät, palkkaus, työaika ja työsuhteen kesto. Lisäksi laki määrittelee työntekijän oikeuden saada kirjallinen työtodistus työsuhteen päättyessä. Merityösopimuslaissa on myös erikseen säädetty työsopimuksen irtisanomisperusteista ja työkiistan ratkaisemisesta. Lain tavoitteena on suojella merenkulkijoiden oikeuksia ja varmistaa reilut työehdot. Laissa määritellään muun muassa työnantajan oikeudet ja velvollisuudet työntekijän irtisanomisessa sekä työntekijän oikeuksista työriita-asioissa. Myös merityöhön sovellettava työnantajan työnjohto- eli direktio-oikeus perustuu tämän lain 4.luvun 1 §:ään.

9.4 Merityöaikalaki

Merityöaikalaki (296/1997) säätelee työ- ja lepoaikoja sekä työajan järjestämistä ulkomaanliikenteessä käytettävillä aluksilla. Lain tarkoituksena on varmistaa, että merenkulkijat voivat työskennellä turvallisesti ja terveellisissä olosuhteissa merellä määrittelemällä heidän työ- ja lepoaikojen vähimmäisvaatimukset. Lain soveltamisalaan kuuluvat sekä miehistön että päällystön jäsenet laissa mainituin poikkeuksin.

Merityöaikalaki säätelee myös työvuorosuunnittelua aluksilla. Työnantajien on suunniteltava työvuorot siten, että työntekijöiden lepoaikavaatimukset täyttyvät ja työvuorot jakautuvat tasaisesti eri työntekijöiden kesken. Lain mukaan työvuorolistat on ilmoitettava etukäteen ja työaikakirjanpitoa on säilytettävä vähintään laissa mainitun kanneajan päättymiseen asti. Laissa on erikseen mainittu ne pykälät, joista voidaan sopia toisin valtakunnallisella työehtosopimuksella.

9.5 Laki laiva-apteekista

Lain tarkoituksena on varmistaa, että laivaväkeen kuuluvalla henkilöllä on mahdollisuus sairastumis- ja tapaturmatapauksissa saada asianmukaista ensiapua ja sairaanhoitoa aluksella. Lisäksi laissa on säädetty aluksen pelastusveneiden ja -lauttojen lääkkeistä ja hoitotarvikkeista. Lakia sovelletaan lähtökohtaisesti kaikkiin suomalaisiin aluksiin ja sen soveltamisalan ulkopuolelle jäävät alukset on lueteltu lain 2 §:ssä.

Työsuojeluviranomainen ei valvonut lain laiva-apteekista noudattamista ennen MLC:n ratifiointin mukana tuomia muutoksia. Ratifiointin myötä myös lakia oli uudistettava, sillä ILO:n merenkulkijoiden terveyden- ja sairaanhoitoa koskevan yleissopimuksen nro 164 määräykset uudistettiin ja korvattiin MLC:n säännön 4.1 ja normin A4.1 määräyksillä.

Sääntö 4.1 keskittyy merenkulkijoiden terveydenhuoltoon ja sairaanhoitoon. Sen tavoitteena on varmistaa, että merenkulkijat saavat asianmukaista hoitoa sairastuessaan, riippumatta siitä, ovatko he aluksella vai maissa. Tämän säännön mukaan jäsenvaltion on huolehdittava siitä, että kaikkien sen lipun alla purjehtivilla aluksilla olevien merenkulkijoiden terveyttä suojellaan asianmukaisesti

ja että he voivat päästä nopeasti asianmukaiseen hoitoon aluksella työskennellessään. (HE 325/2014.)

10 RANGAISTUSSÄÄNNÖKSET

10.1 Työturvallisuuslaki 738/2002

Työturvallisuuslain (738/2002) 63 § 1.momentissa on määritelty ja kuvattu kuusi yksilöityä tekoa, joita pidetään työturvallisuusrikkomuksina. Työturvallisuusrikkomuksella tarkoitetaan tässä laissa tai sen nojalla annetussa säädöksessä säädetyn velvoitteen vähäistä laiminlyöntiä, joiden laiminlyönnistä tuomitaan sakkorangaistukseen. Tunnusmerkistö näiden suhteen on osittain erilainen ja yksilöidympi kun työturvallisuusrikoksen.

Lain 63 § 2.momentin ensimmäistä kohtaa sovelletaan lähinnä työpaikan työntekijän tai työpaikan ulkopuolisen henkilön tekoon. Tällä lain kohdalla on tehty rangaistavaksi laitteiden ja työpaikkojen erillisten varoituskylttien ja -merkkien varastaminen, poistaminen tai tuhoaminen.

Viimeiseksi lain 63 § 3.momentissa on säädetty rangaistus työturvallisuusrikoksesta rikoslain (39/1889) 47.luvun 1 §:n mukaan. Työturvallisuusmääräysten noudattamisen varmistamiseksi on haluttu säätää rangaistusuhka työnantajalle tai tämän edustajalle, jos tämä rikkoo tai laiminlyö tahallaan tai huolimattomuudesta työturvallisuusmääräyksiä tai niiden noudattamista. Tämä

Rikostunnusmerkistön täytyminen ei edellytä työtapaturman sattumista tai ammattitaudin ilmenemistä. Pelkästään työturvallisuusmääräysten vastainen tila voi olla työturvallisuusrikos. Työtapaturmien ja ammattitautien osalta joudutaan myös erikseen arvioimaan, onko joku syyllistynyt rikoslain 21 luvun mukaiseen kuoleman- tai vammantuottamukseen tai vaaran aiheuttamiseen. Työturvallisuusrikoksen tunnusmerkistöt koskevat kaikkia, mutta työturvallisuusrikokseen voi syyllistyä vain työnantaja tai tämän edustaja. Joissain tapauksissa on myös mahdollista, että työturvallisuusrikoksen tunnusmerkistöt täyttyvät toisen työntekijän tai ulkopuolisen henkilön osalta ja tällöin myös he voivat joutua syytteeseen näistä rikoksista. (Työterveyslaitos 2014.)

10.2 Merityösopimuslaki 756/2011

Työnantaja tai tämän edustaja voidaan tuomita sakkoon, mikäli tämä tahallaan tai huolimattomuudestaan rikkoo merityösopimuslain (756/2011) 13.luvun 20 §:ssä määriteltyjä säännöksiä. Vastuu kohdentuu näissä tapauksissa rikoslain (39/1889) 47.luvun 7 §:ssä säädettyjen perusteiden mukaisesti.

Rangaistussäännöksissä sakkorangaistukseen johtaviksi teoiksi on määritelty kirjallisen työsopimuksen tekemättä jättäminen, työtodistuksen antamisen laiminlyönti, sairastuneen tai loukkaantuneen työntekijän hoidon järjestämisen laiminlyönti, työnantajan kuittausoikeuden rajoitusten rikkominen, työntekijöiden kokoontumisoikeuden estäminen työpaikoilla sekä tämän lain ja siinä määriteltyjen asiakirjojen nähtävillä pitoa koskevien määräysten rikkominen.

Merityösopimuslain (756/2011) rikkomuksesta määrätään rangaistus myös tilanteessa, jossa työnantaja tai tämän edustaja ei työntekijän pyynnöstä huolimatta noudata lain 2.luvun 20 §:n 2.momentin mukaista velvoitetta antaa työntekijälle palkkalaskelman.

Merityösopimuslaissa säädetystä syrjintäkiellon rikkomisesta voidaan tuomita rikoslain (39/1889) 47 luvun 3 §:n mukaisesti työnantaja tai tämän edustaja työsyrynnästä sakkoon tai korkeintaan kuudeksi kuukaudeksi vankeuteen.

Yhdistymisvapauden loukkaamisesta (756/2011 13.luku 4 §) voidaan työnantaja tai tämän edustaja taikka työntekijä tuomita rikoslain (39/1889) 47.luvun 5 §:n mukaisesti sakkorangaistukseen. Vaihtoehtoisesti voidaan tuomita myös se, joka pakottaa työntekijän liittymään tai kuulumaan ammatilliseen tai poliittiseen yhdistykseen. Myös yritys näissä tapauksissa on rangaistava teko.

Merityösopimuslain (756/2011) 8.luvun 9 §:ssä tarkoitetun luottamusmiehen ja työsuojeluvaltuutetun oikeuksien loukkaamisesta työnantaja tai tämän edustaja voidaan tuomita rikoslain (39/1889) 47.luvun 4 §:n mukaisesti sakkorangaistukseen, mikäli rikos ei ole työsyryntänä rangaistava teko.

10.3 Merityöaikalaki 296/1976

Merityöaikalaisissa (296/1976) on esitetty rangaistussäännökset kahdessa erillisessä pykälässä, jotka ovat merityöaika rikkomus (23 §) ja työaika suojelurikos (24 §). Merityöaika rikkomuksesta on säädetty lain 23 §:ssä ja siinä on säädetty sakkorangaistuksesta, johon voidaan tuomita lain työaika ja korvausvelvoitteita koskevien säännösten rikkomisesta ja vastuu kohdentuu rikoslain (39/1889) 47.luvun 7 §:n mukaisesti. (HE 94/1993.)

Lain 24 §:ssä on säädetty työaika suojelurikoksesta, jolla tarkoitetaan työaika kirjanpitoa koskevaa laiminlyöntiä tai väärinkäytöstä. Lisäksi säädös työaika suojelurikoksesta koskee niitä pykälän 23 § mukaisia merityöaika rikkomuksia, joista työsuojeluviranomainen on antanut aiemmin velvoitteita, eikä työnantaja tai tämän edustaja ole niitä noudattanut. Näitä koskevista rangaistuksista säädetään rikoslain (39/1889) 47.luvun 2 §:ssä.

10.4 Laki laiva-apteekista 584/2015

Laissa laiva-apteekista (584/2015) on esitetty rangaistussäännökset lain 15 §:ssä ja teon nimikkeenä on laiva-apteekkirikkomus. Rangaistavuuden edellytyksenä on menettelyn tahallisuus ja siitä on säädetty rangaistukseksi sakko-rangaistus.

Pykälän 1.kohta määrittelee rangaistavaksi sen, jos laivanisäntä ei täytä lain 5 §:n 1.momentin mukaisia velvollisuuksiaan. Tämä tarkoittaa, että laivanisännän on huolehdittava siitä, että aluksella on lain ja sen nojalla annettujen säännösten mukainen laiva-apteekki, ja että aluksen pelastusveneet ja -lautat on varustettu lain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisilla lääkkeillä ja hoitotarvikkeilla. Jos laivanisäntä laiminlyö nämä velvollisuudet, kuten esimerkiksi ei varusta alusta oikean alusluokan ja laivaväen todellisen lukumäärän mukaisella laiva-apteekilla, tai jos aluksen pelastusveneitä ja -lauttoja ei ole varustettu lain mukaisilla lääkkeillä ja hoitotarvikkeilla, kyseessä on laiminlyönti. (HE 325/2014.)

Pykälän 2.kohdan mukaan on rangaistavaa, jos aluksen päällikön ei täytä 5 §:n 2.momentin mukaisia velvollisuuksiaan. Tämä tarkoittaa, että aluksen päällikön on huolehdittava siitä, että aluksella on asianmukainen laiva-apteekki, että sitä hoidetaan lain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisesti. Lisäksi aluksen päällikön on luovutettava tarvittaessa lääkkeitä niitä tarvitseville henkilöille ja annettava ensiapua ja sairaanhoitoa sitä tarvitseville henkilöille. Näiden lisäksi aluksen päällikön on huolehdittava, että aluksen pelastusveneet ja -lautat on varustettu lain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisilla lääkkeillä ja hoitotarvikkeilla. Tarkastuksien osalta aluksen päällikön on huolehdittava siitä, että laiva-apteekki sekä pelastusveneiden ja -lauttojen lääkkeet ja hoitotarvikkeet tarkastetaan lain 10—12 §:ssä säädetyn mukaisesti. Jos aluksen päällikkö laiminlyö nämä velvollisuudet, kuten esimerkiksi varustaa aluksen väärän alusluokan tai virheellisen laivaväen lukumäärän mukaisella laiva-apteekilla, tai jos hän ei pidä lääkepäiväkirjaa, on kyseessä rangaistava laiminlyönti. (HE 325/2014.)

Pykälän 3.kohdan mukaan on rangaistavaa, jos laiva-apteekin hoitaja ei 5 §:n 2.momentin 4.kohdassa säädetyn mukaisesti luovuta tarvittaessa lääkkeitä niitä tarvitseville henkilöille tai 5.kohdassa säädetyn mukaisesti anna ensiapua ja sairaanhoitoa sitä tarvitseville henkilöille. Rangaistavasta laiminlyönnistä on kyseessä myös silloin, jos laiva-apteekin hoitaja ei huolehdi laiva-apteekin, ensihoitopakkauksen tai lääkkeiden ja hoitotarvikkeiden säilytyksestä 7 §:ssä säädetyn mukaisesti tai ei pidä lääkepäiväkirjaa 9 §:ssä säädetyllä tavalla. (HE 325/2014.)

10.5 Rikoslaki 39/1889 47.luku

Rikoslain (39/1889) työrikoksia käsittelevä 47.luku perustuu siihen periaatteeseen, että työnantajan ja työntekijän sekä näiden edustajien käsitteitä käytetään yhdenmukaisesti, riippumatta siitä, koskevatko luvun säännökset rikoksia, jotka liittyvät yksityisiin vai julkisiin palvelussuhteisiin. Työrikosluvun keskeisenä tarkoituksena on työntekijäasemassa olevien henkilöiden suojeleminen työnantajan ja työntekijän välisessä suhteessa. (HE 94/1993.)

Vastuun kohdentumisesta työrikoksista on säädetty luvun 7 §:ssä:

”Tässä luvussa rangaistavaksi säädetystä työnantajan tai tämän edustajan menettelystä tuomitaan rangaistukseen se, jonka velvollisuuksien vastainen teko tai laiminlyönti on. Tätä arvioitaessa on otettava huomioon asianomaisen asema, hänen tehtäviensä ja toimivaltuuksiensa laatu ja laajuus sekä muutenkin hänen osuutensa lainvastaisen tilan syntyyn ja jatkumiseen.”

10.5.1 Työturvallisuusrikos

Työturvallisuusrikoksesta voidaan rikoslain (39/1889) 47.luvun 1 §:n mukaan tuomita työnantaja tai tämän edustaja, joka tarkoituksellisesti tai huolimattomuudesta rikkoo työturvallisuusmääräyksiä, aiheuttaa työturvallisuusmääräysten vastaisen puutteen tai epäkohdan, tai mahdollistaa työturvallisuusmääräysten vastaisen tilan jatkumisen laiminlyömällä työturvallisuusmääräysten noudattamisen valvonnan alaisessaan työssä tai laiminlyömällä taloudellisia, toiminnan organisointiin liittyviä tai muita työsuojeluedellytyksiä. Rangaistus tästä voi olla sakkoja tai enintään yksi vuosi vankeutta. Kuolemantuottamuksesta, vammantuottamuksesta ja vaaran aiheuttamisesta säädetään rikoslain (39/1889) 21.luvun 8–11 ja 13 §:ssä. (HE 194/2017.)

Työturvallisuusrikoksena ei kuitenkaan pidetä yksittäistä työturvallisuusmääräysten rikkomista, joka on työturvallisuuden kannalta vähäinen ja josta säädetään rangaistus työturvallisuuslain (738/2002) 63 §:ssä, työterveyshuoltolain (1383/2001) 23 §:ssä tai laivaväen työ- ja asuinympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksella annetun lain (395/2012) 20 §:ssä. Työturvallisuusrikoksesta voidaan tuomita, vaikka se ei johtaisi mihinkään seuraukseen, kuten työntekijän vammautumiseen tai vaaratilanteeseen. Riittävää on, että työturvallisuutta on laiminlyöty. Arvioinnissa otetaan huomioon, onko työnantaja tai hänen edustajansa laiminlyönyt työpaikan olosuhteiden ja työmenetelmien valvonnan. Rangaistus annetaan niille, jotka ovat toimineet lain vastaisesti tai laiminlyöneet velvollisuutensa. Rikosoikeudellinen vastuu koskee vain niitä henkilöitä, joilla on ollut todellinen mahdollisuus puuttua epäkohtiin. (HE 194/2017; Työsuojeluhallinnon kotisivut 2023g.)

10.5.2 Työaikasuojelurikos

Rikoslain (39/1889) 47 luvun 2 §:ssä määrätään seuraamukset tilanteesta, jossa työaikakirjanpitoa on laiminlyöty tai on syyllistytty sen väärinkäyttöön, tai kun on rikottu työaikasäädöksiä, vaikka työsuojeluviranomainen on antanut velvoitteen toimia toisin.

Merityöaikalain (296/1976) 24 § määrittelee rangaistavuuden ulkomaanliikenteessä, mikäli lain 20 §:n 1. momenttia on rikottu:

”Työnantajan on kirjattava tehdyt työtunnit ja niistä suoritettavat korvaukset työntekijäkohtaisesti. Kirjanpitoon on merkittävä kaikki tehdyt työtunnit samoin kuin erikseen yli-, hätä- ja sunnuntaityötunnit sekä niistä suoritettavat korotusosat. Tällöin aloitettu puolitunti lasketaan ylityötä korvattaessa täydeksi puoleksi tunniksi. Työnantajan on säilytettävä työaikakirjanpito vähintään 15 §:ssä säädetyn kanteajan päättymiseen asti.” (296/1976 20 § 1. mom.)

Työaikalainsäädännön rikkomukset on kriminalisoitu yhtenevästi ja riippumatta siitä, mitä työaikalakia sovelletaan. Yleisin seuraamus on sakkorangaistus tuomitulle, mutta erittäin törkeissä tapauksissa työaikasuojelurikoksesta voidaan tuomita vankeutta enintään kuusi kuukautta.

10.5.3 TyösyRJintä

Rikoslain (39/1889) 47.luvun 3 §:ssä säädetään seuraamukset tilanteesta, jossa työnantaja tai hänen edustajansa, joka ilman pätevää ja hyväksyttävää syytä asettaa työnhakijan tai työntekijän epäedulliseen asemaan perustuen erilaisiin syrjiviin kriteereihin. Syrjiviksi kriteereiksi on laissa määritelty rotu, kansallinen tai etninen alkuperä, kansalaisuus, ihonväri, kieli, sukupuoli, ikä, perhesuhteet, sukupuolinen suuntautuminen, perimä, vammaisuus tai terveydentila, uskonto, yhteiskunnalliset mielipiteet sekä poliittinen tai ammatillinen toiminta tai näihin rinnastettava seikka.

Myös rangaistus merityösopimuslain (756/2011) 2.luvun 2 §:ssä mainittua syrjintäkiellon rikkomisesta on säädetty tämän rikoslain (39/1889) kohdan perusteella rangaistavaksi, kuten on myös säädetty rikkomukset yhdenvertaisuuslain

(1325/2014) perusteella. Työsyrynnästä voidaan tuomita sakkorangaistukseen tai enintään kuuden kuukauden vankeusrangaistukseen.

10.5.4 Työntekijöiden edustajien oikeuksien loukkaaminen

Rikoslain (39/1889) 47.luvun 4 §:ssä säädetään seuraamukset tilanteesta, jossa työnantaja tai heidän edustajansa irtisanovat tai purkavat työsopimuksen, lomauttavat luottamusmiehen, työntekijöiden valtuutetun tai työntekijöiden edustajan ilman laissa määriteltyä tai työehto- tai virkaehtosopimuksessa sovitua pätevää syytä.

Työntekijöiden edustajan oikeuksien loukkaamisesta voidaan tuomita sakkorangaistukseen, ellei teko täytä syrjinnästä johtuvan rikoksen tunnusmerkkejä. Tällöin tuomio voi olla sakkorangaistus tai enintään kuusi kuukautta vankeutta.

10.5.5 Työntekijöiden järjestymisvapauden loukkaaminen

Rikoslain (39/1889) 47.luvun 5 §:ssä säädetään seuraamukset tilanteesta, jossa työnantaja, heidän edustajansa tai työntekijä, joka estää työntekijää perustamasta laillista ammatillista tai poliittista yhdistystä tai käyttämästä oikeuttaan liittyä tai toimimasta siinä. Vaihtoehtoisesti rangaistavaksi on myös säädetty tilanne, jossa työntekijöitä tai heidän ammattijärjestöään estetään valitsemasta työpaikalle luottamusmiestä, luottamusvaltuutettua, työsuojeluvaltuutettua tai henkilöstön edustajaa konserniyhteistyössä.

Työntekijöiden järjestäytymisvapauden loukkaamisesta voidaan myös rangaista henkilöä, joka pakottaa työntekijän liittymään tai kuulumaan ammatilliseen tai poliittiseen yhdistykseen. Työntekijöiden järjestäytymisvapauden loukkaamisesta tai sen yrittäminen on rangaistava teko ja siitä voidaan tuomita sakkorangaistukseen.

11 TYÖSUOJELUVASTUIDEN JAKAUTUMINEN LINJAORGANISAA- TIOS

Aluksilla on käytössä hierarkkinen organisaatiomalli, jota voidaan kutsua linjaorganisaatioksi. Siinä jokaisella työntekijällä on vain yksi suora esihenkilö ja aluksen kokonaisvaltaisesta toiminnasta vastaa yksi henkilö eli aluksen päällikkö. Siinä organisaatio on jaettu hierarkkisiin tasoihin, joissa alaiset noudattavat ylempien antamia käskyjä ja vastuu rajoittuu vain esihenkilöihin, jolloin selkeästi työntekijäasemassa oleva työntekijä ei voi olla linjaorganisaatiovastuussa. Tämä periaate pätee esimerkiksi aluksen pursimiehen tehtävässä toimivaan henkilöön (Liite 4).

Organisaation hierarkia ja valtuudet ovat keskeisiä tekijöitä vastuuta määrittelyssä. Usein ylimmät johtajat ja päätöksentekijät ovat vastuussa organisaation toiminnasta, mutta joskus myös alempien tasojen jäsenillä voi olla merkittävää vastuuta. (Työterveyslaitos 2014.)

Linjaorganisaatio lomittuu aluksilla käytössä olevan ISM-koodin ja sen SMS-turvallisuusjohtamisjärjestelmän kanssa. ISM-koodi edellyttää varustamon luomaan ja ylläpitämään turvallisuusjohtamisjärjestelmää (SMS), joka on rakenteellinen ja dokumentoitu. Järjestelmän tulee mahdollistaa varustamon henkilökunnan tehokas toiminta turvallisuus- ja ympäristöpolitiikan mukaisesti. Koodi korostaa ylimmän johdon vastuuta, turvallisten toimintamallien luomista, henkilöstön rooleja ja vastuita, riskienhallintaa ja jatkuvan parantamisen periaatetta. ISM-koodi on yleisluonteinen ja soveltuu kaikille alustyypeille. Sen tavoitteena on taata turvalliset toimintatavat, hallita tunnetut riskit ja parantaa jatkuvasti turvallisuusjohtamistaitoja. (ISM; IMO.)

11.1 Vastuun kohdentuminen

Kun rikoslain (39/1889) 47.luvun 7 §:n mukaisesti arvioidaan kuka tai ketkä ovat työnantajan organisaatiossa aiheuttaneet lainvastaisen olotilan, kiinnitetään huomiota erityisesti henkilöiden tehtäviin ja toimivaltuuksiin sekä lainvastaisen olotilan syntymiseen ja jatkumiseen. Kun yritys toimii työnantajana, selvitetään kuka tai ketkä työnantajan edustajista ovat vastuussa työturvallisuusmääräysten vastaisuuksista. Arvioitaessa tätä on otettava huomioon asianomaisen

asema, tehtävien ja toimivaltuuksien laatu ja laajuus sekä osuus lainvastaisen tilan muodostumiseen. (Työterveyslaitos 2014; HE 94/1993.)

Vastuussa olevilla henkilöillä on oltava tarpeeksi taloudellisia resursseja ja päätösvaltaa käsiteltävässä asiassa, eli heillä on oltava työnjohto-oikeus. Tämä oikeus koskee ainoastaan työaikaa ja työntekijän fyysiset sekä ammatillinen valmius suorittaa annettu tehtävä on otettava huomioon antaessa työmääräyksiä. Määräykset, jotka ovat lain tai hyvän tavan vastaisia, ovat kiellettyjä. Työnantajan on myös otettava huomioon toiminnassaan, että työntekijän yksityisyyden suoja ei saa rikkoa. (Työterveyslaitos 2014.)

Aluksilla voi tulla kyseeseen myös yhteisen työpaikan käsite silloin, kun siellä työskentelee laivaväen lisäksi ulkopuolista työvoimaa esimerkiksi huolto- tai korjaustöiden yhteydessä. Lisäksi satamakäynnin aikana yhteisen työpaikan käsite voi tulla sovellettavaksi, jolloin vastuiden jakautumista tarkastellaan laajemmalti siihen sovellettavien työturvallisuuslain (738/2002 49–51, 53 §) säästösten mukaisesti.

Ylin johto

Ylin johto on vastuussa työturvallisuuslain mukaisten velvoitteiden täyttymisestä, ellei toisin ole määriteltä linjaorganisaatiossa. Ylimmän johdon vastuulla on yleensä organisaation rakenne ja toimintakyky. Näitä vastuita ovat tyypillisesti henkilövalinnat, toimintavarojen riittävyys, investointien tarkoituksenmukaisuus, noudatettava työsuojelupolitiikka sekä alempien esihenkilöiden osaaminen ja valvonta. (Työterveyslaitos 2014.)

Keskijohto

Keskijohto vastaa tyypillisesti laitehankinnoista ja käytäntöjen valvonnasta sekä ylemmän johdon informoinnista ja tarpeellisten esitysten tekemisestä heille. Vastuisiin kuuluvat tyypillisesti turvallisuusohjeiden laadinta, turvallisuusvalvonnan järjestäminen, työntekijöiden opetuksen ja perehdyttämisen suunnittelu ja toteutus sekä alempien esihenkilöiden ammattitaidosta varmistuminen ja valvonta. (Työterveyslaitos 2014.)

Työnjohto eli lähiesihenkilöt

Työnjohto ja lähiesihenkilöt vastaavat työn välittömästä valvonnasta ja turvallisuusvalvonnasta laitteiden, työmenetelmien ja suojainten osalta. Valvonnassa on noudatettava johdon asettamia tavoitteita ja keskijohdon laatimia ohjeita sekä ilmoitettava havaituista puutteista. Lisäksi työnjohdon ja lähiesihenkilöiden vastuulla on työnopastus ja -ohjaus sekä työntekijöiden sijoittaminen heidän osaamistansa vastaaviin työtehtäviin. (Työterveyslaitos 2014.)

Työnantajan edustaja

Etukäteen ei voida sopia siitä, kuka tai ketkä ovat rikosoikeudellisesti vastuussa työpaikalla sattuvista työtapaturmista ja näin ollen pelkästään vastuun siirtäminen ei ole juridisesti mahdollista. Sen sijaan tehtäviä ja toimivaltuuksia voidaan siirtää alemmille esihenkilöille esimerkiksi määrittelemällä ne tehtävänkuvauksessa, jolloin valvontavastuut siinä määriteltyjen tehtävien asianmukaisesta suorittamisesta siirtyvät ylemmältä johdolta heille. Siirtäjä vastaa kuitenkin normaalista työnjohdollisesta valvonnasta ja tiedottamisesta alaisinaan toimiville esihenkilöille. (Työterveyslaitos 2014.)

Työnantajan edustajaksi ei voida katsoa henkilöä, joka organisaation alimmalla suoritusportaalla itse tekee sitä työtä, jonka turvallisuudesta on kysymys. Työnantaja ei voi osoittaa työturvallisuusvastuitaan selkeästi työntekijäasemassa olevilla, vaan matalassakin organisaatiossa on aina joku esihenkilö, joka vastaa työturvallisuusmääräysten noudattamisesta. (Työterveyslaitos 2014.)

Työntekijä

Työntekijän vastuulla on noudattaa työnantajan antamia ohjeita ja määräyksiä ja työntekijäkin voi joutua rikosoikeudelliseen vastuuseen, jos hän on luvattomasti tai ilman pätevää syytä poistanut tai turmellut varolaitteen tai ohje- tai varoitusmerkinnän sekä jos työntekijä laiminlyö velvollisuutensa huolehtia työnsä vaikutuspiirissä olevien turvallisuuden huomioimisesta. (Työterveyslaitos 2014.)

11.2 Yhteinen työpaikka

Yhteinen työpaikka tulee kyseeseen silloin, kun päävastuussa oleva työnantaja toimii työn tilaajana ja työ suoritetaan toisen yrityksen työntekijöiden toimesta tilaajan tiloissa. Käytännössä yhteisellä työpaikalla työskentelevät henkilöt ovat samanaikaisesti eri työnantajien palveluksessa olevia työntekijöitä.

”Työpaikalla, jolla yksi työnantaja käyttää pääasiallista määräysvaltaa ja jolla samanaikaisesti tai peräkkäin toimii useampi kuin yksi työnantaja tai korvausta vastaan työskentelevä itsenäinen työnsuorittaja siten, että työ voi vaikuttaa toisten työntekijöiden turvallisuuteen tai terveyteen (yhteinen työpaikka) on työnantajien ja itsenäisten työnsuorittajien työn ja toiminnan luonne huomioon ottaen kunkin osaltaan ja riittäväällä keskinäisellä yhteistoiminnalla ja tiedottamisella huolehdittava siitä, että heidän toimintansa ei vaaranna työntekijöiden turvallisuutta ja terveyttä.” (738/2002 49 §.)

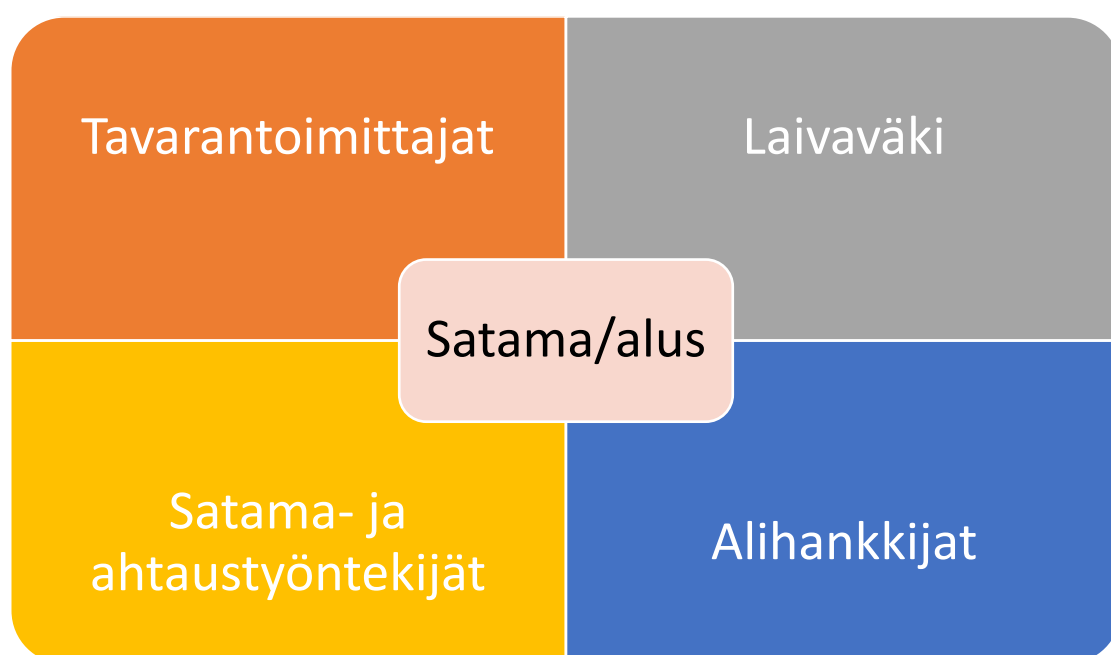
Yhteisellä työpaikalla päävastuussa olevan työnantajan, kuten laivanisännän, sekä muiden työnantajien ja itsenäisten työnsuorittajien tulee toimia yhdessä ja pitää avointa viestintää, jotta varmistetaan, ettei heidän toimintansa aseta työntekijöiden turvallisuutta ja terveyttä vaaraan. Laivanisännän edustajan on varmistettava, että kaikki yhteisellä työpaikalla työskentelevät työntekijät ovat asianmukaisesti tietoisia työhön liittyvistä vaara- ja haittatekijöistä sekä työpaikan turvallisuusohjeista. Lisäksi heidän on saatava tietoa palontorjuntaan, ensiapuun ja evakuointiin liittyvistä toimenpiteistä ja vastuuhenkilöistä. Muiden työnantajien ja työnsuorittajien tulee myös tuoda esille havainnot työpaikan mahdollisista vaara- ja haittatekijöistä, jotka liittyvät heidän työhönsä yhteisellä työpaikalla. (Työterveyslaitos 2014.)

Yhteisen työpaikan näkökulmasta on myös tärkeää, että tilaajana toimivan yrityksen työntekijät ovat tietoisia työympäristössä esiintyvistä vaaratilanteista ja toimintatavoista, jotta he voivat antaa tarvittaessa ohjeita palveluntoimittajan työntekijöille esimerkiksi suojarusteiden käytöstä. Kaikki työntekijät ovat myös velvollisia puuttumaan havaitsemiinsa epäkohtiin ja puutteisiin. Esimerkiksi, jos tilaajan työntekijä havaitsee, että palveluntoimittajan työntekijä käyttää vaarallista työtapaa, hänen tulee puuttua siihen ja keskeyttää vaarallinen työ.

Tämä edellyttää, että työnantaja on perehdyttänyt työntekijänsä asianmukaisesti, jotta nämä ymmärtävät, mitkä ovat turvallisia ja mitkä vaarallisia työtapoja. Kaikki yhteisellä työpaikalla työskentelevät ovat velvollisia huolehtimaan siitä, että heidän työskentelynsä tai käyttämänsä laitteet eivät aiheuta vaaraa tai lisää tapaturman riskiä kenellekään muulle. (Työterveyslaitos 2014.)

Yhteisenä työpaikkana voidaan aluksen lisäksi pitää esimerkiksi satamaa (kuva 4), koska siellä työskentelee usean eri työnantajan työntekijöitä ja he voivat työskennellä tai olla tekemisissä keskenään eikä alueelle lasketa ulkopuolisia.

Kuva 4. Yhteinen työpaikka

Pääasiallista määräysvaltaa käyttävän työnantajan tulee yhteisellä työpaikalla huolehtia eri tahojen toimintojen yhteensovittamisesta, yleisestä järjestyksestä ja siisteydestä sekä työpaikan olosuhteiden ja työympäristön turvallisuudesta ja terveydestä. Myös itsenäisten työnsuorittajien (esimerkiksi laitehuoltoa suorittava yrittäjä) tulee noudattaa yhteisellä työpaikalla pääasiallista määräysvaltaa käyttävän työnantajan antamia turvallisuusohjeita ja määräyksiä. (Työterveyslaitos 2014.)

12 RANGAISTUSVASTUU

Rangaistusvastuun kohdentamisen edellytyksenä on aina työnantajaorganisaation ja sen vastuualueiden selvittäminen tilanteissa, joissa työnantaja tai tämän edustaja on syyllistynyt rikokseen tai laiminlyöntiin. Rikosoikeudellisessa mielessä vastuun kohdentaminen linjaorganisaatiossa riippuu usein rikoksen luonteesta ja organisaation rakenteesta. Lisäksi siihen vaikuttaa se, kuka on tehnyt rikoksen, kuka on määrännyt tai hyväksynyt rikoksen tekemisen, ja kuka on ollut tietoinen tai tukenut rikoksen tekemistä. Rikosoikeudellinen vastuu ei siirry automaattisesti ylöspäin tai alaspäin organisaatiossa, vaan se edellyttää aina henkilökohtaista syyllisyyttä. (Työterveyslaitos 2014; Oikeusministeriön kotisivut 2023.)

Rikosoikeudellinen menettely alkaa esitutkinnalla, jonka suorittaa poliisi. Esitutinnan aikana pyritään selvittämään ja arvioimaan rikosoikeudellisen vastuut linjaorganisaatiossa ja lopulliset päätökset vastuun kohdentumisesta tekee yleensä tuomioistuin rikosoikeudenkäynnin aikana. Tässä arvioinnissa otetaan huomioon myös muut seikat, kuten rikoksen vakavuus, teon tahallisuus tai tuotamus, syyntakeisuus, vastuuvapausperusteet ja osallisuuden aste. Esitutinnan jälkeen syyttäjä päättää syytteen nostamisesta vai tehdäänkö asiasta syyttämättäjättämispäätös. (Työterveyslaitos 2014; Oikeusministeriön kotisivut 2023.)

12.1 Yhteisösakko

Yhteisösakko on rikosoikeudellinen seuraamus, joka voidaan tuomita työnantajalle, jos tosiasiallista päätösvaltaa käyttävät esihenkilöt ovat olleet osallisina rikoslain (39/1889) mukaiseen rikokseen tai laiminlyöntiin. Yhteisösakon määrääminen ja suuruus riippuvat monista tekijöistä, kuten rikoksen vakavuudesta, laajuudesta, toistuvuudesta, työnantajan toiminnan luonteesta ja laajuudesta, työnantajan taloudellisesta tilanteesta sekä siitä, mitä toimenpiteitä työnantaja on tehnyt rikoksen estämiseksi tai korjaamiseksi.

Yhteisösakon suuruus on vähintään 850 euroa ja enintään 850 000 euroa. Se voidaan määrätä maksettavaksi joko kertamaksuna tai päiväsakkoina. Päiväsakkojen lukumäärä on vähintään 30 ja enintään 120. Päiväsakon suuruus

lasketaan työnantajan verotettavasta tulosta edellisen vuoden verotuksessa. (Työsuojeluhallinnon kotisivut 2023c.)

12.2 Taloudellinen hyöty

Työturvallisuusmääräyksiä saatetaan jättää noudattamatta esimerkiksi taloudellisista syistä, kun suojaimen tai turvalaitteen hankkiminen voidaan kokea kalliiksi ja/tai aikaa vieväksi. Tällöin rikoslain mukaan tehdyn rikoksen tuottama taloudellinen hyöty on tuomittava valtiolle menetetyksi.

Useimmiten työturvallisuusrikoksissa tavoiteltu hyöty on kustannussäästö, joka on saavutettu laiminlyömällä velvoitteita. Tällainen hyöty tyypillisesti muodostuu toteuttamatta jätetyistä hankinnoista tai tekemättä jätettyjen toimenpiteiden muodostamasta työajan säästöstä. Laiminlyönnillä saavutetun hyödyn ei tarvitse koitua rikosentekijälle, vaan se voidaan tuomita menetetyksi, vaikka hyödyn saadun taho ei olisi muutoin osallisena rikokseen. (Työterveyslaitos 2014.)

13 VAHINGONKORVAUSVASTUU

Vahingonkorvauslain (412/1974) mukaan työnantaja ja omalta osaltaan myös tämän edustaja voivat joutua vahingonkorvausvelvollisiksi, jos työturvallisuusmääräysten vastaisesta tilasta tai toiminnasta on aiheutunut tapaturma, ammatitauti tai materiaalivahinkoja. Vahingon kärsijän on osoitettava, että vahingon aiheuttaja on toiminut huolimattomasti ja aiheuttanut vahinkoa toiminnallaan. (Työterveyslaitos 2014.)

13.1 Sopimusvastuu

Työnantaja on työsopimuksen mukaan vastuussa työntekijöidensä turvallisuudesta, ja jos työnantaja laiminlyö tämän sopimusvelvoitteen, hänen on korvattava aiheutunut vahinko. Työnantaja voi vapautua korvausvelvollisuudesta ainoastaan, jos hän pystyy osoittamaan toimineensa työturvallisuusasioiden hoitamisessa asianmukaisen huolellisesti, ja korvausvelvollisuutta arvioitaessa otetaan huomioon muun muassa velvoitteet, jotka on määritelty työturvallisuuslain 8 (työnantajan yleinen huolehtimisvelvollisuus) ja 10 (työn vaarojen selvittäminen ja arviointi) §:n mukaan. Korvausvelvollisuuden syntymiseen ei vaadita

rikosta tai näyttöä työnantajan edustajan huolimattomasta toiminnasta. (Työterveyslaitos 2014.)

13.2 Työnantajan edustajan vastuu

Työntekijän ja työturvallisuusmääräyksiä rikkoneen työnantajan edustajan välillä ei voida soveltaa sopimusvastuuta, koska he eivät ole keskenään sopimuksellisessa suhteessa. Sen sijaan työnantajan edustajan vahingonkorvausvastuu määräytyy vahingonkorvauslain (412/1974) perusteella. Jos voidaan osoittaa, että vahinko johtui esihenkilön laiminlyönnistä, hän voi olla osittain vastuussa korvaamisesta.

Perusperiaate on, että työnantaja on velvollinen korvaamaan koko katsottavan vahingon, ja esihenkilön korvausvastuu arvioidaan sen mukaan, miten huolimattomasti hän toimi. Lievissä tapauksissa esihenkilö ei ole korvausvelvollinen, mutta tahallisesti aiheutetusta vahingosta hän voi joutua vastuuseen koko vahingon korvaamisesta. (Työterveyslaitos 2014.)

13.3 Ankaruus vastuu

Joissakin harvoissa yksittäistapauksissa työturvallisuusasioissa on sovellettu ankaraa vastuuta, jota kutsutaan myös tuottamuksesta riippumattomaksi vastuuksi. Ankaruus vastuu tarkoittaa sitä, että vaikka kukaan ei ole osoittanut toimineensa huolimattomasti, toiminnan yleisesti vaarallisuuden perusteella on pidetty oikeudenmukaisena, että toiminnan harjoittaja korvaa toiminnastaan aiheutuneet vahingot. Tätä ankaraa vastuuta on sovellettu erityisesti silloin, kun kyseessä ovat olleet erityisen vaaralliset koneet tai työmenetelmät. (Työterveyslaitos 2014.)

Koska työnantajan tapaturmavakuutus kattaa suurimman osan työntekijän työtapaturmasta aiheutuvista kustannuksista, vahingonkorvausvelvollisuus koskee niitä menetyksiä, joita vakuutus ei kata. Näihin kuuluvat esimerkiksi kivun ja särkyjen korvaaminen, kosmeettisen haitan korvaaminen sekä pysyvän vamman korvaaminen siinä määrin kuin tapaturmavakuutus ei ole sitä jo korvannut. (Työterveyslaitos 2014.)

13.4 Hallinnollinen vastuu

Työsuojeluviranomaiset voivat asettaa hallinnollisia velvoitteita sekä yrityksille ja organisaatioille että henkilökohtaisesti niiden hallintoelimissä toimiville henkilöille. Tämä tarkoittaa, että esimerkiksi toimitusjohtaja voidaan velvoittaa sakon uhalla huolehtimaan siitä, että osakeyhtiön työsuojelovelvoitteet täytetään asianmukaisesti. Jos näitä velvoitteita ei täytetä annetussa määräajassa, voidaan määrätä uhkasakko, ja samalla yleensä asetetaan uusi, korkeampi uhkasakko sekä uusi määräaika. (Työterveyslaitos 2014; Työsuojeluhallinnon kotisivut 2023d.)

14 TYÖSUOJELUHENKILÖSTÖ

Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojelutoiminnasta (44/2006) sääntää, että työsuojelupäällikkö on nimettävä kaikenkokoisille työpaikoille ja työsuojeluvaltuutettu on valittava, jos aluksella työskentelee vähintään viisi laivaväkeen kuuluvaa. Työsuojeluvaltuutetun valinnan yhteydessä on alukselle myös perustettava työsuojelutoimikunta. Näistä säädetyistä asioista ei voida sopia toisin työpaikalla tai työnantajien ja työntekijöiden valtakunnallisten yhdistysten välillä.

Lain työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojelutoiminnasta (44/2006) 43 §:n mukaan työsuojelun yhteistoimintahenkilöllä on velvollisuus säilyttää salassa pidettävät tiedot, jotka hän on saanut tehtäviään hoitaessaan. Tämä salassapitovelvollisuus pysyy voimassa myös sen jälkeen, kun tehtävän hoitaminen on päättynyt ja se koskee tietoja työnantajan taloudellisesta asemasta, liikesalaisuuksia sekä yritysturvallisuutta ja vastaavia turvajärjestelyitä koskevia tietoja, joiden leviäminen voi vahingoittaa työnantajaa tai sen liike- tai sopimus-kumppania sekä yksityisen henkilön taloudellinen asema, terveydentila tai muut henkilökohtaiset asiat.

14.1 Työsuojelupäällikkö

Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojelutoiminnasta (44/2006) edellyttää, että työnantajan on nimettävä edustajansa eli työsuojelupäällikkö hoitamaan työsuojelun yhteistoimintaan liittyviä tehtäviä, jollei hän itse hoida tätä tehtävää. Tämä koskee jokaista työpaikkaa ja aluksilla yleensä työsuojelupäällikön tehtävää on nimetty hoitamaan aluksen päällikkö, joka on myös merilain (674/1994 6.luku) mukaan vastuussa aluksen ja miehistönsä turvallisuudesta sekä toimii laivanisännän tai lastinomistajan edustajana.

Työsuojelupäällikön tehtävänä on avustaa työnantajaa ja esihenkilöitä tehtävissä, jotka liittyvät työsuojelun asiantuntemuksen hankintaan sekä yhteistyöhön työntekijöiden ja työsuojeluviranomaisten kanssa. Työsuojelupäällikkö ei ole automaattisesti vastuussa työsuojelusäännösten toteuttamisesta, vaan vastuu on työnantajalla ja hänen nimeämillään esimiehillä, joiden tehtäviin on määritelty työsuojelusta huolehtiminen. (Työsuojeluhallinnon kotisivut 2023b.)

14.2 Työsuojeluvaltuutettu ja -varavaltuutetut

Työsuojeluvaltuutettu edustaa työpaikan työntekijöitä työsuojelun yhteistoiminnassa eikä ole vastuussa työsuojelusäännösten toteuttamisesta työsuojeluvaltuutetun ominaisuudessa. Tehtävästä säädetään laissa työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojelutoiminnasta (44/2006 29 & 42 §) sekä työntekijät että toimihenkilöt voivat valita omat valtuutettunsa.

Mikäli työsuojeluvaltuutetulla on tilapäinen estettä hoitaa tehtäviään, varavaltuutettu voi suorittaa ne tehtävät, joita ei voida siirtää myöhempään ajankohtaan. Tässä tapauksessa varavaltuutetulle myönnetään samat oikeudet tiedonsaantiin, ajankäyttöön, ansionmenetyksen korvauksiin ja vaarallisen työn keskeyttämiseen kuin varsinaiselle työsuojeluvaltuutetulle. Jos työsuojeluvaltuutetun palvelussuhde päättyy tai hän eroaa tehtävästään kesken toimikautensa, varavaltuutetusta tulee automaattisesti työsuojeluvaltuutettu jäljellä olevaksi toimikaudeksi. (Työsuojeluhallinnon kotisivut 2023e.)

Työsuojeluvaltuutetulla on oikeus pysäyttää työ, jos siitä aiheutuu välitöntä ja vakavaa vaaraa. Valtuutetun tulee ilmoittaa tällaisesta keskeytyksestä mieluiten

etukäteen työnantajalle. Keskeytys ei saa vaikuttaa työntekoon enempää kuin on ehdottoman tarpeellista. Valtuutettu ei ole velvollinen korvaamaan vahinkoa, joka aiheutuu lainmukaisesta työn keskeyttämisestä. Ennen työn jatkamista on työnantajan vastuulla varmistaa, että vaaraa ei enää ole. (Työsuojeluhallinnon kotisivut 2023e.)

Työsuojeluvaltuutetulla on vastaavanlainen vahva irtisanomissuoja kuin luottamusmiehellä tai luottamusvaltuutetulla. Työsuojeluvaltuutettu voidaan irtisanoa vain silloin, kun hänen työnsä päättyy kokonaan, esimerkiksi työn vähenemisen, saneerausmenettelyn tai konkurssin seurauksena, eikä hänelle voida tarjota koulutusta muihin tehtäviin tai muuta sopivaa työtä. Henkilökohtaisista syistä johtuva irtisanominen on mahdollista vain, jos enemmistö niistä työntekijöistä, joita työsuojeluvaltuutettu edustaa, antaa siihen suostumuksensa. (Työsuojeluhallinnon kotisivut 2023e.)

14.3 Työsuojelutoimikunta

Alukselle on lain työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojelutoiminnasta (44/2006 38–42 §) mukaan perustettava työsuojelutoimikunta, mikäli aluksella työskentelee vähintään viisi laivaväkeen kuuluvaa. Työsuojelutoimikunnassa käsitellään alusta yleisesti koskevat työsuojeluasiat ja sen keskeisiin tehtäviin kuuluu työturvallisuuden ja työterveyden parantamiseen liittyvien ehdotusten esittäminen työnantajalle. Lisäksi toimikunta seuraa työsuojelun toimintaohjelman ja työterveyshuollon toteutusta sekä tehdä niihin liittyviä lisäkehitysehdotuksia.

Mikäli työsuojelutoimikunnan jäsenmäärästä ja eri osapuolten edustuksesta ei ole toisin sovittu, toimikunnan jäsenmäärä vaihtelee neljän, kahdeksan tai kahdentoista jäsenen välillä. Tämä määrä riippuu työpaikan luonteesta, laajuudesta ja muista olosuhteista. Toimikunnan jäsenistä neljännes edustaa työnantajaa, ja puolet edustaa niitä työntekijöiden tai toimihenkilöasemassa olevien työntekijöiden ryhmää, jotka ovat suurempia, ja neljännes niitä, jotka ovat pienempiä.

Työnantaja nimeää työsuojelutoimikuntaan edustajansa, joka vastaa valmistelutyöstä toimikunnassa. Työsuojelutoimikunnan puheenjohtajana voi toimia

työnantaja, tämän edustaja tai toimikunnan jäsenten keskuudesta valittu henkilö. Työsuojelupäällikkö osallistuu toimikunnan kokouksiin myös silloin, kun hän ei ole sen virallinen jäsen. Työsuojeluvaltuutetut ovat automaattisesti työsuojelutoimikunnan jäseniä ja muut työntekijöitä edustavat toimikunnan jäsenet valitaan vaalilla, jossa sovelletaan tarvittaessa lain (44/2006) 30 §:n määräyksiä työsuojeluvaltuutettujen vaaleista.

15 JOHTOPÄÄTÖKSET

15.1 Tutkimuskysymyksiin vastaaminen ja arviointi

Ensimmäisenä tutkimuskysymyksenä oli selvittää, miten merityöyleissopimus on sisällytetty kansalliseen lainsäädäntöön. Vastaus tähän kysymykseen löytyi lainsäädännön esitöistä sekä merityöyleissopimuksen tekstistä. Kun maa ratifioi ILO:n merityöyleissopimuksen, sen tulee sisällyttää yleissopimuksen määräykset ja periaatteet kansalliseen lainsäädäntöönsä. Tämä ratifiointiprosessi vaihtelee maiden välillä ja se vaatii yleensä hyväksynnän kansallisessa lainsäädäntöelimessä tai parlamentissa. Ratifioinnin jälkeen maa voi joutua tekemään muutoksia tai lisäyksiä kansalliseen lainsäädäntöönsä varmistaakseen, että se noudattaa merityöyleissopimuksen vaatimuksia. Kun tarvittavat muutokset on tehty, maa siirtyy täytäntöönpanotoimenpiteisiin varmistaakseen, että merityöyleissopimuksen säännökset ja periaatteet toteutetaan käytännössä. Yksi keskeisistä periaatteista merityöyleissopimuksen ratifioinnin yhteydessä on sosiaalinen vuoropuhelu ja kolmikantainen yhteistyö hallinnon ja työmarkkinaosapuolien välillä. Ammattiliitot ja työnantajajärjestöt voivat osallistua lainsäädäntömuutosten suunnitteluun ja seurantaan varmistaakseen, että ne ovat käytännössä toimivia ja merenkulkijoiden oikeuksia sekä etuja suojellaan.

Toinen tutkimuskysymys koski merityöyleissopimuksen ja työturvallisuuden valvontaa Suomessa. Koska Suomi on ratifioinut ILO:n merityöyleissopimuksen, se on sitoutunut noudattamaan yleissopimuksen säännöksiä. ILO seuraa merityöyleissopimuksen noudattamista Suomessa ja täytäntöönpanoa muutosten osalta. Suomen viranomaiset vastaavat merityöyleissopimuksen täytäntöönpanosta ja tekevät yhteistyötä yleissopimuksen valvonnan osalta sidosryhmien

kanssa. Merenkulun työturvallisuuden valvontaa suorittavat aluehallintovirastojen merenkulkuun erikoistuneet tarkastajat, joilla kaikilla on yleissopimuksen edellyttämää kokemusta merenkulun parista ennen virkaan nimittämistään.

Kolmannessa tutkimuskysymyksessä pyrittiin vastaamaan työsuojelullisten vastuiden jakautumiseen alusten linjaorganisaatioissa sekä siihen, mitä työsuojelulainsäädännön rikkomisesta voi seurata. Tutkimuskysymyksen voi ajatella olevan kaksiosainen ja sen ensimmäiseen osaan voi vastata yleisellä tasolla. Työnantaja on päävastuussa työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä. Käytännössä työnantajan vastuut ja velvoitteet toteutuvat siten, että työnantaja delegoi toimivaltaansa linjaorganisaatiossa esihenkilöille, joiden työsuojeluvastuu määräytyy tehtäväkuvaan liittyvien toimivaltuuksien mukaan. Työnantajan on huolehdittava siitä, että esihenkilöllä on riittävä pätevyys ja perehdytys tehtäviinsä sekä kyseisellä henkilöllä on asianmukaiset edellytykset määrättyjen tehtävien hoitamiseen. Tutkimuskysymyksen toisessa osassa tarkoituksena oli selvittää seurauksia työsuojelulainsäädännön rikkomisesta. Vastausta voidaan ajatella tähän myös moniosaisena. Aluksen kannalta lakisääteisten tarkastuksien laiminlyömisestä voi seurata merityösertifikaatin peruminen tai sen voimassaolon lakkaaminen, jonka seurauksena aluksen edellytykset aluksen kaupalliselle liikennöinnille lakkaavat. Tästä seuraa automaattisesti mittavat tulonmenetykset laivanisännälle ja mahdollisesti työnantajalle, joka heijastuu yrityksen edellytyksiin jatkaa kannattavaa yritystoimintaa. Jos työnantaja tai tämän edustaja ei noudata näitä työsuojelulainsäädännön velvoitteita, se voi johtaa rikosoikeudellisiin seuraamuksiin, kuten sakkojen tai vankeuden määräämiseen. Lisäksi työnantaja voi joutua korvaamaan työntekijälle aiheutuneet vahingot. Joissain tapauksissa myös työntekijä voidaan tuomita velvoitteiden laiminlyömisestä tai korvaamaan laiminlyönnillään aiheuttamansa vahingot.

15.2 Kirjallisuuskatsauksen havainnot

Yksi kirjallisuuskatsauksesta tekemistäni havainnoista on kansallisen työsuojelulainsäädännön pirstaleisuus. Merenkulkua säätelevä työsuojelulainsäädäntö ulkomaaliikenteen kauppa-alusten osalta kattaa 58 lakia, asetusta, määräystä ja päätöstä. Merenkulkua koskeva työsuojelun erillislainsäädäntö perustuu merityöaikalakiin, merityösopimuslakiin ja lakiin laivaväen työ- ja asuinympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksilla sekä lakiin laiva-apteekista. Näiden lakien perusteella on säädetty yhteensä kuusi asetusta ja päätöstä.

Merenkulkua koskevat lait, asetukset ja määräykset ovat hankalasti hahmotettavissa sekä niiden sisältö on usein hankalatajuista. Lisäksi aiheen syvällinen perehtyminen edellyttää lukuisten valmisteluasiakirjojen lukemista ja niiden sisältöjen vertailua varsinaiseen lakitekstiin. Usein itse lakitekstiin kirjoitettu teksti on hyvin yleisluontoista eikä kerro tarkasti, mitä säädöksellä on haluttu säätää noudatettavaksi. Kokonaiskuvan hahmottamiseksi on lukijalla oltava hyvin kattava ymmärrys aluksien toimintaympäristöstä sekä merenkulkuun liittyvistä sopimuksista ja lainsäädännöstä.

15.3 Haastattelut

Haastatteluiden aiheet määriteltiin etukäteen, mutta keskustelu itsessään sai kulkea vapaasti haastatteluiden aikana. Tämä menetelmä mahdollisti haastattelutilanteen etenemisen luontevasti keskustelun kaltaisesti ja aineiston keruuta voitiin muokata tilanteen mukaan, jolloin saatiin juuri sitä tietoa, joka haastateltavalla oli tarjota. Keskustelun aikana molemmilla osapuolilla oli myös mahdollista esittää tarkentavia kysymyksiä ja selventää aiemmin saatuja tietoja. Toisaalta valmiiden teemakysymysten käyttö saattoi rajoittaa haastateltavan mahdollisuutta tuoda esiin muita, mahdollisesti olennaisia tietoja aiheeseen liittyen. Haastatteluista saatua materiaalia täydennettiin sähköpostitse käydyllä kirjeenvaihdolla.

Opinnäytetyötä varten haastateltaviksi valikoitui työsuojeluviranomaisen puolelta kaksi aluehallintovirastojen työsuojelun vastualueiden tarkastajaa eri vastualueilta (Gröndahl, V.; Lähdesmäki, F.). Molemmat tarkastajat suorittavat aluksille merityösertifikaattiin liittyviä tarkastuksia sekä työsuojelutarkastuksia

merenkulun työpaikoille. Haastatteluiden avulla opinnäytetyötä voitiin vertaisarvioida ja selvitystyön luotettavuutta parantaa.

Viranomaisille suoritettujen haastatteluiden lisäksi opinnäytetyötä varten haastateltiin kahden eri varustamon asiantuntijaa ja Suomen Varustamot ry:n erityisasiantuntijaa (Broumand, P.; Pratch, C.; Ramsay, C.). Heillä kaikilla on laaja kokemus ja näkemys työturvallisuusasioista. Haastateltavat asiantuntijat valikoituivat heidän asiantuntemuksensa ja kokemuksensa perusteella. Tällä pyrittiin varmistamaan, että haastateltavilla on syvälinen ymmärrys opinnäytetyön aiheesta ja näin opinnäytetyön sisältöä sekä luotettavuutta voitiin arvioida.

Lopuksi opinnäytetyöhön pyydettiin palautetta Työturvallisuuskeskuksen merenkulun erityisasiantuntijalta (Leino, J-P.), joka toimii merenkulun työturvallisuuskurssien kouluttajana ja alan työturvallisuuden asiantuntijana. Hänen näkemyksensä ja asiantuntemuksensa työturvallisuusasioista auttoi tarkistamaan työssä käsiteltyjä asiakokonaisuuksia ja varmistamaan, että opinnäytetyötä voidaan jatkossa käyttää mahdollisena koulutus- tai perehdytysmateriaalina.

Kaikilta haastateltavilta pyydettiin kommentteja lomakkeen kehittämistä varten ja saadun palautteen perusteella lomakkeen sisältöä täydennettiin. Saadun palautteen perusteella opinnäytetyössä laadittu alustarkastuslomake koettiin kattavaksi ja tarpeelliseksi työturvallisuuden edistämisen näkökulmasta.

15.4 Alustarkastuslomake

Osana opinnäytetyötä laadittiin alustarkastuslomake, jonka tarkoituksena on helpottaa työsuojelulainsäädännön asettamien vaatimusten ymmärtämistä (liite 5). Lomakkeen tarkoituksena on auttaa merenkulkijoita ja laivanisäntiä ymmärtämään, mitä kaikkea työsuojelulainsäädännöllä säädellään aluksilla.

Lomakkeen laatiminen lähti tarvekartoituksesta ja pohdinnasta, mitä lomakkeen avulla tehtävällä tarkastuksella halutaan saavuttaa. Tämän avulla lomakkeen sisältöä lähdettiin rakentamaan siten, että se olisi suunnattu merenkulkijoille ja laivanisännille sekä toimisi tarvittaessa merenkulun tarkastajien apuna. Tarvekartoituksen jälkeen oli selvitettävä mitä tietoja ja asioita tarkastellaan kauppa-

alusten työsuojelutarkastuksilla. Selvityksen perusteella lomakkeen tulisi perustua ulkomaanliikenteen kauppa-aluksiin sovellettavaan työsuojelulainsäädäntöön, jolloin lomakkeen sisältö saatiin rajattua haluttuun kokonaisuuteen. Lomakkeen luotettavuuden varmistamiseksi asialistan tulee perustua lainsäädäntöön ja sisällön tulee olla helposti tarkistettavissa. Tämän varmistamiseksi lomakkeen asialistan tarkistuskohtiin tuli viittaukset sovellettavaan lainsäädäntöön.

Tarkastuslomakkeen esimerkkiversion valmistuttua suoritettiin haastattelut, joista saadun palautteen perusteella lomaketta täydennettiin ja siihen lisättiin muun muassa selvennyksiä tarkistettavien asioiden ymmärtämiseksi ja termistön selvennyksiä. Lopuksi haastatellut aluehallintovirastojen tarkastajat vertaisarvioivat lomakkeen siltä varalta, että viittauksissa sovellettavaan lainsäädäntöön tai asiasisällössä olisi virheitä.

16 POHDINTA

Opinnäytetyön päätavoitteena oli syventyä ja selvittää, kuinka merityöyleissopimus ja Suomen työsuojelulainsäädäntö vaikuttavat merenkulkijoiden työskentelyyn ulkomaanliikenteen kauppa-aluksilla. Opinnäytetyön tekeminen ja aiheeseen syvällisemmin paneutuminen osoittautui innostavaksi tutkimusmatkaksi, jonka aikana itsestään selvänä pidetyt asiat merellä paljastuivat tarkasti lainsäädännön säätelemiksi. Tämä tarkastelu korosti, että työturvallisuuden edistäminen merenkulussa nousee yhä suurempaan arvoon. Tekemissäni haastatte luissa nousi yhteisenä tekijä esille aihepiirin tärkeys, koska sääntely kehittyi jatkuvasti sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Tästä syystä osassa varustamoita on työturvallisuuteen panostaminen koettu merkittäväksi tavaksi erottua kilpailijoista työntekijöiden saatavuuden ja viihtyvyyden parantamiseksi.

Ymmärtäminen merityöyleissopimuksen ja työsuojelulainsäädännön sisällöstä on tehokas keino edistää merenkulkijoiden hyvinvointia ja työkykyä. Samalla se on tärkeää varustamoille, koska parantunut työturvallisuus merenkulussa vähentää sairauspoissaoloja ja parantaa työn tuottavuutta. Merenkulkijoiden työturvallisuuden hallinta edellyttää jatkuvaa kehittämistä muuttuvassa työympä-

ristössä ja alan perinteisten riskien rinnalle nousee kehityksen myötä myös uusia kuormitus-, haitta- ja vaaratekijöitä. Pitkät työjaksot aluksella tekevät työympäristöstä merkittävän osatekijän merenkulkijoiden terveydelle ja hyvinvoinnille. Näihin haasteisiin on pyritty vastaamaan ILO:n erityösopimuksella ja MLC on nykyään neljäs kansainvälisen merenkulun sääntelyjärjestelmän neljäs pilari yhdessä IMO-sopimusten (SOLAS, MARPOL, STCW) kanssa.

Varustamoilla ja alusten työturvallisuusorganisaatioilla on suuri vastuu merenkulkijoiden turvallisuudesta, sillä työturvallisuutta voidaan parantaa vasta, kun tunnetaan tarkasti työskentelyolosuhteet ja niihin liittyvät riskitekijät. Siitä syystä on tärkeää, että työpaikkojen työsuojeluhenkilöstö on hyvin perehtynyt tehtäviinsä ja kykenee tarjoamaan työntekijöille oikeaa ja luotettavaa tietoa tapaturmien ehkäisemiseksi. Ensisijainen keino tapaturmien ennaltaehkäisyssä on tiedon avulla tapaturmiin varautuminen ja niiden ennaltaehkäisy aina kun se on mahdollista.

Yksi tämän opinnäytetyön keskeisistä johtopäätöksistä on se, että tietoisuutta työsuojelusta ja erityösopimuksen sisällöstä tulisi lisätä merenkulkijoiden ja varustamohenkilökunnan parissa. Tähän ongelmaan voisi vastata esimerkiksi koulutusta lisäämällä ja sillä voisi olla merkittäviä vaikutuksia alan houkuttelevuuteen sekä merenkulkijoiden työssä viihtymiseen. Tällä voisi olla merkitystä tapaturmien ennaltaehkäisyssä ja kuormituksen vähentämisessä, joka osaltaan edesauttaisi merenkulkijoiden työssä jaksamista.

Haastatteluissa nousi esille työturvallisuuden ja merenkulkijoiden palkkaamiseen liittyvä havainto, jonka perusteella merenkulkijat eivät mielellään halua työskennellä varustamoissa, missä työturvallisuus on retuperällä. Tämä asia tulee usein esille rekrytointiprosesseissa, ja merenkulkijat tiedostavat nykyään paremmin työturvallisuuden merkityksen. Työturvallisuuteen panostaminen ja hyvien turvallisuuskäytäntöjen noudattaminen tekevät työnantajasta houkuttelevamman ja auttavat sitouttamaan työntekijöitä, koska siten työnantaja voi osoittaa huolehtivansa työntekijöiden hyvinvoinnista ja turvallisuudesta.

Tulevaisuudessa tätä opinnäytetyötä voidaan hyödyntää työturvallisuuden kehittämisessä varustamoissa, aluksilla ja viranomaistoiminnassa. Selvitystyön

pohjalta laadittu alustarkastuslomake toimii hyvänä perustana alusympäristön tarkastuksessa ja se on laatimisajankohtansa tuotos. Näin ollen lomakkeen on tarkoitus olla jatkuvasti päivittyvä, jota muokataan lainsäädäntöön tehtyjen muutosten myötä vastaamaan ajantasaista lainsäädäntöä.

16.1 Arviointi ja luotettavuus

Opinnäytetyön tietojen luotettavuus on pyritty varmistamaan käyttämällä julkisia asiakirjoja sekä hyödyntämällä ajantasaista verkkomateriaalia lähteinä. Tämän lisäksi tietoja on täsmennetty asiaa käsittelevien aluehallintovirastojen muistioiden ja asiantuntijahaastattelujen avulla. Haastateltavat asiantuntijat olivat halukkaita arvioimaan ja auttamaan alustarkastuslomakkeen kehittämisessä, koska kokivat voivansa hyödyntää asiantuntemustaan asiassa ja tällä tavoin edesauttaa suomalaista merenkulun turvallisuuden kehittämistä.

Haastattelupalautteen perusteella alustarkastuslomake saattaa olla hyödyllinen apuväline alusten tarkastuksissa, erityisesti kun varustamo suunnittelee käytetyn aluksen hankkimista ulkomailta Suomen lipun alle. Tässä tapauksessa lomake voi toimia arvokkaana työkaluna ennen ostopäätöksen tekemistä, varmistaen, että alus täyttää Suomen lainsäädännön vaatimukset työ- ja asuinolosuhteiden suhteen. On huomionarvoista, että aiemmin ei ole ollut saatavilla kattavaa luetteloa merenkulun työsuojelulainsäädännön alaisista määräyksistä ja opinnäytetyössä laadittu lomake on tarkoitettu jatkuvatäydenteiseksi sekä muokattavaksi lainsäädännön muuttuessa.

16.2 Mahdolliset jatkotutkimusaiheet

Tutkimusta tehtäessä heräsi useita kysymyksiä siitä, miksi merenkulun parissa toimivien viranomaisten ja muiden tahojen tehtäviä ei ole selvästi tuotu esiin yhtenä kokonaisuutena. Työssäni avaan työsuojeluviranomaisen roolia merenkulun valvonnan parissa, mutta myös muiden merenkulun parissa toimivien tahojen rooleja olisi hyvä selvittää ja tuoda paremmin esille.

Suomessa merenkulun viranomaisvalvonnan parissa toimivat työsuojeluviranomaisten lisäksi Traficom, poliisi, tullit ja rajavartiolaitos. Näiden viranomaista-

hojen lisäksi merenkulun ja merenkulkijoiden kanssa toimivat ainakin Työterveyslaitos, Valvira, Väylävirasto, kuntien terveysviranomaiset, Ruokavirasto, ELY-keskus, Tukes, Merimieseläkekassa, Merimiespalvelutoimisto ja Merimieskirkko sekä Työturvallisuuskeskus. Myös eri ministeriöiden roolit ja tehtävät olisi hyvä selvittää kokonaiskuvan saamiseksi, sillä virastojen ja toimijoiden työtä ohjaavat eri ministeriöt. Merenkulun eri toimijoiden roolien selvittäminen ja avaaminen tarjoaisi varmasti mielenkiintoisen tutkimus- ja selvitystyön aiheen.

LÄHTEET

AVI. Pekka, S., Myyri-Partanen K. 2013. Muistio MLC valvonnan linjauksista. Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueet. Julkaistu 28.5.2013.

Broumand, P. 2023. HSSEQ Manager DPA/CSO Safety Manager. Sähköposti 27.10.2023. Arctia Oy.

Euroopan Yhteisöjen Komissio. 2006. Euroopan yhteisöjen komissio - Neuvoston päätös jäsenvaltioiden valtuuttamisesta ratifioimaan, Euroopan yhteisön edun vuoksi, merityötä koskeva Kansainvälisen työjärjestön vuoden 2006 konsolidoitu yleissopimus 2006/0103.

Gröndahl, V. 2023. Tarkastaja. Haastattelu 20.10.2023. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto, työsuojelun vastuualue.

HE 140/2011. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi laivaväen työ- ja asuin- ympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksella ja siihen liittyviksi laeiksi.

HE 174/2010. Hallituksen esitys Eduskunnalle merityösopimuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 179/1985. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi merityöaikalain 17 §:n muuttamisesta.

HE 194/2017. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain muuttamisesta sekä kuluttajien käyttöön tarkoitetuista henkilönsuojaimista ja eräksi niihin liittyviksi laeiksi.

HE 325/2014. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi laiva-apteekista.

HE 59/2002. Hallituksen esitys eduskunnalle työturvallisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 90/2014. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi laivaväen työ- ja asuin- ympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksella annetun lain muuttamisesta.

HE 94/1993. Hallituksen esitys eduskunnalle rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen toisen vaiheen käsittäviksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muuttamiseksi.

ILOa. International Labour Organisation s.a. Maritime Labour Convention, 2006. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.ilo.org/global/standards/maritime-labour-convention/lang--en/index.htm> [viitattu 5.6.2023 ja 8.10.2023].

ILOb. International Labour Organisation s.a. Joint Maritime Commission. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.ilo.org/global/docs/WCMS_162320/lang--en/index.htm [viitattu 9.9.2023].

ILOc. International Labour Organisation s.a. History of the ILO. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/history/lang--en/index.htm> [viitattu 9.9.2023].

ILOd. International Labour Organisation s.a. Resolutions adopted by the International Labour Conference at its 94th (Maritime) Session. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---normes/documents/publication/wcms_088130.pdf [viitattu 11.9.2023].

ILO Covid-19. 2021. International Labour organization. 2021. ILO Information note on maritime labour issues and coronavirus (COVID-19) Rev. version 3.0. Chapter 4.a. Verkkojulkaisu. Saatavissa: https://www.ilo.org/global/standards/maritime-labour-convention/WCMS_741024/lang--en/index.htm [viitattu 6.6.2023].

ILO 2009a. International Labour organization. 2009. Guidelines for flag State inspections under the Maritime Labour Convention, 2006. Verkkojulkaisu. Saatavissa: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---normes/documents/publication/wcms_101788.pdf [viitattu 6.6.2023].

ILO 2009b. International Labour organization. 2009. Guidelines for port State control officers carrying out inspections under the Maritime Labour Convention, 2006. Verkkojulkaisu. Saatavissa: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---normes/documents/publication/wcms_101787.pdf [viitattu 6.6.2023].

IMO. International Maritime Organisation s.a. The International Safety Management (ISM) Code. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.imo.org/en/OurWork/HumanElement/Pages/ISMCode.aspx> [viitattu 31.10.2023].

ISM. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) 2006/336 kansainvälisen turvallisuusjohtamissäännösten täytäntöönpanosta yhteisössä ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 3051/95 kumoamisesta.

Kemikaalilaki 9.8.2013/599.

Laki aluksen teknisestä turvallisuudesta ja turvallisesta käytöstä 29.12.2009/1686.

Laki laiva-apteekista 8.5.2015/584.

Laki laivaväen työ- ja asuinympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksella 15.6.2012/395.

Laki Liikenteen palveluista 24.5.2017/320.

Laki maanpuolustusvelvollisuutta täyttävän työ- ja virkasuhteen jatkumisesta 8.5.2009/305.

Laki suoran lisäeläkejärjestelyn turvaamisesta työnantajan maksukyvyttömyyden varalta 6.3.2015/209.

Laki syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien luettelosta ja rekisteristä 11.6.2020/452.

Laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käyttäessä 22.12.2006/1233.

Laki työajasta kotimaanliikenteen aluksissa 26.3.1982/248.

Laki työsuojeluhenkilörekisteristä 23.11.2001/1039.

Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta 20.1.2006/44.

Laki yksityisyyden suojasta työelämässä 13.8.2004/759.

Leino, J-P. 2023. Erityisasiantuntija. Haastattelu 1.11.2023. Työturvallisuuskeskus.

Lähdesmäki, F. Tarkastaja. Haastattelu 25.10.2023. Etelä-Suomen aluehallintovirasto, työsuojelun vastuualue.

Merilaki (15.7.1994/674.

Merimieslaki 7.6.1978/423.

Merimiesten vuosilomalaki 1.6.1984/433.

Merityöaikalaki 9.4.1976/296.

Merityösopimuslaki 17.6.2011/756.

MLC. Merityötä koskeva vuoden 2006 yleissopimus (sisältää vuonna 2014, 2016 ja 2018 hyväksytyt ohjeiston muutokset).

MLC FAQ. 2020. International Labour organization. 2020. Frequently Asked Questions (FAQ) about the Maritime Labour Convention, 2006, as amended (MLC, 2006) - Fifth edition, 2019. Verkojulkaisu. Saatavissa: https://www.ilo.org/global/standards/maritime-labour-convention/what-it-does/faq/WCMS_765083/lang--en/index.htm [viitattu 2.12.2023].

Oikeusministeriön kotisivut 2023. Oikeusministeriö. 2023. WWW-dokumentti. Saatavissa: www.oikeusministerio.fi [viitattu 7.10.2023].

Opintovapaa-asetus 7.12.1979/864.

Opintovapaalaki 9.3.1979/273.

Pratch, C. 2023. MLC & OHS Manager. Haastattelu 30.10.2023. Finnlines Oyj.

Ramsay, C. 2023. Erityisasiantuntija. Haastattelu 30.10.2023. Suomen Varustamot ry.
REACH-asetus (EY) 2006/1907.

Rikoslaki 19.12.1889/39.

Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? – Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopiston julkaisu. Verkkojulkaisu. Saatavissa: https://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf [viitattu 9.9.2023].

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus biologisten tekijöiden luokituksesta 26.10.2010/921.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus CLP-asetuksen liitteessä VI tarkoitettuista kemikaaleista 11.1.2010/5.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus haitallisiksi tunnetuista pitoisuuksista 15.12.2016/1214.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus laiva-apteekista 11.5.2015/589.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus laiva-apteekista annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen liitteiden muuttamisesta 2.9.2021/811.

Sosiaali- ja terveysministeriön päätös sikiön kehitykselle ja raskaudelle vaaraa aiheuttavista tekijöistä ja vaaran arvioimisesta 13.6.1991/931.

Sosiaali- ja terveysministeriön päätös sikiön kehitykselle ja raskaudelle vaaraa aiheuttavista tekijöistä ja vaaran arvioimisesta annetun sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen 2 §:n muuttamisesta 8.12.1999/1155.

STM 2016. Sosiaali- ja terveysministeriö – Valvontayksikkö. 2016. Muistio - Alusten työsuojeluvalvonnan kehittäminen. Julkaistu 6.6.2016.

Terveysuojelulaki 19.8.1994/763.

Trafi 2011. Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi. 2011. Määräys – Vahdinpito aluksella TRAFI/16654/03.04.01.00/2011. Verkkojulkaisu. Saatavissa: https://www.finlex.fi/data/normit/37818/TRAFI_16654_03_04_01_00_2011_Vahdinpito_aluksella.pdf [viitattu 1.11.2023].

Traficom 2021a. Liikenne- ja viestintävirasto Traficom. 2021. Ohje - Meripalvelun ilmoittaminen liikenneasioiden rekisteriin Traficom/277627/03.04.01.01/2021. Verkkojulkaisu. Saatavissa: <https://www.traficom.fi/sites/default/files/media/file/Ohje%20Meripalvelun%20ilmoittamisen%20liikenneasioiden%20rekisteriin.pdf> [viitattu 9.9.2023].

Traficom 2021b. Liikenne- ja viestintävirasto Traficom. 2021. Määräys - Alusten katsastukset TRAFICOM/265153/03.04.01.00/2021. Verkkojulkaisu. Saatavissa: https://www.finlex.fi/data/normit/47417/TRAFICOM_1_265153_03.04.01.00_2021_fi_Alusten_katsastukset.pdf [viitattu 1.11.2023].

Tupakkalaki 29.6.2016/549.

Työsuojeluhallinnon kotisivut 2023a. Työsuojeluhallinto s.a. Merenkulku. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.tyosuojelu.fi/asiointi-ja-yhteystiedot/luvut-ja-ilmoitukset/merenkulku> [viitattu 4.9.2023].

Työsuojeluhallinnon kotisivut 2023b. Työsuojeluhallinto s.a. Työsuojelupäällikkö. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.tyosuojelu.fi/tyosuojelu-tyopaikalla/tyosuojelun-yhteistoiminta/tyosuojeluhenkilosto/tyosuojelupaallikko> [viitattu 7.10.2023].

Työsuojeluhallinnon kotisivut 2023c. Työsuojeluhallinto s.a. Yhteisösakko ja menettämisseuraamus työturvallisuusrikoksesta. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.tyosuojelu.fi/-/yhteisosakko-ja-menettämisseuraamus-tyoturvallisuusrikoksesta> [viitattu 7.10.2023].

Työsuojeluhallinnon kotisivut 2023d. Työsuojeluhallinto s.a. Toimivallan käyttäminen. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.tyosuojelu.fi/tietoa-meista/toiminta/toimivallan-kayttaminen> [viitattu 7.10.2023].

Työsuojeluhallinnon kotisivut 2023e. Työsuojeluhallinto s.a. Työsuojeluvaltuutettu. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.tyosuojelu.fi/tyosuojelu-tyopaikalla/tyosuojelun-yhteistoiminta/tyosuojeluhenkilosto/tyosuojeluvaltuutettu> [viitattu 7.10.2023].

Työsuojeluhallinnon kotisivut 2023f. Työsuojeluhallinto s.a. Työsuojeluviranomaisen toiminta. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://tyosuojelu.fi/tietoa-meista/toiminta> [viitattu 7.10.2023].

Työsuojeluhallinnon kotisivut 2023g. Työsuojeluhallinto s.a. Työturvallisuusrikos. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://tyosuojelu.fi/tyosuojelu-tyopaikalla/vastuut-tyosuojelussa/tyorikokset> [viitattu 2.12.2023].

Työtapaturma- ja ammattitautilaki 24.4.2015/459.

Työterveyshuoltolaki 21.12.2001/1383.

Työterveyslaitos 2014. Työturvallisuuslaki – soveltamisopas, 12.korjattu painos. Helsinki, TTL-Kirjakauppa.

Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738.

Ulkomaalaislaki 30.4.2004/301.

Vahingonkorvauslaki 31.5.1974/412.

Valtioneuvoston asetus aluksen miehityksestä ja laivaväen pätevyydestä 27.6.2018/508.

Valtioneuvoston asetus alusten ja lastauksen ja purkamisen työturvallisuudesta 1.7.2004/633.

Valtioneuvoston asetus asbestityön turvallisuudesta 25.6.2015/798.

Valtioneuvoston asetus hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteista, työterveyshuollon sisällöstä sekä ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutuksesta 10.10.2013/708.

Valtioneuvoston asetus kemiallisista tekijöistä työssä 9.8.2001/715.

Valtioneuvoston asetus koneiden turvallisuudesta 12.6.2008/400.

Valtioneuvoston asetus laivaväen asuinympäristöstä aluksella 13.12.2012/825.

Valtioneuvoston asetus laivaväen ruokahuollosta aluksella 13.12.2012/820.

Valtioneuvoston asetus lisääntymisterveydelle työssä vaaraa aiheuttavista tekijöistä ja vaaran torjunnasta 13.5.2015/603.

Valtioneuvoston asetus räjähdyskelpoisten ilmaseosten työntekijöille aiheuttaman vaaran torjunnasta 18.6.2003/576.

Valtioneuvoston asetus terveystarkastuksista erityistä sairastumisen vaaraa aiheuttavissa töissä 27.12.2001/1485.

Valtioneuvoston asetus työhön liittyvän syöpävaaran torjunnasta 12.12.2019/1267.

Valtioneuvoston asetus työntekijöiden suojelemiseksi biologisista tekijöistä aiheutuville vaaroille 14.12.2017/933.

Valtioneuvoston asetus työntekijöiden suojelemiseksi sähkömagneettisista kentistä aiheutuville vaaroille 19.5.2016/388.

Valtioneuvoston asetus työntekijöiden suojelemisesta melusta aiheutuville vaaroille 26.1.2006/85.

Valtioneuvoston asetus työntekijöiden suojelemisesta tärinästä aiheutuville vaaroille 27.1.2005/48.

Valtioneuvoston asetus työpaikkojen turvallisuus- ja terveystarkastuksista 18.6.2003/577.

Valtioneuvoston asetus työpaikkojen turvamärkeistä ja niiden vähimmäisvaatimuksista 21.5.2015/687.

Valtioneuvoston asetus työssä käytettävien ajoneuvojen peruutushälyttimestä 18.10.2012/568.

Valtioneuvoston asetus työvälineiden turvallisesta käytöstä ja tarkastamisesta 12.6.2008/403.

Valtioneuvoston asetus työympäristöstä aluksessa 18.5.2017/289.

Valtioneuvoston asetus työympäristöstä aluksessa 11.6.1981/417.

Valtioneuvoston päätös henkilönsuojainten valinnasta ja käytöstä työssä
20.5.2021/427.

Valtioneuvoston päätös käsin tehtävistä nostoista ja siirroista työssä
22.12.1993/1409.

Valtioneuvoston päätös laivatyössä noudatettavista järjestysohjeista
11.6.1981/418.

Valtioneuvoston päätös vaarallisia aineita sisältävistä säiliöistä ja niiden merkinnöistä 27.4.1989/421.

Valtioneuvoston päätös ympäristön tupakansavusta ja siihen liittyvän syöpävaaran torjunnasta työssä 8.12.1999/1153.

Valvira. Valvira s.a. Laivatarkastukset. WWW-dokumentti. Saatavissa:
<https://valvira.fi/terveydensuojelu/laivatarkastukset>

Vuorotteluvapaalaki 30.12.2002/1305.

Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014

Merityöyleissopimuksen uudistamat 37 yleissopimusta

MLC:n X-artiklassa luetellut uudistetut yleissopimukset koskivat:

- Meripalveluksessa työskentelevien lasten alinta ikärajaa, 1920 (nro 7)
- Korvausta aluksen haaksirikon aiheuttamasta työttömyydestä, 1920 (nro 8)
- Merimiesten työnvälitystä, 1920 (nro 9)
- Meripalveluksessa olevien lasten ja nuorten henkilöiden pakollista lääkärintarkastusta, 1921 (nro 16)
- Merimiesten työsopimusta, 1926 (nro 22)
- Merimiesten kotiin lähettämistä, 1926 (nro 23)
- Kauppa-alusten päällystön ammattipätevyyden minimivaatimusta, 1936 (nro 53)
- Merimiesten vuosilomaa, 1936 (nro 54)
- Laivanisännän vastuuta siinä tapauksessa, että merimies sairastuu, joutuu tapaturman uhriksi tai kuolee, 1936 (nro 55)
- Merimiesten sairausvakuutusta, 1936 (nro 56)
- Aluksessa noudatettavaa työaikaa ja aluksen miehitystä, 1936 (nro 57)
- Merityöhön käytettävien lasten minimi-ian vahvistamista (muutettu), 1936 (nro 58)
- Laivaväen ruoanpitoa aluksessa, 1946 (nro 68)
- Laivakokkien pätevyystodistusta, 1946 (nro 69)
- Merenkulkijain sosiaalista turvallisuutta, 1946 (nro 70)
- Merenkulkijain palkallista lomaa, 1946 (nro 72)
- Merenkulkijain lääkärintarkastusta, 1946 (nro 73)
- Matruusien pätevyystodistusta, 1946 (nro 74)
- Laivaväen asuntoja aluksessa, 1946 (nro 75)
- Palkkoja, työaikaa aluksessa ja miehitystä, 1946 (nro 76)
- Merenkulkijain palkallista lomaa (muutettu), 1949 (nro 91)
- Laivaväen asuntoja aluksessa (muutettu), 1949 (nro 92)
- Palkkoja, työaikaa aluksessa ja miehitystä (muutettu), 1949 (nro 93)
- Palkkoja, työaikaa aluksessa ja miehitystä (muutettu), 1958 (nro 109)
- Laivaväen asuntoja aluksessa (täydentävät määräykset), 1970 (nro 133)
- Merenkulkijain työtapaturmien torjuntaa, 1970 (nro 134)
- Merenkulkijain jatkuvaa työllistämistä, 1976 (nro 145)
- Merenkulkijain palkallista vuosilomaa, 1976 (nro 146)
- Kauppa-aluksissa noudatettava vähimmäistasoa, 1976 (nro 147)
- Kauppa-aluksissa noudatettava vähimmäistasoa koskevaan yleissopimukseen nro 147 liittyvää pöytäkirjaa (1996)
- Merenkulkijoiden viihtyvyyttä ja hyvinvointia merellä ja satamissa, 1987 (nro 163)
- Merenkulkijoiden terveyden- ja sairaanhoitoa, 1987 (nro 164)
- Merenkulkijoiden sosiaaliturvaa (muutettu), 1987 (nro 165)
- Merenkulkijoiden kotimatka-oikeutta (muutettu), 1987 (nro 166)
- Merenkulkijoiden työ- ja elinolosuhteiden tarkastuksia, 1996 (nro 178)
- Merenkulkijoiden työnvälitystä, 1996 (nro 179)
- Merenkulkijoiden työaikaa ja alusten miehitystä, 1996 (nro 180)

MLC LIITE A5—I

Ne merenkulkijoiden työ- ja elinoloihin liittyvät kohteet, jotka lippuvaltion on tarkastettava ja hyväksyttävä, ennen kuin se voi antaa alukselle todistuksen A5.1.3 normin 1 kohdan mukaisesti:

Vähimmäisikä

Lääkärintodistus

Merenkulkijoiden pätevyys

Merenkulkijoiden työsopimukset

Luvan tai kelpoisuuden saaneen tai säännellyn yksityisen työnvälityspalvelun käyttö

Työ- tai lepoajat

Alusten miehitys

Asuintilat

Aluksella olevat virkistysmahdollisuudet

Ruoka ja ruokahuolto

Työterveys ja -suojelu sekä tapaturmien torjunta

Sairaanhoito aluksella

Valitusmenettelyt aluksella

Palkkojen maksaminen

Rahavakuus kotimatkaa varten

Laivanvarustajan vastuuseen liittyvä rahavakuus

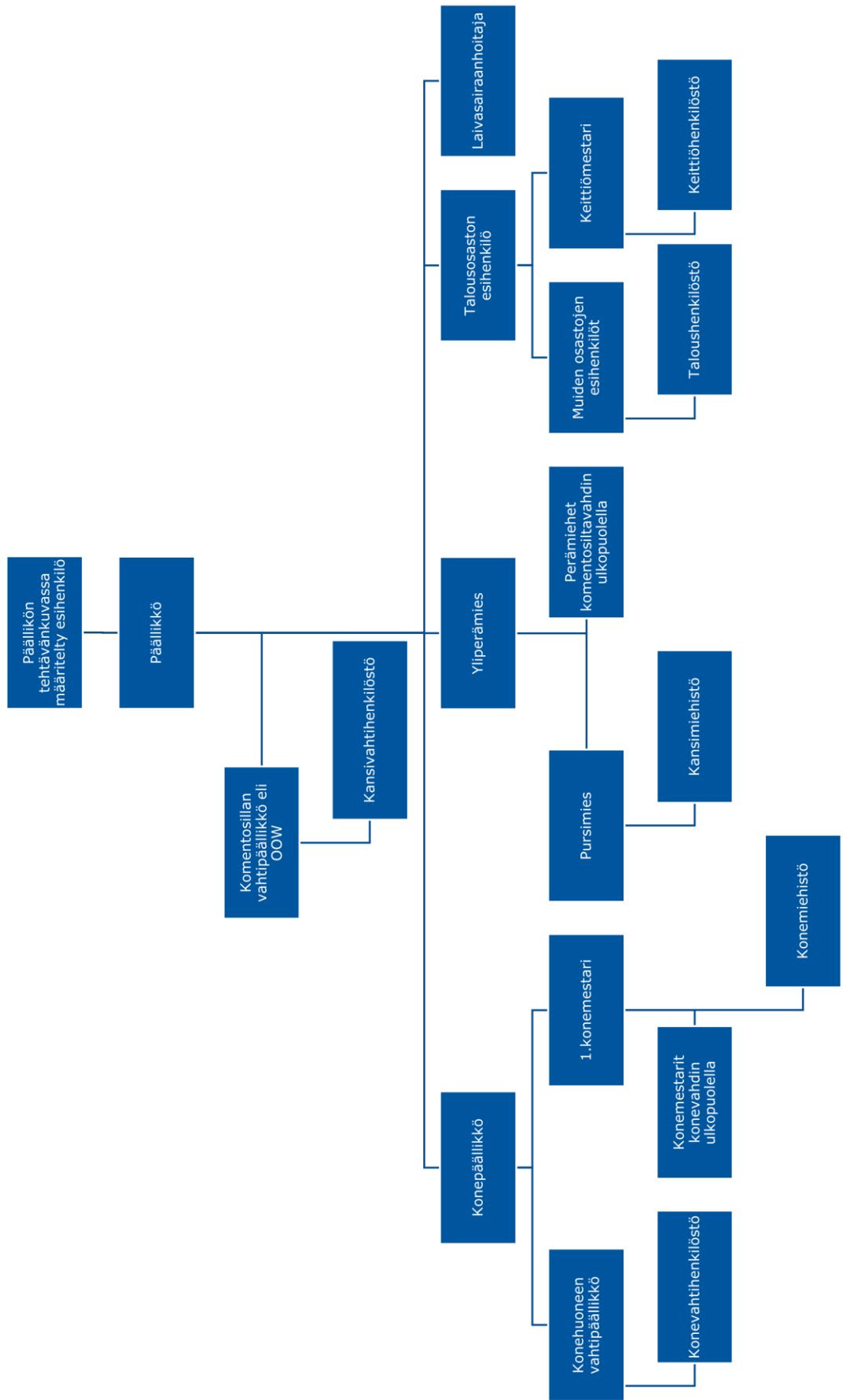
Merityösertifikaattiin liittyvällä tarkastuksella tulee olla saatavilla seuraavat asiakirjat:

- työnantajan selvitys merityön vähimmäisvaatimusten asialistassa mainittujen asioiden noudattamisesta, mm.
  - koulutus ja pätevyysasiat
  - laivaväen lääkärintodistusten ja poikkeuslupien voimassaolojen todentaminen (esim. seurantalistan olemassaolo)
  - valitusmenettely aluksella
- kopiot miehitystodistuksesta ja miehistöluettelosta
- laivaväen työsopimukset (ja mahdolliset harjoittelijasopimukset)
  - erikseen määräaikaaisuudet ja niiden syyt
- laivaväen työ- ja vahtivuoroluettelo sekä työaikakirjanpito
  - työ- ja lepoaikojen noudattaminen
- työterveyshuoltosopimus ja työterveyshuollon toimintasuunnitelma sekä tieto työterveyshuollon suorittaman työpaikkaselvityksen ajankohdasta
- lakisääteinen työntekijöiden tapaturmavakuutus
- vakuutus tai rahavakuus kotimatka-oikeuksien ja sairastuneen tai loukkaantuneen työntekijän taloudellisen aseman turvaamisesta
  - ks. Merityösopimuslaki 756/2011, 13 luku, 13 a §
- laiva-apteekin tarkastusasiakirja
- asuintilojen ja ruokahuollon tarkastuksista tehdyt laivapäiväkirjamerkinnot
- aluksen nostolaitteiden tarkastusasiakirja(t)
- ajantasaiset kemikaaliluettelo(t) ja käyttöturvallisuustiedotteet
- aluksen työ- ja asuinympäristössä on suoritettu tai työnantaja vakuuttaa suorittavansa hyväksyttävät melu- ja valaistusmittaukset
- talousveden laadun tarkastusasiakirja
- aluksessa pidetään ruokapäiväkirjaa
- elintarvikehygieeninen osaaminen
- työsuojelun yhteistoimintasäännösten noudattaminen
- työsuojelun toimintaohjelma ja vaarojen selvittäminen sekä riskien arvioinnit
- laivaväen perehdytys ja ohjeistus
- MLC 2006 (kopio) laivaväen nähtävillä ja valitusmenettely maihin -lomakkeiden jakaminen tai saatavuus.

Tarvittaessa voidaan pyytää laivanisännältä selvityksiä aiemmilla tarkastuksilla tehtyjen havaintojen ja/tai tarkastuskertomuksissa annettujen veloitteiden ja/tai valitusmenettely maihin -säännöksen perusteella ja/tai muusta perustellusta syystä esimerkiksi seuraavien asioiden osalta:

- aluksen työ- ja/tai asuinympäristön ja/tai ruokahuollon asianmukaisuus ja/tai niitä koskevien säännösten noudattaminen
- henkilösuojaimet ja/tai aluksen henkilökohtaiset suojeluvälineet, ohjeet ja muut turvatoimenpiteet
- koneiden, laitteiden ja työvälineiden turvallisuus
- laivaväen kokema fyysinen ja/tai psykososiaalinen kuormitus
- häirinnän ja epäasiallisen kohtelun sekä syrjinnän vastaiset toimintamallit
- väkivallan uhkaan liittyvät toimintamallit.

Esimerkki aluksen linjaorganisaatiosta

Merenkulun keskeinen työsuojelulainsäädäntö:

1. Kemikaalilaki (599/2013)

Työsuojeluviranomainen valvoo tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten sekä Euroopan unionin kemikaalilainsäädännön noudattamista sellaisessa työssä, jossa työnantaja on velvollinen noudattamaan työturvallisuuslakia. REACH-asetuksen valvonta perustuu kemikaalilain 2.luvun 10 §:ään.

2. Laki laiva-apteekista (584/2015)

Lain tarkoituksena on turvata laivaväelle asianmukaisen ensiavun ja sairaanhoidon saatavuus tapaturma- ja sairastumistilanteissa aluksella. Tätä lakia sovelletaan suomalaisiin aluksiin, joilla toimii laivaväkeä ja lakia on täydennetty sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella laiva-apteekista.

3. Laki laivaväen työ- ja asuinympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksella (395/2012)

Lakia sovelletaan suomalaisiin aluksiin, joilla työskentelee laivaväkeä. Sen tarkoituksena on taata laivaväen työ- ja asuinympäristön terveellisyys ja turvallisuus, sekä varmistaa heille mahdollisuus asianmukaiseen ravintoon, virkistykseen ja vapaa-ajanviettoon aluksella. Laki täydentää työturvallisuuslakia (738/2002) ja sisältää myös säännöksiä valvovien viranomaisten yhteistyöstä ja virka-avusta.

4. Laki maanpuolustusvelvollisuutta täyttävän työ- ja virkasuhteen jatkumisesta (305/2009)

Laissa säädetään asevelvollisuuslain (1438/2007) ja siviilipalveluslain (1446/2007) mukaisessa palveluksessa olevien työ- tai virkasuhteen jatkumisesta sekä oikeudesta palata työhön. Lisäksi laissa säädetään korvauksista, jos työsopimus on purettu tämän lain vastaisesti.

5. Laki suoran lisäeläkejärjestelyn turvaamisesta työnantajan maksukyvyttömyyden varalta (209/2015)

Tätä lakia sovelletaan tilanteessa, jossa työnantajalle syntyy velvollisuus maksaa lisäeläkettä merimieseläkelain mukaisen vanhuuseläkkeen jälkeen työntekijälle, joka kuuluu erityyppisessä työsopimuksessa (756/2011) 1.luvun 1 §:ssä mainittuun työntekijäryhmään. Tämän lisäeläkejärjestelyn tarkoituksena on turvata tai parantaa työntekijän toimeentuloa tämän siirryttyä merimieseläkelain mukaiselle vanhuuseläkkeelle (*suora lisäeläkejärjestely*).

6. Laki syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien luettelosta ja rekisteristä (452/2020)

Laki määrittelee syöpäsairauden riskiä aiheuttaville aineille ja menetelmille altistuvien ammattilaisten seurannan, sairauksien ennaltaehkäisyyn sekä työnantajakohtaisen luettelon ja valtakunnallisen rekisterin (ASA-rekisteri) tarkoituksenaan tukea tutkimusta.

7. Laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä (1233/2006)

Lakia ei sovelleta kauppamerenkulkua harjoittavan yrityksen aluksiin Suomen rajojen ulkopuolella. Suomalaisessa aluksessa merityösopimuslain (756/2011) soveltamisalan piirissä oleviin töihin sovelletaan kuitenkin tätä lakia Suomen rajojen sisäpuolella sekä Suomen rajojen ulkopuolella. Tämän lain päämääränä on edistää tasapuolista kilpailua yritysten välillä ja varmistaa työehtojen noudattaminen. Lisäksi laki luo yrityksille ja julkisoikeudellisille yhteisöille puitteet varmistavat, että ne solmivat sopimuksia vuokratyöstä tai alihankinnoista vain sellaisten yritysten kanssa, jotka täyttävät lakisääteiset velvoitteensa sopimuspuolina ja työnantajina.

8. Laki työajasta kotimaanliikenteen aluksissa (248/1982)

Tätä lakia sovelletaan merityösopimuslaissa (756/2011) tarkoitettuun työhön suomalaisessa kotimaanliikenteeseen käytettävällä aluksella Suomen rajojen sisäpuolella tai työnantajan määräyksestä väliaikaisesti muualla. Kotimaanliikenteeseen rinnastetaan myös liikenne Saimaan kanavalle.

Lakia sovelletaan työhön myös silloin, kun aluksen miehistodistukselle on haettu väliaikaista rinnastusta lyhyttä ulkomaan matkaa varten tai esimerkiksi liikennöintiin toisen maan sisäisessä liikenteessä.

Mikäli ulkomaanliikenteeseen rekisteröityä alusta käytetään kotimaanliikenteessä Suomessa ja työnantaja noudattaa kotimaanliikenteen työaikasäädöksiä, niin työnantajan tulee huomioida tämä myös Traficomien merimiesrekisteriin tehtävissä ilmoituksissa. Tällöin työnantajan tulee ilmoittaa meripalvelu merimiesrekisteriin kotimaanliikenteen meripalveluna, sillä aluksen pääasiallinen liikennöintialue määrittelee noudatettavan työaikalain. (Traficom 2021a; 248/1982)

9. Laki työsuojeluhenkilörekisteristä (1039/2001)

Laissa säädetään työsuojeluhenkilörekisterin käyttötarkoituksesta ja sinne ilmoitettavista tiedoista. Rekisterin tarkoituksena on myös palvella ammattiliittoja ja työnantajajärjestöjä niiden suunnitellessa ja järjestäessä työsuojelukoulutusta.

10. Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta (44/2006)

Lain tarkoituksena on varmistaa työsuojelua koskevien säännösten noudattaminen sekä parantaa työympäristöä ja työolosuhteita työsuojelun viranomaisvalvonnan sekä työnantajan ja työntekijöiden yhteistoiminnan avulla. Laissa säädetään myös työsuojeluviranomaisen työsuojelua koskevien säännösten noudattamisen valvonnan menettelystä.

11. Laki yksityisyyden suojasta työelämässä (759/2004)

Laissa säädetään työntekijää koskevien henkilötietojen käsittelystä, työntekijälle tehtävistä testeistä ja tarkastuksista sekä niitä koskevista vaatimuksista, teknisestä valvonnasta työpaikalla sekä työntekijän sähköpostiviestin hakemisesta ja avaamisesta.

12. Merimiesten vuosilomalaki (433/1984)

Laissa säädetään merimiesten vuosiloman määräytymisestä ja takaa suomalaisille merimiehille merityöyleissopimuksen mukaisen oikeuden saada kaksi ja puoli arkipäivää vuosilomaa kultakin täydeltä lomanmääräytymiskuukaudelta. Laissa säädetään myös oikeudesta sopia yleissitovalla työehtosopimuksella toisin kuin laissa määrätään vuosiloman kertymisen, vuosiloman myöntämisen ja jakamisen, vuosilomapalkan ja lomakorvauksen laskeamisesta ja maksamisesta, sekä luontoiseduista, jotka liittyvät vuosiloman ajankohtaan. Yleissitovalla työehtosopimuksella ei kuitenkaan voida sopia vastoin kansainvälisiä sopimuksia, joita Suomi on sitoutunut noudattamaan.

13. Merityöaikalaki (296/1976)

Tätä lakia sovelletaan merityösopimuslaissa (756/2011) tarkoitettuun työhön suomalaisessa ulkomaanliikenteeseen käytettävässä aluksessa tai työnantajan määräyksestä väliaikaisesti muualla, kuten esimerkiksi telakoinnin yhteydessä laivaväen tehdessä töitä aluksen lukuun. Laki on myös voimassa, kun ulkomaanliikenteeseen käytettävä alus liikkuu Suomen satamien välillä. Laissa on myös mainittu poikkeuksia, joissa tätä lakia ei sovelleta työhön, joka tehdään suomalaisessa aluksessa. Tällaisia poikkeuksia ovat esimerkiksi työt valtion aluksessa, jota käytetään puolustustehtäviin, rajavalvontaan, rajaturvallisuuteen ja meripelastustehtäviin.

14. Merityösopimuslaki (756/2011)

Laki koskee Suomen lipun alla purjehtivien alusten työntekijöitä ja aluksilla työharjoittelua suorittavia henkilöitä sekä kotimaan- että ulkomaanliikenteessä. Laissa on määritelty merenkulkijoiden työsuhteen ehdot, kuten työsuhteen sisältö, palkanmaksun kausi, työsuhteen kesto ja mahdollinen koeaika. Lisäksi laki velvoittaa työnantajan noudattamaan valtakunnallista yleissitovaa työehtosopimusta, jossa on määrätty niistä työsuhteen ehdoista ja työoloista, jotka koskevat työntekijän tekemää tai siihen lähinnä rinnastettavaa työtä.

Laissa on myös erikseen kirjattu velvoite, jolla työnantaja määrätään huolehtimaan työntekijöiden työturvallisuudesta työturvallisuuslain (738/2002) säästöjen mukaisesti.

15. Opintovapaa-asetus (864/1979)

Asetus on säädetty opintovapaalain (273/1979) nojalla ja siinä on yksityiskohtaisempia säästöjä opintovapaasta ja siihen oikeuttavasta koulutuksesta. Asetuksessa on myös säädetty opintovapaahakemuksesta sekä opintovapaaajärjestelyjen toteuttamisesta.

16. Opintovapaalaki (273/1979)

Laki takaa työntekijälle oikeuden saada opintovapaata, jonka aikana työntekijä on vapautettu työstään koulutusta tai opiskelua varten. Työnantaja voi painavasta syystä siirtää opintovapaata, mutta työnantaja ei voi evätä sitä. Myös opintovapaan perusteella työntekijän irtisanominen tai työsuhteen purkaminen on saatettu lain vastaiseksi, mutta työnantaja voi irtisanoa työntekijän opintovapaan aikana, jos siihen on muu laissa säädetty irtisanomisperuste.

17. REACH-asetus (EY) N:o 1907/2006

REACH on Euroopan unionin asetus, joka pyrkii parantamaan ihmisten terveyden ja ympäristön suojelua kemikaalien aiheuttamilta riskeiltä samalla edistäen EU:n kemianteollisuuden kilpailukykyä. Vaikka REACH-asetus pääasiassa koskee teollisuuskemikaaleja, sen soveltamisalaan kuuluvat myös aluksilla käytetyt kemikaalit, kuten puhdistustuotteet ja maalit. Asetus säätelee kemiallisten aineiden riskinhallintaa ja sen tavoitteena on tarjota tietoa aineiden terveyteen ja turvallisuuteen liittyvistä vaikutuksista sekä ohjeistaa niiden turvallista käsittelyä.

REACH-asetus ja työturvallisuuslainsäädäntö täydentävät toisiaan, ja ne asettavat työnantajalle velvoitteita työntekijöiden suojelun osalta. Erityisesti REACH-lainsäädännössä määritellään altistumisskenaarioita, rajoituksia ja lupia, jotka koskevat aineiden käyttöä työssä. Nämä skenaariot sisältävät turvallisen käytön edellytykset, kuten riskinhallintakeinot, joita työnantajan on noudatettava työntekijöiden suojelemiseksi.

18. Rikoslaki (39/1889)

Suomalaiseen alukseen ja suomalaisessa aluksessa tehtyyn rikokseen sovelletaan Suomen lakia, jos rikos on tehty aluksen ollessa kansainvälisillä vesillä tai aluksen ollessa vieraan valtion alueella ja rikoksen on tehnyt aluksen päällikkö tai sen miehistön jäsen. Myös suomalaisen aluksen matkustajiin tai muutoin matkalla mukana olleisiin henkilöihin sovelletaan Suomen lakia. Työrikoksista säädetään lain 47.luvussa.

19. Sosiaali- ja terveysministeriön asetus biologisten tekijöiden luokituksesta (921/2010)

Työturvallisuuslain (738/2002) 40 §:n 3.momentin nojalla säädetty asetus, jonka liitteenä on luettelo vaarallisiksi luokitelluista biologisista tekijöistä.

20. Sosiaali- ja terveysministeriön asetus CLP-asetuksen liitteessä VI tarkoitettuja kemikaaleista (5/2010)

CLP-asetus on Euroopan parlamentin ja neuvoston kemikaalien luokitusta, merkintöjä ja pakkaamista koskeva asetus. Koska CLP-asetuksessa on annettu aineiden nimet ainoastaan englanniksi ja tämä asetus on annettu näiden kemikaalien suomen- ja ruotsinkielisten nimien hakua varten.

21. Sosiaali- ja terveysministeriön asetus haitallisiksi tunnetuista pitoisuuksista (1214/2016)

Työturvallisuuslain (738/2002) 38 §:n 4.momentin nojalla annettu asetus, jossa säädetään työpaikan ilman haitallisiksi tunnettujen pitoisuuksien ja työntekijän biologisten altistusindikaattorien ohjeraja-arvoista.

22. Sosiaali- ja terveysministeriön asetus laiva-apteekista (589/2015)

Asetus on säädetty lain laiva-apteekista (584/2015) 17 §:n nojalla ja siinä säädetään laiva-apteekin sisällöstä, säilytyksestä, tarkastuksesta sekä lääkepäiväkirjan pitämisestä.

23. Sosiaali- ja terveysministeriön päätös sikiön kehitykselle ja raskaudelle vaaraa aiheuttavista tekijöistä ja vaaran arvioimisesta (931/1991)

Päätöksessä säädetään sairausvakuutuslain (1224/2004) nojalla tekijöistä, jotka on luokiteltu aiheuttavan vaaraa sikiön kehitykselle tai raskaudelle.

24. Sosiaali- ja terveysministeriön päätös sikiön kehitykselle ja raskaudelle vaaraa aiheuttavista tekijöistä ja vaaran arvioimisesta annetun sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen 2 §:n muuttamisesta (1155/1999)

Päätöksellä säädetty lisättäväksi muun muassa tupakan savu sikiön kehitykselle tai raskaudelle vaaraa aiheuttavaksi tekijäksi.

25. Tupakkalaki (549/2016)

Tupakkalain osalta työsuojeluviranomainen valvoo lakia työpaikkojen työsuojelun näkökulmasta ja valvonta keskittyy lain 10.lukuun, joka käsittelee tupakointikieltoja ja -rajoituksia. Valvonnalla pyritään varmistamaan, että työnantaja on ryhtynyt tarpeellisiin toimenpiteisiin lain määrittämien toimenpiteiden noudattamiseksi ja valvonnasta säädetään tarkemmin työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetussa laissa (44/2006).

26. Työtapaturma- ja ammattitautilaki (459/2015)

Lain tarkoituksena on luoda puitteet työntekijöiden korvaamiseksi ja vakuuttamiseksi työtapaturmien ja ammattitautien yhteydessä. Laki määrittelee työtapaturmat ja ammattitaudit, asettaa korvauskriteerit ja korostaa työnantajien vastuuta työturvallisuudesta. Sen pääasiallinen tavoite on edistää työturvallisuutta, suojata työntekijöitä tapaturmilta ja sairauksilta sekä varmistaa oikeudenmukaiset korvaukset ja tuen asianosaisille työntekijöille.

27. Työterveyshuoltolaki (1383/2001)

Lakia sovelletaan työhön, jossa työnantaja on velvollinen noudattamaan työturvallisuuslakia (738/2002). Työsuojeluviranomainen valvoo, että työnantaja on järjestänyt työntekijöille lakisääteisen työterveyshuollon. Työsuojeluviranomaisella on velvollisuus valvoa, että työterveyshuolto on toteutettu toimintasuunnitelman edellyttämällä tavalla ja että toimintasuunnitelmaan kirjatut toimenpiteet on suoritettu. Tätä varten työsuojeluviranomaisella on oikeus saada nähtäväkseen työterveyshuoltosopimus, työterveyshuollon toimintasuunnitelma sekä työpaikkaselvitys.

28. Työturvallisuuslaki (738/2002)

Työturvallisuuslakia sovelletaan työsopimuksen perusteella tehtävään työhön sekä virkasuhteessa tai siihen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa tehtävään työhön. Lakia ei sovelleta tavanomaiseen harrastustoimintaan eikä ammatturheilemiseen. Laki on niin sanottu puitelaki ja sitä täydentävät useat sen perusteella säädetyt asetukset.

29. Ulkomaalaislaki (301/2004)

Ulkomaalaislaki säätelee ulkomaalaisten maahantuloa, maastalähtöä sekä oleskelua ja työntekoa Suomessa. Lain tarkoituksena on toteuttaa ja edistää hyvää hallintoa sekä oikeusturvaa ulkomaalaisasioissa.

Lakia sovelletaan ulkomaalaisen maahantuloon, maastalähtöön sekä oleskeluun ja työntekoon Suomessa. Laki määrittelee myös erilaiset lupatyypit, kuten viisumin, oleskeluluvan ja työntekijän oleskeluluvan.

30. Vahingonkorvauslaki (412/1974)

Laissa säädetään milloin ja kuinka paljon vahingon aiheuttaja on velvollinen korvaamaan aiheuttamansa vahingon.

31. Valtioneuvoston asetus alusten ja lastauksen ja purkamisen työturvallisuudesta (633/2004)

Asetus on säädetty työturvallisuuslain (738/2002) 62 §:n nojalla ja sitä sovelletaan alusten lastaukseen ja purkamiseen sekä tavaran käsittelyyn ja siihen välittömästi liittyvään työhön satamassa. Asetusta sovelletaan myös sataman haltijaan sekä aluksen omistajaan kuitenkin vain työturvallisuuslain (738/2002) 62 §:n 2.momentin mukaisesti satamassa, jossa harjoitetaan laajaa alusten lastaus- ja purkaustyötä tai muuta niihin verrattavaa toimintaa.

32. Valtioneuvoston asetus asbestityön turvallisuudesta (798/2015)

Asetus on säädetty työturvallisuuslain (738/2002), työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain (44/2006) 48 §:n 3.momentin ja laivaväen työ- ja asuinympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksella annetun lain (395/2012) 10 §:n 2.momentin nojalla.

Asetus koskee asbestityötä, joka määritellään asbestipurkutyöksi tai muuksi asbestia sisältävän tuotteen tai aineen käsittelyksi siten, että se voi aiheuttaa altistumista asbestipölylle. Mitä tässä asetuksessa säädetään asbestipurkutyöstä, sovelletaan myös rakennuksen ja aluksen asbestia sisältävien rakenteiden tai laitteistojen kunnossapito- tai huoltotyöhön, jossa muodostuu asbestipölyä.

Asetuksessa säädetään myös laivanisännän velvollisuudesta tehdä aluksella asbestikartoitus, jossa selvitetään ja merkitään aluksen asbestia sisältävät rakenteet.

33. Valtioneuvoston asetus hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteista, työterveyshuollon sisällöstä sekä ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutuksesta (708/2013)

Valtioneuvoston asetus tarkentaa työterveyshuoltolain (1383/2001) säädöksiä ja määrittelee tarkemmin työterveyshuollon sisältöä ja toimintatapaa sekä sitä, ketkä saavat toimia työterveyshuollon asiantuntijoina.

34. Valtioneuvoston asetus kemiallisista tekijöistä työssä (715/2001)

Asetus on säädetty vanhan työturvallisuuslain (299/1958) 47 §:n nojalla ja se on jätetty voimaan työturvallisuuslain (738/2002) 68 § nojalla. Asetusta sovelletaan työhön, jossa esiintyy tai saattaa esiintyä kemiallisia vaaratekijöitä ja sen tarkoituksena on työntekijöiden suojeleminen niiltä.

35. Valtioneuvoston asetus koneiden turvallisuudesta (400/2008)

Asetuksessa säädetään keskeiset terveys- ja turvallisuusvaatimukset koneiden suunnittelulle ja rakentamiselle, samoin kuin vaatimustenmukaisuuden osoittamiselle, tuotteiden lanseeraamiselle markkinoille ja käyttöönnotolle. Esimerkiksi vaatimus laitteiden ja koneiden CE-merkinnästä tulee tästä asetuksesta.

Asetusta ei sovelleta merialuksiin ja liikkuviin avomeriyksiköihin sekä koneisiin, jotka on asennettu tällaisiin aluksiin tai yksiköihin.

36. Valtioneuvoston asetus laivaväen asuinympäristöstä aluksella (825/2012)

Asetus on säädetty lain laivaväen työ- ja asuinympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksella (395/2012) 11 ja 13 §:n nojalla ja siinä säädetään yksityiskohtaisemmin laivaväen asuin- ja virkistystiloista. Asetus on voimassa suomalaisilla aluksilla ja sen ulkopuolelle on rajattu puolustus- ja merivartiotehtäviin käytettävät valtion alukset, huvialukset, kalastusalukset sekä kanto-siipi-, ilmatyyny- ja perinnealukset.

Asetuksessa on useita siirtymäsäännöksen nojalla annettuja poikkeuksia, jotka koskevat olemassa olevien alusten asuin- ja ruokailutiloja.

37. Valtioneuvoston asetus laivaväen ruokahuollosta aluksella (820/2012)

Asetus on säädetty lain laivaväen työ- ja asuinympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksella (395/2012) 14 ja 15 §:n nojalla ja siinä säädetään yksityiskohtaisemmin laivaväen ruokahuollosta. Asetusta ei sovelleta kalastusaluksiin ja kotimaan liikenteeseen rekisteröidyissä aluksissa voidaan ruokailun toteuttamistavasta sopia toisin lukuun ottamatta asetuksen kohtia, joissa säädetään tarjottavasta ruoasta ja talousvedestä.

38. Valtioneuvoston asetus lisääntymisterveydelle työssä vaaraa aiheuttavista tekijöistä ja vaaran torjunnasta (603/2015)

Asetus on säädetty työturvallisuuslain (738/2002) nojalla tekijöistä, jotka on luokiteltu aiheuttavan vaaraa lisääntymisterveydelle työssä ja niiden vaaran torjunnasta.

39. Valtioneuvoston asetus räjähdyskelpoisten ilmaseosten työntekijöille aiheuttaman vaaran torjunnasta (576/2003)

Asetus on säädetty työturvallisuuslain (738/2002) 10 ja 38 §:n nojalla ja sitä sovelletaan työhön, jossa saattaa esiintyä räjähdyskelpoisten ilmaseoksien aiheuttamia vaaroja.

40. Valtioneuvoston asetus terveystarkastuksista erityistä sairastumisen vaaraa aiheuttavissa töissä (1485/2001)

Asetus on säädetty työterveyshuoltolain (1383/2001) 12 § 4. momentin nojalla ja siinä säädetään työnantajan velvollisuudesta järjestää terveystarkastus työntekijälle erityistä sairastumisen vaaraa aiheuttavassa työssä.

41. Valtioneuvoston asetus työhön liittyvän syöpävaaran torjunnasta (1267/2019)

Asetus on säädetty työturvallisuuslain (738/2002) 10 §:n 4. momentin, 14 §:n 2. momentin ja 38 §:n 3. momentin nojalla ja sitä sovelletaan työhön, jossa käytetystä tai esiintyvistä tekijästä aiheutuu tai voi aiheutua lisääntynyttä vaaraa sairastua syöpään. Lisäksi asetusta sovelletaan työssä käytettäviin tai esiintyviin perimää vaurioittaviin aineisiin pois lukien tupakan savu, josta on säädetty erillisellä asetuksella.

42. Valtioneuvoston asetus työntekijöiden suojelemiseksi biologisista tekijöistä aiheutuvilta vaaroilta (933/2017)

Asetus on säädetty työturvallisuuslain (738/2002), työterveyshuoltolain (1383/2001) 12 §:n 4. momentin sekä työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain (44/2006) 48 §:n 3. momentin nojalla. Asetusta sovelletaan työhön, jossa työntekijät altistuvat tai voivat altistua biologisille tekijöille tai terävien instrumenttien aiheuttamalle vaaralle.

43. Valtioneuvoston asetus työntekijöiden suojelemiseksi sähkömagneettisista kentistä aiheutuville vaaroilta (388/2016)

Asetus on säädetty työturvallisuuslain (738/2002) nojalla ja sitä sovelletaan työhön, jossa työntekijät altistuvat tai saattavat altistua tunnetuille sähkömagneettisten kenttien lyhytaikaisille, suorille biofysikaalisille tai epäsuorille vaikutuksille. Asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle on rajattu mahdolliset pitkäaikaisvaikutukset ja vaikutukset, jotka aiheutuvat kontaktista jännitteisiin johtimiin.

44. Valtioneuvoston asetus työntekijöiden suojelemisesta melusta aiheutuville vaaroilta (85/2006)

Asetus on säädetty työturvallisuuslain (738/2002) 39 §:n nojalla ja sen tarkoituksena on suojella työntekijöitä työssä esiintyviltä ja vaaroilta ja haitoilta, jotka aiheutuvat tai saattavat aiheutua melulle altistumisesta.

45. Valtioneuvoston asetus työntekijöiden suojelemisesta tärinästä aiheutuville vaaroilta (48/2005)

Asetus on säädetty työturvallisuuslain (738/2002) 39 §:n nojalla ja sen tarkoituksena on suojella työntekijöitä työssä esiintyviltä ja vaaroilta ja haitoilta, jotka aiheutuvat tai saattavat aiheutua tärinälle altistumisesta.

46. Valtioneuvoston asetus työpaikkojen turvallisuus- ja terveystaakista (577/2003)

Asetus on säädetty työturvallisuuslain (738/2002) nojalla ja laivatyössä noudatetaan soveltuvin osin ainoastaan asetuksen 9 §:n 1.momenttia ja 16 §:n 3.momenttia.

9 §:n 1.momentissa säädetään työhuoneen tilavuudesta ja 16 §:n 3.momentissa säädetään työpaikan poistumisteistä tulipalon tai vastaavan vaaratilanteen varalta.

47. Valtioneuvoston asetus työpaikkojen turvamärkeistä ja niiden vähimmäisvaatimuksista (687/2015)

Asetus on säädetty työturvallisuuslain (738/2002) 14 §:n 2.momentin nojalla ja aluksiin sovelletaan vain 5.luvun pykälää, jotka koskevat esteitä ja vaarallisia paikkoja sekä liikenneväyliä.

48. Valtioneuvoston asetus työssä käytettävien ajoneuvojen peruutushälyttimestä (568/2012)

Asetus on säädetty työturvallisuuslain (738/2002) 41 §:n 3.momentin nojalla ja se koskee esimerkiksi aluksilla lastin käsittelyyn käytettävää trukkia tai vetomestaria.

49. Valtioneuvoston asetus työvälleineiden turvallisesta käytöstä ja tarkastamisesta (403/2008)

Asetus on säädetty työturvallisuuslain (738/2002) nojalla ja sitä sovelletaan koneen välineen ja muun teknisen laitteen sekä niiden yhdistelmän (työvälineen) käyttöön ja tarkastamiseen. Lisäksi asetuksen 4.luvussa säädetään korkealla tehtävässä työssä käytettävän suojarakenteen, telineen, tikkaan ja köyden turvallisuusvaatimuksista.

Mikäli muualla työturvallisuutta koskevassa lainsäädännössä on tästä asetuksesta poikkeavia säännöksiä työväliseen rakenteesta, turvallisesta käytöstä tai tarkastamisesta, niitä sovelletaan tämän asetuksen sijaan.

50. Valtioneuvoston asetus työympäristöstä aluksessa (289/2017)

Asetus on säädetty lain laivaväen työ- ja asuin ympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksella (395/2012) 10 §:n nojalla ja sitä sovelletaan suomalaisiin aluksiin, joilla työskentelee laivaväkeä.

Asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle on rajattu puolustus- ja merivartiotehtäviin käytettävät valtion alukset, uivat telakat, alle 12 metrin pituiset ruoppaajat ja proomut, alle 24 metrin pituiset kalastusalukset, vuokraveneet sekä kantosiipi-, ilmatyyny- ja perinnealukset.

51. Valtioneuvoston asetus työympäristöstä aluksessa (417/1981)

Asetus on säädetty kumotun laivatyöturvallisuuslain (345/1967) 11 §:n nojalla ja kumottiin uudella työympäristöasetuksella (289/2017).

Asetusta sovelletaan kuitenkin lain laivaväen työ- ja asuin ympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksella (395/2012) 10 §:n ja uuden työympäristöasetuksen (289/2017) siirtymäsäännöksen nojalla suomalaisiin aluksiin, jotka olivat käytössä tai valmiina ennen 18.5.2017 voimaan tullutta uudistettua asetusta (289/2017), tai aluksiin, joiden köli laskettiin ennen 1. heinäkuuta 2018.

Tätä asetusta ei sovelleta valtion alukseen, jota käytetään puolustustehtäviin, eikä uivaan telakkaan, asuntoproomuun tai muuhun sellaiseen pääasiassa paikallaan pysyvään työponttoniin.

52. Valtioneuvoston päätös henkilönsuojainten valinnasta ja käytöstä työssä (427/2021)

Asetus on säädetty työturvallisuuslain (738/2002) 14 § 2.momentin ja 15 §:n 3.momentin nojalla. Asetusta sovelletaan työssä käytettävien henkilönsuojainten ominaisuuksista, arvioinnista ja valinnasta sekä suojainten turvallisesta käytöstä työssä. Mikäli muualla lainsäädännössä on säädetty erikseen henkilönsuojainten käytöstä tietyssä työssä, niin niitä säädöksinä on noudatettava tämän asetuksen säädöksien lisäksi.

53. Valtioneuvoston päätös käsin tehtävistä nostoista ja siirroista työssä (1409/1993)

Päätös on säädetty vanhan työturvallisuuslain (299/1958) 47 §:n nojalla ja se on jätetty voimaan työturvallisuuslain (738/2002) 68 § nojalla.

Päätöstä sovelletaan työtilanteisiin, joissa nostoja, siirtoja tai muita kuorman käsittelytoimenpiteitä tehdään manuaalisesti ja joissa työn luonteen tai epäedullisten ergonomisten olosuhteiden vuoksi erityisesti aiheutuu riski työntekijän selälle.

54. Valtioneuvoston päätös laivatyössä noudatettavista järjestysohjeista (418/1981)

Päätöksellä säädetään turvallisesta työskentelystä laivaympäristössä ja se on säädetty laivaturvallisuuslain (345/1967) 11 §:n nojalla. Vaikka laivatyöturvallisuuslaki on kumottu vuonna 1987 lailla laivatyöturvallisuuslain kumoamisesta (28/1987), tämän lain 2 §:n mukaisesti laivatyöturvallisuuslain perusteella annetut määräykset pysyvät voimassa, kunnes niistä toisin määrätään.

55. Valtioneuvoston päätös vaarallisia aineita sisältävistä säiliöistä ja niiden merkinnöistä (421/1989)

Päätös on säädetty vanhan työturvallisuuslain (299/1958) 47 §:n nojalla ja se on jätetty voimaan työturvallisuuslain (738/2002) 68 § nojalla.

Päätöksellä määrätään vaarallisia aineita sisältävien säiliöiden rakenteesta ja merkinnöistä.

56. Valtioneuvoston päätös ympäristön tupakansavusta ja siihen liittyvän syöpävaaran torjunnasta työssä (1153/1999)

Päätös on säädetty vanhan työturvallisuuslain (299/1958) 47 §:n nojalla ja se on jätetty voimaan työturvallisuuslain (738/2002) 68 § nojalla.

Päätöstä sovelletaan työhön, jossa voidaan altistua ympäristön tupakansavulle. Siinä määrätään mm. työntekijän velvollisuudesta laatia vaarojen selvitys ja arviointi työstä, jossa työntekijällä on vaara altistua ympäristön tupakansavulle sekä työnantajan velvollisuudesta ylläpitää luetteloa sellaisista työntekijöistä, jotka ovat altistuneet työssään ympäristön tupakansavulle ja sitä myöten syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville ulkoisille tekijöille.

57. Vuorotteluvapaalaki (1305/2002)

Lain tarkoituksena on edistää työntekijän työssä jaksamista lyhytkestoisen työstä poissaolon avulla ja parantaa samalla työttömänä työnhakijana olevan henkilön työllistymisedellytyksiä määräaikaisen työkokemuksen kautta.

58. Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014)

Lain tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Lakia ei kuitenkaan sovelleta yksityis- eikä perhe-elämän piiriin kuuluvaan toimintaan eikä uskonnonharjoitukseen.

Alustarkastuslomake

Tarkastuslomake on laadittu helpottamaan laivanisäntiä ja laivaväkeä valmistautumaan suomalaisen ulkomaanliikenteeseen käytettävän aluksen laajamittaiseen työsuojelutarkastukseen ja lomake perustuu vuonna 2023 voimassa olleeseen kansalliseen lainsäädäntöön.

Kansallisen lainsäädännön lisäksi aluksilla tulee huomioida kansainvälisten yleissopimusten, kuten esimerkiksi SOLAS-säännösten vaikutukset pelastautumis- ja alkusammutusvälineisiin sekä niiden tarkastamiseen ja ISM-turvallisuusjohtamisjärjestelmän asettamat vaatimukset. Merityöyleissopimuksen mukaan merenkulkijoilla on oikeus turvalliseen ja terveelliseen työ- ja asuinympäristöön aluksella. Tämä edellyttää turvallisuusmääräysten noudattamista, oikeudenmukaisten työehtojen tarjoamista sekä asianmukaisten työolojen takaamista. Lisäksi merenkulkijoilla on oikeus sosiaaliseen suojeluun, johon kuuluu pääsy sairaanhoitoon, työterveyshuoltoon ja hyvinvoinnin edistämiseen.

Aluksen rakenteita tarkastellaan pääsääntöisesti käyttöönottotarkastuksen (395/2012 6 §) yhteydessä eikä niiden laajamittainen tarkastelu sisälly normaaliin työsuojelutarkastukseen, ellei tarkastuksen yhteydessä havaita säädöksiin vastaista olotilaa näiden osalta. Työsuojelutarkastuksessa ja merityösertifikaattiin liittyvissä tarkastuksissa rakenteiden osalta kiinnitetään pääsääntöisesti huomiota työntekijöiden turvallisuuteen vaikuttaviin ratkaisuihin.

Kansainvälisessä liikenteessä liikennöiviin aluksiin ei sovelleta konedirektiiviä, mutta kansallisia koneiden ja laitteiden turvallisuusvaatimuksia sovelletaan siten kuin niistä on säädetty kansallisessa lainsäädännössä. Kansallinen lainsäädäntö voi olla tarkempi ja tiukempi kuin kansainvälinen säädös, joka yleensä määrittelee säädeltävästä asiasta vähimmäisvaatimustason kansainvälisellä tasolla.

Tarkastuslomake ei kata kaikkia työpaikan toimintoja, joten siihen on voinut jäädä puutteita tai epäkohtia, joita lomakkeen laatija ei ole havainnut. Lomakkeen mukaan tehty tarkastus ei poista työnantajan vastuuta lainsäädännön asettamista velvoitteista.

Määritelmät ja käsitteet

Askelma

Askelmalla tarkoitetaan portaissa, porrastikkaissa tai muualla erikseen olevaa jalansijaa.

Asuintila

Asuintiloilla tarkoitetaan aluksen makuuhyttejä, päivähyttejä, ruokailutiloja, saniteettitiloja, virkistys- ja vapaa-ajanviettotiloja, sairashyttejä sekä näihin tiloihin liittyviä käytäviä.

Biologiset vaaratekijät

Biologiset vaaratekijät ovat biologista alkuperää olevia epäpuhtauksia työympäristössä. Niitä ovat bakteerit, virukset, hiiva- ja homesienet sekä loiset. Biologiset tekijät eivät useinkaan ole näkyviä, joten niiden aiheuttamia riskejä ei aina havaita. Biologisia altisteita ovat mm. Covid-19, hepatiitti, salmonella, legionella, jäykkäkouristus eli tetanus ja erilaiset tuhoeläimet, kuten esimerkiksi rotat ja hyönteiset.

Fysikaaliset kuormitustekijät

Fysikaalisilla kuormitustekijöillä tarkoitetaan työpaikalla esiintyvää melua, tärinää, keinotekoisista optista säteilyä ja sähkömagneettisia kenttiä, työpaikan lämpöoloja ja valaistusta sekä sähköä.

Fyysiset kuormitustekijät

Fyysisiä kuormitustekijöitä ovat työasennot, työliikkeet, liikkuminen ja fyysisen voiman käyttö.

Ilmaääni

Ilmaääniä ovat esimerkiksi puhe, musiikki, äänentoistolaitteiden ääni ja erilaisten laitteiden aiheuttamat äänet.

Ilmaääneneristys

Ilmaääneneristys kertoo kuinka paljon rakenne eristää sen läpi kulkevaa ääntä ja sitä ilmaistaan desibelilukuna, joka kertoo äänenvoimakkuuden suhteessa rakenteen läpäisseeseen äänitehoon.

Kaksivuorotyö

Kaksivuorotyöllä tarkoitetaan merityöaikalaisissa työtä, jossa kaksi henkilöä on vahdissa vuorotellen ja heidän vuorokautiseksi työajaksensa muodostuu tällöin säännöllisesti 12 tuntia vuorokaudessa. Tämä pätee vahtityöhön aluksen ollessa merellä ja satamassa. (HE 179/1985.)

Kemialliset vaaratekijät

Kemiallisia vaaratekijöitä ovat työssä käytettävät kemikaalit, kuten esimerkiksi kemialliset raaka-aineet, pesuaineet, maalit, öljyt, voiteluaineet ja jäteöljyt. Myös esiintyvät savut, huurut ja pakokaasut ovat kemiallisia altisteita.

Kulkusilta

Kulkusillalla tarkoitetaan aluksen ja laiturin välistä kulkurakennelmaa, jonka kaltevuus on enintään 20 astetta. Kulkusillasta käytetään myös nimeä "laakonki".

Laivanisäntä

Laivanisännällä tarkoitetaan aluksen omistajaa tai aluksen vuokraajaa, joka käyttää tosiasiallista määräysvaltaa aluksella.

Laivaväki

Laivaväellä tarkoitetaan aluksella säännöllisesti työskenteleviä.

Laskuporras

Laskuportilla tarkoitetaan aluksen ja laiturin välistä nostolaitteella varustettua kulkurakennelmaa, jonka kaltevuus on yli 20 astetta. Tunnetaan myös englanninkielisellä nimellä "gangway".

Lepotaso

Lepotasolla tarkoitetaan tasoa, joka jakaa portaat tai tikkaat osiin.

Lisääntymisterveydelle aiheutuva vaara

Lisääntymiselle vaarallisia ovat kemikaalit, jotka hengitettynä, nieltynä tai ihon kautta imeytyneinä voivat aiheuttaa jälkeläisillä muita kuin periytyviä haittavaiikutuksia tai lisätä niiden esiintyvyyttä.

MLC tai MLC, 2006

MLC on lyhenne ILO:n Maritime Labour Convention, 2006 merityöyleissopimuksesta.

Omavalvontasuunnitelma

Elintarvikkeiden omavalvontasuunnitelman tarkoituksena on tunnistaa ja hallita elintarvikkeiden käsittelyyn, kypsentämiseen ja säilyttämiseen liittyviä riskejä.

Porras

Portailla tarkoitetaan eri tasojen välistä kiinteää kulkutietä, jonka kaltevuus on 20–45 astetta.

Porrastaso

Porrastasolla tarkoitetaan portaiden ja tikastasolla tikkaiden yläpäässä olevaa tasoa.

Porrastikkaat

Porrastikkailla tarkoitetaan eri tasojen välistä kiinteää kulkutietä, jonka kaltevuus on 45–75 astetta.

Psykososiaaliset kuormitustekijät

Psykososiaalisilla kuormitustekijöillä tarkoitetaan työn sisältöön ja järjestelyihin sekä työyhteisön sosiaaliseen toimivuuteen liittyviä tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa työntekijälle haitallista kuormitusta. Näitä ovat esimerkiksi yksitoikkoinen tai katkonainen työ, jatkuva valppaana olo, jatkuvat keskeytykset, kohtuuton vastuu, toistuvat vaikeat vuorovaikutustilanteet asiakastyössä, kohtuuton aikapaine, vuorotyö, yötyö, huono tiedonkulku jne.

Pääkulkutie

Pääkulkutiellä tarkoitetaan aluksella keulan ja perän välistä kulkutietä, konehuoneen eri osastojen välistä kulkutietä tai muuta säännöllisesti käytettävää kulkutietä.

Päällystö

Päällystöllä tarkoitetaan aluksen päällikköä, konepäällikköä, perämiestä, kone mestaria, sähkömestaria, talousosaston esihenkilöä tai muuta esihenkilöasemassa olevaa henkilöä.

SSCC-todistus

SSCC (Ship Sanitation Control Certificate) on todistus aluksen saniteettitoimenpiteistä.

SSC

SSC (Ship Sanitation Certificate) on aluksen saniteettitodistus.

SSCEC

SSCEC (Ship Sanitation Control Exemption Certificate) on todistus aluksen saniteettitoimenpiteistä vapauttamisesta.

Talousvesi

Aluksen makeavesi (Fresh Water), joka on tarkoitettu ihmisten nautittavaksi. Talousvettä voidaan käyttää peseytymiseen, hampaiden pesuun, virkistyskäyttöön ja elintarvikkeiden käsittelyyn, valmistukseen tai kypsentämiseen. Yleissopimuksessa määrätään, että aluksella olevien ihmisten saatavilla on pysyvästi oltava kylmää juomavettä. Lisäksi suihkuissa tai kylpyammeissa ja pesualtaissa on käytettävä kuumaa ja kylmää suolatonta vettä.

Tikkaat

Tikkailla tarkoitetaan eri tasojen välistä kiinteää kulkutietä, jonka kaltevuus on 75–90 astetta.

Työympäristö

Työympäristöllä tarkoitetaan aluksen työtiloja, henkilöstötiloja ja kulkuteitä sekä niiden fyysikaalisia olosuhteita ja varustusta.

Tärinä

Tärinällä tarkoitetaan käsi- ja kehotärinää, joka kohdistuu laivaväkeen aluksella työskennellessä ja laitteita sekä työkoneita käytettäessä.

Vaarojen selvitys ja arviointi

Työnantajan on selvitettävä työstä aiheutuvat haitat ja vaarat sekä arvioitava riskit työntekijöiden terveydelle ja turvallisuudelle. Selvityksestä ja arvioinnista on oltava esittää todennettavissa olevat asiakirjat ja yleisesti ne tunnetaan aluksilla niiden englanninkielisellä nimellä ”risk assessments”. Nämä voivat olla myös osana ISM-turvallisuusjohtamisjärjestelmää.

Vakuutus tai rahavakuus kotimatka-oikeuksien ja sairastuneen tai loukkaantuneen työntekijän taloudellisen aseman turvaamisesta

Tällä tarkoitetaan MLC:n edellyttämiä vuosittain uusittavia vakuutuksia, joiden nimet ovat:

Certificate of insurance or Other financial security in respect of seafarer repatriation costs and liabilities as required under Regulation 2.5.2, Standard A2.5.2 of the Maritime Labour Convention 2006, as amended.

Certificate of insurance or Other financial security in respect of shipowners' liability as required under Regulation 4.2, Standard A4.2.1 paragraph 1(b) of the Maritime Labour Convention 2006, as amended.

Vuorotyö

Vuorotyöllä tarkoitetaan työtä, joka on jaettu vahtivuoroihin.

Water Safety Plan

Talousveden toimenpideohjelma turvallisen talousveden takaamiseksi. Ohjelman tarkoituksena on tunnistaa ja hallita talousveden tuotantoon, käsittelyyn ja säilyttämiseen liittyviä riskejä talousveden laadun turvaamiseksi.

SISÄLLYS

1	TARKASTUKSELLA TARVITTAVAT ASIAKIRJAT	1
2	ASIAKIRJAT JA MITTARIT	2
2.1	Merityösertifikaatti	2
2.2	Miehitys	3
2.3	Laiva-apteekki	4
2.4	Melumittaus	6
2.5	Valaistusmittaus	6
2.6	Laivapäiväkirja	7
2.7	Ruokapäiväkirja ja ruokahuollon ohjeistus	8
2.8	Työsopimukset ja työnteon yleiset ehdot.....	10
2.9	Työterveyshuolto	11
3	TYÖNANTAJAN YLEISET VELVOLLISUUDET	13
4	TYÖSUOJELUN YHTEISTOIMINTA.....	14
5	VAAROJEN SELVITTÄMINEN JA ARVIOINTI	15
6	KEMIKAALILUETTELO, KÄYTTÖTURVATIEDOTTEET JA ASA- REKISTERI	17
7	TYÖAIKAKIRJANPITO JA TYÖAJAN JÄRJESTÄMINEN.....	18
8	MITTARIT	20
9	NOSTOLAITTEET JA NOSTOAPUVÄLINEET	22
10	KULKUTIE ALUKSEEN.....	22
11	KULKUTIET ALUKSELLA.....	24
11.1	Pääkulkutiet.....	24
11.2	Muut kulkutiet	25
11.3	Oviaukot ja luukut.....	28
11.4	Portaat ja tikkaat.....	29
11.5	Työtasot	32

12	NOJATIKKAAT	33
13	TYÖSKENTELYPAIKAT	34
13.1	Toimistot.....	34
13.2	Komentosilta	36
13.3	Konevalvontahuone.....	38
13.4	Työpajat ja laitteistotilat.....	41
13.5	Kiinnityspaikat ja -laitteet.....	43
13.6	Keittiöt, ruokavarastot ja muut talousosaston tilat	46
14	RUOAN VALMISTUS SEKÄ TARJOILU	51
15	ALUKSEN TALOUSVESI	51
16	KONEET JA TYÖVÄLINEET.....	53
17	TRUKKI.....	55
18	KANSINOSTURIT JA NOSTOAPUVÄLINEET	56
19	PELASTUSVÄLINEET, HENKILÖNSUOJAIMET JA TURVAMERKIT	58
20	ASUIN- JA VIRKISTYSTILAT	59
21	SAIRASHYTTI.....	65

1 TARKASTUKSELLA TARVITTAVAT ASIAKIRJAT

- Alkometrien kalibrointitodistukset ja käyttöohjeet
- Aluksen miehistöluettelo (kopio)
- Aluksen laivaväen merimieslääkärintodistukset ja pätevyyskirjat
- Laivaväen muonituksesta vastaavan työntekijän hygieniapassi tai todistus ammattipätevyydestä
- Aluksen miehitystodistus (kopio)
- Asuintilojen tarkastusasiakirjat
- Happi- ja kaasumittarien kalibrointitodistukset ja käyttöohjeet
- Talousvesisertifikaatti ja aluksen saniteettitodistus (SSC, SSCC, SSCEC)
- Kemikaaliluettelot ja käyttöturvallisuustiedotteet
- Konepäiväkirja
- Käytössä olevat työehtosopimukset
- Laiva-apteekin tarkastustodistus ja lääkepäiväkirja
- Laivapäiväkirja
- Laivaväen perehdytys- ja ohjeistusasiakirjat
- Laivaväen työ sopimukset ja mahdolliset harjoittelijasopimukset
- Merityösertifikaatti
- MLC 2006 yleissopimus muutoksineen
- Nostolaitteiden tarkastusasiakirjat
- Ohjeet ruoan ja talousveden valmistuksesta, säilytyksestä ja tarjoilusta
- Palkkalaskelmat tai palkan määräytymisperuste (tarvittaessa)
- Ruokapäiväkirja ja ohjeet elintarvikkeiden sekä talousveden käsittelystä
- Tieto lakisääteisestä työntekijöiden tapaturmavakuutuksesta
- Työ- ja vahtivuoroluettelot
- Työsuojelutoimikunnan kokousten päiväkirjat tai muistiinpanot
- Työterveyshuollon tekemä työpaikkaselvitys
- Työterveyshuollon toimintasuunnitelma
- Työterveyshuoltosopimus
- Vaarojen selvitykset ja arvioinnit
- Vakuutus tai rahavakuus kotimatka-oikeuksien ja sairastuneen tai loukkaantuneen työntekijän taloudellisen aseman turvaamisesta
- Valaistus ja melumittauspöytäkirjat
- Valitusmenettelyohje ja -lomake

2 ASIAKIRJAT JA MITTARIT

2.1 Merityösertifikaatti

1. Aluksella on voimassa oleva merityöyleissopimuksen mukainen merityösertifikaatti (395/2012 8 §, 756/2011 13.luku 15 §, MLC 2006, Sääntö 5.1, Normi A5.1.3 sekä liite A5-II)
  - Merityösertifikaatin päivämäärät ovat oikein ja vastaavat voimassaolon ehtoja.
  - Merityösertifikaatti on voimassa enintään viisi vuotta ja väliaikainen merityösertifikaatti enintään kuusi kuukautta (MLC 2006, Sääntö 5.1, Normi A5.1.3)
  - Merityösertifikaatissa on vaadittavat viranomaisten allekirjoitukset
  - Merityösertifikaatin lähdeviittaukset ovat merityöyleissopimuksesta eikä muista yleissopimuksista.
  - Aluksella on alkuperäinen merityösertifikaatti tai vaihtoehtoisesti sähköinen sertifikaatti.
  - Merityösertifikaatin kopio on työntekijöiden nähtävillä. (756/2011 13.luku 15 §)
  - Merityösertifikaatti on englanninkielisenä (756/2011 13.luku 15 §)
  - Merityösertifikaatti on laivaväen nähtävillä (756/2011 13.luku 15 §)

2. Merityösertifikaatissa on liitteenä merityöehtojen noudattamista koskevat ilmoitusosat DMLC- I ja -II (395/2012 8 §; 756/2011 13.luku 15 §; MLC 2006, Sääntö 5.1, Normi A5.1.3)
  - Merityösertifikaatin molemmat ilmoitusosat (Declaration of MLC Part I ja II) ovat täytetty ja allekirjoitukset sekä päivämäärät vastaavat voimassaolon ehtoja.
  - Molemmat ilmoitusosat ovat englanninkielisinä. (756/2011 13.luku 15 §)
  - Ilmoitusosat ovat laivaväen nähtävillä. (756/2011 13.luku 15 §)
  - Väliaikaisessa (eli interim) merityösertifikaatissa ei ole merityöehtojen noudattamista koskevaa ilmoitusosaa.

2.2 Miehitys

1. Yli 500 bruttovetoisuuden aluksella on voimassa oleva miehitystodistus alkuperäisenä kappaleena. (395/2012 8 §, 1687/2009 6 §, MLC 2006, Sääntö 2.7, Normi A2.7)
2. Aluksen miehistöluettelo on ajan tasalla ja vähintään miehitystodistuksen mukainen. (395/2012 8 §, 1687/2009 26 b §)
  - Miehistöluetteloon on täytetty IMO FAL FORM 5 -lomakkeessa vaaditut tiedot ja siitä selviää henkilöiden iät.
  - Aluksella ei ole työsuhteessa tai muussa toimessa alle 16-vuotiaita. (756/2011 1.luku 7 §)
  - Aluksen kokki on yli 18-vuotias. (395/2012 8 §, MLC 2006, Sääntö 3.2, Normi A3.2)
3. Alus on miehitetty riittävän suurella ja pätevällä miehistöllä aluksen turvallisen kulun ja operoinnin takaamiseksi kaikissa olosuhteissa. (395/2012 8 §, MLC 2006, Sääntö 2.7, Normi A2.7)
  - Riittävä levon varmistaminen ja väsymyksen torjuminen edellyttää ylimääräisten työtuntien välttämistä tai niiden määrän vähentämistä.
  - Aluksen ruoanvalmistuksesta vastaavalla laivakokilla on työnsä edellyttämä koulutus ja pätevyys. (508/2018 9 § ja MLC 2006, Sääntö 3.2, Normi A3.2)
4. Laivaväen pätevyyskirjat ja merimieslääkärintodistukset ovat voimassa sekä alkuperäiskappaleet aluksella. (395/2012 8 §, 320/2017 113 §)
  - Merimieslääkärintodistukset ovat englanninkielisinä. (1171/2010 9 §, MLC 2006, Sääntö 1.2, Normi A1.2)
  - Aluksen miehitystodistuksen edellyttämät pätevyyskirjat vastaavat miehitysluettelo.
  - Mahdolliset laivaväen pätevyyskirjojen kelpoisuustodistukset (endorsements) ovat voimassa ja aluksella.
  - Mahdolliset laivaväen pätevyyskirjojen erivapaustodistukset kansi- tai konepäällystön osalta miehityksestä poikkeamiseksi ovat voimassa ja aluksella (1687/2009 13 §)

2.3 Laiva-apteekki

1. Alusluokkiin A, B ja C kuuluvien alusten laiva-apteekki on tarkastettu vähintään vuoden välein. (584/2015 10 §)
  - Alusluokkaan A kuuluvat alukset, jotka liikennöivät alusluokkien B ja C ulkopuolella. (584/2015 4 §)
  - Alusluokkaan B kuuluvat alukset, jotka liikennöivät enintään 150 meripeninkulman etäisyydellä lähimmästä lääkinnällisesti riittävästi varustetusta Euroopan unionin jäsenvaltion tai Norjan satamasta; alusluokkaan B kuuluvat myös alukset, jotka liikennöivät enintään 175 meripeninkulman etäisyydellä lähimmästä lääkinnällisesti riittävästi varustetusta Euroopan unionin jäsenvaltion tai Norjan satamasta, jos alus on jatkuvasti pelastushelikopteripalvelun ulottuvissa. (584/2015 4 §)
  - Alusluokkaan C kuuluvat alukset, jotka liikennöivät enintään 50 meripeninkulman etäisyydellä lähimmästä lääkinnällisesti riittävästi varustetusta EU:n jäsenvaltion tai Norjan satamasta (584/2015 4 §)
2. Laiva-apteekin tarkastustodistus on laillistetun proviisorin myöntämä (584/2015 11 §)
  - Tarkastusasiakirja on laadittu englanniksi.
  - Tarkastusasiakirjasta on mainittuna aluksen nimi ja alusluokka sekä tarkastuksen suorittamispaikka ja -aika, tarkastuksen suorittaneen henkilön nimi, ammattinimike sekä toimipaikka ja yhteystiedot. (589/2015 13 §)
  - Tarkastuksesta on merkintä lääkepäiväkirjassa (584/2015 10 §)
  - Pelastusveneiden lääkkeiden ja hoitotarvikkeiden tarkastus on suoritettu laiva-apteekin tarkastuksen yhteydessä. (584/2015 12 §)
  - Mikäli aluksella on MFAG-varustelu vaarallisten aineiden kuljetuksen takia, on siitä oltava maininta tarkastustodistuksessa. (589/2015 2, 4 13 §)
3. Pelastuslauttojen lääkkeiden ja hoitotarvikkeiden tarkastus on suoritettu pelastuslauttojen määräaikaishuoltojen yhteydessä. (584/2015 12 §)
4. Aluksen päälliköllä ja laiva-apteekin hoitajalla on oltava STCW A-VI/4-2 (Medical care) mukainen lisäpätevyys. (584/2015 5, 17 §, 589/2015 7 §, 508/2018 19 §)

5. Aluksella on uusien painos IMO:n Kansainväliset merkinantokoodit -julkaisusta (International Code of Signals) radio- ja satelliittiteitse tapahtuvaa lääkärin neuvojen kysymistä varten. (584/2015 6, 17 §, 589/2015 4 §)
  - Voi olla sähköisessä muodossa, mikäli lukulaite on kytketty hätäsähkölaitteeseen.

6. Laiva-apteekissa on lääkintäopas. (584/2015 6, 17 §, 589/2015 4 §)
  - Lääkintäopas on aluksen työkielellä.
  - Laiva-apteekin alusluokkiin A, B ja C kuuluvien alusten laiva-apteekissa on oltava uusien painos IMO:n Kansainväliset merkinantokoodit -julkaisusta (International Code of Signals).
  - Laiva-apteekin alusluokkiin A ja B kuuluvien alusten laiva-apteekissa on oltava lisäksi aluksen työkielellä oleva lääkevalmistekirja.
  - Vaarallisia aineita kuljettavien alusten laiva-apteekissa on oltava lisäksi uusien painos MFAG-oppaasta.
  - Voi olla sähköisessä muodossa, mikäli lukulaite on kytketty hätäsähkölaitteeseen.

7. Aluksella on lääkevalmistekirja, jos alus kuuluu alusluokkiin A tai B. (584/2015 6, 17 §, 589/2015 4 §)
  - Lääkevalmistekirja on aluksen työkielellä.
  - Voi olla sähköisessä muodossa, mikäli laite on kytkettyhätäsähkölaitteeseen.

8. Vaarallisia aineita kuljettavien alusten laiva-apteekissa on uusien painos MFAG-oppaasta. (584/2015 6, 17 §, 589/2015 4 §)
  - MFAG-opas on aluksen työkielellä.
  - Voi olla sähköisessä muodossa, mikäli laite on kytkettyhätäsähkölaitteeseen.

9. Aluksella on lääkepäiväkirja. (584/2015 9, 17 §, 589/2015 10 §)
  - Voi olla sähköisessä muodossa, mikäli laite on kytkettyhätäsähkölaitteeseen.

2.4 Melumittaus

1. Melumittaus on tehty työtiloista ja siitä on laadittu mittauspöytäkirja. (395/2012 10 §, 289/2017 2 § tai 417/1981 22 §)

- Mittauksesta on tehty selvitys asetuksen 289/2017 liitteessä 2 säädetyn mukaisesti ja siitä selviävät kaikki asetuksessa vaaditut tiedot.
- Mittaus tulee tehdä käytettynä ulkomailta ostetussa aluksessa, mikäli hyväksyttävää melun mittausta ei ole tehty ennen aluksen ostoa.
- Mittaus on tehty uudestaan töiden valmistuttua, mikäli aluksessa on pääkone vaihdettu tai tehty olennaisia muutos- tai korjaustöitä.
- Työtilojen A-painotettu keskiäänitaso ei saa ylittää asetuksen 289/2017 liitteen 1 mukaisia arvoja alusten osalta, joiden köli on laskettu 1 päivä heinäkuuta 2018 jälkeen.
- Työtilojen A-painotettu keskiäänitaso ei saa ylittää asetuksen 417/1981 19–20 § mukaisia arvoja alusten osalta, jotka olivat käytössä tai valmiita 1 päivä tammikuuta 2018 tai joiden köli on laskettu ennen 1 päivää heinäkuuta 2018.

2. Melumittaus on tehty asuintiloista ja siitä on laadittu mittauspöytäkirja. (395/2012 11, 13 §, 825/2012 7 §)

- Asuintilojen A-äänitason melu ei saa ylittää asetuksen 825/2012 liitteen 2 mukaisia arvoja.
- Mittauksesta on tehtävä selvitys asetuksen 825/2012 liitteessä 3 säädetyn mukaisesti. Jos melumittauksessa todetaan, että liitteen 2 mukaiset arvot ylittyvät, on ryhdyttävä viipymättä toimenpiteisiin melun vähentämiseksi alle säädettyjen arvojen
- Mittaus tulee tehdä käytettynä ulkomailta ostetussa aluksessa, mikäli hyväksyttävää melun mittausta ei ole tehty ennen aluksen ostoa.
- Mittaus on tehty uudestaan töiden valmistuttua, mikäli aluksessa on pääkone vaihdettu tai tehty olennaisia muutos- tai korjaustöitä.

2.5 Valaistusmittaus

1. Valaistusmittaus on tehty työtiloista ja siitä on laadittu mittauspöytäkirja. (395/2012 10 §, 289/2017 6 § tai 417/1981 14–16 §)

- Työtilojen valaistuksen valaistusvoimakkuuden on oltava vähintään asetuksen 289/2017 liitteen 3 mukainen.
- Mittauksesta on tehtävä selvitys asetuksen 825/2012 liitteen 1 mukaisesti.
- Voi olla yhdistettynä samaan mittauspöytäkirjaan asuin- ja virkistystilojen valaistusmittauksen kanssa.

2. Valaistusmittaus on tehty asuin- ja virkistystiloista ja siitä on laadittu mittauspöytäkirja. (395/2012 11, 13 §, 825/2012 7 §)
  - Mittauksesta on tehtävä selvitys asetuksen 825/2012 liitteen 1 mukaisesti.
  - Voi olla yhdistettynä samaan mittauspöytäkirjaan työtilojen valaistusmittauksen kanssa.

2.6 Laivapäiväkirja

1. Laivapäiväkirjassa on merkinnät säännöllisistä asuintilojen tarkastuksista. (395/2012 12 §)
  - Merkinnässä voidaan viitata toiseen asiakirjaan, josta löytyvät tarkemmat tiedot.
2. Laivapäiväkirjassa on merkinnät aluksen ruokahuollon säännöllisistä tarkastuksista. (395/2012 17 §)
  - Aluksen päällikön tai muun päällystöön kuuluvan on tarkastettava säännöllisesti yhdessä ruokahuollosta vastaavan henkilön kanssa aluksen ruoka- ja juomavarasto, ruoan ja juomaveden varastointiin ja käsittelyyn käytettävät tilat ja laitteet sekä ruoan valmistuksessa ja tarjoilussa käytettävät keittiövälineet ja aluksen keittiö.
  - Miehistön edustajille on varattava mahdollisuus osallistua tarkastukseen.
3. Laivapäiväkirjassa on merkinnät huonolaatuisesta tai pilaantuneesta talousvedestä todennäköisesti johtuvista sairaustapauksista. (395/2012 14–15 §, 820/2012 15 §)
  - Merkinnässä voidaan viitata toiseen asiakirjaan.
4. Terveysviranomaisille tehdyistä ilmoituksista on tehty merkintä laivapäiväkirjaan, mikäli aluksella on tullut ilmi talousvedestä tai elintarvikkeista johtuvia sairaustapauksia, (395/2012 14–15 §, 820/2012 15 §)
  - Merkinnässä voidaan viitata toiseen asiakirjaan.
5. Aluksella on pidetty säännöllisesti palontorjuntaharjoituksia ja niistä on tehty merkinnät laivapäiväkirjaan. (738/2002 44 §, 418/1981 7 a §)

6. Laivapäiväkirjassa on merkinnät töistä sekä niihin liittyvistä puhdistustoimenpiteistä ja mittaustuloksista sellaisissa tiloissa, joista lämpövaikutuksen takia saattaa aiheutua syttymisvaara. (418/1981 34 §)
- Tällaisissa tiloissa ei saa tehdä hitsaus-, polttoleikkaus- tai kuumennustyötä ennen kuin tilat, sekä niihin kuuluvat ja liittyvät putkistot ja venttiilit on tyhjennetty kaasuista.
  - Puhdistuksen ja tuuletuksen jälkeen on mittauksilla todettava, että tilat ja niihin kuuluvat laitteet ovat kaasuttomat.
  - Kaasun ja öljyn tunkeutuminen tällaisiin tiloihin sekä niissä oleviin laitteisiin on varmallalla tavalla estettävä ja putket on suljettava umpilaipalla.
  - Näissä tiloissa tapahtuvan hitsaus-, polttoleikkaus- tai kuumennustyön kestäessä on toistuvilla mittauksilla varmistettava työolosuhteiden vaarattomuus.
  - Kaikista mittauksista ja puhdistustoimenpiteistä on tehtävä merkintä laivapäiväkirjaan.

2.7 Ruokapäiväkirja ja ruokahuollon ohjeistus

1. Aluksella pidetään kuukausittaista ruokapäiväkirjaa. (395/2012 16 §)
- Matkustaja-aluksilla, joilla matkustajilla ja laivaväellä on yhteinen ruokahuolto, ei erillistä ruokapäiväkirjaa tarvitse pitää.
  - Ruokapäiväkirjaan on merkitty seuraavat tiedot:
    - Elintarvikkeiden hankintamaasta ja -paikasta, hankinta-ajankohdasta ja tavarantoimittajasta.
    - Elintarvikkeiden käyttöajankohdasta.
    - Käyttämättä jääneistä elintarvikkeista.
    - Siitä, kuinka monena päivänä kukin laivaväkeen kuuluva on osallistunut laivaruokailuun.
    - Tarjotuista aterioista, niihin osallistuneiden ruokailijoiden määrästä, tarjotuista ruokalajeista ja niihin käytettyjen ruoka-aineiden määrästä.
    - Siitä, kuinka monena päivänä muita kuin laivaväkeen kuuluvia on osallistunut laivaruokailuun sekä heille tarjotuista aterioista ja niihin käytettyjen ruoka-aineiden määrästä;
    - Puutteellisesta elintarvikehygieniasta todennäköisesti aiheutuneista ruokamyrkytystapauksista.
    - Ruoanpidon tarkastuksista, niihin osallistuneista ja tarkastuksen tuloksista.

2. Aluksella on tarkoituksen mukaiset ohjeet ruoan valmistukseen, säilytykseen ja tarjoiluun. (395/2012 15 §, 820/2012 5 §)
  - Aluksella on elintarviketurvallisuussuunnitelma.
  - Aluksella on kirjalliset ohjeet elintarvikkeiden valmistuksesta, käsittelystä ja tarjoilusta.
  - Aluksella on ohjeistus siitä, että laivan muonituksesta vastaavat henkilöt eivät saa työskennellä laivakeittiössä suolistoperäisen taudin oireiden ilmetessä ennen kuin on kulunut vähintään 48 tuntia oireiden loppumisesta. (WHO)
  - Aluksella on puhdistusohjelma ja -aikataulu elintarvikkeiden säilytys- ja käsittelytiloille.
  - Aluksella on lämpötilaloki pakastimille sekä kylmäsäilytystiloille ja -laitteille.
  - Aluksella on lämpötilaloki kuumille säilytystiloille.
  - Aluksella on kalibroidut lämpömittarit kylmäsäilytettävien elintarvikkeiden säilytystiloja varten.
  - Aluksella on kalibroidut lämpömittarit kypsennysaikaa ja kuumana pidettävien elintarvikkeiden lämpötilan seuraamista varten.
  - Aluksella on jätehuoltosuunnitelma.
3. Aluksella on tarkoituksen mukaiset ohjeet talousveden valmistukseen, säilytykseen ja tarjoiluun. (395/2012 15 §, 820/2012 5 §)
  - Omavalvontasuunnitelma kattaa talousveden käsittelyn ja säilytyksen sekä mahdollisen valmistuksen.
  - Aluksella on terveydensuojelulain (763/1994) 19 § mukainen vesiturvallisuussuunnitelma (Water Safety Plan)
4. Talousvesi on analysoitu vähintään kerran vuodessa ja sen tarkastuksesta on tehty merkintä ruokapäiväkirjaan. (395/2012 15 §, 820/2012 15 §)
  - Talousveden virallisesta tarkastuksesta on saatavilla vesianalyyysraportti valtuutetun laboratorion antamana.
  - WHO:n ohjeistus talousveden laadusta edellyttää talousveden analysointia kuuden kuukauden välein.
  - Legionellan testaus talousvedestä ei ole pakollista, mutta suositeltavaa.
  - Talousvesi voidaan testata myös paikan päällä tehtävillä yksinkertaisilla testeillä (esim. pH:n ja kloorauksen säännöllinen todentaminen ja seuranta).

2.8 Työsopimukset ja työnteon yleiset ehdot

1. Työsopimukset on tehty kirjallisesti ja työntekijöille on annettu tiedoksi työsuhteen keskeiset ehdot. (756/2011 1.luku 3–8 §)
2. Työsopimukset on tehty neljänä kappaleena. (756/2011 1.luku 3 §)
  - Yksi työntekijälle, yksi aluksen päällikölle ja kaksi työnantajalle.
3. Työsopimukset on tehty myös englanninkielisinä. (756/2011 13.luku 15 §)
  - Työsopimuksien jäljennökset tulee voida antaa toimivaltaisille viranomaisille myös PSC-tarkastuksen yhteydessä tarkastusta varten.
  - Jos merenkulkijoiden työsopimus perustuu kokonaan tai osittain työehtosopimukseen, aluksella on oltava työntekijää koskevasta työehtosopimuksesta jäljennös. (MLC 2006, Sääntö 2.1, Normi A2.1)
  - Jos merenkulkijoiden työsopimusta ja sovellettavaa työehtosopimusta ei ole englanniksi, aluksella on oltava englanninkielisinä versioina käytössä olevan työsopimuslomakkeen jäljennös sekä sovellettava työehtosopimus niiden kohtien osalta, joihin viitataan työsopimuksessa. (MLC 2006, Sääntö 2.1, Normi A2.1)
4. Valitusmenettelylomake ja kopio valitusmenettelyä koskevista ohjeista on annettu työsopimuksen allekirjoituksen yhteydessä. (756/2011 1.luku 3 a §)
  - Valitusmenettelylomakkeessa on lippuvaltion sekä, jos se on eri, merenkulkijoiden asuinmaiden toimivaltaisen viranomaisen yhteystiedot samoin kuin sen aluksella olevan henkilön nimi tai henkilöiden nimet, joka tai jotka voivat luottamuksellisesti antaa merenkulkijoille valitukseen liittyviä puolueettomia neuvoja ja muutoinkin avustaa heitä aluksella tehtävää valitusta koskevassa menettelyssä.
5. Palkanmaksukausi on enintään kuukauden pituinen. (756/2011 2.luku 17 §)
6. Työntekijät saavat palkkalaskelman palkanmaksukausittain. (756/2011 2.luku 20 §)
  - Palkkalaskelmasta on tultava ilmi palkan suuruus ja sen määräytymisen perusteet.
  - Laskettaessa kuukausipalkasta päiväpalkkaa kuukauteen sisältyy 30 päivää. (756/2011 2.luku 14 §)

7. Palkka maksetaan työntekijälle käteisenä. (756/2011 2.luku 20 §)
  - Työntekijän halutessa voidaan palkka maksaa myös työntekijän osoittamaan rahalaitokseen.
  - Maksettaessa palkka työntekijän ilmoittamaan rahalaitokseen, työnantaja vastaa palkanmaksutavasta johtuvista kustannuksista.
  - Työntekijän pyynnöstä käteinen palkka tai palkkaennakko on maksettava maksupaikkakunnan rahana siellä toimivien pankkien käyttämään kurssiin.
8. Aluksen ollessa satamassa työntekijällä on mahdollisuus saada palkkaennakkoa. (756/2011 2.luku 20 §)
9. Työnvälitys on maksutonta. (39/1889 6 §)

2.9 Työterveyshuolto

1. Kirjallinen työterveyshuoltosopimus on tehty (1383/2001 4, 6 §)
2. Työterveyshuoltosopimus on saatavilla myös englanninkielisenä. (756/2011 1.luku 3 §, 13.luku 15 §)
  - Työnantajan kustantama sosiaaliturva ja terveydenhoito on oltava tarkistettavissa PSC-tarkastuksessa. (MLC 2006, Sääntö 4.1, Normi A4.1)
  - Työntekijälle on annettava kirjallisesti tiedot työsuhteen aikana hänelle kuuluvasta sosiaaliturvasta ja terveydenhoidosta.
3. Työterveyshuoltosopimus on työntekijöiden nähtävillä työpaikalla. (1383/2001 25 §)
  - Kirjallisena tai sähköisessä muodossa.
4. Työterveyshuollon toimintasuunnitelma on tehty ja ajan tasalla (1383/2001 11 §, 708/2013 4 §)
5. Työterveyshuollon toimintasuunnitelma on saatavilla myös englanninkielisenä (756/2011 1.luku 3 §, 13.luku 15 §)
  - Pystyttävä käsittelemään työnantajan ja työntekijöiden välisessä yhteistoiminnassa aluksen työsuojelutoimikunnassa.
6. Työterveyshuollon tekemä työpaikkaselvitys on tehty kattavasti ja ajan tasalla. (1383/2001 12 §, 708/2013 4, 6 §)

7. Työterveyshuollon tekemä työpaikkaselvitys on saatavilla myös englanninkielisenä. (756/2011 1.luku 3 §, 13.luku 15 §)
  - Pystyttävä käsittelemään työnantajan ja työntekijöiden välisessä yhteistoiminnassa aluksen työsuojelutoimikunnassa.
  - Työntekijälle on annettava kirjallisesti tiedot työsopimuksen allekirjoittamisen yhteydessä myös työsuhteen aikana hänelle kuuluvasta sosiaaliturvasta ja terveydenhoidosta.
8. Työterveyshuollon tekemä työpaikkaselvitys on työntekijöiden nähtävillä työpaikalla. (1383/2001 25 §)
9. Työpaikalla on kirjallinen päihdeohjelma osana työterveyshuollon toimintasuunnitelmaa. (1383/2001 11 §, 756/2011 13.luku 19 a §)
10. Päihdeohjelma on saatavilla myös englanninkielisenä (756/2011 1.luku 3 §, 13.luku 15 §)
  - Osana työterveyshuollon toimintasuunnitelmaa, jonka oltava saatavilla myös englanninkielisenä.
11. Päihdeohjelma on käsitelty yhteistoiminnassa työnantajan ja työntekijöiden kanssa sekä sen käsittely on todennettavassa muodossa. (1383/2001 11 §, 1333/2021 8–10, 12, 14 § ja 756/2011 13.luku 19 a §)
12. Työnantaja on laatinut ohjeistuksen puhalluskokeiden suorittamiseksi aluksella. (756/2011 13.luku 19 a, 19 b §)
13. Työterveyshuoltolaki on työntekijöiden nähtävillä työpaikalla. (1383/2001 25 §)

3 TYÖNANTAJAN YLEISET VELVOLLISUUDET

1. Tiedot vakuutuslaitoksista, joissa työnantaja on järjestänyt työntekijän eläketurvan tai vakuuttanut työntekijän työtapaturman ja ammattitaudin varalta on todennettavissa ja työntekijöiden nähtävänä. (756/2011 13.luku 15 §)
2. Työntekijöiden perehdyttäminen työhön on todennettavissa. (738/2002 14 §)
  - Perehdytyksen kesto, työtehtävien sisältö, käytettävät työmenetelmät jne. ovat selvästi määriteltynä.
  - Kirjalliset työskentelyohjeet varmistavat, että opastettavat työskentelytavat on dokumentoitu työvälineiden turvalliseen käyttöön perehdyttäessä. (403/2008 3 §)
3. Laivanisännän tai laivaväen työnantajan tiedot on ilmoitettu työsuojeluhenkilörekisteriin. (1039/2001 2 §)
  - Työsuojeluhenkilörekisterin www-osoite on <https://www.ttkrekisteri.fi/kirjautu.aspx?ReturnUrl=%2f>
  - Uusien tunnuksien saamiseksi on oltava sähköpostitse yhteydessä rekisteriin rekisteri@ttk.fi
4. Työnantaja tai tämän edustaja on tietoinen, että työntekijän kuolema tai vaikean vamman aiheuttanut työtapaturma on viipymättä ilmoitettava poliisille ja aluehallintovirastolle. (44/2006 46 §)
5. Työnantajan on viipymättä ilmoitettava työsuojeluviranomaiselle kaikista sellaisista vaaratilanteista ja onnettomuuksista, joiden takia ympäristöön on saattanut levitä sellainen biologinen tekijä, joka voi aiheuttaa ihmiselle vakavan tartunnan tai vakavan sairauden. (44/2006 46 b §)
  - Biologisilla tekijöillä tarkoitetaan mikro-organismeja ja ihmisessä eläviä loisia, jotka voivat aiheuttaa jonkin tulehduksen, allergian tai myrkyväikutuksen.
6. Työnantaja ilmoittaa vapautuvista työpaikoistaan yleisesti yrityksessä tai työpaikalla omaksutun käytännön mukaisesti varmistaakseen, että myös osa-aikaisilla ja määräaikaisilla työntekijöillä on samat mahdollisuudet haakeutua näihin työpaikkoihin kuin vakituisilla ja kokoaikaisilla työntekijöillä. (756/2011 2.luku 5 §)
7. Työnantaja noudattaa alusta koskevaa yleissitovaa työehtosopimusta. (756/2011 2.luku 6 §)

4 TYÖSUOJELUN YHTEISTOIMINTA

1. Aluksen työsuojelupäällikkö on nimetty. (44/2006 28 §)
2. Työnantajan on tarvittaessa annettava työpaikalla tietoa työntekijöiden oikeudesta valita työsuojeluvaltuutettu. (44/2006 30 §)
  - Vaalin järjestämistä varten työnantajan on annettava työntekijöiden käyttöön luettelo työpaikan työntekijöistä ja tarvittaessa erikseen toimihenkilöasemassa olevista työntekijöistä.
3. Alukselle on valittu työsuojeluvaltuutettu, kun laivaväkeä on 5 tai enemmän. (44/2005 42 §)
4. Alukselle on perustettu työsuojelutoimikunta, kun laivaväkeä on 5 tai enemmän. (44/2005 42 §)
  - Työsuojelutoimikunnassa ovat edustettuina työnantajan edustaja sekä työpaikan työntekijät.
  - Työsuojelutoimikunnan puheenjohtajana toimii työnantaja tai tämän edustaja taikka toimikunnan keskuudestaan valitsema henkilö.
5. Aluksen työsuojeluvaltuutetulla ja varavaltuutetulla on mahdollisuus saada koulutusta työsuojeluasioista. (44/2006 33 §)
  - Työnantajan ja työsuojeluvaltuutetun sekä varavaltuutetun on käsiteltävä koulutustarvetta ja -järjestelyjä kahden kuukauden kuluessa valinnasta.
  - Koulutuksesta ei saa aiheutua kustannuksia eikä ansion menetystä työsuojeluvaltuutetulle eikä varavaltuutetulle.
6. Aluksen työsuojeluhenkilöstön tiedot on ilmoitettu työsuojeluhenkilörekisteriin. (44/2006 47 §)
7. Aluksen työsuojelun toimintaohjelma on tehty ja ajan tasalla. (738/2002 9 §)
8. Aluksen työsuojelun yhteistoiminta on todennettavissa. (738/2002 17 §)
  - Työnantajan tulee antaa työntekijöille riittävän ajoissa tarpeelliset tiedot työpaikan turvallisuuteen, terveellisyteen ja muihin työolosuhteisiin vaikuttavista asioista sekä niitä koskevista arvioinneista ja muista selvityksistä ja suunnitelmista.
  - Työnantajan on myös huolehdittava siitä, että yllä mainittuja asioita käsitellään asianmukaisesti ja riittävän ajoissa työnantajan ja työntekijöiden tai heidän edustajansa kesken.

5 VAAROJEN SELVITTÄMINEN JA ARVIOINTI

1. Vaarojen selvitykseen ja arviointiin liittyvät asiakirjat ovat todennettavassa muodossa. (738/2002 8, 10 §)
  - Voi olla osana ISM-turvallisuusjohtamisjärjestelmää.
  - Asiakirjat ovat aluksen työkielellä.
  - Asiakirjat ovat työntekijöiden saatavilla. (738/2002 14 §)

2. Vaarojen selvitykseen ja arviointiin liittyvät asiakirjat ovat ajan tasalla. (738/2002 10 §)
  - Kertaluontoinen vaarojen tunnistaminen ja arviointi ei riitä, vaan toiminnan on oltava jatkuvaa ja järjestelmällistä.
  - Selvitys on tarkistettava olosuhteiden olennaisesti muuttuessa.

3. Työn vaarojen selvitys ja arviointi kattaa seuraavat osa-alueet:
  - Esiintyneet tapaturmat, ammattitaudit ja työperäiset sairaudet sekä vaaratilanteet (738/2002 10 §)
  - Fyysisten kuormitustekijöiden arviointi (738/2002 10 §)
  - Psykososiaalisten kuormitustekijöiden arviointi (738/2002 10 §)
  - Mahdollinen lisääntymisterveydelle aiheutuva vaara (738/2002 10 §)
  - Työajan ulkopuolella tapahtuva työhön liittyvä matkustaminen (738/2002 10 §)
  - Työajan seuranta ja työaika on huomioitu (738/2002 10 §)
  - Työntekijöiden ikä ja ikääntyminen (738/2002 10 §)
  - Työntekijöiden ammattitaito ja henkilökohtaiset edellytykset (738/2002 10 §)
  - Työympäristöt, rakenteet, työtilat sekä työ- ja tuotantomenetelmät (738/2002 12 §)
  - Käytettävät koneet, työvälineet ja muut laitteet (738/2002 12 §)
  - Terveydelle vaarallisten aineiden käyttö (738/2002 12 §)
  - Tarvittavat henkilönsuojaimet, apuvälineet ja muut laitteet (738/2002 15 §)
  - Työpisteiden ergonomia, työasennot ja työliikkeet (738/2002 24 §)
  - Näyttöpäätetyö (738/2002 26 §)
  - Väkivallan uhka (738/2002 27 §)
  - Häirintä (738/2002 28 §)
  - Yksintyöskentely (738/2002 10, 29 §)
  - Yötyö (738/2002 30 §)
  - Melu, paine, värinä, säteily ja muut fysikaaliset tekijät (738/2002 39 §)
  - Sähkölaitteet, sähkön käyttö ja staattinen sähkö (738/2002 39 §)

4. Kemiallisten vaarojen selvittäminen ja arviointi on todennettavissa ja ajan tasalla. (738/2002 38 §, 715/2001 6 §)

- Selvityksessä on eritelty toteutetut ennalta ehkäisevät toimenpiteet ja suojelutoimenpiteet.
- Riskien arviointiin voi sisältyä selvitys siitä, että perustellusta syystä yksityiskohtaisempi riskien arviointi ei ole tarpeellinen.
- Selvityksessä tunnistetaan kemikaalien vaaraominaisuudet ja arvioidaan työntekijöiden altistuminen.
- Vaaraominaisuuksien tunnistaminen perustuu kemikaalien vaaraluokitukseen ja varoitusmerkintöihin sekä muihin käyttöturvallisuustiedotteessa ja/tai muissa tietolähteissä mainittuihin tietoihin.
- Asiakirjat ovat työntekijöiden saatavilla ja työnantajan on tarvittaessa laadittava kirjalliset opetukseen ja ohjaukseen liitettävät yksityiskohtaiset vaarallisen kemikaalin käyttö- ja turvallisuusohjeet.
- Uusi prosessi, jossa saattaa esiintyä vaarallisia kemiallisia tekijöitä, voidaan aloittaa vasta kun sen riskit on arvioitu ja tarpeelliset ennalta ehkäisevät toimenpiteet toteutettu.

5. Biologisten vaarojen selvittäminen ja arviointi on tehty ja todennettavassa muodossa. (738/2002 40 §)

- Arvioinnissa on otettava huomioon tiedot biologisten tekijöiden aiheuttamista työperäisistä allergia- tai myrkytysoireista ja sairauksista sekä vaaroille erityisen alttiit työntekijät.
- Työnantajan on pidettävä luetteloa vakavan vaaran tai vakavan sairauden ihmiselle aiheuttaville biologisille tekijöille työssä altistuneista työntekijöistä. Luetteloa on säilytettävä vähintään 10 vuotta altistumisen päättymisen jälkeen. (738/2002 40 a §)
- Luetteloa biologisille tekijöille altistuneista työntekijöistä on säilytettävä kuitenkin 40 vuotta altistumisen päättymisen jälkeen, jos altistuminen voi johtaa tartuntoihin (738/2002 40 a §):
  - jotka saattavat olla pysyviä tai piileviä;
  - joita ei voida määrittää ennen sairauden kehittymistä, jos sairauden kehittyminen kestää useita vuosia;
  - joilla on erityisen pitkä itämisaika ennen sairauden kehittymistä;
  - jotka johtavat sairauksiin, jotka uusiutuvat ajoittain pitkän ajan kuluessa hoidosta huolimatta; tai
  - joilla voi olla vakavia pitkäaikaisia jälkivaikutuksia.

6. Työvälineiden ja koneiden vaarojen selvittäminen ja arviointi on tehty kattavasti ja on todennettavassa muodossa. (738/2002 41 §, 403/2008 4 §)
- Arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota työvälineen ja sen liikkuvien osien, ulkoisen rakenteen, fysikaalisten ja kemiallisten ominaisuuksien, automaattisten toimintojen, sähkön sekä muihin kyseisen työn ja käyttöolosuhteiden aiheuttamiin vaaroihin ja haittoihin.
  - Tunnistettu vaara tulee poistaa työvälineen rakenteeseen tai sen ympäristöön liittyvillä teknisillä toimilla, kuten vaara-alueelle pääsyn estävillä tai vaarallisten osien liikkeen ennen vaara-aluetta pysäyttävillä laitteilla.
  - Jos tunnistettua vaaraa ei voida poistaa teknisillä toimilla, työvälineen käytön turvallisuus tulee varmistaa opastuksella, varoituslaitteilla, turva-merkeillä ja henkilönsuojaimilla.
  - Kansinostureiden turvallisuus on selvitetty ja arvioitu sekä selvitys on todennettavissa. (738/2002 41 § & 403/2008 4 §)

6 KEMIKAALILUETTELO, KÄYTTÖTURVATIEDOTTEET JA ASA-REKISTERI

1. Aluksella on kemikaalien kaupanimen mukainen kemikaaliluettelo. (738/2002 38 §, 715/2001 5 §)
  - Luettelosta on käytävä ilmi kemikaalin luokitustiedot (varoituserkki tai GHS-numero, huomiosana vaara/varoitus ja vaaralauseke H) ja se, mistä kemikaalista on saatavilla käyttöturvallisuustiedote.
2. Kemikaaliluettelo on työntekijöiden saatavilla ja jäljennös työsuojeluvaltuutetulla. (738/2002 38 §, 715/2001 5 §)
3. Aluksella on käytössä olevien kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteet. (738/2002 8, 38 §, 715/2001 4–5 §, REACH-asetus (EY) N:o 1907/2006 31 artikla, 35 artikla)
  - Käyttöturvallisuustiedotteet ovat aluksen työkielellä.
4. Käyttöturvallisuustiedotteet ovat työntekijöiden saatavilla ja jäljennökset työsuojeluvaltuutetulla. (738/2002 38 §, 715/2001 5 §)

5. Työnantajan on pidettävä luetteloja altistuvista työntekijöistä ja ilmoitettava ASA-rekisteriin niiden työntekijöiden tiedot, jotka työssään ovat altistuneet syöpäsairauden vaaraa aiheuttavilla aineilla ja menetelmille. (452/2020 3 §)
  - ASA-aineille altistumisen arviointi on osa kemiallisten vaarojen arviointia ja selvittämistä.
  - Ilmoitettavat 11 työmenetelmää on luetteloitu ohjeellisessa ASA-aineluettelossa, josta löytyy myös niitä vastaavat ASA-ainenumerot.
  - Työntekijän oma tupakointi ei vaikuta ASA-rekisteriin ilmoittamiseen.

7 TYÖAIKAKIRJANPITO JA TYÖAJAN JÄRJESTÄMINEN

1. Työ- ja lepoaikakirjanpito on todennettavissa. (296/1976 20 §)
2. Työ- ja lepoaikakirjanpito on nähtävillä myös englanninkielisenä. (296/1976 21 §)
3. Työaikakirjanpidosta on luettavissa tehdyt työtunnit työntekijäkohtaisesti (296/1976 20 §)
4. Työaikakirjanpidossa on eriteltyinä tehdyt yli-, hätä- ja sunnuntaityötunnit (296/1976 20 §)
5. Työntekijällä tai hänen valtuuttamallaan on oikeus saada kirjallinen selvitys työ- ja vahtivuoroluetteloiden ja työaikakirjanpidon työntekijää koskevista merkinnöistä (296/1976 20 §)
  - Merenkulkijalle on annettava häntä koskevista merkinnöistä jäljennös, jonka päällikkö tai tämän valtuuttama henkilö ja merenkulkija vahvistavat. (MLC 2006, Sääntö 2.3, Normi A2.3)
6. Työ- ja vahtivuoroluettelot ovat todennettavissa ja ne on laadittu työjaksoksi tai vähintään kahdeksi viikoksi kerrallaan. (296/1976 19 a §)
7. Yli 1600 GT aluksilla ei tehdä kaksivuorotyötä. (296/1976 3, 17 §)
  - Kaksivuorotyötä on se, kun kaksi henkilöä on yhdessä vuorotellen ympäri vuorokauden siten, että heidän työajakseen muodostuu säännöllisesti 12 tuntia vuorokaudessa.
  - Ympäri vuorokautinen vahtityö on järjestettävä vähintään kolmen henkilön voimin.
  - 6–6, 4–8–8–4, 12–12 jne. vahtijärjestelyt on kielletty.

8. Mikäli vuorokautiset vahtivuorot on jaettu kaksi vuorotyöhön 500–1600 GT aluksilla, se on osoitettava sovituksi työehtosopimuksessa. (296/1976 3, 17 §)
9. Vahtivuoroluettelosta käy ilmi työntekijöiden nimet ja toimet aluksella sekä vahtien alkamis- ja päättymisajat. (296/1976 19 a §)
10. Työ- ja vahtivuoroluettelot on laadittu aluksen työkielellä sekä englannin kielellä. (296/1976 19 a §)
11. Työ- ja vahtivuoroluettelot pidetään nähtävänä näkyvällä paikalla. (296/1976 19 a §)
12. Työaikakirjanpito on saatavilla ja tarkistettavissa kolme vuotta taakse päin kuluvan kalenterivuoden päättymisestä. (296/1976 15 §)
13. Työntekijöille annetaan jokaisen 24 tunnin aikana vähintään 10 tunnin lepoaika eikä sitä ole jaettu useampaan kuin kahteen jaksoon. (296/1976 9 a §)
  - Toisen lepojaksoista on kestettävä yhtäjaksoisesti vähintään kuusi tuntia.
  - 24 tunnin ajanjakso ei ole sidottu kalenterivuorokauteen, vaan on ”juokseva”.
  - Vähimmäislepoaikaa koskevia rajoituksia ei lain (296/1976) 10 § perusteella sovelleta:
    - työhön, joka on välttämätöntä aluksen, aluksella olevien ihmisten tai lastin turvallisuuden vuoksi tai muiden alusten tai merihädässä olevien henkilöiden auttamiseksi;
    - osallistumiseksi pelastus-, palonsammutus- tai turvallisuusharjoituksiin, joita toimeenpannaan sen mukaan kuin niistä erikseen säädetään;
    - sellaisen työn tekemiseksi, joka aiheutuu matkan kestäessä tapahuneesta laivaväen vähenemisestä;
    - sellaisen työn suorittamiseksi, joka ei siedä viivytystä ja jota ei ole voitu suunnitella suoritettavaksi muuna ajankohtana.
  - Korvaavaa lepoa on silti annettava näidenkin poikkeustapausten aiheuttamien lepoaikapoikkeamien takia.
14. Työntekijöille on annettu korvaavaa lepoa niissä tapauksissa, jolloin vähimmäislepoaika ei täyty työkutsujen vuoksi. (296/1976 9 a §)
15. Työntekijän lepoaikojen väli ei saa olla 14 tuntia pidempi. (296/1976 9 a §)

16. Työntekijät saavat jokaisen seitsemän päivän jakson aikana vähintään 77 tunnin lepoajan. (296/1976 9 a §)
- Mikäli 77 tunnin viikkolepo ei toteudu, on työntekijälle annettava korvaavaa lepoa, kunnes vähimmäisviikkolepomäärä täyttyy ja tilanne korjaantuu.
  - Seitsemän päivän ajanjakso ei ole sidottu kalenteriviikkoon, vaan on ”juokseva”.
17. Alle 18-vuotiaille työntekijöille on annettu vähintään yhdeksän tunnin yhtäjaksoinen vuorokautinen lepoaika (296/1976 9 b §)
18. Alle 18-vuotiaan työaika on sijoitettu kello 05–24 väliseen aikaan ellei kysymys ole nuoren koulutukseen liittyvän harjoitusohjelman suorittamisesta (296/1976 9 b §)
19. Ajantasainen merityöaikalaki on työntekijöiden vapaasti saatavilla työpäikällä. (296/1976 21 §)

8 MITTARIT

1. Aluksella on happimittari suljettujen tilojen (esimerkiksi ruuma tai tankit) happipitoisuuden tarkistamista varten. (395/2012 10 §, 289/2017 34 § tai 417/1981 12 §)
  - Lisäksi kansainvälisessä liikenteessä olevalla matkustaja-aluksella ja yli 500 bruttovetoisuuden rahtialuksella on oltava tarkoituksenmukaiset kannettavat mittauslaitteet, joilla voidaan mitata ainakin palavien kaasujen, hiilimonoksidin ja rikkivedyn pitoisuus ilmassa. Mittaus on voitava tehdä suljetun tilan ulkopuolelta ennen tilaan menemistä ja uusittava tarvittaessa suljetussa tilassa työskentelyn aikana.
  - Mittauslaitteita huollettaessa on erityisesti otettava huomioon kemiallisten ilmaisimien luotettava käyttöaika.
2. Happimittari on kalibroitu ja huollettu valmistajan ohjeiden mukaisesti. (395/2012 10 §, 289/2017 34 § tai 417/1981 12 §)
3. Aluksella, jolla kuljetetaan kaasumuotoisia aineita, on mittauslaitteet, joilla voidaan todeta ainakin hiilimonoksidin, typen oksidien, hiilidioksidin ja rikkivedyn pitoisuus sekä hiilivetyjen yleinen esiintyminen. (395/2012 10 §, 289/2017 35 § tai 417/1981 12 §)

4. Aluksella, jolla kuljetetaan säännöllisesti fenolia, bentseeniä, styreeniä, toluenia, hiilitetrakloridia, trikloorietyleeniä, formaldehydiä tai vastaavia vaarallisia aineita, on mittauslaitteet, joilla näiden aineiden pitoisuudet voidaan mitata. (395/2012 10 §, 289/2017 35 § tai 417/1981 12 §)
5. Kaasumittauslaitteet on kalibroitu ja huollettu valmistajan ohjeiden mukaisesti. (395/2012 10 §, 289/2017 35 § tai 417/1981 12 §)
6. Aluksella, jolla kuljetetaan räjähdys- tai palovaaraa aiheuttavia nesteitä irtolastina, on vähintään kaksi kannettavaa, hapen ja räjähdys- tai palovaaaran tarkkailuun tarkoitettua mittauslaitetta, jotka mittaavat happi- ja palavien kaasujen yhteispitoisuutta ilmassa. (395/2012 10 §, 289/2017 36 § tai 417/1981 12 §)
7. Happi- ja palavien kaasujen yhteispitoisuutta ilmassa mittaavat mittauslaitteet on kalibroitu ja huollettu valmistajan ohjeiden mukaisesti. (395/2012 10 §, 289/2017 36 § tai 417/1981 12 §)
8. Aluksella on käyttöohjeet mittauslaitteiden käytöstä. (395/2012 10 §, 289/2017 34 § tai 417/1981 12 §)
9. Aluksella on riittävä määrä täydennysvarusteita mittauslaitteiden toiminnan varmistamiseksi. (395/2012 10 §, 289/2017 34 § tai 417/1981 12 §)
10. Mikäli työnantajalla on tarkoitus suorittaa aluksella puhalluskokeita päihdeohjelman mukaisesti, on aluksella oltava kaksi toimintakuntoista ja kalibroitua alkometriä, ellei käytössä ole toimintakuntoinen ja kalibroitu tarkkuusalkometriksi hyväksyttyä laitetta. (756/2011 13.luku 19 a §)
11. Alkometrit on kalibroitu ja huollettu valmistajan ohjeiden mukaisesti. (756/2011 13.luku 19 a §)
12. Työpaikalla on käyttöohjeet alkometriä käytöstä. (756/2011 13.luku 19 a §)

9 NOSTOLAITTEET JA NOSTOAPUVÄLINEET

1. Nostolaitteiden ja nostoapuvälineiden tarkastuksista on saatavilla kansainvälisten sopimusten (ILO 152) mukaiset todistuskirjat (738/2002 62 §, 403/2008 38 §, 633/2004 26–28, 33 §)
  - Nostolaitteiden ja nostoapuvälineiden todistuskirjoissa tai tarkastuspöytäkirjoissa on merkittynä tarkastaja, tarkastuksen johtopäätökset ja koe-kuormituksessa käytetty suurin kuormitus.
  - Irtaimet nostoapuvälineet on tarkastettu työnantajan tai aluksen päällikön valtuuttaman nostoapuvälineen käyttöön ja tarkastamiseen perehtyneen henkilön toimesta, joka tuntee niiden turvallisuusominaisuudet ja hylkäämisperusteet.
  - Satamassa käytettävät nostoapuvälineet on tarkastettu vähintään joka kolmas kuukausi sekä yksityiskohtaisesti joka 12 kuukausi lukuun ottamatta niitä nostorakseja ja muita tekniseltä rakenteeltaan yksinkertaisia nostoapuvälineitä, joiden turvallisuus voidaan riittävästi arvioida silmä-määräisesti.

10 KULKUTIE ALUKSEEN

1. Laiturin ja aluksen välinen kulkutie johtaa mahdollisimman suoraan laiturilta alukseen ja on tarvittaessa merkitty selvästi. (395/2012 10 §, 289/2017 10 § tai 417/1981 36 §)
2. Alukseen johtavan kulkutien tulee, mikäli mahdollista sijaita erillään lastinkäsittelystä ja olla erotettu koneiden ja laitteiden vaaravyöhykkeestä. (395/2012 10 §, 289/2017 10 § tai 417/1981 36 §)
3. Milloin kulkutienä toimii Ro-Ro aluksen lastitilan kannelle johtava portti tai ramppi, tulee portista tai rampista sekä kannesta kiinteällä tai riittävän lujuudella irrotettavalla esteellä erottaa vähintään 0,60 m leveä kulkutie. (395/2012 10 §, 289/2017 10, 11 §, liite 4 tai 417/1981 36 §)
4. Laskuportaiden ovat niin pitkät, että ne kaltevuuden ollessa enintään 50 astetta ulottuvat vähintään 0,60 metrin korkeudelle vedenpinnasta pienimmällä kulkusyväyksellä. (395/2012 10 §, 289/2017 11 § tai 417/1981 37 §)
  - Laskuportaiden tulee ulottua vähintään 1,0 metrin korkeudelle vedenpinnasta aluksissa, joita koskevat 289/2017 42 § siirtymäsäännökset.
5. Laskuportaissa on vaakasuorat tasot molemmissa päissä sekä pituuden ylittäessä 15 metriä myös lepotaso. (395/2012 10 §, 289/2017 11 § tai 417/1981 37 §)

6. Jos laskuportaiden askelmat eivät ole vaakatasoon kääntyviä, on askelmien oltava sellaiset, että jalka saa kunnollisen tuen laskuportaiden eri kaltevuusasennoissa. (395/2012 10 §, 289/2017 11 § tai 417/1981 37 §)
7. Laskuportaiden ja kulkusiltojen leveys on vähintään 0,55 metriä ja siinä on vähintään 1 metriä korkeat riittävän lujat suojakaiteet molemmin puolin. (395/2012 10 §, 289/2017 11 § tai 417/1981 38 §)
  - Suojakaiteiden korkeuden on oltava vähintään 0,90 metriä aluksissa, joita koskevat 289/2017 42 § siirtymäsäännökset.
8. Laskuportaiden ja kulkusiltojen kaiteiden etäisyys toisistaan on vähintään 0,60 metriä ja kaiteissa on käsijohteiden lisäksi vähintään yksi välijohte. (395/2012 10 §, 289/2017 11 § tai 417/1981 38 §)
  - Jos kaiteiden välijohteena on köysi tai ketju, kaiteiden pystytukien etäisyys toisistaan saa olla enintään 1,50 metriä.
  - Jos tuet ovat irrotettavat, on ne voitava kiinnittää paikalleen luotettavasti.
9. Laskuportaat ja kulkusilta tulee voida luotettavalla tavalla kiinnittää alukseen. (395/2012 10 §, 289/2017 11 § tai 417/1981 36 §)
10. Kulkusilta ja tarvittaessa laskuportaiden laiturin puoleinen pää on varustettava suojatuilla pyörillä tai rullalla. (395/2012 10 §, 289/2017 11 § tai 417/1981 38 §)
11. Laskuportaiden ja kulkusillan alla on kulkutien molemmille puolille ulottuva suojaverkko ja sen kiinnittämistä varten on asianmukaiset kiinnityspisteet. (395/2012 10 §, 289/2017 11 § tai 417/1981 38 §)
12. Laskuportaat on huollettu ja tarkastettu asianmukaisesti. (738/2002 8, 41 §, 395/2012 10 §, 289/2017 11 §)
13. Kulkuteillä olevat vaaralliset ulkonevat osat on pehmustettu tai pyöristetty. (738/2002 8, 10, 32 §, 395/2012 10 §, 417/1981 13 §)

11 KULKUTIET ALUKSELLA

11.1 Pääkulkutiet

1. Pääkulkuteinä käytettävien käytävien ja luiskien vapaan leveyden on oltava vähintään 0,80 metriä ja vapaan korkeuden vähintään 2,03 metriä ja niillä on oltava kulkutien käyttötarkoitus huomioon ottaen tarvittaessa käsi-johteet. (395/2012 10 §, 289/2017 13 § tai 417/1981 43 §)

Aluksissa, joita koskevat 289/2017 42 § siirtymäsäännökset:

- Pääkulkutien vapaan leveyden tulee olla vähintään 1,0 m mitattuna 1,0 m:n korkeudella kannesta.
  - Pollareiden ja vastaavien esteiden kohdalla vapaan leveyden tulee olla vähintään 0,60 m kannen tasossa mitattuna. (417/1981 43 §)
  - Kulkutien vapaan korkeuden tulee olla vähintään 2,0 m. Alle 400 tonnin aluksessa korkeuden tulee olla vähintään 1,90 metriä. (417/1981 43 §)
  - Pääkulkutiellä vapaa korkeus ei saa missään tapauksessa alittaa 1,90 metriä. (417/1981 43 §)
2. Alle 500 bruttovetoisuuden aluksessa portaiden käsijohteiden välisen vapaan leveyden on oltava vähintään 0,60 metriä. (395/2012 10 §, 289/2017 13 § tai 417/1981 43 §)
    - Alle 400 tonnin aluksissa, joita koskevat 289/2017 42 § siirtymäsäännökset, leveys tulee olla vähintään 0,80 metriä. (417/1981 43 §)
  3. Pääkulkuteiden pinnoite on liukastumista estävä. (395/2012 10 §, 289/2017 12 § tai 417/1981 7 §)
  4. Kompastumis- ja putoamisvaara on minimoitu pääkulkuteilla. (395/2012 10 §, 289/2017 12 § tai 417/1981 7 §)
  5. Pääkulkuteilla olevat vaaralliset ulkonevat osat on pehmustettu tai pyöristetty. (738/2002 8, 32 §, 395/2012 10 §, 417/1981 13 §)
  6. Käytettäessä ritilää pääkulkutienä, ritilässä saa olla korkeintaan niin suuria aukkoja, että halkaisijaltaan 35 millimetrin suuruinen kuula ei pääse putoamaan niiden läpi. Jos ritilän alla kuljetaan tai työskennellään, ritilässä saa olla korkeintaan niin suuria aukkoja, että halkaisijaltaan 20 millimetrin suuruinen kuula ei pääse putoamaan niiden läpi. (395/2012 10 §, 289/2017 12 § tai 417/1981 7 §)

7. Konehuoneen eri tasossa olevien osastojen välisenä pääkulkutienä ovat kiinteät portaat. (738/2002 32 §, 395/2012 10 §, 289/2017 13 § tai 417/1981 53 §)
  - Portaissa on oltava käsijohteet, joiden välisen vapaan leveyden on oltava vähintään 0,80 metriä. Vapaan korkeuden portaissa on oltava vähintään 2,03 metriä. (289/2017 13 §)
  - Portaiden leveys tulee olla 0,85 metriä mikäli mahdollista ja vähintään 0,60 metriä. (417/1981 53 §)
  - Alle 500 bruttovetoisuuden aluksessa portaiden käsijohteiden välisen vapaan leveyden on oltava vähintään 0,60 metriä.

8. Pääkulkuteilla on tarkoituksenmukainen yleisvalaistus. (395/2012 10 §, 289/2017 6 § tai 417/1981 14 §)
  - Yleisvalaisimen on oltava kiinteä. Valaisimen on oltava turvallinen ottaen huomioon sen sijoitus, aluksessa kuljetettava lasti tai kyseisessä tilassa säilytettävä aine.
  - Työturvallisuutta vaarantavia tai työntekijää haittaavia valaistusvoimakkuuksien eroja ei saa esiintyä.

9. Portaiden ja kulkuaukkojen kohdalla on tarvittaessa paikallisvalaistus. (395/2012 10 §, 289/2017 6 § tai 417/1981 14 §)
  - Työturvallisuutta vaarantavia tai työntekijää haittaavia valaistusvoimakkuuksien eroja ei saa esiintyä.

11.2 Muut kulkutiet

1. Muiden kuin pääkulkuteinä käytettävien käytävien ja luiskien leveyden on oltava vähintään 0,80 metriä ja vapaan korkeuden vähintään 2,03 metriä. (395/2012 10 §, 289/2017 14 § tai 417/1981 43 §)
  - Harvoin käytettävillä kulkuteilla näistä mitoista voidaan poiketa.
  - Mitoista saadaan poiketa myös alle 500 bruttovetoisuuden aluksissa, jos vaatimusten täyttäminen olisi rakenteellisesti kohtuutonta edellyttäen kuitenkin, että laivaväen turvallisuus ei vaarannu.

2. Kulkuteiden mitoituksessa on otettu huomioon kulkuteilla kulkevien henkilöiden määrä ja kulkukertojen toistuvuus sekä niillä liikuteltavat tavarat. (395/2012 10 §, 289/2017 12 § tai 417/1981 7 §)

3. Muissa kuin pääkulkutienä käytettävissä portaissa on oltava käsijohteet, joiden välisen vapaan etäisyyden oltava vähintään 0,60 metriä. (395/2012 10 §, 289/2017 14 § tai 417/1981 43 §)

4. Kulkuteiden pinnoitteen on oltava liukastumista estävä. (395/2012 10 §, 289/2017 12 § tai 417/1981 7 §)
5. Kompastumis- ja putoamisvaara on minimoitu kulkuteillä ja käytävillä. (395/2012 10 §, 289/2017 12 § tai 417/1981 7 §)
6. Käytettäessä ritilää kulkutienä, ritilässä saa olla korkeintaan niin suuria aukkoja, että halkaisijaltaan 35 millimetrin suuruinen kuula ei pääse putoamaan niiden läpi. Jos ritilän alla kuljetaan tai työskennellään, ritilässä saa olla korkeintaan niin suuria aukkoja, että halkaisijaltaan 20 millimetrin suuruinen kuula ei pääse putoamaan niiden läpi. (395/2012 10 §, 289/2017 12 § tai 417/1981 7 §)
7. Kulkuteillä olevat vaaralliset ulkonevat osat on pehmustettu tai pyörästetty. (738/2002 8, 10, 32 §, 395/2012 10 §, 417/1981 13 §)
8. Polttoainetankkiin, keulapotkurihuoneeseen tai vastaavaan tilaan tulee, mikäli korkeusero on yli 6 m, johtaa tikkaat, joiden kaltevuus on enintään 70°. (738/2002 32 §, 395/2012 10 §, 417/1981 53 §)
  - Tikkaissa oltava putoamisen estävä asianmukainen selkäsuoja perustasosta 2,50 metrin korkeudesta lähtien. (289/2017 18 §)
9. Lastisuojiin johtaa kiinteä ja turvallinen kulkutie, joka sijaitsee mahdollisuuksien mukaan lastiluukun ulkopuolella. (738/2002 32 §, 395/2012 10 §, 289/2017 12 § liite 4 tai 417/1981 50 §)
  - Lastitilaan johtavana kulkutienä on oltava kiinteät portaat tai tikkaat.
  - Kulkuaukon läheisyydessä ei saa olla laitteita, jotka estävät turvallisen pääsyn kulkutielle tai estävät aukon kannen aukaisemisen.
10. Kontteja kannella kuljettavalla aluksella konttien välisten kulkuteiden leveys on vähintään 0,75 metriä. (738/2002 32 §, 395/2012 10 §, 289/2017 12 § liite 4)
  - Konttien kiinnitystankoja varten sijoitettujen kiinnityspisteiden etäisyyden edellä mainituilla kulkuteillä on oltava vähintään 0,60 metriä.
  - Työtasojen, joilta konttien kiinnitystyö tehdään, leveyden on oltava vähintään 0,75 x 0,75 metriä.
11. Kuivalastialuksessa, jonka kansiin välinen tai alimman kannen ja lastisuojan pohjan välinen korkeusero on yli 12 metriä, on kulkutienä portaat tai tikkaat, joiden kaltevuus on enintään 70°. (738/2002 32 §, 395/2012 10 §, 289/2017 12 § liite 4 tai 417/1981 51 §)

12. Kuivalastialuksen lastisuojaan, jonka pituus tai leveys on yli 20 metriä, johtaa vähintään kaksi kulkutietä, jotka sijaitsevat lastisuojan eri päissä. (738/2002 32 §, 395/2012 10 §, 289/2017 12 § liite 4 tai 417/1981 51 §)

- Jos lastisuojaan on oltava loivat tikkaat tai portaat, voi toisena kulkutienä olla pystysuorat tikkaat.

13. Säiliöaluksen yli 35 m pitkiin lastisäiliöihin tulee johtaa vähintään kaksi kulkutietä, joiden tulee sijaita lastisäiliöiden eri päissä. (738/2002 32 §, 395/2012 10 §, 289/2017 12 § liite 4 tai 417/1981 52 §)

- Kulkutiet kaiteineen on kiinnitettävä tukevasti säiliöiden teräsrakenteeseen.
- Lastisäiliön pohjalla on joko pohjarakenteiden päälle rakennettu kulkutiet tai pohjarakenteisiin on tehty vähintään 0,60 x 0,80 metrin kokoiset kulkuaukot enintään 0,60 metrin korkeudelle pohjalevystä.
- Lastisäiliössä sijaitsevat kulkutiet ovat vähintään 0,60 metriä leveät ja ne on varustettu 0,9 metriä korkeilla välijohteisilla kaiteilla. Jos vain kulkutien toisella puolella on kaide, on vastakkaiselle puolelle asennettava jalkalista.
- Pääsy säiliön pohjalta kulkutielle on järjestetty tikkailla tai askelmilla.
- Kulkuaukkojärjestelyä käytettäessä on liikkumisen helpottamiseksi asennettu tarkoituksenmukaisia askelmia ja kädensijoja.

14. Irtolastialuksessa lastitilaan johtavat kulkutienä käytettävät tikkaat on sijoitettu niin, että lastinkäsittelystä johtuva tikkaiden vaurioitumisvaara on mahdollisimman pieni. (738/2002 32 §, 395/2012 10 §, 289/2017 12 § liite 4 tai 417/1981 51 §)

- Kaltevien tikkaiden korvaaminen pystysuorilla tikkailla voidaan hyväksyä, jos tikkaat on asennettu samaan linjaan toistensa jatkoksi ja jos korkeusero kannelta lastisuojan pohjaan ei ylitä 18 metriä.

15. Ro-ro aluksen lastitilaan johtavien portaiden alatasolta lastitilaan johtavan kulkuaukon on turvallinen siten, että mahdollisuutta törmätä ajoneuvoon kulkuaukon kohdalla ei ole. (738/2002 32 §, 395/2012 10 §, 289/2017 12 § liite 4 tai 417/1981 43 §)

- Jos kulkutienä kannelle käytetään ajoramppia, on siitä erotettava selvästi merkitty ja riittävän lujarakenteisella kaiteella suojattu kulkutie henkilöliikenteelle.

11.3 Oviaukot ja luukut

1. Pääkulkutiellä olevan oviaukon korkeuden on oltava vähintään 2,0 metriä kannesta mitattuna ja leveyden vähintään 0,80 metriä. (395/2012 10 §, 289/2017 16 §)
  - Muilla kuin pääkulkuteillä ja alle 500 bruttovetoisuuden aluksissa oviaukon leveyden on oltava vähintään 0,60 metriä.
  - Aluksissa, joita koskevat 289/2017 42 § siirtymäsäännökset, oviaukon korkeuden tulee olla vähintään 1,90 metriä ja alle 400 tonnin aluksessa vähintään 1,85 metriä kannesta mitattuna. Oviaukon vapaan leveyden tulee olla vähintään 0,60 m (417/1981 44 §)
2. Muiden kuin hätäteiden ovet eivät saa johtaa suoraan portaisiin tai tikkaisiin vaan porras- tai tikastasolle, ellei putoamisvaaraa ole muulla tavoin esitetty. Porras- tai tikastason tulee olla vähintään 0,60 x 0,60 metriä. (395/2012 10 §, 289/2017 16 § tai 417/1981 44 §)
3. Raskaat ovet on asennettava siten, että ne eivät pääse iskeytymään toisiinsa tai aiheuttamaan puristumisvaaraa. (395/2012 10 §, 289/2017 16 § tai 417/1981 44 §)
4. Ovissa, lukuun ottamatta palo-ovia, ja miesluukuissa on oltava mekanismi, jonka avulla ovi tai luukku pysyy tarvittaessa auki. (395/2012 10 §, 289/2017 16 § tai 417/1981 44 §)
  - Aluksissa, joita koskevat 289/2017 42 § siirtymäsäännökset, ei ole poikkeussääntöä palo-oville. (417/1981 44 §)
5. Luukussa, nostolavassa tai vastaavassa laitteessa on lukituslaite, joka estää laitteen putoamisen yläasennostaan. (395/2012 10 §, 289/2017 16 § tai 417/1981 11 §)
  - Lukituslaitteen tulee olla mahdollisuuksien mukaan itsetoiminen.
6. Akselitunneliin tai vastaavaan tilaan johtavan vesitiiviin oven korkeus on, mikäli mahdollista vähintään 1,70 metriä ja oven vapaan leveyden vähintään 0,50 metriä.

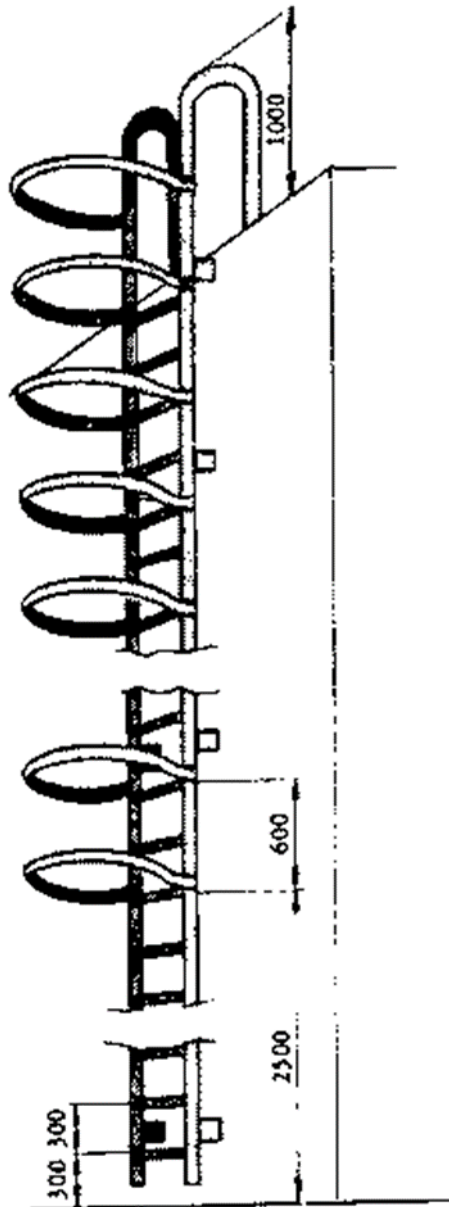
7. Milloin kannessa olevan aukon ympärillä ei ole kehystä tai kehyksen korkeus on alle 0,75 metriä, tulee aukon ympärillä olla tarkoituksenmukaiset suojalaitteet putoamisvaaran estämiseksi. (738/2002 32 §, 395/2012 10 §, 417/1981 45 §)
  - Jos suojalaitteena on irrotettava kaide, tulee sen olla riittävän tukeva, vähintään 0,90 metrin korkuinen ja se tulee voida varustaa vähintään yhdellä välijohteella.

11.4 Portaat ja tikkaat

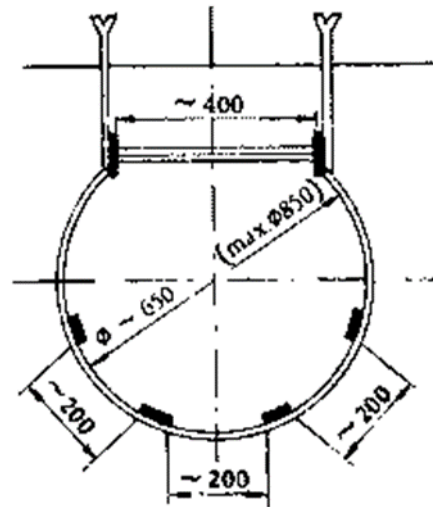
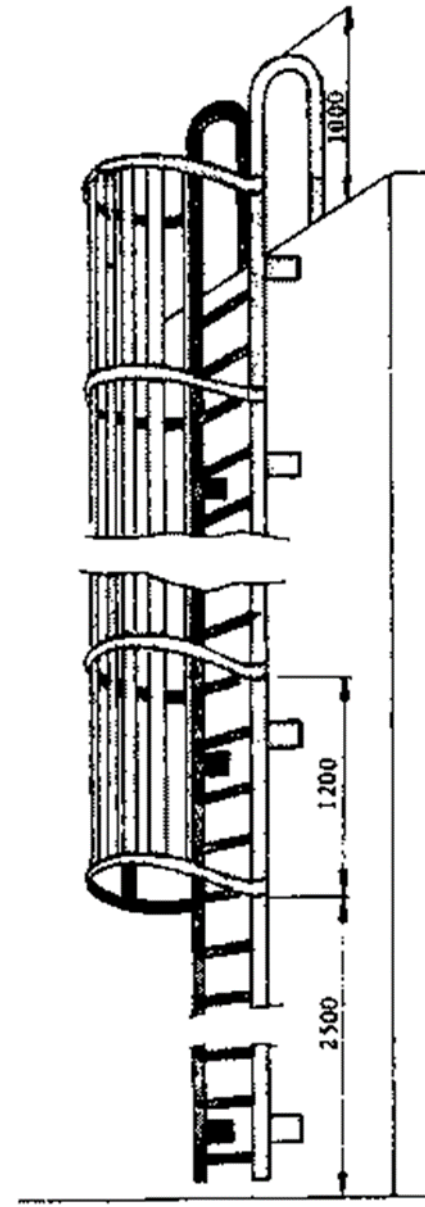
1. Portaissa ja tikkaissa on molemmin puolin käsijohde. (395/2012 10 §, 289/2017 17 tai 417/1981 39 §)
  - Pystysuorissa tikkaissa ei tarvitse olla erillistä käsijohdetta, mikäli tikkaiden rakenne antaa riittävän tuen kädelle.
2. Käsijohteiden tai erillisten kädensijojen ja tikkaiden selkäsuojan tulee ulottua noin 1 metrin porras-, tikas- tai vastaavan nousutason yläpuolelle. (395/2012 10 §, 289/2017 17 tai 417/1981 41 §)
3. Portaissa tulee, mikäli mahdollista, käsijohteiden välinen etäisyys on vähintään 0,60 metriä ja askelmien pinta-ala on vähintään 0,55 x 0,15 metriä. (395/2012 10 §, 289/2017 17 § tai 417/1981 39 §)
4. Tikkaat on asennettu siten, että askelman etureunan ja laipion tai vastaavan välinen etäisyys on vähintään 0,15 metriä. (395/2012 10 §, 289/2017 17 tai 417/1981 40 §)
5. Porras- tai tikaskohtaisesti askelmien väli on vakio ja askelmat ovat vaakasuorassa. (395/2012 10 §, 289/2017 12 tai 417/1981 40 §)
6. Tikkaiden käsijohteiden välinen etäisyys on vähintään 0,40 metriä ja askelman leveys vähintään 0,35 metriä. Askelmat ovat jalkaa riittävästi tukevia. (395/2012 10 §, 289/2017 17 tai 417/1981 40 §)
7. Erillisten askelmien tulee olla sellaiset, että jalan luistaminen sivusuunnassa askelmalta pois on estetty. (395/2012 10 §, 289/2017 17 tai 417/1981 40 §)
8. Kompastumis- ja putoamisvaara on minimoitu portaissa. (395/2012 10 §, 289/2017 12 § tai 417/1981 7 §)

9. Portaiden mitoituksessa on otettu huomioon portailla kulkevien henkilöiden määrä ja kulkukertojen toistuvuus sekä niillä liikuteltavat tavarat. (395/2012 10 §, 289/2017 12 § tai 417/1981 7 §)
10. Mastoissa ja vastaavissa paikoissa olevien tikkaiden leveys on vähintään 0,25 metriä (395/2012 10 §, 289/2017 17 § tai 417/1981 39 §)
11. Portaissa ja tikkaissa on lepotasot kaiteineen vähintään 6 metrin välein pystysuoraan mitattuna. (395/2012 10 §, 289/2017 19 § tai 417/1981 41 §)
12. Portaiden tai tikkaiden lepotasot ovat vähintään yhtä leveitä kuin portaat tai tikkaat, joihin ne on asennettu, kuitenkin vähintään 0,60 metriä leveitä ja syviä. (395/2012 10 §, 289/2017 19 § tai 417/1981 41 §)
  - Mastoissa ja muissa vastaavissa paikoissa olevien tikkaiden lepotasoksi riittää kaksi rinnakkain olevaa puolaa sekä nojaamisen kestävä suojakaari.
  - Lepotasoja ei vaadita yksinomaan hätäteiksi tarkoitetuilla kulkuteillä.
13. Yli 5 metrin korkuisissa tikkaissa, joiden kaltevuus ylittää 70 astetta tai jos tikkailta on lastisuojaan putoamisen vaara eikä putoamisvaaraa ole muulla tavoin estetty, on tikkaissa oltava putoamisen estävä asianmukainen selkäsuoja perustasosta 2,50 metrin korkeudesta lähtien (395/2012 10 §, 289/2017 18 § tai 417/1981 42 §)
  - Aluksissa, joita koskevat 289/2017 42 § siirtymäsäännökset, määräyksestä voidaan poiketa kulkutiellä:
    - jota käytetään erittäin harvoin;
    - jolla selkäsuoja on haittana työlle tai muulle toiminnalle;
    - tai jolla selkäsuoja on korvattu muulla hyväksyttävällä rakenteella.
  - Selkäsuojan rakenteen tulee olla sivun 31 kuvan mukainen (417/1981 42 §)

Vaihtoehto 1

Vaihtoehto 2

11.5 Työtasot

1. Työskentelypaikat on varustettu tarpeellisin paikoin työtasolla ja kaiteilla sekä tarpeellisilla turvaköyden kiinnityspisteillä. (395/2012 10 §, 289/2017 15 § tai 417/1981 45 §)
2. Säännöllistä huoltoa vaativalle koneelle tai laitteelle tulee liittyä kulkutie ja työskentelytaso, jolta laitteen käyttö, huolto ja korjaus voidaan tehdä turvalisesti. (395/2012 10 §, 289/2017 15 § tai 417/1981 43 §)
3. Kannessa olevan aukon ympärillä on oltava kehys tai tarkoituksenmukaiset suojakaiteet putoamisvaaran estämiseksi. (395/2012 10 §, 289/2017 15 § tai 417/1981 45 §)
  - Kaiteen korkeus tulee olla vähintään 1 metri ja se on varustettava vähintään yhdellä vaakasuoralla välijohteella.
  - Säälle alttiilla kansilla tulee välijohteita olla vähintään kaksi, jolloin alin aukko saa olla enintään 0,23 metriä korkea.
  - Jalkalistan korkeuden tulee olla vähintään 60 millimetriä.
  - Aluksissa, joita koskevat 289/2017 42 § siirtymäsäännökset, kehyksen korkeus on oltava vähintään 0,75 metriä tai jos käytössä on irrotettavat kaiteet, on kaiteen korkeus oltava vähintään 0,90 metriä ja se on varustettava vähintään yhdellä vaakasuoralla välijohteella. (417/1981 45 §)
4. Jos korkeus alemmasta työtasosta on enemmän kuin 0,50 metriä, on työtaso varustettava kaiteella. (395/2012 10 §, 289/2017 12, 15 § tai 417/1981 46 §)
  - Työtasolle tulee johtaa portaat, tikkaat tai askelmat.
  - Työtiloissa olevat esteet, kuten lastisuojojassa oleva akselitunneli, tulee varustaa askelmilla ja kädensijoilla.
  - Alas johtavat portaat, tikkaat tai askelmat eivät saa sijaita työskentelypaikan välittömässä läheisyydessä. Milloin tämä ei ole vältettävissä, tulee putoamisvaara estää itsesulkeutuvalla portilla tai muulla tavalla.
5. Mastoissa ja ikkunoiden ulkopuolelta tapahtuvaa pesua varten olevien työtasojen leveyden on oltava vähintään 0,30 metriä. Tasona on tällöin oltava nystyrälevy, ritilä tai rinnakkain asennetut tangot, joiden vapaa väli saa olla enintään 50 millimetriä. (395/2012 10 §, 289/2017 15 § tai 417/1981 48 §)

6. Työtason kaiteen korkeus on vähintään 1 metri ja se on varustettu vähintään yhdellä vaakasuoralla välijohteella siten, ettei aukon pystysuora mitta ylitä 0,50 metriä, tai pystysuorilla tangoilla, joiden etäisyys toisistaan ei ylitä 0,17 metriä. (395/2012 10 §, 289/2017 15 § tai 417/1981 45 §)
  - Säälle alttiilla kansilla tulee välijohteita olla vähintään kaksi, jolloin alin aukko saa olla enintään 0,23 metriä korkea. Jalkalistan korkeuden tulee olla vähintään 60 millimetriä.
7. Käytettäessä ritilää työtasona, ritilässä saa olla korkeintaan niin suuria aukkoja, että halkaisijaltaan 35 millimetrin suuruinen kuula ei pääse putoamaan niiden läpi. Jos ritilän alla kuljetaan tai työskennellään, ritilässä saa olla korkeintaan niin suuria aukkoja, että halkaisijaltaan 20 millimetrin suuruinen kuula ei pääse putoamaan niiden läpi. (738/2002 32 §, 395/2012 10 §, 289/2017 12, 15 §)

12 NOJATIKKAAT

1. Nojatikkaita ei käytetä työalustana (395/2012 10 §, 289/2017 20 § tai 417/1981 40 §)
  - Nojatikkaita saadaan käyttää vain tilapäisinä kulkuteinä, nostoapuvälineiden kiinnittämiseen ja irrottamiseen sekä muihin vastaaviin lyhytkestisiin, kertaluonteisiin töihin. Nojatikkaiden pituus saa olla enintään 6 metriä.
  - Nojatikkaat on asetettava tukevalle alustalle oikeaan nojakulmaan sekä estettävä niiden liukuminen ja kaatuminen.
  - Nojatikkaissa tulee olla liukuesteet ja ne tulee voida kiinnittää yläpäätänsä.

13 TYÖSKENTELEYPAIKAT

13.1 Toimistot

1. Aluksella, jonka bruttovetoisuus on vähintään 500, on oltava erillinen toimisto tai neuvottelutila. (395/2012 10 §, 289/2017 21 §)
  - Erillistä toimistoa tai neuvottelutilaa ei vaadita aluksilta, jotka olivat käytössä tai valmiita 1 päivä tammikuuta 2018 tai joiden köli on laskettu ennen 1 päivää heinäkuuta 2018.
  - Erillistä toimistoa tai neuvottelutilaa koskevasta vaatimuksesta voidaan poiketa ulkomailta käytettyinä ennen 1 päivää heinäkuuta 2027 ostettujen alusten osalta edellyttäen, että ne ovat kuitenkin vähintään kansainvälisten sopimusten mukaisia ja että laivaväen turvallisuus ei vaarannu.
2. Konepäälliköllä on toimisto aluksen bruttovetoisuus ollessa vähintään 1600. (395/2012 10 §, 289/2017 21 §)
  - Konepäällikön toimistoa ei vaadita aluksilta, jotka olivat käytössä tai valmiita 1 päivä tammikuuta 2018 tai joiden köli on laskettu ennen 1 päivää heinäkuuta 2018.
  - Konepäällikön toimistoa koskevasta vaatimuksesta voidaan poiketa ulkomailta käytettyinä ennen 1 päivää heinäkuuta 2027 ostettujen alusten osalta edellyttäen, että ne ovat kuitenkin vähintään kansainvälisten sopimusten mukaisia ja että laivaväen turvallisuus ei vaarannu.
3. Perämiellä on toimisto matkustajia tai kappaletavaraa kuljettavalla aluksella, jonka bruttovetoisuus on vähintään 3 000. (395/2012 10 §, 289/2017 21 §)
  - Perämiesten toimistoa ei vaadita aluksilta, jotka olivat käytössä tai valmiita 1 päivä tammikuuta 2018 tai joiden köli on laskettu ennen 1 päivää heinäkuuta 2018.
  - Perämiesten toimistoa koskevasta vaatimuksesta voidaan poiketa ulkomailta käytettyinä ennen 1 päivää heinäkuuta 2027 ostettujen alusten osalta edellyttäen, että ne ovat kuitenkin vähintään kansainvälisten sopimusten mukaisia ja että laivaväen turvallisuus ei vaarannu.
4. Toimistoissa ei esiinny laivaväen turvallisuutta tai terveyttä vaarantavaa tärinää. (738/2002 32 §, 395/2012 10 §, 418/1981 2 §, 289/2017 4 § tai 417/1981 23 §)

5. Toimistossa on tarkoituksenmukainen yleisvalaistus ja työskentelykohteissa paikallisvalaistus. (395/2012 10 §, 289/2017 6 § tai 417/1981 14 §)
  - Työturvallisuutta vaarantavia tai työntekijää haittaavia valaistusvoimakkuuksien eroja ei saa esiintyä.
6. Lämpötila toimistoissa on noin 20 celsiusastetta normaalioloissa. (395/2012 10 §, 289/2017 7 § tai 417/1981 17 §)
7. Ilmanvaihto on riittävän tehokas tilaan nähden ja säädettävissä. (395/2012 10 §, 289/2017 8 § tai 417/1981 18 §)
  - Ilmanvaihdon on oltava niin tehokas, etteivät hengitysilman epäpuhtaudet aiheuta terveydellistä haittaa.
8. Ilma voidaan tarvittaessa kosteuttaa, jos lämmitykseen käytetään lämminilma- tai ilmastointilaitetta (738/2002 33 §, 395/2012 10 §, 289/2017 8 § tai 417/1981 18 §)
9. Toimistot ovat siistejä ja hyvässä järjestyksessä. (732/2002 36 §, 395/2012 10 §, 418/1981 7 §)
10. Toimistojen työskentelypisteet ovat ergonomisia ja ovat mahdollisuuksien mukaan säädettävissä. (738/2002 24 §, 395/2012 10 §, 418/1981 2 §)
11. Toimistojen työpisteissä on istuimet kaikille siellä säännöllisesti työskenteleville. (738/2002 24 §, 395/2012 10 §, 418/1981 2 §)
12. Toimistoissa ei ole kompastumisvaaraa. (738/2002 32, 36 §)
13. Toimistojen sähkölaitteiden kytkintaulut on merkitty selvästi. (738/2002 39, 41 §, 395/2012 10 §, 289/2017 38 §)
14. Toimistot on varustettu tarpeellisilla hälytys-, paloturvallisuus-, hengenpelastus ja pelastautumislaitteilla ja -välineillä. (738/2002 10, 45 §)
15. Toimistoissa on ohjeet hätätilanteiden varalta. (738/2002 45 §)
16. Toimistoissa on ohjeet toimenpiteistä ensiaputilanteiden varalle. (738/2002 46 §)
17. Toimistoissa on sopivassa ja selvästi merkityssä paikassa saatavilla riittävä määrä asianmukaisia ensiapuvälineitä. (738/2002 46 §)
18. Toimistojen turvamerkinnot ovat kunnossa ja poistumistiet vapaina. (738/2002 32 §)

13.2 Komentosilta

1. Ohjailu- ja navigointilaitteet on sijoitettu siten, että ohjailu ja navigointi voidaan suorittaa joko istuen tai seisten. (395/2012 10 §, 289/2017 22 § tai 417/1981 25 §)
  - Jos laitteet on suunniteltu seisten käytettäväksi, on jokaista toimintaan osallistuvaa varten varattava istuin, joka on sijoitettava siten, ettei se haittaa liikkumista komentosillalla eikä estä pääsyä eri toimintapisteiden luo tai vapaata liikkumista niiden luona.
  - Jos komentosillalle sijoitetaan muita kuin navigointiin ja ohjaukseen liittyviä valvontalaitteita, ne on sijoitettava siten, että niiden toiminta ei häiritse navigointia ja aluksen ohjaamista.
2. Karttapöydän, mittareiden ja tarvittaessa muiden laitteiden valaistuksessa on portaaton säätö. (395/2012 10 §, 289/2017 22 § tai 417/1981 26 §)
3. Komentosilta on siisti ja hyvässä järjestyksessä. (732/2002 36 §, 395/2012 10 §, 418/1981 7 §)
4. Ohjaamon ja sen siipien tulee olla samassa tasossa, jos erityiset syyt eivät tätä estä. (738/2002 32 §, 395/2012 10 §, 417/1981 25 §)
5. Ohjaamon seinien, katon ja laitteiden pinnat eivät aiheuta haitallista häikäisyä. (738/2002 32 §, 395/2012 10 §, 417/1981 26 §)
6. Ohjaamon valojen aiheuttamat heijastumat ikkunoissa on estetty. (738/2002 32 §, 395/2012 10 §, 418/1981 9 §, 417/1981 26 §)
7. Komentosillan työpisteissä on istuimet kaikille siellä säännöllisesti työskenteleville. (738/2002 24 §, 395/2012 10 §, 418/1981 2 §)
8. Komentosillalla ei ole kompastumisvaaraa. (738/2002 32 §, 395/2012 10 §, 418/1981 7 §, 289/2017 12 § tai 417/1981 25 §)
9. Komentosillalla ei esiinny laivaväen turvallisuutta tai terveyttä vaarantavaa tärinää. (738/2002 32 §, 395/2012 10 §, 418/1981 2 §, 289/2017 4 § tai 417/1981 23 §)
10. Säteilyn lähteet (esim. tutkat, radiolähettimet yms.) ovat merkitty sekä asennettu ja asennettu asianmukaisesti (738/2002 39, 41 §, 395/2012 10 §, 289/2017 5, 38 § tai 417/1981 25 §)

11. Komentosillalla on tarkoituksenmukainen yleisvalaistus ja työskentelykohteissa paikallisvalaistus. (395/2012 10 §, 289/2017 6 § tai 417/1981 14 §)
  - Työturvallisuutta vaarantavia tai työntekijää haittaavia valaistusvoimakkuuksien eroja ei saa esiintyä.
12. Komentosillan lämpötila on noin 20 celsiusastetta normaalioloissa. (395/2012 10 §, 289/2017 7 § tai 417/1981 17 §)
13. Komentosillan ilmanvaihto on riittävän tehokas tilaan nähden ja säädettävissä. (395/2012 10 §, 289/2017 8 § tai 417/1981 18 §)
  - Ilmanvaihdon on oltava niin tehokas, etteivät hengitysilman epäpuhtaudet aiheuta terveydellistä haittaa.
14. Ilma voidaan tarvittaessa kosteuttaa, jos lämmitykseen käytetään lämminilma- tai ilmastointilaitetta (738/2002 33 §, 395/2012 10 §, 289/2017 8 § tai 417/1981 18 §)
15. Komentosillan näyttölaitteet ovat siten muotoillut ja asennetut, että työntekijälle ei aiheudu tarpeetonta rasitusta ja että mahdollisuus laitteiden välittämän tiedon väärin ymmärtämiseen on mahdollisimman pieni. (738/2002 39, 41 §, 395/2012 10 §, 289/2017 39 § tai 417/1981 25 §)
16. Yli 500 GT aluksen komentosillalta on vaivaton pääsy käymälään. (395/2012 11 §, 825/2012 16 §)
17. Laivaväen turvallisuudelle tärkeiden sähkölaitteiden toiminta on varmistettu kaikissa olosuhteissa. (738/2002 39, 41 §, 395/2012 10 §, 289/2017 38 §)
18. Komentosillan sähkölaitteiden kytkintaulut on merkitty selvästi. (738/2002 39, 41 §, 395/2012 10 §, 289/2017 38 §)
19. Komentosilta on varustettu tarpeellisilla hälytys-, paloturvallisuus-, hengenpelastus ja pelastautumislaitteilla ja -välineillä. (738/2002 10, 45 §)
20. Komentosillalla on ohjeet hätätilanteiden varalta. (738/2002 45 §)
21. Komentosillalla on ohjeet toimenpiteistä ensiaputilanteiden varalle. (738/2002 46 §)
22. Komentosillalla on sopivassa ja selvästi merkityssä paikassa saatavilla riittävä määrä asianmukaisia ensiapuvälineitä. (738/2002 46 §)

23. Komentosillalla on tarkoituksenmukaiset ja työturvallisuuden kannalta tarpeelliset yhteydenpitovälineet eri työtilanteita varten. (395/2002 10 §, 289/2017 32 § tai 417/1981 12 §)
24. Komentosillan turvamerkinnot ovat kunnossa ja poistumistiet vapaina. (738/2002 32 §)
25. Komentosillalla on ohjeet työskentelyyn radio- ja tutka-antennin läheisyydessä. (738/2002 14 §, 395/2012 10 §, 418/1981 19 §)
- Ennen työn aloittamista on varmistettava, ettei laitteita tahattomasti ja virheellisesti käynnistetä työskentelyn aikana.
26. Komentosillalla on ohjeet työskentelyyn peräsimen, potkurin tai ankkurin läheisyydessä. (738/2002 14 §, 395/2012 10 §, 418/1981 19 §)
- Ennen työn aloittamista tulee niiden liikuttelu estää varmalla tavalla.
27. Komentosillalla on ohjeet työskentelyyn sumusireenin läheisyydessä. (738/2002 14 §, 395/2012 10 §, 418/1981 19 §)
- Ennen sumusireenin käyttöä tulee sireenin läheisyydessä työskenteleviä varoittaa.

13.3 Konevalvontahuone

1. Aluksella, jonka bruttovetoisuus on 1 600 tai sitä suurempi, jossa konehuoneen valvonta on jatkuvaa tai jonka bruttovetoisuus on alle 1 600 mutta alustuminen konehuoneen melulle on ajallisesti merkittävää, on oltava konehuoneen yhteydessä erillinen konevalvontahuone tai muu äänieristetty tila. (395/2012 10 §, 289/2017 23 §)
  - Yli 400 tonnin aluksessa, jotka olivat käytössä tai valmiita 1 päivä tammikuuta 2018 tai joiden köli on laskettu ennen 1 päivää heinäkuuta 2018 tulee konehuoneen yhteydessä olla valvontahuone tai muu äänieristetty tila, mikäli melutaso konehuoneessa ylittää 85 dB (A) (417/1981 21 §)
2. Konevalvontahuoneesta työtiloihin tai konehuoneeseen johtavissa ovissa on asianmukaiset varoitusmerkit melusta ja vaatimus kuulonsuojainten käytöstä. (395/2012 10 §, 289/2017 3 § tai 417/1981 21 §)
3. Konevalvontahuone on siisti ja hyvässä järjestyksessä. (732/2002 36 §, 395/2012 10 §, 418/1981 7 §)

4. Konevalvontahuoneessa on tarkoituksenmukainen yleisvalaistus ja työkentelykohteissa paikallisvalaistus. (395/2012 10 §, 289/2017 6 § tai 417/1981 14 §)
  - Työturvallisuutta vaarantavia tai työntekijää haittaavia valaistusvoimakkuuksien eroja ei saa esiintyä.
5. Konevalvontahuoneen lämpötila on noin 20 celsiusastetta normaalioloissa. (395/2012 10 §, 289/2017 7 § tai 417/1981 17 §)
6. Konevalvontahuoneen ilmanvaihto on riittävän tehokas tilaan nähden ja säädettävissä. (395/2012 10 §, 289/2017 8 § tai 417/1981 18 §)
  - Ilmanvaihdon on oltava niin tehokas, etteivät hengitysilman epäpuhtaudet aiheuta terveydellistä haittaa.
7. Ilma voidaan tarvittaessa kosteuttaa, jos lämmitykseen käytetään lämminilma- tai ilmastointilaitetta (738/2002 33 §, 395/2012 10 §, 289/2017 8 § tai 417/1981 18 §)
8. Konevalvontahuoneessa ei esiinny laivaväen turvallisuutta tai terveyttä vaarantavaa tärinää. (395/2012 10 §, 289/2017 4 § tai 417/1981 6, 23 §)
9. Konevalvontahuoneen näyttölaitteet ovat siten muotoillut ja asennetut, että työntekijälle ei aiheudu tarpeetonta räsitusta ja että mahdollisuus laitteiden välittämän tiedon väärin ymmärtämiseen on mahdollisimman pieni. (738/2002 39, 41 §, 395/2012 10 §, 289/2017 39 § tai 417/1981 25 §)
10. Yli 500 GT aluksen konevalvontahuoneesta on vaivaton pääsy käymälään. (395/2012 11 §, 825/2012 16 §)
11. Laivaväen turvallisuudelle tärkeiden sähkölaitteiden toiminta on varmistettu kaikissa olosuhteissa. (738/2002 39, 41 §, 395/2012 10 §, 289/2017 38 §)
12. Sähkölaitteiden kytkintaulut on merkitty selvästi. (738/2002 39, 41 §, 395/2012 10 §, 289/2017 38 §)
13. Konevalvontahuone on varustettu tarpeellisilla hälytys-, paloturvallisuus-, hengenpelastus ja pelastautumislaitteilla ja -välineillä. (738/2002 10, 45 §)
14. Konevalvontahuoneessa on ohjeet hätätilanteiden varalta. (738/2002 45 §)
15. Konevalvontahuoneessa on ohjeet toimenpiteistä ensiaputilanteiden varalle. (738/2002 46 §)

16. Konevalvontahuoneessa on sopivassa ja selvästi merkityssä paikassa saatavilla riittävä määrä asianmukaisia ensiapuvälineitä. (738/2002 46 §)
17. Konevalvontahuoneessa on tarkoituksenmukaiset ja työturvallisuuden kannalta tarpeelliset yhteydenpitovälineet eri työtilanteita varten. (395/2002 10 §, 289/2017 32 § tai 417/1981 12 §)
18. Konevalvontahuoneen turvamerkinnot ovat kunnossa ja poistumistiet vapaina. (738/2002 32 §)
19. Konevalvontahuoneessa on ohjeet työskentelyyn peräsimen tai potkurin läheisyydessä sekä konehuoneessa huoltotöiden ajaksi. (738/2002 14 §, 395/2012 10 §, 418/1981 19, 24 §)
- Huollon, korjauksen tai epäkuntoisuuden vuoksi pysäytetyn koneen tahaton käynnistys on estettävä teknisin keinoin ja koneen hallintalaitteen luokse on asetettava käynnistyskieltoauku.
  - Ennen työn aloittamista tulee peräsimen ja potkurin liikuttelu on estettävä varmallalla tavalla.
  - Aluksen pääkonetta ei saa käynnistää eikä sen kampiakselia tai potkuriakselia pyörittää, ellei ole varmistettu, ettei laitteiden liikkeistä aiheudu tapaturman vaaraa konehuoneessa tai potkurin vaikutusalueella.
  - Yllä mainittujen laitteiden liikkeet, jotka aiheutuvat aluksen ulkopuolisista tekijöistä kuten merenkäynnistä tai muiden alusten potkurivirroista, tulee huolto- ja korjaustöiden ajaksi varmallalla tavalla estää.
  - Irrotettujen koneenosien ja laitteiden sekä työkalujen liikkuminen ja puuttoaminen tulee estää.
  - Työskenneltäessä kattilassa, painesäiliössä tai vastaavassa tilassa on käytettävä suojajännitteistä valaisinta. Suojamuuntaja tai muuttaja on sijoitettava kyseisen tilan ulkopuolelle. Valaisimessa on oltava suojalasi tai -kehikko.

13.4 Työpajat ja laitteistotilat

1. Työpajat ja laitteistotilat ovat siistissä ja hyvässä järjestyksessä. (732/2002 36 §, 395/2012 10 §, 418/1981 7 §)
  - Koneita, laitteita sekä työvälineitä säilytetään niille erityisesti osoitetuissa paikoissa.
2. Vialliset koneet, välineet ja muut laitteet on poistettu käytöstä. (738/2002 8, 41 §, 395/2012 10 §, 418/1981 7 §)
  - Koneet, välineet ja muut laitteet on pidettävä sellaisessa kunnossa, ettei niistä aiheudu vaaraa tai haittaa.
3. Työpajoissa ja laitteistotiloissa on tarkoituksenmukainen yleisvalaistus ja työskentelykohteissa paikallisvalaistus. (395/2012 10 §, 289/2017 6 § tai 417/1981 14 §)
  - Työturvallisuutta vaarantavia tai työntekijää haittaavia valaistusvoimakkuuksien eroja ei saa esiintyä.
4. Tilojen lämpötila on yli 16 celsiusastetta normaalioloissa. (395/2012 10 §, 289/2017 7 § tai 417/1981 17 §)
5. Tilojen ilmanvaihto on riittävän tehokas tilaan nähden ja säädettävissä. (395/2012 10 §, 289/2017 8 § tai 417/1981 18 §)
  - Ilmanvaihdon on oltava niin tehokas, etteivät hengitysilman epäpuhtaudet aiheuta terveydellistä haittaa.
6. Koneen ja laitteen sekä venttiilien koeponnistuslaitteen ja hitsauspaikan tai muun vastaavan työskentelypaikan yhteydessä on tarvittaessa oltava paikallispoistolaitteet. (395/2012 10 §, 289/2017 8 § tai 417/1981 18 §)
  - Tiloissa, joissa akusto sijaitsee, on oltava riittävä tuuletus.
7. Ilma voidaan tarvittaessa kosteuttaa, jos lämmitykseen käytetään lämminilma- tai ilmastointilaitetta (738/2002 33 §, 395/2012 10 §, 289/2017 8 § tai 417/1981 18 §)
20. Laivaväen turvallisuudelle tärkeiden sähkölaitteiden toiminta on varmistettu kaikissa olosuhteissa. (738/2002 39, 41 §, 395/2012 10 §, 289/2017 38 §)
21. Sähkölaitteiden kytkintaulut on merkitty selvästi. (738/2002 39, 41 §, 395/2012 10 §, 289/2017 38 §)

22. Työpajoissa ja laitteistotiloissa on tarpeelliset hälytys-, paloturvallisuus-, hengenpelastus- ja pelastautumislaitteet ja -välineet. (738/2002 10, 45 §)
8. Varokekotelot ja varokkeenpitimet on tarkastettu säännöllisesti sen varmistamiseksi, että käytettävien varokkeiden mitoitus on oikea. (738/2002 14, 39 §, 395/2012 10 §, 418/1981 7 §)
9. Työtiloissa on ohjeet toimenpiteistä ensiaputilanteiden varalle. (738/2002 46 §)
10. Työtiloissa on sopivassa ja selvästi merkityssä paikassa saatavilla riittävä määrä asianmukaisia ensiapuvälineitä. (738/2002 46 §)
11. Tilojen turvamerkinnät ovat kunnossa ja poistumistiet vapaina. (738/2002 32 §)
12. Liuottimia käsiteltäessä on terveyshaitan lisäksi kiinnitetty huomiota myös palo- ja räjähdysvaaran torjumiseen. (738/2002 8, 44, 45 §, 395/2012 10 §, 418/1981 8 §)
- Käyttöturvatieotteet ovat saatavilla.
  - Pakkaukset ovat merkitty asianmukaisesti.
  - Tiloissa on hätäsuihku, mikäli se on katsottu riskien arvioinnin perusteella tarpeelliseksi.
13. Tiloissa on tarkoituksenmukaiset ja työturvallisuuden kannalta tarpeelliset yhteydenpitovälineet eri työtilanteita varten. (395/2002 10 §, 289/2017 32 § tai 417/1981 12 §)
14. Jäähdytys- ja kylmäkoneistotiloissa työskenneltäessä on huolehdittu riittävästä ilmanvaihdosta ja asianmukaisista työjärjestelyistä. (395/2012 10 §, 418/1981 26 §)
15. Korkeajännitteisten laitteiden ohjauskeskusten yhteydessä on aluksen teräsrakenteiden päälle sijoitettu työntekijän eristävä kumimatto. (738/2002 8, 39 §, 395/2012 10 §, 289/2017 38 § tai 417/1981 8 §)
16. Työtiloissa ja kulkuteillä olevat vaaralliset ulkonevat osat on pehmustettu tai pyörästetty. (738/2002 8, 32 §, 395/2012 10 §, 417/1981 13 §)
17. Hitauspaikalla eikä sen lähiympäristössä ole syttyviä aineita ja kipinöiden joutuminen tilaan on estetty, jossa ne voivat aiheuttaa syttymisvaaran. (495/2012 10 §, 418/1981 33 §)

18. Kaasupullot on suojattu kuumuudelta ja putoavilta esineiltä. (495/2012 10 §, 418/1981 35 §)

19. Kaasupulloja ja hitsausvälineitä säilytetään asianmukaisesti. (495/2012 10 §, 418/1981 35–36 §)

- Asetyleenipullot on aina säilytettävä pystyasennossa.
- Kuljetuksen ja säilytyksen aikana tulee pullon suojakupu pitää paikallaan.
- Kaasuhitsausvälineitä ei saa rasvata eikä öljytä, eivätkä ne saa joutua kosketuksiin rasvan tai öljyn kanssa.
- Letkujen tulee olla ehjiä eikä kaasuvuotoja saa esiintyä.
- Hitsauslaitteiden kaapelien kunto, puikon pitimien eristys ja kaapelien liittimet tulee tarkastaa ennen käyttöä.

13.5 Kiinnityspaikat ja -laitteet

1. Kiinnityspaikat ovat siistissä ja hyvässä järjestyksessä. (732/2002 36 §, 395/2012 10 §, 418/1981 7 §)

2. Kiinnityspaikoilla on tarkoituksenmukainen yleisvalaistus ja työskentelykohteissa paikallisvalaistus. (395/2012 10 §, 289/2017 6 § tai 417/1981 14 §)

- Työturvallisuutta vaarantavia tai työntekijää haittaavia valaistusvoimakkuuksien eroja ei saa esiintyä.

3. Kettinkilokero on mitoitettu ja muotoiltu sellaiseksi, että kettinki saadaan paikoilleen työntekijän menemättä kettinkilokeroon (395/2012 10 §, 289/2017 24 § tai 417/1981 27 §)

4. Ankkuriklyysi ja kettinki on tarvittaessa suojattu suojakaiteella tai muulla vastaavalla laitteella. (395/2012 10 §, 289/2017 24 § tai 417/1981 27 §)

5. Aluksessa bruttovetoisuus ollessa yli 500, ankkurikettingin huuhtelua varten on laitteet. (395/2012 10 §, 289/2017 24 § tai 417/1981 27 §)

- Tarvittaessa on ankkurin noston tarkkailua varten oltava työtaso.
- Aluksissa, joita koskevat 289/2017 42 § siirtymäsäännökset laitteisto on oltava yli 400 bruttovetoisuuden aluksissa.

6. Kiinnityslaitteiden hallintalaitteet on sijoitettu siten, että käyttäjä on suojassa ja että hänellä on hyvä näkyvyys kiinnitysalueelle. (395/2012 10 §, 289/2017 25 § tai 417/1981 28 §)
  - Jos tämä ei ole mahdollista, on käyttäjän turvallisuus varmistettava muulla tavoin.
7. Kiinnitysvintturit, pollarit ja taittorullat on sijoitettu siten, että työn suorittamista varten on riittävästi tilaa ja että köydet eivät hankaudu teräviä reunoja vastaan eivätkä tarpeettomasti leikkaa pääkulkutietä. (395/2012 10 §, 289/2017 25 § tai 417/1981 28 §)
8. Köydet on johdettu suoraan klyysistä vintturiin. (395/2012 10 §, 289/2017 25 § tai 417/1981 28 §)
  - Jos tämä ei ole mahdollista, sallitaan korkeintaan kaksi taittorullaa klyysin ja vintturin välillä mahdollisimman vähän suorasta vetolinjasta poiketen.
9. Köysikelojen on, mikäli mahdollista, sijaittava samalla kannella kuin kiinnitysvintturit ja siten, ettei köysiä tarvitse siirtää vastakkaiselta laidalta. (395/2012 10 §, 289/2017 25 § tai 417/1981 28 §)
10. Pollarin ympärillä olevan vapaan tilan on oltava vähintään 0,40 metriä pollarin yläpäästä mitattuna. (395/2012 10 §, 289/2017 26 § tai 417/1981 29 §)
11. Aluksella, jonka bruttovetoisuus on alle 10 000, työskentelypaikan pollarin vieressä keulassa, perässä ja myös muualla on oltava, mikäli mahdollista vähintään 1,20 x 1,20 metriä. (395/2012 10 §, 289/2017 26 § tai 417/1981 29 §)
  - Aluksia, joita koskevat 289/2017 42 § siirtymäsäännökset ei ole määritetty rajoittavaa bruttovetoisuutta asian suhteen.
12. Aluksella, jonka bruttovetoisuus on alle 10 000, vapaan tilan nokkapyörän takana on oltava vähintään 1,50 metriä ja vieressä vähintään 0,80 metriä. Koneellisen pystykelan ympärillä on oltava vähintään 0,80 metriä ja työskentelypaikan kohdalla vähintään 1,50 metriä vapaata tilaa. (395/2012 10 §, 289/2017 26 § tai 417/1981 29 §)
  - Aluksia, joita koskevat 289/2017 42 § siirtymäsäännökset ei ole määritetty rajoittavaa bruttovetoisuutta asian suhteen. Siirtymäsäännöksiin piiriin kuuluvassa aluksessa noudatettava kohdan 11 mittoja.

13. Aluksella, jonka bruttovetoisuus on 10 000 tai sitä enemmän, vapaan tilan nokkapyörän takana on oltava vähintään 2 metriä ja vieressä vähintään 1 metri. Koneellisen pystykelan ympärillä on oltava vähintään 1 metri ja työskentelypaikan kohdalla vähintään 2 metriä vapaata tilaa. (395/2012 10 §, 289/2017 26 § tai 417/1981 29 §)
  - Aluksia, joita koskevat 289/2017 42 § siirtymäsäännökset ei ole määritetty rajoittavaa bruttovetoisuutta asian suhteen.
14. Automaattisen vintturin jarruvoima tulee voida säätää sellaiseksi, ettei se ylitä köyden murtorajaa. (738/2002 32, 41 §, 395/2012 10 §, 417/1981 30 §)
15. Nokkapyörän yläreunan ja työtason välinen korkeusero saa olla enintään 1,30 m. Nokkapyörässä tulee olla reunat, joiden korkeus on vähintään 3/4 köyden halkaisijasta. Nokkapyörään tulee mahtua vähintään viisi kierrosta köyttä. (738/2002 32, 41 §, 395/2012 10 §, 417/1981 30 §)
16. Köysikelassa tulee olla tanko tai muu suojalaite, joka estää köyden pään aiheuttamasta vaaraa köyttä kelattaessa, sekä reunat, jotka ylittävät vähintään 50 mm kelalle kierretyn köyden. (738/2002 32, 41 §, 395/2012 10 §, 417/1981 30 §)
17. Köysikelassa tulee olla luotettava jarrulaite sekä lukituslaite. Köysikelaa tulee voida pyörittää helposti. (738/2002 32, 41 §, 395/2012 10 §, 417/1981 30 §)
18. Aluksen kiinnitykseen ja hinaukseen käytetään tarkoitukseen sopivia, hyväkuntoisia ja riittävän kestäviä köysiä ja laitteita. (395/2012 10 §, 418/1981 13 §)
19. Kansialueet, joilla tehdään kiinnitys- tai irrotustyötä, ovat puhtaina lumesta ja jäältä tai hiekoittuttuina. (395/2012 10 §, 418/1981 13 §)
20. Kiinnityspaikkojen työtiloissa ja kulkuteillä olevat vaaralliset ulkonevat osat on pehmustettu tai pyörästetty. (738/2002 8, 32 §, 395/2012 10 §, 417/1981 13 §)
21. Kiinnityspaikalla työskentelee vähintään kaksi henkilöä. (395/2012 10 §, 418/1981 16 §)
  - Kiinnitysvintturia käyttävää henkilöä ei saa määrätä huolehtimaan vintturin nokalla olevasta kiinnitysköydestä

22. Aluksen kiinnitys- tai irrotustyötä valvovalle henkilölle ei ole määrätty sellaisia tehtäviä, jotka saattavat estää tai haitata hänen valvontatyötään. (395/2012 10 §, 418/1981 14 §)
23. Työtä valvova henkilö voi seurata komentosillalta annettavia määräyksiä sekä ohjata ja valvoa köysien liikuttelua ja kiinnitystä sekä aluksella että vastaanotto- tai irrotuspaikassa. (395/2012 10 §, 418/1981 14 §)
24. Kireällä olevan köyden mahdollisesta katkeamisesta tai sen hallinnan menettämisestä aiheutuvat vaaratekijät on huomioitu kiinnityspaikalla. (738/2002 10, 14, 32 §, 395/2012 10 §, 418/1981 14 §)
25. Ankkureiden luona on ohjeistus käyttää suojalaseja. (738/2002 10, 14 §, 395/2012 10 §, 418/1981 15 §)

13.6 Keittiöt, ruokavarastot ja muut talousosaston tilat

1. Aluksella, jonka bruttovetoisuus on vähintään 100, on oltava asianmukaisesti varustettu keittiö. (738/2002 8 §, 395/2012 10 §, 289/2017 27 §)
  - Keittiössä on riittävästi hyväkuntoisia patoja, pannuja, veitsiä, paistinlastoja yms.
2. Keittiön työvälineet ovat siistissä ja hyvässä järjestyksessä sekä ne ovat sijoitettuina niille varatuille paikoille. (395/2012 10 §, 418/1981 39 §)
3. Vialliset koneet, välineet ja muut laitteet on poistettu käytöstä. (738/2002 8, 41 §, 395/2012 10 §, 418/1981 7 §)
4. Koneet, välineet ja muut laitteet on pidettävä sellaisessa kunnossa, ettei niistä aiheudu vaaraa tai haittaa
5. Veitsitelineiden ovat sellaiset, että veitset kiinnittyvät varmalla tavalla. (738/2002 32 §, 395/2012 10 §, 417/1981 34 §)
6. Alaspäin avautuvien uuniluukkujen on avauduttava vaakatasoon. (395/2012 10 §, 289/2017 28 § tai 417/1981 34 §)
7. Uuniluukuissa on lukituslaitteet. (395/2012 10 §, 289/2017 28 § tai 417/1981 34 §)
8. Paistinpöytien, yleiskoneiden ja vastaavien laitteiden tulee olla kiinteästi asennettuja. (395/2012 10 §, 289/2017 28 § tai 417/1981 33 §)

9. Kallistettavat pannut ja padat, liedet ja tarvittaessa muut laitteet ovat, mikäli mahdollista, asennettu siten, että työskentelysuuntana on aluksen pituussuunta. (395/2012 10 §, 289/2017 28 § tai 417/1981 33 §)
10. Rasvakeittimessä on sellainen tyhjennyslaite, joka ei avaudu itsestään. (395/2012 10 §, 289/2017 28 § tai 417/1981 34 §)
11. Kiinteät keittokattilat ja paistinpöytä ovat oltava sellaisia, että ne voidaan kallistaa turvallisesti itse pidättävän ruuvikierukan tai vastaavan laitteen avulla. (395/2012 10 §, 289/2017 28 § tai 417/1981 34 §)
12. Keittiölieden/-liesien yhteydessä on paikallispoistolaitteet. (395/2012 10 §, 289/2017 8 § tai 417/1981 18 §)
13. Keittiön ilmanvaihdon rasvasuodattimien tulee olla riittävän suuret ja helposti puhdistettavat. (395/2012 10 §, 289/2017 8 § tai 417/1981 18 §)
14. Keittiössä olevat pinnat ovat kulutusta kestäviä ja helppohoitoisia. (395/2012 10 §, 289/2017 27 § tai 417/1981 32 §)
  - Elintarvikkeiden kanssa kosketuksissa olevat pinnat, välineet ja varusteet ovat korroosionkestäviä, myrkyttömiä ja kosteutta hylkiviä sekä helposti puhdistettavia ja sileitä.
15. Liesien vieressä on riittävästi laskutilaa ja eri työskentelypaikkojen yhteydessä riittävästi työpöytätaasoja. (395/2012 10 §, 289/2017 28 § tai 417/1981 33 §)
16. Työtasot ja työskentelypisteet on rakennettu ja asennettu ergonomiset näkökohdat huomioiden. (738/2002 24 §, 395/2012 10 §, 417/1981 9 §)
17. Keittiötilat ovat siistissä ja hyvässä järjestyksessä. (732/2002 36 §, 395/2012 10 §, 418/1981 7 §)
  - Keittiötiloissa ruoanlaittovälineet ovat omilla paikoillaan ja helposti saatavilla.
  - Keittiötiloissa on riittävästi jätesäiliöitä, jotka ovat suojattu rotilta, vedeltä ja kosteudelta. Jätesäiliöiden tulee olla myös kannellisia ja helposti puhdistettavia.
  - Keittiötilat puhdistetaan säännöllisesti.

18. Keittiössä on tarkoituksenmukainen yleisvalaistus ja työskentelykohteissa paikallisvalaistus. (395/2012 10 §, 289/2017 6 § tai 417/1981 14 §)
- Työturvallisuutta vaarantavia tai työntekijää haittaavia valaistusvoimakkuuksien eroja ei saa esiintyä.
19. Keittiön sähköasennukset on suunniteltu ja tehty siten, etteivät ne aiheuta haittaa tai vaaraa laivaväen terveydelle tai turvallisuudelle. (738/2002 39 §, 395/2012 10 §, 289/2017 38 § tai 417/1981 8 §)
20. Keittiössä on työskentelypaikkojen yhteydessä riittävästi vesipisteitä ja lattiakaivo. (395/2012 10 §, 289/2017 27 § tai 417/1981 32 §)
- Jos keittiössä on kallistettavia patoja, pannuja tai vastaavia astioita, on keittiössä oltava kaksi tarkoituksenmukaisesti sijoitettua lattiakaivoa.
21. Ruokavarastoissa on tarkoituksenmukainen yleisvalaistus ja työskentelykohteissa paikallisvalaistus. (395/2012 10 §, 289/2017 6 § tai 417/1981 14 §)
- Työturvallisuutta vaarantavia tai työntekijää haittaavia valaistusvoimakkuuksien eroja ei saa esiintyä.
22. Ruokavarastot ovat siistissä ja hyvässä järjestyksessä. (732/2002 36 §, 395/2012 10 §, 418/1981 7 §)
- Ruokavarastot ovat puhdistettavissa helposti. (738/2002 32 §)
  - Ruokavarastot puhdistetaan säännöllisesti.
23. Ruokavarastoissa, lukuun ottamatta pakastehuoneita, on kaksi tarkoituksenmukaisesti sijoitettua lattiakaivoa. (738/2002 32 §, 395/2012 10 §, 417/1981 32 §)
24. Lattiapinnat ovat liukastumista estäviä. (738/2002 32 §, 395/2012 10 §, 289/2017 27 §)
25. Lattiat ja kulkutiet on pidetty puhtaina. (418/1981 39 §)
- Rasva tai muu liukastumista aiheuttava aine on välittömästi poistettava niiltä.
26. Astianpesuosastossa tulee olla tehokas höyrynpisto. (395/2012 10 §, 289/2017 8 § tai 417/1981 18 §)
- Matkustaja-aluksen astianpesuosasto on, mikäli mahdollista, sijoitettava keittiön tai jakelupisteen välittömään läheisyyteen ja erilleen tiloista, joissa käsitellään ruokaa.

27. Työtiloissa, varastoissa ja kulkuteillä olevat vaaralliset ulkonevat osat on pehmustettu tai pyörästetty. (738/2002 8, 32 §, 395/2012 10 §, 417/1981 13 §)
28. Pakastehuoneessa on hälytyslaite. (395/2012 10 §, 289/2017 29 § tai 417/1981 33 §)
- Hälytyksen tulee näkyä pakastehuoneen ulkopuolella.
29. Pakastehuoneen ovi voidaan avata myös sisäpuolelta. (395/2012 10 §, 289/2017 29 § tai 417/1981 33 §)
30. Pakaste- ja kylmähuoneessa on riittävästi hyllytilaa. (395/2012 10 §, 289/2017 29 § tai 417/1981 33 §)
31. Jäähdytys- ja pakastehuoneiden hälytyslaitteiden ja ovien lukitusmekanismien toiminta tarkistetaan viikoittain. (395/2012 10 §, 418/1981 40 §)
32. Pakastehuoneessa työskentelyä varten on varattu sopivaa vaatetusta, joka torjuu lämpötilan vaihtelun aiheuttamia haittoja. (395/2012 10 §, 418/1981 40 §)
33. Pakastehuoneiden kylmälaitteistot toimivat eivätkä kerää jäätä. (738/2002 32, 41 §)
- Jään kertyminen voi johtua esimerkiksi jäähdytyslaitteiston toimintahäiriöstä tai ovien tiivisteiden huonosta kunnosta.
34. Ruoan alukseen ja varastoihin kuljettamista varten on nostolaite tai muu tekninen apuväline. (395/2012 10 §, 289/2017 29 § tai 417/1981 31 §)
35. Ruokavarastot ja keittiötilat ovat, mikäli mahdollista samalla kannella ja niiden välillä on hyvät kulkuyhteydet. (395/2012 10 §, 289/2017 29 § tai 417/1981 31 §)
- Jos ruokavarasto ja keittiötilat ovat eri kansilla ja ruokailijoiden määrä on yli 40, on kansien välistä ruoan kuljetusta varten oltava hissi tai muu mekaaninen nostolaite.

36. Eri elintarvikeryhmille on varattu asianmukaiset säilytystilat. (395/2012 10 §, 289/2017 29 § tai 417/1981 31 §)

- Jos ruokavarastot eivät ole keittiön läheisyydessä samalla kannella, on keittiön yhteydessä oltava riittävän suuri säilytystila päivittäisen ruoan säilytystä varten.
- Sellaisenaan syötävät elintarvikkeet erillään pakkaamattomista liha- ja kalastustuotteista, joita ei ole kypsennetty. Sellaisenaan syötäviä elintarvikkeita ovat esimerkiksi salaattit ja graavi- ja savukalat.
- Siipikarjan liha erillään muista elintarvikkeista.
- Pakkaamattomat, kypsentämättömät lihatuotteet erillään pakkaamattomista, kypsentämättömistä kalastustuotteista. Kypsentämättömiä lihatuotteita ovat esimerkiksi tuore liha, marinoidut lihasuikaleet ja raakamakkarat. Kypsentämättömiä kalastustuotteita ovat esimerkiksi tuore kala ja elävät ravut.
- Säilytä muut elintarvikkeet säilytyslämpötilojen perusteella sopivissa säilytystiloissa
- Elintarvikkeita ei saa säilyttää ruokavarastojen lattioilla.
- Elintarvikkeiden säilytyksessä tulee huomioida aiheeseen liittyvät WHO:n säännökset sekä kansallinen lainsäädäntö.

37. Keittiötilojen turvamerkinnot ovat kunnossa ja poistumistiet vapaina. (738/2002 32 §)

38. Keittiövarastojen ja elintarvikevarastojen turvamerkinnot ovat kunnossa ja poistumistiet vapaina. (738/2002 32 §)

39. Keittiötiloissa on ohjeet toimenpiteistä ensiaputilanteiden varalle. (738/2002 46 §)

40. Keittiötiloissa on sopivassa ja selvästi merkityssä paikassa saatavilla riittävä määrä asianmukaisia ensiapuvälineitä. (738/2002 46 §)

14 RUOAN VALMISTUS SEKÄ TARJOILU

1. Tarjottava ruoka on ravitsemuksellisesti täysipainoista ja vaihtelevaa sekä vastaa määrältään ja koostumukseltaan ruokailijoiden tarpeita. (395/2012 14–15 §, 820/2012 2 §)
  - Ruoan on oltava samanlaatuista koko laivaväelle.
  - Ruokailijoiden ruoka-aineallergiat on huomioitu.
  - Ruokailijoiden kulttuuriset ja uskonnolliset taustat on huomioitu.
2. Päivittäin tarjotaan kolme ateriaa ja kaksi välipalaa. (395/2012 14–15 §, 820/2012 2 §)
  - Työntekijälle, joka työskentelee aluksella kello 20:n ja kello 6:n välillä, on varattava ruokaa yön ajaksi, jollei tästä ole sovittu toisin työnantajan ja työntekijöiden kesken
3. Ruoanvalmistuksessa ja tarjoilussa huolehditaan riittävästä hygieniasta. (395/2012 14–15 §, 820/2012 3 §)
  - Elintarvikkeiden käsittelyssä on pidettävä erityistä huolta siisteydestä ja järjestyksestä. (418/1981 39 §)
  - Jos käytetään puolivalmisteita tai teollista valmisruokaa, on näillä oltava tuoretuotteita vastaava ravintoarvo ja ne on hankittava luotettavilta valmistajilta tai hankkijoilta.
  - Elintarvikealueiden puhdistukseen käytettäviä kemikaaleja ei säilytetä elintarvikealueella. (738/2002 36 §)

15 ALUKSEN TALOUSVESI

1. Aluksella riittävästi terveydensuojelulain (763/1994) mukaiset laatuvaatimukset täyttävää talousvettä. (395/2012 14–15 §, 820/2012 2 §)
2. Talousvesi desinfioidaan kloorilla tai muulla tehokkaaksi osoitetulla tavalla. (395/2012 14–15 §, 820/2012 13 §)
3. Talousvesisäiliöt ovat riittävän tilavat aluksen liikennealueeseen ja veden hankintamahdollisuudet huomioiden. (395/2012 14–15 §, 820/2012 7 §)
4. Talousvesisäiliöt ovat puhtaat. (395/2012 14–15 §, 820/2012 7 §)
  - Perusteellinen puhdistus vähintään kerran vuodessa.

5. Talousvesisäiliöt on rakennettu sellaisista materiaaleista, ettei niistä liukene haitallisia aineita talousveteen. (395/2012 14–15 §, 820/2012 7 §)
  - Talousvesisäiliöt on voitava tyhjentää kokonaan säiliön alimmassa kohdassa sijaitsevan pohjaventtiilin kautta.
  - Vedenottoon käytettävä imuputki on sijoitettu riittävän korkealle säiliön pohjasta.
  - Talousvesisäiliö on erotettava kuivatankilla sellaisista säiliöistä, joissa säilytetään terveydelle vaarallisia nestemäisiä aineita.
  - Talousvesiputkia ei saa johtaa edellä mainittujen säiliöiden kautta eikä muita putkijärjestelmiä saa johtaa talousvesisäiliön kautta.
6. Talousvesisäiliöt on tarvittaessa eristetty koneistosta säteilevältä lämmöltä. (395/2012 14–15 §, 820/2012 8 §)
7. Talousvesijärjestelmän putket eivät ole yhteydessä muuhun putkijärjestelmään. (395/2012 14–15 §, 820/2012 7 §)
8. Talousvesijärjestelmän putket ovat selvästi merkittyjä. (395/2012 14–15 §, 820/2012 7 §)
9. Meriveden pääsy talousveteen on estetty. (395/2012 14–15 §, 820/2012 7 §)
10. Talousvesisäiliön sulkijalla varustetun täyttö- ja peilausputki on vähintään 300 millimetrin korkeudella säiliön kannesta. (395/2012 14–15 §, 820/2012 8 §)
11. Säiliöön tulee johtaa vähintään kaksi hyönteisverkolla varustettua ilmaputkea. (395/2012 14–15 §, 820/2012 8 §)
12. Talousveden laatua seurataan säännöllisesti ja veden laatu täyttää terveysuojelulain mukaiset laatuvaatimukset. (395/2012 14–15 §, 820/2012 9 §)
  - Huonolaatuinen tai pilaantunut talousvesi on vaihdettava laatuvaatimukset täyttävään talousveteen ensimmäisessä satamassa, jossa sellaista vettä on saatavilla. Tällöin talousvesisäiliö putkistoineen on kokonaan tyhjennettävä, puhdistettava ja desinfioitava. (820/2012 14 §)

16 KONEET JA TYÖVÄLINEET

1. Koneellinen ilmanvaihtolaitteisto on toimintakunnossa ja puhdistettu säännöllisesti. (738/2002 32, 33, 41 §, 395/2012 10 §, 289/2017 8 § tai 417/1981 18 §, 395/2012 11 §, 825/2012 4 §)
  - Puhdistus on dokumentoitu ja todennettavissa.
  - Laitteistossa oleva työntekijälle välitöntä terveyshaittaa aiheuttava lika ja muut epäpuhtaudet on puhdistettava. (825/2012 4 §)
  - Laitteiston on toimittava niin, että työntekijöiden terveydelle ei aiheudu haittaa tai vaaraa. (825/2012 4 §)
  - Jos se on työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden kannalta tarpeellista, ilmanvaihtolaitteisto on varustettava valvontajärjestelmällä, joka ilmoittaa toimintahäiriöistä. (577/2003 9 §)
2. Aluksella, jolla talousvettä valmistetaan merivedestä alle 100 celsiusasteen lämpötilassa sekä aluksella, joka ottaa vettä talousveden valmistamista varten muualla kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion alueella tai Pohjois-Amerikassa, on talousveden desinfiointilaitteet. (395/2012 14–15 §, 820/2012 12 §)
3. Henkilöhissien ovat sellaisia, ettei laivaväen turvallisuus niitä käytettäessä vaarannu. (395/2012 10 §, 289/2017 30 §)
  - Uusi hissi on tarkastettava ennen sen käyttöönottoa, minkä jälkeen hissille on tehtävä tarkastus kahden vuoden kuluessa hissien käyttöönotosta ja sen jälkeen joka toinen vuosi. Tarkastuksen suorittajan tulee olla tehtävään pätevä.
4. Koneet, työvälineet ja muut laitteet ovat sellaisessa kunnossa, ettei niistä aiheudu vaaraa tai haittaa. (738/2002 8, 10, 41 §, 403/2008 4–11 §, 395/2012 10 §, 418/1981 7 §)
  - Vialliset laitteet on poistettu käytöstä.
  - Työvälineissä on turvalaitteet paikoillaan ja ne toimivat virheettömästi.
  - Työvälineessä on työntekijöiden turvallisuuden varmistamiseksi tarpeelliset varoituslaitteet sekä varoitukset ja merkinnät.
  - Työvälineet on huollettu ohjeiden mukaisesti ja huoltokirjat ovat ajan tasalla.
  - Hallintalaitteet ja ohjausjärjestelmät sijaitsevat vaara-alueiden ulkopuolella ja ne on asianmukaisesti merkitty.

5. Koneiden ja laitteiden huolto- ja korjaustöihin liittyvä ohjeistus on saatavilla ja työntekijöiden tiedossa. (738/2002 10, 14 §, 395/2012 10 §, 418/1981 23 §)
  - Huollettavaan tai korjattavaan koneeseen kuuluvia suojalaitteita ei saa poistaa eikä koneeseen kuuluvia osia saa alkaa irrottaa ennen kuin kone on pysähtynyt ja tapaturman vaaraa aiheuttavat kuumat osat ovat riittävästi jäähtyneet.
  - Työskentelyn ajaksi poistettujen kaiteiden sekä kulkutienä käytettyjen levyjen ja tasojen poistamisesta syntyneet aukot tulee tarkoituksenmukaisesti suojata työntekijöiden putoamisen estämiseksi.
  - Ennen koneen, putkiston, venttiilin tai muun laitteen huoltoon tai korjaukseen ryhtymistä on huolehdittava siitä, että laitteessa mahdollisesti oleva paine, öljy, höyry, kaasu tai muu aine, joka voi aiheuttaa tapaturman vaaraa, poistetaan ja sen syöttö laitteeseen estetään työskentelyn ajaksi varmallalla tavalla. Koneissa ja putkistoissa olevat vaaraa aiheuttavat paine-, öljy-, höyry- ja kaasuvuodot tulee paikallistaa ja korjata.
6. Koneiden ja laitteiden käyttö- ja huolto-ohjeet ovat aluksen työkielellä ja tarvittaessa myös suomeksi ja ruotsiksi. (738/2002 14 §, 41 §, 395/2012 10 §, 289/2017 31 § tai 417/1981 38 §)
7. Sellaisia töitä varten, joita ei voida suorittaa kiinteältä työtasolta, on käytössä hyväksyttävissä oleva riipputeline tai pursorin tuoli kiinnityspisteineen sekä tarpeellinen määrä turvavöitä ja -köysiä. (738/2002 31 §, 395/2012 10 §, 417/1981 12 §)
  - Köysien varassa saa liikkua ja työskennellä ainoastaan olosuhteissa, joissa työn vaarojen selvittäminen ja arviointi osoittaa, että työ voidaan tehdä turvallisesti ja joissa muiden, turvallisempien työvälineiden käyttö ei ole perusteltua.
  - Työn vaarojen selvittämisestä ja arvioinnista sekä erityisesti työn kestosta ja ergonomisista vaatimuksista riippuen on käytettävä istuinta, jossa on asianmukaiset lisälaitteet.
  - Yhden köyden varassa voidaan liikkua ja työskennellä vain poikkeusolosuhteissa, joissa toisen köyden käyttö työn vaarojen selvittämisen ja arvioinnin mukaan lisääisi työn vaarallisuutta. Tällöin työn turvallisuus on varmistettava asianmukaisin toimenpitein.

17 TRUKKI

1. Trukki on vakavuudeltaan ja nostokyvyltään turvallinen käyttää henkilöns-toihin. (738/2002 41 §, 403/2008 25 b §)
2. Trukissa on hydraulikassa tapahtuvan häiriön tai vikaantumisen varalta turvalaite, joka estää nostokorin putoamisen tai rajoittaa putoamisnopeuden riittävän hitaaksi. (738/2002 41 §, 403/2008 25 b §)
3. Trukissa on laitteet, joilla asiaton käynnistäminen voidaan estää. (738/2002 41 §, 403/2008 15 §)
4. Trukissa on laitteet, jotka lieventävät työvälineen mahdollisen törmäyksen seurauksia. (738/2002 41 §, 403/2008 15 §)
5. Trukissa on toimiva ja ehjä turvavyö. (738/2002 41 §, 403/2008 16 §)
6. Trukissa on turvaohjaamo kuljettajaa kaatumisen tai kierähtämisen aiheuttamilta vaaroilta. (738/2002 41 §, 403/2008 16, 17 §)
7. Trukissa on käsijarru tai vastaava laite, jolla turvallisuuden sitä vaatiessa voidaan työväline pysäyttää helppokäyttöisesti tai automaattisesti. (738/2002 41 §, 403/2008 15 §)
8. Trukissa on kameralaitte tai vastaava näkyvyyttä parantava laite, jos kuljettajan välitön näkökenttä ei riitä varmistamaan turvallisuutta. (738/2002 41 §, 403/2008 15 §)
  - Milloin nostolaitteen käyttäjä ei koko ajan näe työskentelyaluetta ja liikuteltavaa taakkaa tai milloin työntekijän turvallisuus muuten niin vaatii, tulee määrätä merkinantaja. (418/1981 10 §)
9. Trukissa on työhön sopivat valaistuslaitteet. (738/2002 41 §, 403/2008 15 §)
10. Trukissa on palontorjuntavälineet. (738/2002 41 §, 403/2008 15 §)

11. Trukissa on peruutushälytin, joka antaa äänimerkin. (738/2002 41 §, 568/2012 3 §)

- Peruutushälytin voidaan korvata ajoneuvoon asennetulla laitteella, joka tunnistettuaan turvalliselta etäisyydeltä ajoneuvon takana olevan ihmisen tai esteen välittömästi ja luotettavasti pysäyttää ajoneuvon tai antaa ajoneuvon ohjaamossa selkeän hälytyksen, taikka laitteella, joka välittää ajoneuvon ohjaamossa kuljettajan näkökentässä olevaan vastaanottimeen riittävän kuvan peruutussuunnasta. (568/2012 4 §)

12. Trukin käyttäjillä on työnantajan kirjallinen lupa. (738/2002 41 §, 403/2008 14 a §)

18 KANSINOSTURIT JA NOSTOAPUVÄLINEET

1. Kansinosturi on tarkastettu ja siitä on asianmukainen merkintä työvälineessä. (738/2002 41 §, 403/2008 38 §)
2. Kansinosturin huoltokirja on ajan tasalla. (738/2002 41 § & 403/2008 5 §)
3. Kansinosturin viimeisimmästä tarkastuksesta pöytäkirja saatavilla ja siihen on merkitty viimeisen perusteellisen tarkastuksen päivämäärä (738/2002 41, 43 §, 403/2008 38 §)
4. Nostolaitteessa on selvästi näkyvissä sen suurin sallittu kuorma ja tarvittaessa kuormakilpi, josta käy ilmi koneen eri toimintavaiheiden suurin sallittu kuorma. (738/2002 41 §, 403/2008 7, 22 §)
5. Kansinosturin käyttöohjeet ovat työntekijöiden saatavilla. (738/2002 41 § & 403/2008 3 §)
6. Kansinosturin varoituslaitteet ja varoitusmerkinnät ovat yksiselitteisiä ja helposti havaittavia. (738/2002 41 § & 403/2008 7 §)
7. Kansinosturin hallintalaitteet sijaitsevat vaara-alueen ulkopuolella ja niiden toiminnot ovat selvästi merkittynä. (738/2002 41 § & 403/2008 8 §)
8. Kansinosturissa on hätäpysäytyslaite ja se on selvästi merkitty (738/2002 41 § & 403/2008 10 §)

9. Nostoapuvälineissä on suurinta sallittua kuormaa osoittava merkintä. (738/2002 41, 62 §, 403/2008 24 §, 633/2004 23 §)
  - Sellaista nostoapuvälinettä, josta puuttuu suurinta sallittua kuormaa osoittava merkintä, ei saa käyttää.
10. Nostoapuvälineitä säilytetään siten, etteivät ne vahingoitu tai rikkoudu. (738/2002 41, 62 §, 403/2008 24 §, 633/2004 23 §)
  - Vaurioitunutta nostoapuvälinettä ei saa käyttää.
11. Tavaroiden nostamiseen tarkoitetussa korissa on merkitty suurin sallittu kuorma. (738/2002 41 §, 403/2008 24 §)
12. Henkilönostokori on suunniteltu ja valmistettu henkilönostoihin. (738/2002 41 §, 403/2008 25 c §)
  - Muita laitteita, aluksen tavarahissiä lukuun ottamatta, ei saa käyttää henkilönostoihin.
13. Nostokoriin on merkitty suurin sallittu kuorma ja henkilömäärä. (738/2002 41 §, 403/2008 25 c §)
14. Nostokorin kiinnityksen käytettävään nosturiin tai trukkiin tulee olla luotettava. (738/2002 41 §, 403/2008 25 c §)
  - Yksinomaan nosturin nostoköyden varassa olevan nostokorin kannatus on varmistettava erillisellä nostokoneistolla tai turvalaitteella, ellei kysymyksessä ole nosturi, johon ei voida koukkupesän suuren painon tai muun rakenteellisen syyn vuoksi asettaa erillistä nostokoneistoa tai turvalaitetta.
15. Nostokoriin on turvallinen pääsy ja siinä on tarvittaessa askelmat sekä kädensijat. (738/2002 41 §, 403/2008 25 c §)
16. Nostokorissa on merkityt kiinnityspisteet henkilökohtaisten putoamissuojainten kiinnitykseen. (738/2002 41 §, 403/2008 25 c §)
17. Nostureihin johtaa turvallinen kulkutie ja varatie. (738/2002 32, 41 §, 403/2008 23 §, 395/2012 10 §, 289/2017 12 § liite 4)
18. Nosturissa on tarvittavat työntekijän putoamisen estävät rakenteet. (738/2002 41 §, 403/2008 26 §, 395/2012 10 §, 289/2017 12 § liite 4)

19 PELASTUSVÄLINEET, HENKILÖNSUOJAIMET JA TURVAMERKIT

1. Palovaroitin- ja hälytysjärjestelmät on testattu säännöllisesti ja pidetty hyvässä kunnossa. (738/2002 8, 45 §, 395/2012 10 §, 418/1981 7 a §)
2. Kaikissa tiloissa on palovaroittimet, joissa laivaväki oleskelee, majoittuu tai työskentelee. (738/2002 8, 10 §, 32, 45 §)
3. Aluksella on pidetty säännöllisiä palontorjuntaharjoituksia. (738/2002 8, 45 §, 395/2012 10 §, 418/1981 7 a §)
4. Aluksen hätävalaistuslaitteet on testattu säännöllisesti ja pidetty tehokkaassa toimintakunnossa. (738/2002 8, 45 §, 395/2012 10 §, 418/1981 7 a §)
5. Pelastusrenkaat ovat niille osoitetuilla paikoilla ja käyttövalmiina. (738/2002 8, 45 §)
6. Ensisammutusvälineet ovat niille osoitetuilla paikoilla ja käyttövalmiina. (738/2002 8, 45 §)
  - Ensisammutusvälineiden on oltava helposti käyttöön otettavissa.
7. Käsisammuttimien toimintakunto on varmistettu säännöllisillä tarkastuksilla ja huolloilla. (738/2002 8, 45 §)
  - Käsisammuttimen tarkastus on tehtävä vuoden välein, jos käsisammutinta säilytetään paikassa, jossa se on alttiina sammuttimen toimintakuntoon vaikuttaville tekijöille kuten kosteudelle, tärinälle, lämpötilojen vaihtelulle tai pakkaselle.
8. Kaikille laivaväkeen kuuluville on sopivan kokoiset pelastautumispuvut. (738/2002 8, 45 §)
9. Kaikille laivaväkeen kuuluville on sopivan kokoiset pelastusliivit. (738/2002 8, 45 §)
10. Kaikille aluksen paloryhmään kuuluville on sopivan kokoiset varusteet. (738/2002 8, 45 §)
11. Kaikille aluksen kemikaalitorjuntaryhmään kuuluville on sopivan kokoiset varusteet. (738/2002 8, 45 §)
12. Aluksen hätäpoistumistiet ovat vapaina ja ne on asianmukaisesti merkitty. (738/2002 32 §)

13. Turvallisen työn teon kannalta tarpeelliset turva- ja varoitusmerkit ovat paikoillaan ja selkeästi havaittavissa. (738/2002 14, 32 §)
14. Alueet, joissa on vaara törmätä esteisiin, pudota tai jäädä putoavien esineiden alle on merkitty vuorottelevin, keltaisin ja mustin, tai punaisin ja keltaisin tai punaisin ja valkoisin raidoin. (738/2002 14, 32 §, 687/2015 5.luku 14 §)
  - Esteitä ja vaarallisia paikkoja tarkoittavien merkkien on oltava riittävän kookkaita suhteessa kyseiseen esteeseen tai vaaralliseen alueeseen.
15. Kun tilojen ja laitteiden käyttö sitä edellyttävät työntekijöiden suojelemiseksi, kulkuvälineille tarkoitetut liikenneväylät on merkitty selvästi taustasta erottuvilla jatkuvilla viivoilla, joko valkoisella, keltaisella tai muulla selvästi näkyvällä värillä. (738/2002 14, 32 §, 687/2015 5.luku 15 §)
16. Aluksella on riittävästi tarkoituksenmukaisia säädösten mukaisia henkilösuojaimeja. (738/2002 8, 15 §, 395/2012 10 §)
17. Aluksella on asianmukaiset hengityksensuojaimet ruiskumaalausta varten. (738/2002 15 §, 395/2012 10 §, 418/1981 38 §)

20 ASUIN- JA VIRKISTYSTILAT

1. Asuintilat ovat asianmukaiset ja turvalliset (395/2012 11§)
  - Käytetyt materiaalit ovat hygieenisia ja paloturvallisia sekä hyväksytyjä laivakäyttöön.
  - Pinnat ovat helposti puhdistettavissa ja asianmukaisesti tiivistetty.
  - Asuintilat ovat puhtaina tartunnanlevittäjistä, kuten esimerkiksi luteista.
2. Matkustajajaloista ei ole vapaata kulkua laivaväen asuintiloihin. (395/2012 11 §, 825/2012 2 §)
3. Asuintiloja ei käytetä läpikulkutienä työpisteisiin eikä asuintilat ole suorassa yhteydessä työtiloihin. (395/2012 11 §, 825/2012 2 §)
4. Asuintiloihin ei johda läpivientejä hydraulisi-, kaasusi-, höyry- tai muille putkille. (395/2012 11 §, 825/2012 2 §)
5. Asuintilojen tavanomaisten kulku- ja oleskelualueiden korkeus on 203 senttimetriä. (395/2012 11 §, 825/2012 2 §)

6. Yli 500 bruttovetoisuuden aluksissa makuuhytit on sijoitettu kokonaan lastivesiviivan yläpuolelle aluksen keski- tai peräosaan siten, että niihin tulee luonnonvalo. (395/2012 11 §, 825/2012 2 §)
  - Makuuhyttejä ei saa sijoittaa sellaisen kannen alapuolelle, josta aiheutuu häiritsevä meluhaitta.

7. Jokaisella laivaväkeen kuuluvalla on oma yhden hengen makuuhytti. (395/2012 11 §, 825/2012 2 §)
  - Matkustaja-aluksilla sallitaan useampi henkilö hyttiä kohden.
  - Miehillä ja naisilla on oltava erilliset makuuhytit. (825/2012 3 §)
  - Yhden hengen makuuhytin vähimmäispinta-ala on 4,5 neliometriä, jos aluksen bruttovetoisuus on alle 3 000, 5,5 neliometriä, jos aluksen bruttovetoisuus on vähintään 3 000 ja alle 10 000 ja 7,0 neliometriä, jos aluksen bruttovetoisuus on 10 000 tai enemmän. (825/2012 3 §)
  - Matkustaja- ja erikoisaluksella muun kuin päällystöön kuuluvan laivaväen makuuhytin vähimmäispinta-ala on 7,5 neliometriä kahden hengen hytissä, 11,5 neliometriä kolmen hengen hytissä ja 14,5 neliometriä neljän hengen hytissä. Sellaisella muulla kuin matkustaja- tai erikoisaluksella, jonka bruttovetoisuus on alle 1 000 ja jonka osalta työsuojeluviranomainen on myöntänyt poikkeuksen laivaväen työ- ja asuinympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksella annetun lain (395/2012) 11 §:n mukaisesti, makuuhytin voi jakaa kaksi henkilöä edellyttäen, että hytin lattiapinta-ala on vähintään 7 neliometriä. (825/2012 3 §)

8. Päälliköllä, yliperämiehellä, konepäälliköllä, 1.konemestarilla ja talousosaston esihenkilöllä on makuuhytin yhteydessä erillinen päivähytti. (395/2012 11 §, 825/2012 3 §)
  - Mikäli vaatimus erillisestä päivähytistä on kohtuuton aluksen käyttötarkoitus ja liikennealue huomioon ottaen, voidaan tästä vaatimuksesta myöntää poikkeus sellaisen aluksen osalta, jonka bruttovetoisuus on alle 3 000 siten kuin laivaväen työ- ja asuinympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksella annetun lain 11 §:ssä säädetään. (825/2012 3 §)
  - Jos päällystöön kuuluvalla ei ole makuuhytin yhteydessä erillistä päivähyttiä, on makuuhytin vähimmäispinta-alan oltava matkustaja- ja erikoisaluksilla 8,5 neliometriä ja muilla aluksilla 7,5 neliometriä, jos aluksen bruttovetoisuus on alle 3 000, 8,5 neliometriä, jos aluksen bruttovetoisuus on vähintään 3 000 mutta alle 10 000, ja 10,0 neliometriä, jos aluksen bruttovetoisuus on 10 000 tai enemmän. (825/2012 3 §)

9. Asuintilat ovat ilmastoituja ja ilmanvaihto on riittävä tilan käyttötarkoitus huomioiden. (395/2012 11 §, 825/2012 3 §)

10. Makuu- ja ruokailutilojen tuuletusjärjestelmät ovat säädettävissä siten, että tyydyttävä ilman laatu ja riittävä ilmanvaihto voidaan varmistaa kaikissa sää- ja ilmasto-olosuhteissa. (395/2012 11 §, 825/2012 4 §)
11. Saniteettitiloista ja sairashytistä poistoilma johdetaan suoraan ulkoilmaan. (395/2012 11 §, 825/2012 4 §)
12. Asuin- ja virkistystilojen lämmitys on riittävä aluksen liikennealue huomioon ottaen. (395/2012 11 §, 825/2012 5 §)
13. Asuin- ja virkistystilojen lämpö on noin 20 celsiusastetta ja se jakautuu taiseisesti siten, ettei siitä aiheudu haittaa. (395/2012 11 §, 825/2012 5 §)
14. Asuintiloissa on 100 luksin yleisvalaistus, tarvittaessa paikallisvalaistus ja asuintilojen kulkuteillä varavalaistus. (395/2012 11 §, 825/2012 6 §)
  - Valaistuksen on oltava väriltään yhtenäinen, mahdollisimman lähellä luonnonvaloa ja kohdistettu siten, ettei siitä aiheudu häikäisyä tai muuta näkemistä haittaavaa vaikutusta. Lisäksi valo on suunnattava siten, ettei siitä muodostu häiritsevää tai väärää näkövaikutelmaa synnyttävää varjoa. Haittaavan varjonmuodostuksen välttämiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota käytävien ja portaikkojen valaistuksessa.
15. Makuusijan pääpuolella on 300 luksin lukuvalaistus. (395/2012 11 §, 825/2012 6 §)
16. Makuu- tai päivähytissä on 500 luksin pöytävalaistus. (395/2012 11 §, 825/2012 6 §)
17. Valokatkaisijat on sijoitettu siten, että valaistuksen jatkuva ylläpitäminen on mahdollista erityisesti kulkuteillä. (395/2012 11 §, 825/2012 6 §)
18. Asuintiloissa (makuu-, päivä- ja sairashytit) esiintyvä ilmaääneneristys
  - Normaali puhe ei kuulu selvästi seinien lävitse. (395/2012 11 §, 825/2012 9 §)
  - Aluksen ilmaääneneristyksen mittaaminen on suoritettava, mikäli havaitaan tai on syytä epäillä, että eristys ei vastaa seuraavia eristysindeksilukuja: asuinhytti 30 dB, asuinhytti meluisan (max. 85 dB) tilan lähellä 45dB, käytävä 30 dB, oleskelutilan avokansi 40 dB (30 dB vastaa hiljaista radioääntä vastaanottohuoneessa ja 37 dB normaalia täysin ymmärrettävää puhetta).

19. Makuuhyteissä on henkilökohtaiset vuoteet ja sängyt ovat vähintään 1,98 metriä pitkiä ja 0,80 metriä leveitä. (395/2012 11 §, 825/2012 10 §)
- Makuusija on varustettava verhoilla, mikäli makuuhytissä on useampia makuusijoja.
  - Petivaatteet ovat puhtaat ja asianmukaiset. (738/2002 8 §)
20. Hyteissä on tuuletettavat, lukittavat ja hyllyllä varustetut vaatekaapit, joiden korkeus on vähintään 1,80 metriä, leveys 0,6 metriä ja syvyys 0,5 metriä sekä laatikkotilaa 0,1 kuutiometriä. (395/2012 11 §, 825/2012 10 §)
- Aluksella, jonka bruttovetoisuus on vähintään 500, on oltava yksi ylimääräinen vaatekaappi sellaisissa hyteissä, joihin sijoitetaan säännöllisesti vaihtuvaa henkilöstöä.
21. Hyteissä on pöytä ja istuin jokaista hyttiin sijoitettua henkilöä kohden. (395/2012 11 §, 825/2012 10 §)
22. Makuuhytissä on peili sekä kaappi henkilökohtaisia esineitä varten, kirjahylly ja tarpeellinen määrä vaatekoukkuja. (395/2012 11 §, 825/2012 10 §)
- Aluksella, jonka bruttovetoisuus on alle 500 tai erikoisaluksella hytin varustelusta voidaan poiketa, jos se on teknisesti välttämätöntä ja muuten voidaan järjestää samantasoinen varustelu.
23. Aluksen avoimelle kannelle on varattu virkistäytymistä varten tila tai tiloja, joihin laivaväellä on vapaa pääsy. (395/2012 11 §, 825/2012 11 §)
24. Aluksella, jonka bruttovetoisuus on yli 500, on tarkoituksenmukaisesti sijoitetut ja varustetut virkistystilat. (395/2012 11 §, 825/2012 11 §)
25. Aluksella, jonka bruttovetoisuus on vähintään 5 000, on lisäksi asianmukaisesti varustettu kokoontumishuone sekä erikseen tilat harrastustoimintaa ja kuntoliikuntaa varten. (395/2012 11 §, 825/2012 11 §)

26. Käytävien vapaan, käsijohteiden välisen leveys on vähintään seuraava (395/2012 11 §, 825/2012 12 §):

aluksen bruttovetoisuus	käytävän vapaa leveys (metriä)
alle 100	0,65
100–499	0,70
500–999	0,75
1 000–2 999	0,85
3 000 ja yli	0,90

Suomalaisten jo käytössä olevien alusten, jotka ovat rakennettu vanhan asetuksen (518/1976) mukaan käytävien vapaan, käsijohteiden välisen leveys on vähintään seuraava:

aluksen bruttovetoisuus	käytävän vapaa leveys (metriä)
65–400	0,65
400–999	0,75
1000–2999	0,85
3000 ja yli	0,95

27. Aluksella on riittävän tilavat ja asianmukaisesti varustetut ruokailutilat. (395/2012 11 §, 825/2012 13 §)

- Ruokailutilat on suunniteltava matkustaja-aluksia lukuun ottamatta siten, että koko laivaväki voi ruokailla samanaikaisesti ja että niihin tulee luonnonvalo.
- Ruokailutilan pinta-ala on vähintään 1,5 neliometriä ruokailijaa kohden (vanha asetus 1,0 neliometriä).
- Aluksella, jonka bruttovetoisuus on alle 100 tai erikoisaluksella ruokailutiloja koskevista säännöksistä voidaan poiketa, jos se on teknisesti välttämätöntä.
-

28. Aluksella on asianmukaisesti varustetut peseytymistilat erikseen miehille ja naisille. (395/2012 11 §, 825/2012 15 §)

- Aluksella, jonka bruttovetoisuus on vähintään 500, on jokaisessa makuuhytissä, matkustaja-aluksia lukuun ottamatta, oltava pesuallas ellei pesuallasta ole hyttiin liittyvässä kylpyhuoneessa.
- Jos aluksella ei ole suihkua yhden tai kahden henkilön omassa käytössä, on aluksella oltava peseytymistilat, joissa on pesuallas, wc ja suihku jokaista kuutta henkilöä kohden.

29. Aluksessa on vähintään yksi käymälä. (395/2012 11 §, 825/2012 16 §)

- Jokaisessa käymälässä on pesuallas.
- Aluksella, jonka bruttovetoisuus on vähintään 500, on oltava käymälät, joihin on vaivaton pääsy komentosillalta, konehuoneesta ja konevalvontahuoneesta. Lastialuksella, jonka bruttovetoisuus on vähintään 500, on oltava käymälä, johon on pääsy suoraan kannelta.

30. Aluksella, jonka bruttovetoisuus on vähintään 500, on saunatilat, joihin sisältyy löylyhuone, pesuhuone ja pukuhuone. (395/2012 11 §, 825/2012 17 §)

- Suomen lipun alla jo olevalle alukselle ei tarvitse rakentaa saunatiloja, mikäli niiden rakentaminen alukselle on käytännössä mahdotonta tai kohtuutonta taikka jos saunomismahdollisuus (825/2012 25 §)

31. Löylyhuoneen ovi avautuu ulospäin pelkällä työnnöllä. (395/2012 11 §, 825/2012 17 §)

32. Aluksella on tarkoituksenmukainen tila siivousvälineitä varten. (395/2012 11 §, 825/2012 21 §)

33. Laivaväen tullaamatonta tavaraa varten on vähintään yksi asianmukaisesti sinetöitävä kaappi. (395/2012 11 §, 825/2012 21 §)

34. Päälystöllä ja miehistöllä on erilliset tuuletettavat ja lukittavat tilat kastuneiden työvaatteiden kuivattamista varten, jos aluksella asutaan säännöllisesti. (395/2012 11 §, 825/2012 21 §)

35. Aluksella, jonka bruttovetoisuus on vähintään 500, on kansi- ja konehenkilökunnalla makuuhytin ulkopuolella tuuletettava ja lukittava henkilökohtainen kaappi työvaatteiden säilyttämistä varten. (395/2012 11 §, 825/2012 21 §)

36. Aluksella, jonka bruttovetoisuus on vähintään 500, on tilat laivaväen vaatteiden pesua, kuivausta ja silittämistä varten. (395/2012 11 §, 825/2012 20 §)

- Tilat on mitoitettu ja varustettu henkilömäärän ja tavanomaisen matkan keston mukaan riittäviksi.
- Pesulan rakennusmateriaalit ovat hygieeniset eivätkä vaikeuta puhtaana pitoa. (738/2002 32, 36 §)
- Pesulassa on viemäröinti ja lattiakaivo on puhdistettavissa. (738/2002 32 §)

- Pesulan sähköpistokkeet ovat tilaan soveltuvia, mikäli sijaitsevat vesipisteiden läheisyydessä. (738/2002 39 §, 395/2012 10–11 §, 289/2017 39 § tai 417/1981 8 §)
- Pesulassa on riittävästi pesuaineita. (738/2002 36, 48 §)
- Käytettynä ulkomailta ennen 20 päivä elokuuta 2023 hankittuun alukseen ei tarvitse rakentaa pesulaa, mikäli sen rakentaminen alukselle on käytännössä mahdotonta tai kohtuutonta taikka jos pesulapalvelut on järjestetty muulla tavoin. (825/2012 25 §)

37. Työsuojelun yhteistoimintaa ja muita työsuhdetoimintaa koskevia asiakirjoja varten on järjestetty asianmukainen säilytystila. (395/2012 11 §, 825/2012 21 §)

38. Aluksella on tarkoituksenmukaiseen paikkaan sijoitettu ilmoitustaulu. (395/2012 11 §, 825/2012 21 §)

39. Asuintiloissa noudatetaan siisteyttä ja järjestystä. (395/2012 11 §, 825/2012 23 §)

- Tilat puhdistetaan ja tuuletetaan riittävän usein.
- Tilat on puhdistettava perusteellisesti kolmesti vuodessa, kun koko laivaväki vaihtuu ja kun tartuntavaara tai muu vastaava syy sitä vaatii.
- Makuuhytit ja päivähytit on puhdistettava perusteellisesti silloin, kun kaikki hyttiin sijoitetut henkilöt vaihtuvat.

21 SAIRASHYTTI

1. Aluksella on sairashytti, jos laivaväkeä on vähintään 15 henkilöä ja jos alus on tavallisissa oloissa keskeytyksettä merellä yli kolme vuorokautta. (395/2012 11 §, 825/2012 21 §)
2. Sairashyttiä käytetään vain sen suunniteltuun tarkoitukseen. (395/2012 11 §, 825/2012 21 §)
3. Sairashytin poistoilma johdetaan suoraan ulkoilmaan (395/2012 11 §, 825/2012 4 §)
4. Sairashyttiin on helppo pääsy kaikissa sääoloissa. (395/2012 11 §, 825/2012 21 §)
5. Sairashytin vuodepaikat, valaistus, ilmanvaihto ja lämmitys on suunniteltu siten, että ne edistävät potilaan hoitoa ja hyvinvointia. (395/2012 11 §, 825/2012 21 §)

6. Sairashytin vuodepaikalla on laite, jolla saa yhteyden komentosillalle. (395/2012 11 §, 825/2012 21 §)
7. Sairashytin yhteydessä on kylpyhuone. (395/2012 11 §, 825/2012 21 §)
8. Sairashytin on siisti ja järjestyksessä. (395/2012 11 §, 825/2012 23 §)
  - Tilat puhdistetaan ja tuuletetaan riittävän usein.
9. Sairashytissä on ohjeet hätätilanteiden varalta. (738/2002 45 §)
10. Sairashytissä on ohjeet toimenpiteistä ensiaputilanteiden varalle. (738/2002 46 §)
11. Sairashytin turvamerkinnot ovat kunnossa ja poistumistiet vapaina. (738/2002 32 §)
12. Laiva-apteekki säilytetään lukittuna ulkopuolisten ulottumattomissa, tarkoitukseen varatussa asianmukaisessa tilassa. (584/2015 7, 17 §, 589/2015 8 §)
  - Alusluokkiin A, B ja C kuuluvissa aluksissa on oltava lukittava jääkaappi kylmässä säilytettäviä lääkkeitä varten.
  - Lääkkeet ja hoitotarvikkeet ovat tarkoituksenmukaisissa pakkauksissa ja ne säilytetään asianmukaisesti.
  - Laiva-apteekin koko sisältö on helposti nähtävissä.
13. Laiva-apteekin lääkkeitä säilytetään hyvässä järjestyksessä. (584/2015 7, 17 §, 589/2015 9 §)
  - Lääkkeet ja hoitotarvikkeet on säilytettävä sellaisessa järjestyksessä, että ne tarvittaessa voidaan ottaa nopeasti käyttöön.
  - Jokainen lääke on säilytettävä omassa pakkauksessaan.
  - Lääkkeet on suojattava kosteudelta, pakkaselta ja voimakkaalta lämmöltä.
  - Lääkkeiden säilytyksessä on noudatettava valmistajan antamia säilytyslämpötiloja.
  - Laiva-apteekin jokainen lääkepakkaus on varustettu nimilapulla, jossa on selvin kirjaimin ilmoitettu asetuksen (589/2015) liitteen 1 mukainen lääkkeen nimi suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi.
  - Lääkepakkausissa on oltava lääkkeen käyttöohjeet ja mainittava apteekki, josta lääke on toimitettu ja toimituspäivä.

14. Jääkaapissa, jossa säilytetään kylmässä säilytettäviä lääkkeitä, on lämpömittari ja sen lämpötilaa seurataan. (584/2015 7, 17 §, 589/2015 9 §)

- Lämpötilan seurannalla varmistetaan lääkkeiden säilytyksessä valmistajan ohjeiden mukaisissa säilytyslämpötiloissa.

15. Ensihoitopakkausta säilytetään selvästi merkityssä, ulkopuolisten ulottumattomissa olevassa tilassa, josta se on nopeasti otettavissa käyttöön. (584/2015 7, 17 §, 589/2015 3 §)